

OXFORD

Kganya

Buka ya Titjhere

M.E. Mokhatle

M.J. Mokoena

A.M. Molibeli

N.D. Radebe

K.E. Zengele

Review Copy

Ke tlolo ya molao ho hatisa maqephe afe kapa afe ho tswa bukeng ena ntle le tumello e ngotsweng ya Mophatlalatsi.

OXFORD

UNIVERSITY PRESS

SOUTHERN AFRICA

OXFORD

UNIVERSITY PRESS

Southern Africa

University Press Southern Africa (Pty) Ltd

Vasco Boulevard, Goodwood, Cape Town, Republic of South Africa
P O Box 12119, N1 City, 7463, Cape Town, Republic of South Africa

University Press Southern Africa (Pty) Ltd is a wholly-owned subsidiary of
University Press, Great Clarendon Street, OX2 6DP.

The Press, a department of the University of Oxford, furthers the University's objective of
excellence in research, scholarship, and education by publishing worldwide in

New York

Auckland Dar es Salaam Hong Kong Karachi
Kuala Lumpur Madrid Melbourne Mexico City Nairobi
New Delhi Shanghai Taipei Toronto

With offices in

Argentina Austria Brazil Chile Czech Republic France Greece
Guatemala Hungary Italy Japan Poland Portugal Singapore South Korea
Switzerland Turkey Ukraine Vietnam

is a registered trade mark of University Press
in the UK and in certain other countries

Published in South Africa
by University Press Southern Africa (Pty) Ltd, Cape Town

Oxford Kganya Buka ya Titjhere Kereiti ya 8
ISBN PROM 199 04397 2

© University Press Southern Africa (Pty) Ltd 2012

The moral rights of the author have been asserted
Database right University Press Southern Africa (Pty) Ltd (maker)

First published 2012

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means,
without the prior permission in writing of University Press Southern Africa (Pty) Ltd,
or as expressly permitted by law, or under terms agreed with the appropriate
designated reprographics rights organization. Enquiries concerning reproduction
outside the scope of the above should be sent to the Rights Department,
University Press Southern Africa (Pty) Ltd, at the address above.

You must not circulate this book in any other binding or cover

Publisher: Mpho Motlhodiemang

Commissioning Editor: Nthuseng Tsoeu

Managing Editor: Ndivhuho Raphalalani
Project Manager: Tseli Ramotsamai
Designer: Samantha Rowles

Printed and bound by

Tse ka hare

Selelekela	6
------------------	---

KOTARA YA KGAOLO – 1 25

KGAOLO YA 1: O tswa kae?..... 26

Beke ya 1 le 2: Kemang..... 26

Ho mamela puisano ka dihlopha	26
Mahlalosi a sebaka	27
Ho mamela bakeng sa kutlwisiso	27
Sebopeho sa polelo	28
Ho bala palekgutshwe	28
Mefuta ya dipolelo	28
Tshebetso ya ho bala	29
Dipolelwana	29
Ho ngola moqoqo o hlalosang	29
Matshwao a puo	29

Beke ya 3 le 4: Dintho tseo ke di etsang

hantle ka ho fetisisa 30

Puo e hlophisitsweng ka Mopresidente	30
Mahlalosongwe le malatodi	30
Ho bala puo.....	31
Moelelo o totobetseng wa bonono.....	31
Ho bala puo.....	31
Ho bala tema e ngotsweng	31
Matshwao a puo	32

KGAOLO YA 2: Nkuke o mpehe..... 33

Beke ya 5 le 6: Dipalangwang tsa mehleng ya kgale..... 33

Ho mamela puisano ka dihlopha ka tema tsa ditshwantsho	33
Mahlalosi.....	34
Ho bala palekgutshwe	35
Botona le botshehadi	36
Thothokiso	35
Mefuta ya dipolelo.....	36
Ho ngola lengolo le setlwaeding kapa la setswalle	36
Mahlalosongwe le malatodi	37
Matshwao a puo	37

Beke ya 7 le 8: Dipalangwang tsa sekwalelwale 37

Ho mamela puo e hlophisitsweng.....	37
Malahlelwa le maetsisa modumo.....	38
Puisano ya foramo.....	38
Makgethi	38
Ho bala atikele	39
Mahlalosi.....	39
Makgathe	39
Ho ngola raporoto ya bofuputsi	39

KGAOLO YA 3: Tikoloho 41

Beke ya 9 – 10: Tshilafatso ya naha 41

Ho etsa inthaviu	41
Makgathe le dipolelo.....	41
Temakutlwisiso	42
Malatodi	43
Ho bala tlaleho ya bofuputsi	43
Thothokiso	43
Mahlalosi.....	44
Tekanyetso ya kotare	45

KOTARA YA - 2 46

KGAOLO YA 4: Tshebediso ya dithethefatsi 47

Beke ya 1 – 2: Kgatello ya bothaka..... 47

Ho mamela temakutlwisiso	47
Dikgato tsa papiso ho sebediswa makgethi	48
Ho fana ka ditaelo tsa puo e sa hlophiswang	49
Makopanyi	49
Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho.....	49
Mabitsibitso le mabitsohohle	50
Thothokiso	50
Polelo ya sehlooho	51
Ho ngola tema ya ditaelo	51
Mahlalosongwe le malatodi	52
Ho bala bakeng sa kutlwisiso	52

Beke ya 3 le 4: Kotsi tsa dithethefatsi 53

Ho mamela dipuisano tsa phanele	53
Tshebediso ya tatolo ya dipolelo	53
Ho mamela ngangisano	54
Moelelo o fehleng maikutlo le o susumetsang ...	54
Ho bala tema ya foramo e rekotilweng	54
Ho bala thothokiso	55
Dintlha tsa bohlokwa bakeng sa tema e buhuwang	55
Mahlalosongwe, malatodi le dihomonime.....	56
Ho ngola dayaloko	56

KGAOLO YA -5: Diphoofolo 57

Beke ya 5 le 6: Diphoofolo tse kotsing..... 57

Ho mamela temakutlwisisi.....	57
Mahlalosi a sebaka	58
Ho nehelana ka inthaviu	59
Tatelano ya mantswe.....	59
Ho bala tshwantshiso.....	59
Dikao.....	60
Ho bala thothokiso	60
Meelelomengata	61
Ho bala temakutlwisiso	61
Ho ngola inthaviu	61
Dikgutsufatso	62

Beke ya 7 le 8: Boitshwaro ba diphoofolo 62

Ho mamela temakutlwisiso	62
Sehlongwapelele sehlongwanthao	63
Puisano ya sehlopha	63
Makgathe	64
Ho bala temakutlwisiso	64
Maele	65
Ho bala thothokiso	65
Mopeletotshwano le didumatshwano	65
Ho ngola tekolobotjha ya pele	95
Mesebetsi ya tekanyetso ya kotare ya 2	67

KOTARA YA – 3..... 69

KGAOLO YA 6: Ha re yeng mabaleng . 70

Beke ya 1 le 2: Mefuta ya dipapadi	70
Temakutlwisiso e mamelwang (dayaloko e rekitilweng)	70
Lehlalosi	72
Ho bala tshwantshiso	72
Mahlalosongwe/disininimi	72
Ho bala thothokiso	72
Ho ngola dayaloko	74
Lebitsobitso	74
Beke ya 3 le 4: Bahale dipapading	75
Ho mamela temakutlwisiso	75
Dihomonime/didumatshwano	77
Ho bala tema ya atikele/makasine.....	77
Matshwao a puo	78
Ho ngola lengolo le yang koranteng	78
Lehlalosi la mokgwa	79

KGAOLO YA 7: Ditoro..... 80

Beke ya 5 le 6: Ditabatabelo	80
Ho mamela puo e sa hlophiswang	80
Puo Hlophisitsweng	81
Dikgutsufatso	82
Ho bala palekgutshwe	82
Puo e leeme	82
Mefuta ya dipolelo	83
Ho ngola tema ya kgokahano	83
Makgethi	84
Beke ya 7 le 8: Diphephetso	85
Dikapuo/maelana	85
Ho bala palekgutshwe	86
Thothokiso	86
Dihomonime (didumatshwano	87
Tema ya dingolwa	88
Maele	88

KGAOLO YA 8: Dimakatso tsa tlhaho .. 90

Beke ya 9 le 10: Dimakatso tsa tlhaho	90
Mabitsohohle	91
Ho bala palekgutshwe	91
Seratswana se lelekelang	92
Ho bala thothokiso	93
Seratswana se qetelang	93

Ho ngola moqoqo ngangisano	94
Seratswana se hlaosang	94
Ho balla hodimo ho hlophisitsweng	95
Ho boha tema ya dikhathuni bakeng sa kutlwisiso	95
Malatodi	95
Ho ngola moqoqo ngangisano	96
Tekanyetso e seng ya semmuso	96

KOTARA YA - 4 99

KGAOLO YA 9: Thabang le rona dijong .. 100

Beke ya 1 le 2: Mefuta ya dijo tsa merabe e fapaneng	100
Ho mamela tema e ngotsweng	100
Bonngwe le bongata	102
Ho bala atikele ya koranta	102
Ho buisana ka atikele ya koanta	103
Nyenyefatso	104
Ho baala thothokiso	104
Moelelo o tobileng le wa bonono le wa mlatodi ..	105
Ho ngola atikele ya koranta	105
Moelelo wa mabotsi	106
Meelelo mengata/homonime	106
Ho bala tlhahisoleseding e ngolwang	107
Dipaterone tsa mopeleto	108
Beke ya 3 le 4: Ha re jeng ka nepo	108
Ho mamela ngangisano	108
Moelelo wa maemedi	109
Puisano ys sehlopha	109
Dikao	110
Ho bala padi	110
Ho bala thothokiso	111
Dipolelo tsa dipotso	111
Tekokutlwisiso	112
Makgathe	112
Ho ngola dayari	113
Ntla le moho[polo	114

KGAOLO YA 10: Bohahlaudi 115

Beke ya 5 le 6: Bohahlaudi	115
Maamanyi	116
Ho mamela puisano	116
Bonngwe bongata	117
Ho bala tshwantshiso	117
Dipolelo	117
Ho bala thothokiso	118
Puo e leeme le puo e nkang lehlakore	118
Temakutlwisiso	118
Mahlalosongwe le malatodi	119
Ho ngola raporoto	120
Matshwao a puo	120

KGAOLO YA 11: Menahana le mehlala	122
Beke ya 7 – 8: Menahana le mehlala	122
Ho mamela puo e hlophisitsweng	122
Lehlalosi	122
Inthaviu	123
Dipolelo	123
Ngangisano	123
Makgethi	124
Ho bala temakutlwisiso	124

Ho bala tema ya dingolwa	125
Mefuta ya dipolelwa	125
Ho bala thothokiso	126
Puo e tobileng le ya bonono	126
Ho ngola moqoqo	127
Puopehelo le puosebui	128
Tekanyetso	129
Karolo ya C	132
Disebedisa tsa tekanyetso	132
Boitokisetso ba Mosebetsi	149

Review Copy

SELELEKELA

KAROLO YA A

Setatements sa Naha le Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso

Oxford Kganya Kereiti ya 8 e radilwe ka ho ikgethileng ho latela Setatements sa Naha le Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso. Letoto lena le lokiseditswe ho tobana le dipheo tsa kharikhulamo le dipheo tse ikgethileng tsa thuto ka kakaretso.

Setatements sa Naha le Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso

Setatements sa Kharikhulamo ya Naha le Leano la Tekanyetso ke Setatements sa Kharikhulamoya ya Naha ya Dikereiti tsa R – 12 (SKN), se hlophisitsweng Botjha ho tloha ka Pherekong 2012. Setatements sa Kharikhulamo ya Naha le Leano la Tekanyetso ke tokomane e le nngwe e momahaneng

Tafole ena e bontsha kamoo ditokomane tsena di bolayang le ho sebediswa bakeng sa ditokomane tsa kharikhulamo e fetileng:

Pele ho Pherekong 2012	Ho tloha ho Pherekong 2012 ho ya pele
<i>Setatements sa Kharikhulamo ya Naha Dikereiti tsa R - 9 (2002) Government Gazette No. 23406 ya 31 Motsheanong 2002 le Setatements sa Kharikhulamo ya Naha Dikereiti tsa 10 - 12 (2004) Government Gazettes, No. 25545 ya 6 Mphalane 2003 le No. 27594 ya 17 Motsheanong 2005.</i>	<i>Ditaments tsa Naha tsa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso tsa Dikereiti tsa R – 12 (Pherekong 2012)</i>
<i>Ditaments tsa Thuto, Dintlhatataiso tsa Programo ya ho Ithuta le Dintlha tataiso tsa Tekanyetso ya Thuto Dikereiting tsa R - 12</i>	<i>Ditaments tsa Naha tsa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso tsa Dikereiti tsa R – 12 (Pherekong 2012)</i>
<i>National Senior Certificate: A qualification boemong ba Level 4 ba National Qualifications Framework (NQF);</i>	
<i>Sehlomathiso sa leano la tokomane,, the National Senior Certificate: A qualification boemong ba Level 4 ba the National Qualifications Framework (NQF), mabapi le baithuti ba ditlhoko tse ikgethang, e phatlaladitsweng Government Gazette, No.29466 ya 11 Tshitwe 2006.</i>	
<i>Ditaments tsa Thuto, Dintlhatataiso tsa Programo ya ho Ithuta le Dintlhatataiso tsa Tekanyetso ya Thuto Dikereitng tsa R - 9 and Grades 10 – 12</i>	<i>National Protocol for Assessment tsa Dikereiti tsa R – 12</i>
<i>Sehlomathiso sa leano la tokomane, the National Senior Certificate: A qualification boemong ba Level 4 ba the National Qualifications Framework (NQF), mabapi le baithuti ba ditlhoko tse ikgethang, e phatlaladitsweng Government Gazette, No.29466 ya 11 Tshitwe 2006.</i>	
<i>Dintlhatataiso bakeng sa dikolo tse kenyeleditseng (2010)</i>	<i>Dintlhatataiso bakeng sa dikolo tse Kenyeleditseng (2010)</i>
<i>Puo Leanong la thuto (1997)</i>	<i>(Puo leanong la Thuto1997)</i>

bakeng sa thuto ka nngwe mme e nka sebaka sa ditokomane tsena tsa kgale, Ditaments tsa Thuto, Ditataiso tsa Lenanetsamaiso la ho Ithuta le Ditataiso tsa Tekanyetso ya Thuto Dikereiting tsa R – 12.

Setatements sa Naha le Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso

Karolo ya A- CAPS

The Setatements sa Naha le Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso CAPS

Letoto lena le thehilwe hodima ditokomane tse ntjha tsa kharikhulamo e leng:

- *Setatements sa Kharikhulamo ya Naha ya Dikereiti tsa R – 12 (Pherekong 2012)*
- *Setatements sa Naha le Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso tsa Dikereiti tsa R – 12 (Pherekong 2012)*
- *National Protocol for Assessment tsa Dikereiti tsa*
- *Gazette ya Semmuso ha ho amohetswe NCS ya Dikereiti tsa R-12*

Diphapano tse ka sehloohong mahareng Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha (NCS) le Ditatemente tsa Naha tsa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso (CAPS)

Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha (NCS)	Setatemente tsa Naha tsa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso (CAPS)
Diphetso tse Hlokolosi le tsa Ntshetsopele	Diphetso tse Hlokolosi le tsa Ntshetsopele tse kenyeleditsweng dikahareng
Diphetso tsa ho ithuta le Maemo a Tekanyetso	Ditokoloho tsa dikahare tse nang le maikemisetso a akaretsang le a tobileng (a bolelang tsebo ya dikahare le disebediswa tsa tekanyetso)
Diprogramo tsa ho ithuta: Puo ya Lapeng Puo ya Pele ya Tlatsetso Dipalo Tlwaetso ho tsa Bophelo Disaense tsa Ekonomi le Tsamaiso Disaense tsa Tlhaho Thekenoloji Bonono le Botjhaba	Dithuto: Puo ya Lapeng Puo ya Pele ya Tlatsetso Dipalo Saense ya Tlhaho le Thekenoloji Disaense tsa Phedisano Bokgoni ho tsa Bophelo Bonono ba Boiqapelo Thuto ya Boithapallo ba Mmele Bophelo bo botle ba Botho le Phedisano
Tsepamiso Tsebo le bokgoni	Tsepamiso: Tsebo ya dikahare Bokgoni Makgabane le Melemo Kgatelopele e ntlafaditsweng mahareng a dikereiti

Ditheo tsa CAPS

Melemo e thehilweng hodima Molao wa Motheo wa Afrika Borwa e bontshang leano la thuto ya naha le CAPS ya yona. Ka hona, Buka ya Titjhere e hlabolotswe ka mokgwa wa ho tshehetsa melemo ya Molao wa Motheo ya ditokelo tsa botho, le toka mabapi le tikoloho le phedisano le ho ntshetsa pele kutlwisiso ya seriti sa botho, tekatekano le tokoloho.

Oxford Kganya Buka ya Titjhere e itshetlehole ka Ditheo tsa CAPS. Ditheo tsena di akaretsa:

- ho fihlella thuto e lekalekanang le ho tswellisa ho lokisa dintho tse neng di sa loka nakong e fetileng ya thuto.
- ntshetsopele ya mekgwathuto ya ho ruta e bonahalang, e nkang boemo ba mekgwa ya kgale ya ho ruta;

- maemo a phahameng a ho fihlella thuto, a ntshetsang pele maemo a boima kereiting ka nngwe
- Thuto e fuwang baithuti e hlodisanang le matjhabatjhaba hoy a ka dikahare le boleng;
- Thuto e amohelang phapano hape e akaretsa baithuti ba fapaneng;
- Thuto e thehilweng ka makgabane a hesitori e ikgethang ya Afrika Borwa le tlhompho ya makgabane ao a Molao wa Motheo wa yona.

Melemo ya Molao wa Motheo

Melemo e thehilweng hodima Molao wa Motheo wa Afrika Borwa e bontsha leano la thuto ya naha le CAPS ya yona. Ka hona, Buka ya Titjhere e hlabolotswe ka mokgwa wa ho tshehetsa melemo ya Molao wa Motheo ya ditokelo tsa botho, le toka mabapi le tikoloho le phedisano le ho ntshetsa pele kutlwisiso ya seriti sa botho, tekatekano le tokoloho.

Kamahano ya *Oxford Kganya* le CAPS

Dipheo	<ul style="list-style-type: none">E sebedisa maemo a tse ithutwang a tlwaelehileng ho kenyeletswa le ditaba tsa bohlokwa ka kakaretsoE dumella baithuti ho sebedisa kutlwisiso le tsebo ya ho bona maemong a tse ithutwang a nang le moelelo																												
Dintlhatheho	Lethathama lena le thehilwe hodima dintlhatheho tsa kharikhulamo, tse kenyeletsang: <ul style="list-style-type: none">Diphetoho PhedisanongHo ithuta ka tshekatsheko le ka mafolofoloTsebo ya boemo bo hodimo le bokgoni ba boemo bo hodimoKgatelopeleDitokelo tsa Botho, kenyeletso ya bohle, toka ho tsa phedisano le tikolohoHo ananela tsebo le mahlale a sehloholoKamohelo, boleng le phetapheto																												
Kabo ya nako	<p>Kabo ya nako thutong ka nngwe e elwe hloko mme e lekantswe ho ya ka Mokgahlelo o Phahameng ho ya ka CAPS.</p> <table><thead><tr><th>THUTO</th><th>DIHORA</th></tr></thead><tbody><tr><td>Puo ya Lapeng</td><td>5</td></tr><tr><td>Puo ya pele ya tlatsetso</td><td>4</td></tr><tr><td>Mmetse</td><td>4,5</td></tr><tr><td>Mahlale a tlhaho</td><td>3</td></tr><tr><td>Mahlale a Phedisano</td><td>3</td></tr><tr><td>Thekenoloji</td><td>2</td></tr><tr><td>Disaense tsa Ikonomi</td><td>2</td></tr><tr><td>Tebahanyo ya tsa Bophelo</td><td>2</td></tr><tr><td>Bonono ba Boiqapelo</td><td>2</td></tr><tr><td>Tsohle</td><td>27.5</td></tr></tbody></table>	THUTO	DIHORA	Puo ya Lapeng	5	Puo ya pele ya tlatsetso	4	Mmetse	4,5	Mahlale a tlhaho	3	Mahlale a Phedisano	3	Thekenoloji	2	Disaense tsa Ikonomi	2	Tebahanyo ya tsa Bophelo	2	Bonono ba Boiqapelo	2	Tsohle	27.5						
THUTO	DIHORA																												
Puo ya Lapeng	5																												
Puo ya pele ya tlatsetso	4																												
Mmetse	4,5																												
Mahlale a tlhaho	3																												
Mahlale a Phedisano	3																												
Thekenoloji	2																												
Disaense tsa Ikonomi	2																												
Tebahanyo ya tsa Bophelo	2																												
Bonono ba Boiqapelo	2																												
Tsohle	27.5																												
Lebelo	Buka ya Moithuti le Buka ya Titjhene di hlophisitswe ho latela CAPS.																												
Kakaretso ya Kharikhulamo	Kakaretso e momahane e bontsha nako e ikgethileng ho ya ka bokgoni, dikahare le ditshebetso tse sisintsweng ke CAPS. Sena se dumella matitjhene le baithuti ho tsamaisana le ditlhoko tsa kharikhulamo le hore e akareditswe ha selemo se fela.																												
	<p>Kabo ya nako ya Puo ya Lapeng Mokgahlelong o Hodimo</p> <p>Tafole e ka tlase e bontsha nako e sisintsweng ya Puo le ho Ruta</p> <table><thead><tr><th>Bokgoni</th><th colspan="3">Kabo ya nako ho latela dibeke tse pedi tsa ho ruta (Dihora)</th></tr><tr><th></th><th>Kereiti ya 7</th><th>Kereiti ya 8</th><th>Kereiti ya 9</th></tr></thead><tbody><tr><td>Ho mamela le ho bua (Ka molomo)</td><td colspan="3">dihora tse 2</td></tr><tr><td>Ho bala le ho Boha</td><td colspan="3">dihora tse 3 (hora e le 1 e mets. e 30 ya temakutlwisiso le hora e le 1 le mets. e 30 ya dingolwa tse ding)</td></tr><tr><td>Ho Ngola le ho Nehelana</td><td colspan="3">dihora tse 2</td></tr><tr><td>Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo</td><td colspan="3">hora e le 1</td></tr><tr><td></td><td colspan="3">Dibopeho le Tshebediso ya Puo le tshebetso ya tsona di kenyeleditswe nakong ya bokgoni bo abetsweng puo. Hape ho na le nako e kenyeleditsweng ya ho phetha tshebetso ya semmuso. Bokgoni ba ho nahana le ho hlalohanya di kenyeleditswe hammoho le mawa a hlokehang mabapi le Ho Mamela le ho Bua, Ho Bala le ho Boha, le Ho Ngola le ho Nehelana</td></tr></tbody></table>	Bokgoni	Kabo ya nako ho latela dibeke tse pedi tsa ho ruta (Dihora)				Kereiti ya 7	Kereiti ya 8	Kereiti ya 9	Ho mamela le ho bua (Ka molomo)	dihora tse 2			Ho bala le ho Boha	dihora tse 3 (hora e le 1 e mets. e 30 ya temakutlwisiso le hora e le 1 le mets. e 30 ya dingolwa tse ding)			Ho Ngola le ho Nehelana	dihora tse 2			Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo	hora e le 1				Dibopeho le Tshebediso ya Puo le tshebetso ya tsona di kenyeleditswe nakong ya bokgoni bo abetsweng puo. Hape ho na le nako e kenyeleditsweng ya ho phetha tshebetso ya semmuso. Bokgoni ba ho nahana le ho hlalohanya di kenyeleditswe hammoho le mawa a hlokehang mabapi le Ho Mamela le ho Bua, Ho Bala le ho Boha, le Ho Ngola le ho Nehelana		
Bokgoni	Kabo ya nako ho latela dibeke tse pedi tsa ho ruta (Dihora)																												
	Kereiti ya 7	Kereiti ya 8	Kereiti ya 9																										
Ho mamela le ho bua (Ka molomo)	dihora tse 2																												
Ho bala le ho Boha	dihora tse 3 (hora e le 1 e mets. e 30 ya temakutlwisiso le hora e le 1 le mets. e 30 ya dingolwa tse ding)																												
Ho Ngola le ho Nehelana	dihora tse 2																												
Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo	hora e le 1																												
	Dibopeho le Tshebediso ya Puo le tshebetso ya tsona di kenyeleditswe nakong ya bokgoni bo abetsweng puo. Hape ho na le nako e kenyeleditsweng ya ho phetha tshebetso ya semmuso. Bokgoni ba ho nahana le ho hlalohanya di kenyeleditswe hammoho le mawa a hlokehang mabapi le Ho Mamela le ho Bua, Ho Bala le ho Boha, le Ho Ngola le ho Nehelana																												

KAROLO YA.B- Khoso ena e sebetsa jwang

Oxford Kganya e sebetsa jwang

Oxford Kganya e nehelana ka mefuta e fapaneng ya ditaele tse fapaneng tsa ho ithuta le ho ruta, mesebetsi e fapaneng e dumella baithuti ba nang le bokgoni le ditaele tse fapaneng tsa ho ithuta ho fihlella katleho. Khoso ena e etsa hore baithuti ba lokele bophelo le mesebetsi lefatsheng la batho ba baholo, ka ho ba thusa hore ba fihlelle bokgoni ba boemo bo hodimo mabapi le ho bua, ho malela, ho bala le ho ngola Sesotho. Kgatello e kgolo e hodima ho hodisa bokgoni ba ho ithuta bo kang ho nahana ka hloko, ho kgutsufatsa, ho sebedisa mawa a fapaneng a ho bala le ho sebedisa mehlodi e meng e fapaneng ya tlhahisoleseding eo baithuti ba e hlokanang ho atleha makaleng a mang a thuto.

Khoso ena e nehelana ka disebediswa tse thabisang, fang baithuti thahasello mme tse bileng di loketse hore ba ka sebetsa ka tsona. Ho fanwe ka mesebetsi ya tshehetso mabapi le baithuti ba ratang mesebetsi e phephetsang. Hape khoso ena e kgothaletsa tlhahisoleseding le dikgokahano tsa thekenoloji (ICT) moo ho hlokehang.

Oxford Kganya e hlophisitswe jwang

Khoso ena e hlophisitswe ka dikgaolo tse leshome le metso e mmedi. Kgaolo ka nngwe e na le mookotaba. Mookotaba ka mong o na le dihloohwana tse pedi tse tsamaelanang le wona. Sehloohwana ka seng se arotswe ho ya ka dibeke tse pedi. Sena se bolela hore Kereiti ya 8 e dumella matitjhere ho sebetsa ka Buka ya Moithuti ka tsebo ya hore a tla kgona ho akaretsa ditlhoko tse batlwang ke kharikhulano ka nako e sisintsweng ke CAPS.

Hlokomela hore tlhophiso ya Buka ya Moithuti ya Kereiti ya 8 e bolela hore matitjhere a tla akaretsa ditlhoko tse lekaneng ha ba sebetsa ka Buka ya moithuti ka phaposing ya borutelo. Tatellano ya ditema le mesebetsi di latela ditlhoko tsa sehloohwana ka seng sa dibeke tse pedi jwalo ka ha di boletswe ke CAPS.

Leano la lethathama lena le jwang

Dikereiti tsa 7- 9 di tsamaisana le ditlhoko tsa Setatementsa sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso (CAPS) ya Mophato o Phahameng.

Leano la khoso ya Sesotho le hlophisitswe ho ya ka mookotaba le dihloohwana. Mookotaba /dihloohwana di akaretsa nako ya dibeke tse pedi.

Tafole e ka tlase e bontsha Mookotaba le dihlooho tsa Dikereiti tsa 7, 8 le 9:

KOTARA YA 1			
	KEREITI YA 7	KEREITI YA 8	KEREITI YA 9
Kgaolo ya 1	Setswalle	O tswa kae	Dikamano
Dibeke tsa 1 - 2	Ho theha Setswalle	Ke mang	Dikamano pakeng tsa bana le batswadi
Dibeke tsa 3 - 4	Motswalle wa tla wa nkgelosa	Dintho tseo ke di etsang ka ho fetisisa	Dikamano tsa dithaka
Kgaolo ya 2	Boithabiso	Nkuke o mpehe	Mesebetsi
Dibeke tsa 5 - 6	Mmino dijo tsa tsebe le moya	Dipalangwang tsa mehleng ya kgale	Bohlokwa ba mesebetsi
Dibeke tsa.7 - 8	Dipapadi tsa setso le tsa sekwalelwale	Dipalangwang tsa sekwalelwale	Ho kgetha mesebetsi
Kgaolo ya.3	Bophelo bo botle	Tikoloho	Dipolotiki
Dibeke tsa 9 - 10	Ha re ikwetliseng	Tshilafatso ya naha	Dikgetho

	<p>Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere</p> <p>Mosebetsi wa 2: Ho ngola Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjehere</p> <p>Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjhere</p>	<p>Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tjhere</p> <p>Mosebetsi wa 2: Ho ngola Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjehere</p> <p>Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjhere</p>	<p>Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tjhere</p> <p>Mosebetsi wa 2: Ho ngola Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjehere</p> <p>Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Temakutlwisiso le Puo</p>
--	--	---	---

KOTARA YA 2			
	KEREITI YA 7	KEREITI YA 8	KEREITI YA 9
Kgaolo ya 4	Kgaba ka meaparo	Tshebediso ya dithethefatsi	Hlalefa!
Dibeke tsa 1 - 2	Mekgwa yah o apara	Kgatello ya bothaka	Etsa dikgetho tse lokieng
Dibeke tsa 3 - 4	Meaparo ya setso	Kotsi ya dithethefatsi	Etsa ho etsahale!
Kgaolo ya 5	Thekenoloji ya e baka taba	Diphoofolo	Moruo
Dibeke tsa 5 - 6	Ho boloka	Diphoofolo tse kotsing	Moruo wa Afrka Borwa
Dibeke tsa 7 - 8	Ntome tsebe	Boitshwara ba diphoofolo	Boleng ba tjhelete
Dibeke tsa 9 - 10	<p>Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Mosebetsi o entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tjhere</p> <p>Mosebetsi wa 2: Ho ngola Dingolwa: Dipotso tse kenyeleditsweng:</p> <p>Mosebetsi wa 3: Tlhahlobo ya bohare ba selemo Pampiri ya 2: Temakutlwisiso, Tshebediso ya Puo le Dingolwa Pampiri ya 3: Ho ngola moqoqo o le 1 le tema e le 1</p>	<p>Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Mosebetsi o entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tjhere</p> <p>Mosebetsi wa 2: Ho ngola Dingolwa: Dipotso tse kenyeleditsweng:</p> <p>Mosebetsi wa 3: Tlhahlobo ya bohare ba selemo Pampiri ya 2: Temakutlwisiso, Tshebediso ya Puo le Dingolwa Pampiri ya 3: Ho ngola moqoqo o le 1 le tema o le 1</p>	<p>Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Mosebetsi o entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tjhere</p> <p>Mosebetsi wa 2: Ho ngola Dingolwa: Dipotso tse kenyeleditsweng:</p> <p>Mosebetsi wa 3: Tlhahlobo ya bohare ba selemo Pampiri ya 1: Mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2: Temakutlwisiso, Pampiri ya 3: Ho ngola moqoqo o le 1 Pampiri ya 4: Karabelo ho Dingolwa</p>

KOTARA YA 3			
	KEREITI YA 7	KEREITI YA 8	KEREITI YA 9
Kgaolo ya 6	Re phela jwang	Ha re yeng mabaleng i	Dikoduwa tsa tlhaho
Dibeke tsa 1-2	UHo hodisa bana	Mefuta ya dipapadi	Mefuta ya dikoduwa tsa tlhaho
Dibeke tsa 3-4	Tlhomphe ke tshiya ya bophelo bo botle	Bahale dipapading	Tlhokomediso le ditlamorao
Kgaolo ya 7	Ditokelo le boikarabelo	Ditoro	Botho
Dibeke tsa 5-6	Ditokelo tsa bana	Ditabatabelo	Bontsha kutlwelo bohloko
Dibeke tsa 7-8	Boikarabelo	Diphephetso	Matsoho a ya hlatswana
Kgaolo ya 8	Dipolotiki	Dimakatso tsa tlholeho	Mamello
Dibeke tsa 9-10	Ditshupiso	Botle ba tlholeho	Mamello
Tekanyetso	Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere Mosebetsi wa 2: Ho ngola Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijejhere Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Temakutlwisiso le Puo KAPA Dingolwa	Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere Mosebetsi wa 2: Ho ngola Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijejhere Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Temakutlwisiso le Puo	Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere Mosebetsi wa 2: Ho ngola Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijejhere Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Temakutlwisiso le Puo

KOTARA YA 4			
	KEREITI YA 7	KEREITI YA 8	KEREITI YA 9
Kgaolo ya 9	Kgokahano	Dijo	Dihla tsa selemo
Dibeke tsa 1-2	Kgokahano mehleng ya kgale	Thaba le rona dijong	Boemo ba lehodimoher
Dibeke tsa 3-4	Kgokahano mehleng ya sekwalejwale	Dijo tse ahang mmele	Diphetoho tsa dihla
Kgaolo ya 10	Digetho	Ho eta	Bahale
Dibeke tsa 5-8	Dikgetho tsa rona	Bohahlaudi	Bahale ba rona
Dibeke tsa 7-8	Menahana le mehlala	Menahana le mehlala	Menahana le mehlala
Dibeke tsa 9-10	Tekanyetso	Tekanyetso	Tekanyetso
Tekanyetso	Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere Mosebetsi wa 2: Tlhahlobo ya makgaolakang Pampiri ya 1 Mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2 Temakutlwisiso, Puo le Dingolwa Pamiri ya 3: Ho ngola moqoko o le 1 le tema e le 1.	Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere Mosebetsi wa 2: Tlhahlobo ya makgaolakang Pampiri ya 1 Mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2 Temakutlwisiso, Puo le Dingolwa Pamiri ya 3: Ho ngola moqoko o le 1 le tema e le 1.	Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo Ngola mesebetsi e entsweng Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Tijhere Mosebetsi wa 2: Tlhahlobo ya makgaolakang Pampiri ya 1 Mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2 Temakutlwisiso, Puo le Dingolwa Pamiri ya 3: Ho ngola moqoko o le 1 le tema e le 1 Pampiri ya 4: Karabelo ho Dingolwa

Dikarolwana tsa lethathama lena

Dikarolwana

Dikarolwana tse fapaneng dibukeng tsena di sebetse mmoho ho momahanya bokgoni boo baithuti ba Mokgahlelo o Phahameng ba lokelang ho bo fihlella. Dikarolwana tsena ke tse latelang:

Dikereiting tsa 7-9, *Oxford Kganya* e na le dikarolwana tse fapaneng e leng Buka ya Moithuti, Buka ya Titjhere le Pokello ya dingolwa. Dikarolo tsena tsa buka ena di sebetse mmoho ho momahanya bokgoni bo ka sehloohong bo hlokehang

Dikarolo tsena tse fumanehang lethathameng lena di sebetse mmoho ho matlafatsa bokgoni bo ka sehloohong tseo baithuti ba Mophato o phahameng ba lokelang ho di fumana. Dikarolwana tsena ke tsena:

Buka ya Moithuti

Buka ya Moithuti e na le ditema le mesebetsi e thusang baithuti ho ithuta ho bala le ho ngola hore ba ithute dikahare, ho hlabolla bokgoni ba puo bo bohlokwa le ho thusa ho kenyeletsa ho ithuta le ho elahloko tswelopele. Mesebetsi e thusa hape ka tekanyetso ya semmuso le e seng ya semmuso ya baithuti. Hape e kenyeletse mehlala ya dipampiri tsa tlhahlobo le tsa tekanyetso ya semmuso le eo e seng ya semmuso hong le mesebetsi e ekeditsweng le ya tshehetso Bukeng ya Moithuti.

Makgetha a bohlokwa a Buka ya Moithuti

Buka ya Moithuti e na le makgetha a hlalositsewang hantle mme a bileng a phetwa kgafetsa mehatong kaofela hore ba kgone ho a tlwaela jwalo ka ha eka ba latela resepe.

Mantswe a tlelosari: Mantswe a boima a tlotlontswe a lehlakoreng la leqephe hore moithuti ya haellwang ke tlotlontswe a kgone ho eketsa tlotlontswe ya hae.

Mabokosana a tlhahisoleseding: A sebedisetswa ho ruta mekgwa e akaretsang bokgoni ba puo.

Diaekhone: Di sebedisetswa ho tshehetsa mesebetsi le mehlala ya tshehetso ya mesebetsi ya tekanyetso ya semmuso.

Kgaolo ya dibetsa: Kgaolo ya 12 ya Buka ya Moithuti e kenyeletse mawa a ditlhahlobo tse tla thusa baithuti ka mawa le le bokgoni ba ditlhahlobo.

Buka ya Titjhere

Buka ya Titjhere e fa titjhere ditlhophiso tsa bohlokwa, ho ruta le dibetsa tsa tekanyetso. E

tshehetsa le ho matlafatsa Buka ya Moithuti le Pokello ya dingolwa.

Buka ya Titjhere e ka sebediswa jwang

Buka ya titjhere e neha titjhere dithulu tse hlokehang tsa ho rala, ho ruta le ho lekanyetsa. E neha matitjhere disebediswa tseo a ka hlophisang thuto ya hae ka tsona ho netefatsa kakaretso ya kharikhulamo ka botlalo. E fana ka dithuto tse felletseng tseo titjhere a ka di fetolang ho re di dumellane le maikemisetso a hae. E na le ditataiso tsa kgato ka nngwe mabapi le ho etsa mesebetsi. Ke thulu ya titjhere ya ho hlophisa letsatsi ka leng. E fana ka mesebetsi e mengatanyana le dikarabo. Ho teng hape le mesebetsi ya tekanyetso e sebediswang ho lekanyetsa tswelopele ya baithuti. Ho teng hape mekgwa e bontshitsweng eo titjhere a ka e sebedisang ho hlopholla thuto ya hae. Ho fanwe ka mesebetsi e ekeditsweng ho matlafatsa thuto. Buka ya Titjhere ke setshehetso sa bohlokwa sa dikarolwana tsa Buka ya Moithuti le Pokello ya dingolwa.

Tataiso ya Buka ya Titjhere ke tshehetso ya bohlokwa e tshehetsang dikarolo tsa Buka ya Moithuti le Pokello ya dingolwa.

Pokello ya dingolwa

Khoso ena e na le Pokello ya dingolwa e nang le mefuta e latelang ya dingolwa:

- Ditshomo
- Dipalekgutshwe
- Terama
- Dithothokiso

Ho ithuta Dipuo Dikereiting tsa 7-9

Dipuo di sebedisetswa ho nahana le ho buisana. Ho ithuta ho sebedisa puo ka nepo, ho thusa batho ho fumana tsebo, ho buisana ka tshwanelo le batho ba bang le ho ithalosa. Ho se tshwane ha ditso ho hlahiswa, ho botjwa le ho arolelana ka puo.

Baithuti Dikereiting tsa 7- 9 ba dumelletse ho ithuta, e nngwe le e nngwe ya dipuo tsa Afrika Borwa. Dipuo tsena di ka ithutwa dikgatong tse fapaneng, e le Puo ya Lapeng kapa Puo ya Pele ya Tlatsetso

Dipuo tsa Lapeng

Puo ya Lapeng ke puo eo ba e buang ba bile ba e utlwisisa ha ba fihla sekolong. Puo ena e lokela ho hodiswa le ho matlafatswa, e le hore baithuti ba tle ba ithute dipuo tse ding ka katleho. Dikereiting tsa 7-9 kगतello e hodima ho hodisa bokgoni ba ho bala le ho ngola.

Mokgwakatametso wa ho Ruta Puo ya Lapeng Mokgahlelong o Phahameng

Tokomane ya CAPS e bua ka mekgwathuto e meraro ya ho ruta Puo ya Lapeng ya Kereiti ya 7 – 9. Mekgwathuto ena ke thuto e thehilweng, kgokano le Tshebetso

Mokgwakatametso

Mokgwa ona wa ho ruta o kgothaletsa baithuti ho hlahisa ditema tsa molomo le tse ngolwang ka ho sebetso ka dikgato tse fapaneng le ditshebetso tse bolokwang kelellong ka sepheo mabapi le sepheo le bamamedi ba dingolwa tse qetuweng. Dibuka tsena di thusa baithuti ka mesebetsi e mengata moo ba latelang dikgato le mawa a bohlokwa a fanang kaditima tse nang moelelo wa sebele. Buka ya Moithuti e hlwela le ho pheta mawa a hlahisang ditema tsa molomo le tse ngolwang.

Bukeng ena, mokgwa wa tshebetso o o hlahositswe ha ho thehwa bokgoni ba ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola. Dihloohwana tsa mesebetsi di tla o tataisa ho latela mokgwakatamestso .

Mohlala:

Ho mamela

- Pele ho ho mamela
- Hlwaya mehopolo ya sehlooho e tshehetsang ho tswa ho palekgutshwe
- Ngola dinoutsu
- Arolelana le ba bang mehopolo, boitemohelo le ho bontsha kutlwisiso
- Shebana le tlotlontswe ya sehlooho
- O lokela ho netefatsa hore tlotlontswe e sebedisitsweng moo ke eo o e tlwaetseng ka ha seo se ka thusa ho matlafatsa kutlwisiso.

Nakong ya ho mamela

- Sekaseka molaetsa, sebui le bopaki ba sebui
- Etsa dikgokahano tsa kelello
- Fumana moelelo

- Sheba morao mme o lekole

Ka morao ho ho mamela

- Botsa dipotso
- Buang ka seo sebui se buileng ka sona
- Lekola dinoutsu botjha
- Kgutsufatsa nehelano ka molomo
- Iketsetse qeto, lekola, fana ka maikutlo a hao, araba dipotso

Ho bala

Pele ho ho bala:

- Ipopele ditebello tse itseng tse fapaneng tse itshetlehleng, tse patehileng tse hlahiswang ke ditshwantsho kapa dinepe.
- Okola le ho tlodisa mahlo ho makgetha a tema
- Tlodisa mahlo bakeng sa mehopolo ya sehlooho
- Okola bakeng sa mehopolo e tshehetsang

Nakong ya ho bala:

- Akanya o sebedisa tlhahisoleseding eo o e fumaneng ha o okola le ho tlodisa mahlo.
- Akanya moelelo wa mantswe a sa twaelehang
- Bala/boha hape
- Bopa ditshwantsho kelellong
- Ngola dinoutsu
- Kgutsufatsa mehoplo ya sehlooho
- Hlakisa dintlha
- Halosa le ho akanya dikakanyo tsa mongodi

Kamorao ho ho bala

- Araba dipotso tse qholotswang ke tema
- Etsa diqeto/bopa maikutlo a hao
- Lekola/buisanaka meelelo ya tema e fapaneng
- Bapisa le ho lekanya

Ho ngola

Moralo/ boitokisetso

- Etsa qeto ka sepheo le baamohedi ba ditaba.
- Etsa qeto ka ditlhokeho tsa sebopelo, setaele le ntlhakemo.
- Ngola dintlha tse tlang kelellong ka ho etsa mmapa wa monahano, tjhate e bontshang tatelano ya dintlha kapa manane.
- Lekola mehlodi e nang le tlhahisoleseding e loketseng.
 - Mokgwaritso
 - Sebedisa mehopolo ya sehlooho mmoho le e e tshehetsang.

- Hlahisa mokgwaritso wa pele o ele hloko sepheo, babadi, sehlooho le mofuta wa mosebetsi o ngolwang.
- Bala mokgwaritso wa ba bang ka ho e sekaseka mme o fumane tlalehopoeletso ya ba bang (baithutimmoho).
- Shebisisa kgetho ya mantswe ka ho sebedisa dipolelo le dipolelwana tse nang le sefutho ho hlakisa sepheo sa lengolo.
- Poeletso
- Sebedisa makgetha a behilweng bakeng sa ho lekola mosebetsi wa hao le wa ba bang ka kakaretso, molemong wa ho ntlafatsa.
- Lokisa dipolelo mme di phethahale, o di lotomanye hantle ho tliša momahano.
- Hlahloba mopeleto le matshwao a puo.
 - boeletsa tema ya hao, o e ntlafatse ka ho hlaola diphoso, mme o
 - hlahise tema e phethetsweng e se nang diphoso.
 - Ithute le hape sebopeliso (tlahisoleseding le kamoo e lokelang ho hlahiswa kateng, setaele le rejistara tse sebediswang) tsa tema ya tekolobotjha.
 - lekola mosebetsi ohle ka ho o nahanisisa, ho sekaseka o hlaola diphoso le ho o ntlafatsa ka ho ngola botjha mme o hlahise sehlahiswa se phethetsweng.
 - ntlafatsa kgokahano le momahano ya tema yohle.
 - lekola sebopeliso sa dipolelo tsa hao.

Mokgwakatametso o thehilweng hodima tema

Mokgwathuto ona o sebedisa ditema tse ngata le mefuta e fapaneng ya ditema, ho kenyeletsa le ditema tsa ditshwantsho, tseo baithuti ba di balang, ba di bohlang, ba di hlalohanyang ba bile ba di lekola. Jwale baithuti ba ka hlahisa mefuta e fapaneng ya dipheo le baamohedi. Kereiti ya 8 e fana ka ditema tse tse ngata tse fapaneng, mmoho le mesebetsi e nepahetseng e kgothaletsang kutlwisiso le tlhalohanyo ya ditema.

Mokgwakatametso wa kgokahano

Mokgwathuto ona o kgothaletsa tsbediso ya puo kgafetsa mabapi le ho bua, ho mamela, ho bala le ho ngola puo. Baithuti ba Kereiti ya 8 ba na le menyetla e mengata ya ho sebedisa le ho ikwetlisetsa Sesotho ka mefuta e fapaneng.

Mokgwakatametso ya ho iphumanela

Ho fumana ke mokgwa wa ho nahana ka botsitso, ho itshetlehuwe hodima mehlala e shebilweng, e etellang ho fumana molao ka kakaretso.

Ke mokgwa o ekeditsweng o phephetsang oo titjhere a ka o tshepang ha le yena a ntse a ipatla a leka ho iphumana. Titjhere o fana ka tema e nang le mohopolo wa thutapuo, mme baithuti ba fuputsa ba arabe dipotso tse amanang le mohopolo o ikgethileng. Ba fumana le ho etsa diqeto mabapi le molao/mohopolo ka ho ithuta wona le ho o sebedisa ka nako e le nngwe. Ebe jwale ho latela tshebetso le tlhakiso, le mehlala ho tswa mohloding wa tema. (ebang ho kgoneha)

Mabapi le baithuti ba Puo ya Lapeng, puo ya letswale e tlwaelehileng ho bona, hoo ho kgona ho aha bokgoni ba mankgonthe ka lebaka la mokgwa ona wa katametso. Ha baithuti ba batla ho sebetisa ntlha tse itseng tsa thutapuo tse jwalo ka tshebediso ya makopanyi titjhere a ka sebedisa mokgwa ona ho ba thusa ho utlwisisa molao o laolang tshebediso ya mantswe, mme a fane ka mesebetsi e thehilweng hodima ditema tsa nnete tse tshehetsang tsebo ya kgato ka nngwe.

Khosong ena re sebedisitse mokgwakatametso ya ho iphumanela.

Mokgwakatametso ya ho nehelana

Mokgwakatametso ya ho nehelana e sebedisetswang ho hlahloba le ho hlalosa, mme e tshehetsa thuto e ikemetseng. E fana ka tlhaloso ya mohopolo wa thutapuo, le mehlala, mme e fane ka mesebetsi o hlophisitsweng o tla etswa ke baithuti. Titjhere o fa baithuti dikarabo ebe o lekola tsebo ya bona le kutlwisiso ya mohopolo. Qetellong, o lokela ho fana ka mesebetsi o thehilweng mokgwakatametso ya tema hore baithuti ba leke ho sebedisa tsebo ya mohopolo.

Khosong ena mokgwakatametso o sebediswa haholo (70%) ka ha o tshehetsa ho ithuta ka boikemelo.

Mekgwakatametso ya ho ruta dingolwa

Dingolwa di rutwa ho hodisa kgopolo ya moithuti ho ya tshebedisong e ikgethileng ya tshebediso ya puo. Tshebetso ena e hlaloswa haholo ka ditsela tse ngata mme e na le moelelo. Ditema tsa Literacy di fapane ebile di sebediswa ka ditsela tse fapaneng tsa ho hlalosa kapa ho sebetisa.

Di atleha haholo ha di fana ka moelelo ho mmadi. Ka hoo ho bohlokwa hore baithuti ba amanngwe le dingolwa hore ba kgone ho fumana thuto e phameng hong le dipheo tsa boiqapelo. *Oxford Kganya* e fa baithuti ditsela tse tswileng matsoho mabapi le ho hlwela dingolwa tse tla kenyeletsa tsohle tse latelang:

- Ho bohlokwa hore baithuti ba be le mehopolo e hlakileng hore ho etsahala eng mohatong o tlase wa tema. Bothothokisi bo lokela ho rutwa e seng dithothokiso. Bala tse ngata kamoo o ka kgonang ka phaposing ya hao ya botutelo mme o etse bonnete ba hore baithuti ba ingolla tsa bona.
- Sepheo sa ho ruta ditima tsa Literacy ke ho bontsha baithuti kamoo puo ya bona ya lapeng e sebediswang ka bonolo, bohlale, boiqapelo le moretheho. Sena se bolela hore ho shejwe boteng kapa bosiyi ba boiqapelo; hore ke boiqapelo bofe bo kgethswang ke mongodi le hore hobaneng; popo ya polelo le kgutsufatso, kgetho ya mantswa, tshebediso ya matshwao, modumo le mmala moo ho hlokehang.
- Mongolo wa boiqapelo o lokela ho amanngwa le thuto ya tema ya dingolwa. Mosebetsi e ngolwang e batlang kutlwisiso ya tema e balwang, e ka fana ka thuso e kgolo ho finyella mehatong ya boiqapelo e ka thabisang baithuti
- Ha re phethela. Ho bohlokwa ho hlalisa hore dingolwa ha se mabapi le ho fana ka dikarabo: lebaka ke hore, ho fana ka mohlala, thothokiso e ka bolela eng feela ha feela motho a ka “bontsha” hore tema empa e le ntho feela e etellang hore ho se kgathalletsehe ho nahanwa ka mosebetsi ya dingolwa.

KAROLO YA C- Ho ruta Mokgahlelong o Phahameng

Tsamaiso ya ka phaposing

Ho ruta diphaposi tsa baithuti ba bangata

Ho ba le baithuti ba bangata ke nnete eo matitjhere a mangata a Mokgahlelo o Phahameng ba Afrika Borwa ba shebaneng le yona.

Diphephetso tsa baithuti ba bangata di akaretsa:

- ho tshehetsa boitshwaro bo lokileng;
- bokgoni le mabelo a fapaneng a baithuti;
- ho neha baithuti hlokomelo e lekaneng ya ka bomong;

- ho hloka mehlodi kapa e ka kopanelwang. Khosong ya Sesotho kaofela, ho fanwe ka tataiso ya hore ho ka laolwa jwang phaposi Puong ya Lapeng Kereiting ya 8. Tataiso ena e ka fumanwa dikarolong tsa ditaelo tsa Boakaretsi, tsa Dikeletso le tsa boitokisetso ba thuto ba tsatsi le letsatsi.

Mosebetsi wa dihlopha ke o mong wa mawa a ka sebediswang ka phaposing ya baithuti ba bangata. Baithuti ba kgona ho thusana le ho ithuta ho ba bang ha wena o sebetsa le dihlopha tse ding, o di kgothaletsa ka mehla, o hlaloba ditlhoko hape o hlokomela moithuti ka mong ha ho hlokeha.

Mawa a mosebetsi wa sehlopha a ka sebediswang a akaretsa:

- Dihlopha tsa bokgoni bo kopaneng moo baithuti ba kgonang ba thusang ba sa kgoneng.
- Dihlopha tse nang le bokgoni bo tshwanang moo tse ding di sebetsang ka botsona ha o sebetsa le baithuti ba sa kgoneng.
- Ho hlopha baetapele ba dihlopha ba ka thusang baithuti ba nang le bokgoni bo sa lekaneng.

Mawa ana a dihlopha tsa mosebetsi a ka arohanngwa bakeng sa mosebetsi e fapaneng maemong a fapaneng. Mohlala, ha o se o lemohile karolo e hlohang ho phetwa, o ka fa sehlopha se kgonang haholo mosebetsi e ekeditsweng, o be o nka nako e ngata le dihlopha tse hlohang tsehetso. Boitshwaro bo lokileng bo lokela ho thehwa hodima Mokgwa wa Boitshwaro o hlakileng ho baithuti le ho titjhere.

Thuto ya Boakaretsi Mokgahlelong o Phahameng

Ka Thuto ya boakaretsi/ ho fapafapana ha batho, ho bolelwa tikelohloho ya phaposi e ntshetsang pele tekanyetso e feletseng ya bohlalefi ba nnete ba baithuti bohle ho sa shejwa, bomorafe, maemo, bong, ho sa itekanala, bodumedi, dikgetho tsa bong, mekgwa ya ho ithuta le puo.

Dintlhatataiso tsa mosebetsi bakeng sa ho ruta boakaretsi:

Diphetoho

Buka ya titjhere e akareditse ditheo tsa CAPS tsa diphetoho. Diphetoho di ka ba le phephetso ho ithuteng ha titjhere a sa kgone ho fihlella ditlhoko tsa baithuti ba fapaneng ba ka phaposing ba akaretsang baithuti ba bong, merabe, dilemo, mehato ya bohlale le maemo a phedisano le ekonomi.

Tsela eo diphetoho di kgothaletswang ka yona ke hore ho se be le leeme dikarolwaneng tsa Buka ya Moithuti, Pokello ya dingolwa le Buka ya Titjhere

dibukeng tsena. Ho bontshitswe boemedi ba disebediswa tse fapaneng hore setjhaba sa batho ba fapaneng ba Afrika Borwa ba be le boemedi. Hona ho bohlokwa ho tswellisa ho utlwelana le ka ho ya setjhaba e tsellang Afrika Borwa.

- Sebedisa tlhahisoleseding e mabapi le tikoloho, matla, bokgoni bo ikgethileng, ditlhoko le ditshita tsa baithuti ho o thusa ka tlhophiso le ho o neha boitshepo bo hlakileng.
- Hopola hore jwaloka titjhere, o moeletsu wa ho ithuta.
- Beha dintlha le disebediswa ka ho loketseng.
- Arola ho ithuta ka mehato e laolehang hape e utlwahalang.
- Hlophisa dithuto tsa hao ka nepo pele ho nako.
- Kgetha mesebetsi ya hao ho ya ka mehato le bokgoni bo fapaneng ba baithuti.
- Leka ho netefatsa hore baithuti ba dula ba phephetswa kantle le ho baka kgatello.
- Ruta baithuti ka papano le molemo o ikgethang wa motho ka mong.
- Kgothaletsa baithuti ho thusana ka mekgwa ya ho ithuta ka dihlopha le ka metswalle ho netefatsa hore baithuti ba ikutlwa ba akareditswe le ho tshehetswa ka phaposing.
- Beha baithuti ka bobedi kapa ka dihlopha moo maloko a ka bang le mesebetsi e fapaneng ho ya ka matla le bokgoni ba bona.
- Ntshetsapele bokgoni ba boikarabelo ka diabo tsa dihlopha le mefuta ya mesebetsi eo o fanang ka yona.
- Hona ho ka fihlellwa ka ho neha baithuti tataiso e hlakileng ka diabo tsa dihlopha tsa bona tse kgethehileng le ka ho netefatsa hore mesebetsi e bontshitswe ka maemo a nepahetseng.
- Etsa diteko ka mekgwathupelo le mawa a fapaneng hore baithuti ba be le thahasello le ho akaretsa le ho hlabolla mekgwa e fapaneng ya ho ithuta.

Mesebetsi ya tshehetso

Lethathameng lena o tla fumana mesebetsi ya tshehetso e hlophisetswe ho fa baithuti ba itseng menyetla ya puo. Le ha ho le jwalo, ebang baithuti ba fumana ditshitatse jwalo, ebang baithuti ba fumana ditshita tse kgolo mabapi le thuto, thuso ya mosebetsi wa poeletso e kgolo mabapi o ka ba bohlokwa haholo. Mosebetsi wa poeletso o ka thusa ho kgothaletsa baithuti ebang baithuti ba fumana

ditshita tse tsamaisanang le bofokodi ba kelello.

Hape e ka thusa baithuti ho tobana le diphephetso tse matla tsa mohopolo le puo tseo ba ka tobanang le tsona. Ka tlase mona ho na le tlhaloso ya ditshita tse ka hlolwang ka ho kenyeletswa ha poeletso. Hape ho na le tlhahisoleseding e kenyeleditsweng e mabapi le mabaka a ka eketsang ba ka phaposing ya hao ya borutelo ba hloke thuso ya poeletso. Ho molemo hore o ba fumantshe yona.

Mesebetsi e ekeditsweng

Letotong lena o tla fumana mesebetsi e ekeditsweng e hlophisitsweng ka hoke. Mesebetsi ena e etseditswe baithuti ba qetang mosebetsi ka potlako ka phaposing. Mesebetsi e ekeditsweng e kgothatsa baithuti mme e ba fa monyetla wa ho ikwetlisa mefuteng e mene ya bokgoni ba puo.

Ho ruta ho Mamela le ho Bua

Mawa a ho mamela le ditshebetso

Ho ruta ho mamela ho kenyeletsa ditshebetso tsa ho mamela (pele ho ho mamela, ho mamela le kamorao ho ho mamela. Sena ke mekgwa e kamorao ya mesebetsi e bontshang ditshebetso tse tharo tsa mosebetsi e bontshang ditshebetso tse ikemetseng tse hlalosang le ho utlwisisa puo le le mefuta e meng ya kutlo. Ho se dikgato kaofela tse tla sebediswa tsebetso ena lekgetlong le leng le le leng. Mohlala: Ebang baithuti ba mametse tlhaloso e rekotilweng, ba tla hloka mesebetsi ya **pele ho ho mamela** o tla ba hlokomedisa bohlokwa ba ho tsepamisa ho mamela mme ho ba thuse ho hokahanya seo le dintho tseo ba kopaneng le tsona bophelong. **Mesebetsi ya ho mamela** e tla ba thusa ho hopola dintlha le ho hlwaya melaetsa. **Kamorao ho ho bala** ho ka kenyeletswa mesebetsi e tla arabela seo ba se utlwileng nakong ya puisano. Temakutlwisiso le tekanyetso di fana ka monyetla wa ho ruta moithuti ho mamela.

Lethathama lena le tshehetsa ho mamela le ho bua ka ditsela tse latelang:

- Ho mamela le ho bua di kenyeditswe ditataisong tse Bukeng ya Titjhere.
- Bokgoni ba ho mamela bo ntshetswapele ha baithuti ba ikwetlisetsa mehopolo le ho hlwaya dintlha tsa bohlokwa.
- Bokgoni ba ho bua bo ntshetswapele ha baithuti ba ikwetlisa ho hlalisa mehopolo ya bona e le sehlopha kapa le ho ba le sebetse dikgohanong.

- Baithuti ba ntsetsapele bokgoni ba kgokahano mabapi le dikamano bophelong.
- Ho mamela le ho bua ho kenyeletsa mefua e mengata ya ditema, tse kang diatiekele tsa koranta, didiyaloko, dibaokerati, mobile kapa terama, dipalekgutshwe le ditshomo.
- Baithuti ba tla tlwaela mefuta ya dipheo le dibopeho tse tlwaela biographies, nobele kapa terama, dipalekgutshwe le ditshomo.
- Mantswe a matjha a ka fumanwa temeng mme a sebediswa ho ntshetsapele tlotlontswa. Sena se ka thusa ho etella baithuti ho ikwetlisetsa mosebetsi wa bukantswe.

Bolele ba ditema tse ka sebediswang temakutlwisiso

MOSEBETSI	KEREITI YA 7	KEREITI YA 8	KEREITI YA 9
Ditemakutlwisiso tse telele jk pale, inthaviu, ditshwantshiso dirapoto tsa ditaba.	150-200 / ho ya ho mets e 5	200-250 / ho ya ho mets e 5 mins	250-300 / ho ya ho mets e 5
Ditemakutlwisiso tse kgutshwane jk diphatlatso, ditema tsa tlhahisoleding, ditaello, ditshepiso	mantswe a 60 – 70/ mots le 1 - 2 s	mantswe a 70-80/ mots o le 1-2	Matntswe a 80-100/ mots o le 1-2
Ho bala temakutlwisiso/ ho bala ditema kabotebo	mantswe a 150-200	mantswe a 200-250	Mantswe a 250-300

Ho bala le ho boha

Se lokelwang ho etswa pele ho qalwa ka ho bala bakeng sa ho lokisetsa baithuti hore ba utlwisisa se balwang hantle.

- O lokela ho iketsetsa ditebello tse itseng ka tema tse theilweng hodima seo o se lemohang ha o sheba ditshwantsho kapa dinepe, leqephe la sehlooho, moralo wa tema jj.
- Ke ho buisana ka sehlooho sa tema le ho akanya hore a na tema e mabapi le eng. Temeng enang le ditshwantsho tse ngata, shebang ditshwantsho, mme le buisane ka tsona ho fumana maikutlo a seo tema e leng sona.
- Ho ka boela ha sebediswa le mantswe a sehlooho, 'eseng a thata' bakeng sa ho qoqa le baithuti ka tema, le pele e ka balwa.
- E la hloko dikarolo tse fapaneng tsa buka jwaloka dikgaolo, dikahare, leqephele le kante la buka jj.

Sesotho Kereiti ya 8 e tshehetsa ho bala ka ditsela tse latelang:

- Buka ya moithuti le Pokello ya dingolwa di ngoletse ho ruta le ho matlafatsa bokgoni ba ho bala. Pokello ya dingolwa e ka boela ya sebedisetswa ho thusa ho hodisa boitshepo ho baleng ka kgutso ba le bang. Hape Pokello ya Dingolwa e ka sebediswa ho ntshetsapele bokgoni ba ho mamela le ho bala ka boitshepo, hore moithuti ka mong a hlwaye seo a se badileng.

Pokello ya Dingolwa e na le dingolwa tse 4 tse kgethilweng e le ditshomo, terama, dipalekgutshwe le dithothokiso. Ho bala ho kgothaletsa tse latelang:

- Baithuti ba tla ela makgetha a sehlooho a ditema tse fapaneng.
- Ho bala ho kgothatswa ka tshebediso ya mehlodi e bonwang.
- Baithuti ba tlwaela ho sebedisa Ditshebetso tsa ho bala.
- Baithuti ba kgona ho ikwetlisetsa mawa a bohlokwa a ho bala a kang ho bala o tloisa mahlo le ho okola mahlo
- Baithuti ba hlokomela matshwao a ho bala.
- Baithuti ba hlokomela mokgwatheho.
- Baithuti ba hlakelwa ke tema.
- Baithuti ba ithuta sebopeho sa tema.
- Baithuti ba ithuta ho hlokomela tlhophiso ya dipolelo.
- Temakutlwisiso e a ntlafala.

Ho bala ka botebo

Buka ena e kgothaletsa ho bala ka botebo ho ya kamoo ho balwang ka CAPS. Mefuta e latelang ya ho bala ka botebo e hlahetswe.

- Ho balla kutlwisiso ya ditema tse kgutshwane ho balwa mantswe. Baithuti ba sebedisa ditshebetso tse fapaneng tsa ho hlalohanya ditema. Ba aha

tlotlontswe ka bokgoni ba ho hlasela le ho bontshwa lentswe.

- Tshebediso ya dibukantswe, dithusathuto le mehlodi e meng ya mesebetsi di tlhlaoso ya moelelo, mopeleto, qapodiso le karolo ya puo ya mantswe a sa tlwaelehang.
- Ho hlwaya meelolo e tlwaelehileng le e sa tlwaelehang wa dihlongwapele jk, (mohlala: mo, se- kapa re-) dihlongwanthao tse tlwaelehileng,
- Ho hlokomela moelelo wa manswe le kamano ya mantswe a tshwanang ho sebediswa tsebo ya dikutu, dihlongwapele le dihlongwatho tse tlwaelehileng
- Tshebediso ya ditema tse ho sengolwa, le ditlhaloso (jk ditlhaloso tsa polelo), dipontsho (jk mongolo difeelwana, diabulwa diakwala le dipontsho) (jk mongolo o ntshofaditsweng) ho hlalosa moelelo wa mantswe a sa tlwaelehang.
- phapang pakeng tsa popo le karohanyo,
- Hlwaya mohlodi e tshebediso ya mantswe a matjha jk puo ya seng.
- Phapang pakeng tsa mantswe a hlolang a phelekanyetsa dihomofounu, dihomonime, dihomokerafeo le disinonime.
- Hlokomela mefuta e mengata ya dikgutsafatso, jk mong,
- Tshebediso ya puo ho bontsha moelelo. Sheba lenane la mehlodi e ka tlase, jk diakheronime, ditaelio
- Sebedisa tsebo ya thutapuo ho fumana moelelo. Sheba Dibopeho tsa Puoletotong le ka tlase .

(b) Ho bala ka botebo mabapi le ho balla kutlwisiso ya ditema tse kgutshwane polelong kapa seratswaneng.

Baithuti ba sebedisa tsebo ya bona ya thutapuo ho utlwisisa kaho ya polelo le tlhophiso ya ditema. Thuto ya tema mohatong ona e fana ka monyetla wa ho kenyeletsa dibopeho tsa puo.

- Hlwaya le ho sebedisa moelelo wa dibopeho le tshebediso ya puo ditemeng. Sheba dibopeho tsa puo – letotong la mehlodi e ka tlase.
- Hlwaya sebopeho sa ditema tse sebedisetswang dipheo tse fapaneng (jk tlhaloso, qapodiso, lebaka le sesosa) kharikhulamong le mantswe a bontshang kamano/ matshwao a makopanyi (jk mohlomong, pele, hobane) Sheba ho nepahala ha mefuta ya ditema.

(c) Ho bala ka botebo tsa DITEMAKUTLWISISO tse kgutshwane mabapi le mohato wa ditema tse feletseng

Baithuti ba sebedisa tsebo ya bona ya dingolwa le thuto ya dingolwa ho utlwisisa moelelo, sepheo le lebaka la tema e feletseng.

- Amana tema le maphelo a bona
- Hlwaya dingolwa le sepheo sa tsona jk qwaketsano e hlokanang ho latelwa
- Hlwaya le ho hlalosa boitshwaro ba mongodi le maikemisetso a hae
- Hlalohanya dikarolo tsa ditema kapa ditema tse feletseng hore a tsebe ho fihlella diqeto
- Etsa diqeto; ho emela maikutlo a hae

(d) Ho bala ditema tse kgutshwane ka botebo mabapi le KGUTSUFATSO LE HO NKA DINOUTSO

Baithuti ba sebedisa kutlwisiso ya makgetha a ho kgutsufatsa tema. Sheba mawa a ho bala a ka hodimo.

- Okola o tlodise mahlo ho fumana dintlha tsa sehlooho le mookotaba
- Arola dintlha tsa sehlooho ho tse tshehetsang
- Kgutsufatsa dintlha tsa sehlooho (di ngole ka mantswe a hao)
- Latellisa dipolelo o sebedise makopanyi le kamahano ho kopanya ditema mmoho.

(e) Ho bala ditema tse kgutshwane ka botebo mabapi le TEMOHO E HLOKOLOSI YA PUO

Baithuti ba sebedisa kutlwisiso ya kamoo puo e ka qatjwang kateng mme ya boloka matla a dikamahano pakeng tsa ya e hlalisitseng le mmadi. Ba hlalohanye mokgwa oo tema e ngotsweng ka wona.

- Hlwaye le ho buisana ka puo ya maikutlo le e qholotsang
- Hlwaye le ho buisana ka puo e nkang lehlakore le e leeme, kapa efe feela e kgesang
- Hlwaye le ho buisana ka dikakanyo le ho hlalosa ditlamorao tsa tsona
- Hlwaye le ho buisana ka moelelo le mohlodi
- Hlwaye le ho buisana ka ho fokotsa le ho eketsa
- Sisinye sepheo ho kenyeletswa kapa ho siuwa ha tlhahisoleding
- Hlokomela maikutlo a tshekamelo ya mongodi/mohlahisi

- (f) Ho bala ditema tsa DITSHWANTSHO LE TSE BONWANG (mona re bua ka ditema tse kang dipapatso le dikhathune kapa ba ka di kopanya le puo ya molomo le tshebediso ya mmele)

Baithuti ba sebedisa ditema tsa boinahanelo, ponahalo le kutlwisiso ya dielemente tse bonwang le tshebetso ya ho ngola ditema. Baithuti ba sebedisa thuto ya difilimi ho utlwisisa le ho thabela ditema tse bonwang.

- Hlwaya le ho buisana ka kamoo dielemente tse bonwang di hokanang ,le dingolwa tse bonwang tse jwalo ka moralo, ditshwantsho le metako
- Hlwaya le ho buisana ka sepheo sa ditema tse bonwang mabapi le tlhahisoleseding e kang dikerafo
- Hlalohanya le ho hlwaya le ho buisana ka sepheo sa melaetsa e bonwang mabapi le tlhahisoleseding e kang dikerafo, dipapetla, didokumentari, ditjhate, dimmapa

- Hlwaya le ho buisana ka melaetsa le tshebetso ya dielemente tsa dipapatso di amanang le dielemente tse bonwang
- Hlwaya le ho buisana ka sepheo sa melaetsa e ditemeng tse bonwang le ho bontsha kamano jk mmapa ya monahano, ditayakeramo, ditjhate tsa pae le maano.
- Hlwaya le ho buisana ka sepheo boleng le moralo wa ditema tse bonwang tse kang difoto, difilimi, moralo wa dielemente
- Hlwaya le ho buisana ka sepheo le melaetsa wa ditema tse bonwang tsa boithabiso jk filimi, dikhathune, mmimo wa divideo, dikhomiki stripi
- Hlwaya le ho buisana melaetsa ya ditema tse tshehetsang ho bua le ho sekaseka dikamano pakeng tsa modumo, puo, ketsahalo ya dielemente difiliming le mekgwa e meng ya dintho tse utluwang le tse bonwang

Bolelele ba ditema tse balwang

Tema	Kereiti ya 7	Kereiti ya 8	Kereiti ya 9
Tema e ballwang hodimo	dipoleleo tse 5-6 diratswana tse 2	dipoleleo tse 5 – 8 diratswana tse 2	dipoleleo tse 5-10 diratswana tse 3
Temakutlwisiso/ditema tsa ho bala ka botebo	Mantswe a 350 - 400	mantsewe a 400 – 450	mantsewe a 450 - 500
Ho bala ka bikemelo	Thothokiso, palekgutshwe, tshomo, nobele le terama – ho ya ka CAPS – le dingolwa – tseo e seng tsa boiqapelo	Thothokiso, palekgutshwe, tshomo, nobele le terama – ho ya ka CAPS – le dingolwa – tseo e seng tsa boiqapelo	Thothokiso, palekgutshwe, tshomo, nobele le terama – ho ya ka CAPS – le dingolwa – tseo e seng tsa boiqapelo
Kgutsufatso	mantsewe a 70-80 ho tloha ho tema ya mantsewe a 250	mantsewe a 70-80 ho tloha ho tema ya mantsewe a 260	mantsewe a 70-80 ho tloha ho tema ya mantsewe a 280

Ho ngola le ho nehelana

Ho ngola Mokahlelong o Phahameng ho hodisa bokgoni boo moithuti ithutileng bona Mokahlelong o Mahareng, ka ho lelekela diforeime tse ntjha tsa ho ngola. Matitjhere a ka sebedisa monyetla ona nakong ya ho bala ka ho hlalisa baithuti makgetha a ikgethileng a ho ngola foreimeng eo ba e tsebiswang.

Oxford Kganya buka ya Sesotho ya Kereiti ya 8 e tshehetsa thuto ya ho ngola ka hara foreime ka di tsela tse latelang:

- Baithuti ba tsebiswa dikgato e fapaneng tse ntjha tsa Ditshebetso tsa ho ngola.
- Baithuti ba phephetswa ho ngola mefuta e mmalwa ya ditema tse fapaneng
- Baithuti ba itlwaetsa mefuta e fapaneng ya makgetha a ditema tse fapaneng.

Tshebetso ya ho ngola

Oxford Kganya buka ya Sesotho ya Kereiti ya 8 e tataisa baithuti ho sebedisa tshebetso ya ho ngola

BOLELELE BA DITEMA TSA PUO YA LAPENG (TSE TLA HLAHISWA KE MOITHUTI)			
MOSEBETSI	KEREITI YA 7	KEREITI YA 8	KEREITI YA 9
Seratswana • Mantswe • Dipolelo	mantse a100- 200	mantse a 120 – 140	mantse a 140 – 160
	dipolelo tse 8 – 10	dipolelo tse 8 – 12	dipolelo tse 8 -12
	diratswana tse 4 – 6	diratswana tse 5 – 8	diratswana tse 5 – 8 hs
Moqoqo	mantse a 150 – 200 diratswana tse 4 – 6	mantse a 200- 250 diratswana tse 5 – 8	mantse a 250 – 300 diratswana tse 5 – 8
Thothokiso	ditemana tse 3	ditemana tse 3- 4	
Palekgutshwe, le tshomo	leqephe le le 1 diratswana tse +/-6	maqephe a 2 maqephe a +/-12	maqephe a 3 maqephe a +/-24
Dayaloko	leqephe le le 1	maqephe a 2	3 maqephe a
Ditema tse kopitswang tse telele jk ditlhaku	mantse a 120 – 140	mantse a 140 – 160	mantse a 160- 180
Ditema tse kgutshwane	mantse a 80 – 90	mantse a 90 – 100 w	mantse a 100 – 110
Kgutsufatso	mantse a 50 – 60 temeng ya mantse a 240	mantse a 60 – 70 temeng ya mantse a 260	mantse a 70 – 80 temeng ya mantse a 280

Dibopeho tsa thutapuo le tshebediso

Dibopeho tsa puo le tshebediso dithutong di hokahantswe le bokgoni bakeng sa ho mamela le ho bua, ho bala le ho ngola.

Oxford Kganya Kereiti ya 8 e tshehetsa dibopeho tsa puo le tshebediso ka ditsela tsena:

- Baithuti ba tlwaela melawana ya puo, thutapuo, mehato ya mesebetsi ya lentswe le ya mesebetsi ya polelo jwaloka ha di hlophisitswe tokomaneng ya CAPS
- Bokgoni ba puo bo ka sehloohong bo kenyeleditswe habonolo le mesebetsi ya ho bala, ho mamela le ho bua, le dithuto tse amanang le bokgoni ba ho ngola.
- Dithuto di hlophisitswe le ho kopanngwa le bokgoni ba puo, ho fumantsa thuto ya puo e kopaneng.

Ho ruta puo ka ho iphumanela

Ho iphumanela ke mokgwa wa ho nahana o utlwahalang, o thehilweng hodima ho sheba/lemoha, mohlala, ho lebisa ho sibolleng molawana o motjha. Ke mokgwa o itshepetsweng ho titjhere mme ka nqenngwe o lebisa ho ho iphumanela le ho batlisisa ka baithuti. Titjhere o fana ka tema e nang le mareo a thutapuo mme baithuti ba araba ka ho etsa diqeto mabapi le molawana, mme kahoo ba ithuta lereo leo le ho le sebedisa. Baithuti ba puo ya Lapeng ba kgona ho ikahela bokgoni bo matla ba ho sebedisa mokgwa wa ho iphumanela.

Tlhophiso

Ho hlophisa ho bohlokwa haholo ho etsa bonnete ba hore kharikhulamo e akareditswe ha selemo se feela. Buka ya Moithuti ya *Oxford Kganya* ya Kereiti ya 8 e hlophisitswe ka mokgwa o latelang thuto ya dibeke tse pedi tse hlokwang ke CAPS hore matitjhere a kgone ho phetha bonyane ditlhoko tsa kharikhulamo ka ho sebetsa habobebe ka ho otlohloleng a sebedisa Buka ya Moithuti le sehlopha

Leano la ho ruta

Leano la ho ruta le hlophisitswe ho bontsha se tla rutwa le ho ithuta ka selemo se le seng kereiting e itseng ho ya ka CAPS. Le etswa ke titjhere kapa hangata matitjhere a kopana le ya ba okametseng pele ho qalwa selemo se setjha sa Thuto. Leano la ho ruta le arotswe dikotwana ho ya ka dikotara tsa selemo, le boele le arolwe ho ya ka dibeke. (hangata e ba beke tse pedi) dikotareng mosebetsi wa hae o ka nkwa Leano la Thuto mme la hlophisetswa dihora tse 3 ka beke (ho kenyeletswa le ho bala).

Lethathameng lena re kopantse dithuto tse tsamaelanang le mookotaba, sehlooho, tema kapa bokgoni. Tatelano ya lethathama e ka latela tlhahlamano e fapaneng kgaolong / mookotabeng sehloohong ka seng.

Leano la ho ruta ka botlalo la selemo le bapisitswe ho ya ka ditlhoko tsa CAPS.

Leano Thuto

Leano la Thuto lethathameng lena le etseditswe ho tataisa matitjhere ka mokgwa oo ho ruta le ho ithuta di bontshitsweng kateng (bekeng kapa dibekeng tse pedi) kotareng ka nngwe.

Leano la Thuto le kenyeletsa mookotaba, kotare le beke, bokgoni ba puo e akarediotsweng mesebetsing e entsweng ho tobana le bokgoni ba beke / beke tse pedi.

Hape Leano la Thuto le fanaka mekgwakatametso e nepahehetseng le mekgwa ya ho ruta le mehlodi. Le fana ka mesebetsi ya tshetso ho baithuti ba haellawng ba hlohang ho ikwetlisa le mesebetsi e atolotsweng ho baithutih ba hlohang diphephetso.

Leano la Thuto le fana ka monyetla wa hore titjhere a shebe mesebetsi wa beke e fetileng hore a kgone ho hlophisetsa thuto e latelang

Tekanyetso

Tekanyetso ke karolo ya bohlokwa ho ithuteng le ho ruteng. Ho hlophisa ho ruta le ho ithuta o lokela ho tsamaisana le tlhophiso ya tekanyetso ho leka katleho ya titjhere le moithuti

Tekanyetso eo e seng ya semmuso

Sena ke karolo ya kgato e tswellang ya ho lekanyetsa. E etswa letsatsi le letsatsi mme e etsetswa ka phaposing ya borutelo, e sebedisetswa ho bontsha titjhere le baithuti hore ba hatetse pele hakae mabapi le kutlwisiso ya se rutilweng. Moithuti ka mong kapa baithutimmoho ba ka iketsetsa tekanyetso ena e seng ya semmuso mesebetsi wa ka phaposing o ka hlahlojwa ka ho seng semmuso. Mosebetsi wa lapeng le ona o ka hlahlojwa e se wa semmuso mme o ka hlahlojwa kamehla. Tekanyetso ena e thusa baithuti ho hlokomela katleho ya bona ya ho ithuta mme ba kgone le ho bona moo ba fumanang bothata teng ba tsebe ho ipehela mawa a ho intlafatsa. Ha ho hlokahale hore moithuti a itokise pele hobane a ka lekanyetswa ka ntho e nngwe le e nngwe ya letsatsi le letsatsi. Ho sebediswa haholo mananenetefatso bakeng sa tekanyetso e seng ya semmuso. Ho sisinywa hore tekanyetso eo e seng ya semmuso e etswe selemo ho pota. Mohlala o ka fumanwa leqepheng la 39 hona Bukeng ya Titjhere.

Tekanyetso ya semmuso e tsamaelana le CAPS mme letoto lena le latela ditlhoko tseo hantle feela.

Tekanyetso ya semmuso e hlophisitswe. Karolo ya mosebetsi e ya kgethwa, ho fumanwe disebediswa tse tshwanelehileng ho kgethwe le mokgwa wa ho ruta ho nepahetseng. E sebediswa ho ya ka CAPS ka kotara. Palo ya ditekanyetso tsa semmuso di *Oxford Kganya* e dumellana le ditlhoko tsa CAPS. Letoto lena le fana ka tekanyetso e ekeditsweng ya mesebetsi hore baithuti ba fumane ho ikwetlisa. Ho na le mesebetsi ya ditekanyetso Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjhere

Lebelo, palo le mefuta ya ditekanyetso tsa semmuso di hlokahala ka dinako tse itseng ho thusa titjhere le moithuti ho hlokomela katleho kgafetsa sebakeng sa Sesotho Puo ya Lapeng. Ditekanyetso tsena di behwa ka mekgahlelo mme dimaraka tsa tsona di bolokelwa dimaraka tsa mafelo a selemo. Mosebetsi ya ditekanyetso tsena e hlahisitswe Bukeng ya Moithuti le Bukeng ya Titjhere hong le memorandamo ya tsona le diruburiki tse fumanwang pheletsong ya Buka ya Titjhere. Mefuta e menga le dibopeho tsa tekanyetso ya semmuso di tsamaelana le ditlhoko tsa CAPS.

Titjhere ha a ya tlameha ho tshwaya mesebetsi wa moithuti ka mong o ngotsweng kapa wa molomo. Leano la CAPS la selemo la ho ruta le bontsha hore ke mesebetsi efe e lokelang ho lekolwa ka kotare ka nngwe. Mosebetsi e meng e ka lekolwa ka ho sa hlophiswang ke titjhere, baithutimmoho kapa ya sebedisetswa boitekolong ke moithuti.

Disebediwa tsa Tekanyetso

Mefuta e mengata ya disebediswa tsa ditekanyetso e sebediswa ho lekola ditlhoko tsa moithuti le katleho ya hae.

Tshebediso ya sesebediswa e itseng e lokela ho laolwa ke:

- mesebetsi o etswang
- mokgwa oo mesebetsi o etswang ka wona (ka molomo, o ngolwang kapa o tshwantshiswang)
- tsebo le bokgoni tse lekolwang
- lebaka le etsang hore ho lekolwe
- ke mang ya etsang tekanyetso
- tekanyetso e etswa

Disebediswa tse sisintsweng

Sesebediswa tsa Tekanyetso	Tlhaloso	Moo se sebediswang hantle
Memorandamo	O nehelana ka dikarabo tsa diteko kapa tsa ditlhalobo mme o totobatsa matshwao a potso ka nngwe	Tekanyetsong ya semmuso, ho kenyeletsa le boitekolo mmoho le tekolo ya moithutimmoho
Ruburiki	Ke sete ya ditataiso tsa ho tshwaya kapa makgetha a ho lekanyetsa mosebetsi	Tekanyetso ya semmuso le eo e seng ya semmuso
Lenanenetefatso	Ke sete ya ditateme tse hlalosing tshebetso mosebetsing o itseng; makgetha a tshwauwa ha a fihlelletswe	Boitekolo le tekolo ka moithutimmoho

Sheba leqepheng la 133 mabapi le disebediswa tsa tekanyetso leq. la 141 mabapi le Porogramo ya Tekanyetso ya semmuso.

Mehato ya Mehopolo

Mosebetsi eo titjhere a tla e seta a lekanyetsa e lokela hoba e tshwanelehileng. E lokela ho kenyeletsa dikahare tsa khoso ya Puo ya Lapeng di kenyeletsa e tshwanelehileng ho atlehisa sepheo sa thuto. Hape di etseditswe mehato e fapaneng ya mehopolo le bokgoni ba baithuti.

MEHATO YA MEHOPOLO	MOSEBETSI	PHESENTE YA MOSEBETSI
Tlhalohanyo e tlwaelehileng (Mohato wa 1) Tlhophiso (Mohato wa 2)	Dipotso tse sebetsanang le tlhahisoleseding e hlalositsweng temeng. <ul style="list-style-type: none"> • Bolela dintho/batho/dibaka/dielemente ... • Bolela dintlha/mabaka/dintlha/mehopolo ... • Hlwaya mabaka/batho/ ... • etsa letoto la dintlha/mabaka/mabitsa/... • Hlalosa sebaka/motho/mopphetwa ... • Pheta ketsahalo/ ... Dipotso di hloka tlhalohanyo, tlhophiso kapa tshekatsheko ya tlhahisoleseding e hlalositsweng temeng. <ul style="list-style-type: none"> • Kgutsufatsa dintlha tsa sehlooho mehopolo/diketsahalo • Hlopha dielemente tse tlwaelehileng/mabaka ... • Bolela ditshwano/diphapano ... • Fana ka moralo ... 	Mehato ya 1 le 2: 40%
Diqeto tse fihlelletseng (Mohato wa 3)	Dipotso tse hlohang hore moithuti a ikakgele ka setotswana ka tlhahisoleseding e hlalositsweng e fanweng mabapi le moithuti le tseo a di tsebang kapa a fetileng ho tsona <ul style="list-style-type: none"> • Hlalosa mehopolo wa sehlooho ... • Bapitsa mehopolo/mekgwa/diketso ... • Maikemisetsa a mongodi (mopphetwa) ke afe mabapi l) /mkgwa/kgothatso/ lebaka ... • Hlalosa lebaka/se bakileng... • Ketsahalo e /bolela/mkgwa (jj) totobatsa eng mabapi le mopheti/ mongodi/mopphetwa ... • Morethetho/simili/sebopeho se ama kutlwisiso ya hao jwang ... • O nahana / ditlamorao/ e tla ba dife/ maemong 	Mohato wa 3: 40%
Ho sekaseka (Mohato wa 4)	Dipotso tsena di sebetsana le ho shebana le kahlolo ya melemo. Tsena di kenyeletsa dinnete, tlotla, mabaka le maikutlo, botebo, tlhalohanyo mme di sebedisa kgohelo le kamohelo mabapi le diqeto ho ya ka melemo le boitshwaro. <ul style="list-style-type: none"> • Na o nahana hore se etsahetseng se hloka tlotlo/ke nnete/ se ka kgoneha...? • Na kang ya metsi ke ya bohlokwa// e ya akaretse ... 	Mohato wa 4 le 5: 20%

Ho rekota le ho tlaleha

Matitjhere a tla rekota dimaraka tsa katleho kgahlanong le mesebetsi ba sebedisa leqephe la ho rekota; mme tlaleho ya diperesente kgahlanong le thuto ya moithuti “karete ya tlaleho”. Ho sebediswe ditlaleho tse ngotsweng ho hlalosa tshebetso ya moithuti.

Dikhoutu le diphesente tsa ho rekota le ho tlaleha

Sekala	Tlhaloso	Phesente
7	Phihlelo e babatsehang	80–100
6	Phihlelo e kgabane	70–79
5	Phihlelo e ntle	60–69
4	Phihlelo e mahareng	50–59
	Phihlelo e foofo	40–49
2	Phihlelo e karolwana feela	30–39
1	Ha ho phihlelo	0–29

Tjhadimo ya tekanyetso

Ho lekola hore tekanyetso ebile e hlokang leeme, e tshepahalang, e leng ya nnete, ho lokela hore ho etswe tjhadimo ho hlokomela boleng ba ho netefatsa dithuto tsohle le ho ruta. Dikolo di na le boikarabelo ba ho etsa tjhadimo ya tsona le ho tiisa ditshebetso tsa sona. Hape tjhadimo e etswa ke ba lefapha le thutto ya selehae le profensi.

Review Copy

KOTARA YA

1

Kgaolo	Beke	Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha	Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
1.	1 - 2	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela puisano ka dihlopha 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola moqoqo o hlahosang 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute mahlalosi a sebaka Ithute sebopeho sa polelo Ithute mefuta ya dipolelwana
	3 - 4	<ul style="list-style-type: none"> Puo e hlophisitsweng ka Moporesidente 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala puo 		<ul style="list-style-type: none"> Ithute mahlalosongwe le malatodi Ithute ka moelelo o totobetseng le moelelo wa bonono
2.	5 - 6	<ul style="list-style-type: none"> Dipuisane tsa sehlopha tsa tema 	<ul style="list-style-type: none"> Dingolwa (Palekgutshwe) 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola lengolo 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute mahlalosi Ithute botona le botshehadi, lekgethi Ithute moelelo wa lentswe Ithute matshwao a puo
	7 - 8	<ul style="list-style-type: none"> Puo e sahlophiswang 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala atikele ya koranta kapa ya makasine 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola atikele ya makasine 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute mahlalosi le maetsisa modumo Ikgopotse makgethi Ithute mahlalosi
3.	9 - 10	<ul style="list-style-type: none"> Ho etsa inthaviu 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala raporoto 		<ul style="list-style-type: none"> Ikgopotse dibopeho tsa polelo Ikgopotse makgathe Ithute malatodi
MESEBETSI YA TEKANYETSO YA KOTARA					

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Beke ya 1-2: Ke mang	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela puisano ya sehlopha. Tema e mamelwang 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe ya batjha Ho bala mawa a tema Ho bala dikarolo tsa buka
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola moqoqo o hlahosang Ho ngola moqoqo o latela Tshebetso ya ho ngola 	<ul style="list-style-type: none"> Mahlalosi a sebaka Sebopeho sa lentswe Mefuta ya dipolelo dipolelwanabitso Matshwao a puo
Beke ya 3 – 4: Dintho tseo ke di di etsang hantle ka ho fetisisa	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela puo ka puo ka mopresidente Ho mamela puo e hlophisitsweng 	<ul style="list-style-type: none"> Tshebetso ya ho bala Ho bala ho ngotsweng
Ho ngola le ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola puo Ho tseparisa maikutlo ho Tshebetso 	<ul style="list-style-type: none"> Mahlalosi le malatodi Moelelo wa totobetseng wa bonono

Beke ya 1 le 2: Ke mang?

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 1: Ho mamela puisano ka dihlopha Leq la 8 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Pokello ya dingolwa

Dikoranta le di makasine.

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlaloseisa baithuti hore puisano ke moo dihlopha di qothisanang lehlokwa ka sehlooho se itseng. Dibui di arolelana mohopolo ka seo di buang ka sona di ntse di latela melao e itseng. Toboketsa mawa a bohlokwa a tshebetso ya ho mamela e leng

pele ho ho mamela, le nakong ya ho mamela.

Nakong ena, ba hlokomedise tsena:

- dintlha tse boletsweng (le tseo ba ka di hlahisang mmampeng, ke mehopolo ya sehlooho.
- hlokomela hore dintlha di latellana ka nepo.
- ho be le ketane e tlamahanyang dintlha. Ke hore, mohopolo o mong o tswelliswe ke o mong.
- ba nke dinoutso hore ba tle ba ikgotpotse dintlha tsena tse hlahositsweng Bukeng ya Moithuti.

Batlokoa

Bophelo ba marena a Batlokoa bo bile bokgutshwanyane haholo. Bokgutshwanyane boo ebang ngaka ya bona e tummeng haholo, Mokolokolo, o bolokile a ka tlase ho seatla feela, ho tloha ho Sebili ho kenyeletswa le Mokotjo. Ke ka hona re sa kgoneng ho latela leloko lena ho tloha dilemong tse mashome a mabedi pele ho selemo sa 1775. Boholo ba leloko le ngotsweng ke le ileng la phatlalatswa ke 'Mota mora wa morena wa Mahlubi, mme la qetelwa ke morena Kakoli mora wa Mokotjo le Jacob Makobokobo, setloholo sa Marutle.

Jwale he Tlokoeng a ko thelle re utlwe!
 Ke tla thella ke reng
 Ke le Motlokwa wa ha Molefe,
 Wa ha Sebidi sa Mokgalaka,
 Wa Mmankgaodise wa Mmanthatisi,
 Ke Motlokwa wa ha Seala se kgaohile Motonisi,
 Ha se a kgaoha se entse lehothoba,
 Ke motho wa ha Makoro,
 Wa ha ma-nkga lefotha
 Le mohlala ho sa hlajwang!

Kamorao ho ho mamela, ba tla araba dipotso jwale tse thehilweng hodima tema eo titjhere a tla e bala, ebe ba araba dipotso.

Ba rute melao ya tsamaiso ya dipuisano, mme o hokomele hore bohle ba utlwisisa seo o lekang ho se hlalosa. O ka ntsha sehlooho, mme la buisana ka sona le le bohle.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Seboko.
2. Dikarabo di tla fapana.
3. Dikarabo di tla fapana.
4. Baithuti ba tla ithoka ka ho fapana.

Menyetla e ekeditsweng le tshehetso ya baithuti.

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti dipale kapa ditema tse kgutshwane tseo ba ka di utlwisisang kapele. Balang mmoho o tsamaya o ba botsa dipotso mona le mane, hore ba se lahlehelwe ke ditaba tseo ba di balang.

Baithuti ba kgonang

Neha baithuti bana dipale tse teletsana mme tse thatanyana hore ba di bale mme ba fumane sebaka sa ho di pheta ba dutse ka dihlotshwana. Ho be le moemedi/motsamaisi ya tla laola dipuisano mme a tlalehele titjhere tseo ba buisaneng ka tsona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ka lenanenetefatso o botsa dipotso tsa molomo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosi a sebaka Leq la 10 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya Titjhere

Hlalosetsa baithuti hore mahlalosi ke eng, mme o toboketse hore mona ba tla ithuta ka a sebaka. Fana ka mehlala ya mahlalosi a sethato, mme o tsamye o ba botsa dipotso ho nonya maikutlo le ho leka ho fumana hore ba utlwisisa se rutwang. Ba bale mmoho le wena seratswana se Bukeng ya Moithuti, ebe ba araba dipotso.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Mangaung, sepetlele, thekeng
2.
 - (a) Ngwana o iswa ho/ha **rangwane**.
 - (b) Moithuti o iswa **ngakeng**.
 - (c) Mokudi o palamiswa **lesenkeng**.

Ho mamela bakeng sa kutlwisiso Leq la 11 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Dikoranta le dimakasine

Buka ya Moithuti

Tataiso ya titjhere

Laela baithuti ho sheba setshwantsho mme ba buisane ka sona pele ba araba dipotso. O ka boela wa ka kopa ho sheba ditshwantsho tse ding ho yswa dimakasine, mme ba buisane ka tsona ba dutse ka dihlotshwana. Ba rute hore, sa se feela tema tse ngotsweng tse ka lokelang ho balwa kapa ho mamelwa ho re ho buisanwe ka tsona, kapa motho a di utlwisisa. Le ditshwantsho ke ditema tse balwang, le tseo ho ka buisanwang ka tsona.

Ba botse dipotso hodima seo ba ithutileng.

Dikarabo tse lebeleletsweng:

Dikarabo di tla fapane, feela titjhere a thuse ba so kang ba kgona ho araba ka nepo.

Ba rute hore mohopolo wa sehlooho o fumanwa jwang le hore e o tshehetsang yona e tholwa jwang temeng. O ka ba botsa dipotso tse thehilweng hodima seo o se hlalositse.

Balang mmoho dintlha tsa ho mamela bakeng sa tlhahisoleseding. Dintlha di bontshitswe bukeng ya bona.

Menyetla e ekeditsweng le tshehetso ya baithuti.

Baithuti ba sa kgoneng

Sebetsa mmoho le bona mme le bale ditema tseo ba ka ikgethelang ho tswa dimakasine, ba botsane dipotso, o ba tataisa hore e mong le e mong a be le potso eo a e botsang ho tswa temeng eno. Ka nako e nngwe o ka ba tswaka le bana ba kgonang.

Hlokomela feela hore o tsamaye le dideseke ho lekola hore nab a latela seo ba se ithutleng.

Baithuti ba kgonang

Baithuti bana ba ka ballana seratwana se le seng, mme ba botsana dipotso.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memrantamo kapa lenanenetefatso

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Sebopelo sa polelo Leq la 13 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e fapaneng
Dibuka tsa kwahollopuo

Tataiso ya titjhere

Hlaloa hore polelo ke mohopolo o phethahetseng o bopilweng ka tsena: moetsi: motho kapa ntho e etsang ketso polelong. Bala le bona mehlala e bukeng ya bona. Ba botse dipotso.

Dikarabo tse lebelletsweng

Dipolelo di tla fapana.

Ho bala le Ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho palekgutshwe Leq la 13 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Dibuka tsa dipalekgutshwe
Buka ya Moithuti
Mehlodi e meng e nang le dipalekgutshwe/ tse kgutshwane - dimakasine
Dibukagkakollo tsa manollo ya dingolwa/tsa seholoholo

Tataiso ya titjhere

Ba hlaosetse tse latelang ka palekgutshwe. Ke tokodiso e kgutshwanyane. Ke pale e phetang ketsahalo e le nngwe. Dintlha tsa manollo tse teng pading di teng palekgutshweng. Phapano pakeng tsa padi le palekgutshwe ke bokgutshwanyane. Pele ba bala, ba hlaosetse seo ba lokelang ho se etsa. Mme le baleng mmoho palekgutshwe e bukeng. Hlaosetse baithuti mantswe a thata, mme ba a ngole dibukeng ho ipokella tloltlontse. Kamoro ho ho bala, ba arabe dipotso.

Dikarabo tse lebelletsweng:

1. Mathabo
2. O bonolo, o hloile bobbe ... (dipotso tse fapaneng tsa baithuti ha di nepahetse di amohelwe)
3. A mohela dikarabo tse nepahetseng.
4. Ee.
5. Ho ba bonolo ha moradi wa hae.
6. le 7. Dikarabo di tla fapana.

Menyetla e ekeditsweng:

Baithuti ba sa kgoneng:

Bala mmoho le bona tema ya palekgutshwe. Ba botse dipotso tseno hape.

Baithuti ba kgonang:

Ha ba phete palekgutshwe ho tswa bukeng ya padiso. Ba bale hape dintlha tsa manollo haoholo tse buang ka sebopelo sa baphetwa, mme bal eke ho bontsha botho ba baphetwa ba mono. Baka phehisana kang ha ba rata. Qetellong ba utwane, kapa ba o botse.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	lenanenetefatso

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mefuta ya dipolelwana leq la 15 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Hlaosetse baithuti hore dipolelwana di atrotswe ka mekgana; polewanakutu, polelwananolo, polelwanakgethi; tlhalosi, mararane, jj. Balang mmoho seratswana mme ba arabe dipotso ha o qeta ho re ba bale ka botlalo ditlhaloso le mehlala e ka bukeng tsa bona, e thehilweng hodima mefuta ena ya dipolelo.

Dikarabo tse lebelletsweng

- 1-3. Karabo di tla fapana.
4.
 - (a) Banna ba ithuta melao ya setso hore ba tle bae tsebe leha ba phelang makgoweng
 - (b) Bana ba ile moketeng hobane ba ile hlaosetse ka leloko la bona.
 - (c) Basadi ba ya le bana moo bana ba hlaosetswang.

- (d) Le ha ho bata haholwana titjhere o tla ruta bana ka seo a se hlophisistesng.

Tshebetso ya ho bala Leq la 16 Buka ya Moithuti

Titjhere mmoho le baithuti ba bala tlhalosetso e ka dibukeng tsa bona, e mabapi le tshebetso ya ho bala. Pele motho a ka bala buka, o kolela ho tseba hantle ka sehlooho, dihloohwana, mantswetlhaloso, tlotlontswe le ka dikarolo tsa buka. Ba sheba mmoho setshwantsho mme ba araba dipotso:

Dikarabo tse lebelletsweng

1. (dikarabo di ka fapana) – sehlooho se bonahalang, ditlhaloso tsa mantse, ditshwantsho, jj.
2. Ee.
3. 3-5. Dikarabo di tla fapana.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Polelwana bitso Leq la 18 Buka ya Moithuti

Latela tsamaiso e tshwanang le ya thuto e fetileng ya dipolelo.

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e fapaneng

Dikarabo tse lebelletsweng

Diakarabo di tla fapana ho ya kamoo ba utlwisitseng tema kateng.

Ho ngola le Ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola moqoqo o hlahosang Leq la 19 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Buka ya Pokello ya dingolwa
Dimakasine le dikoranta

Tataiso ya titjhere

Hlalosa hore moqoqo ke moo sengodi se ngolang ka tsela ya phetelo mme se hlahisa lethathama la diketsahalo ka tlhophiso e itseng e nang le moelelo.

Ba hlalositse tshebetso ya ho ngola, eo bas eng ba ile ba e rutwa dikgaolong tse ding. Buisanang bohle ka yona.

Hlalosa hore ha o ngola mofuta o tjena wa moqoqo ela hloko tsena:

- Etsa polelo ya sehlooho ebe le dintlha tse e tshehetsang ho bopa moelelo.
- Ho be le tatellano e utlwahalang e nepahetseng ya diratswana.
- Ho sebedisa makopanyi ho etsa momahano ya diratswana.
- ho sebedisa mofuta e fapaneng ya dipolelo.
- Selelekela se hohele se seke sa ba setelele.
- Sebedisa Lekgathe lefetileng dipolelong tsa lona.

Ba nehe mosebetsi wa ho ngola moqoqo o hlahosang ka mantse a ka bang 140-160 ka sehlooho sena “Seo ke leng sona” Hlalosa hore ba itshetlehile hodima mmapa wa monahano oo o tla o bala mmoho le bona.

Hlalosetsa baithuti dintlha tsa ruburiki eo o tla ba lekanyetsa ka tsona.

Menyetla e ekeditsweng:

Baithuti ba sa kgoneng:

Dula le baithuti bana, ka bobedbedi ka ha thuto ena e le e hlokolosi, mme e amana le tekanyetso eo e seng ya semmuso e hlohang matshwao. Buisana le bona ka dintlha tsa tshebetso ya ho ngola haholoholo. Ba ikgethele dihlooho tsa bona, mme ba bue ka tsona pele ba ka ngola selelekela, mmele kapa qetelo ya moqoqo. Leka ho ba neha mosebetsi wa hae, mme o ba jwetse hore ba kope batswadi ho ba thusa.

Baithuti ba kgonang:

Lekola baithuti bohle kamorao ho ho tshwaya mesebetsi ya bona. Bana ba ka ingolla hape ka bobona, moqoqo wa mofuta ona, mme ba itekola.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ba ikgopotsa matshwao a puo Leq la 20 Buka ya Moithuti

Ba nehe mosebetsi wa seratswana o bukeng ya bona. Ba lokisa diphoso tsa tshebediso ya matshwao a puo.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Baithuti ba buisana bohle	Eo e seng ya mmuso	Lenanenetefatso le hlophisitsweng ke titjhere.

Beke ya 3 le 4:

Dinthe tseo ke di etsang hantle ka ho fetisisa

Ho mamela le Ho bua

Mosebetsi wa 4: Puo e hlophisitsweng ka Moporesidente Leq la 20 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibuka tsa manollo ya dingolwa

Mehlodi e meng ya dimakasine kapa dikoranta.

Tataiso ya titjhere

Kopa baithuti ho bala setshwantsho sa pele ho ho mamela, ebe ba araba dipotso. Ba bala mmoho dintlha tse mabapi le ha o itokisetsa puo e hlophisitsweng.

Ba hlokomedise hore, hlophisa puo ya hao o lokela ho:

- leka hore ha o bua o sebedise polelo tse bontshang bokgoni le sefutho ho hapa maikutlo a bamamedi.
- etsa hore puo ya hao e be e pholletsang, selelekela e be se hohelang, dintlha, pheletso e be e emisang batho ka maoto.
- sehalo sa hao se nepahale.
- lebelo le sekgahla e be tse amohelhang.
- tshebediso ya ditho tsa mmele jwalo ka matsoho e seke yasetisa bamamedi.
- ela hloko baamohedi ba ditaba.
- tsepama sehloohong o se tswe lekoteng.

Ba nehe mosebetsi wa ho itlhophisetsa puo e mabapi le letsatsi la 24 Loetse ho ya ka khalendara ya Aforika Borwa. Ba hlokomedise dintlha tsa tekanyetso tsa ruburiki tse tla sebediswa ho ba lekanyetsa.

Dikarabo tse lebelletsweng (tse pele ho ho mamaela)

1. Motho o fana ka puo.
2. Mopresidente wa mehleng – Thabo Mbeki.
- 3-4. dipotso di tla fapana

Menyetla e ekeditsweng:

Baithuti ba sa kgoneng:

Bakeng sa matlafatso titjhere a ka etsa nako e ekeditsweng ho pheta mosebetsi oo. A ka boela a hlophisa ditima tse ding tse fapaneng ho tswa mehloding e fapaneng, ebe o di sebedisa ho ba fa mosebetsi ho hlahloba kutlwisiso ya bona ka mora ho pheta mosebetsi oo.

Baithuti ba kgonang:

Ba nehwe dimakasine ho bala ba ikgethela dihlooho tseo ba ka iqapelang puo e hlophisitsweng ka tsona. Ba nehe nako, mme ba etse bonketsisane e ba dibui tsa letsatsi. Ka nao e nngwe, ba kope ho tla busa ka pela ba bang hore bas a kgoneng, ba ithute ho bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ithute ka mahlalosonngwe le malatodi Leq la 22 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti.

Mehlodi e fapaneng ya dimakasine le ya dikwahollopao.

Tataiso ya titjhere

Ba hlalositse hore mahlalonngwe (Disinonime) ke mantswe a fapaneng ka ho ngolwa, empa a na le moeleo o tshwanang/a hlalosa ntho e le nngwe. Athe mantswe a hanyetsanang, ona a bitswa malatodi.

Balang mmoho mehlala e bukeng tsa bona. Ba ka bapala bonketsisane ba ho ba baithuti le titjhere, ba fapanyetsana diabo, ba botsana dipotso tse amanang le mareo ana. Ba battle nantswe mehloding e fapaneng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo e ingolletsweng ke baithuti

Menyetla e ekeditsweng:

Baithuti ba sa kgoneng:

Bakeng sa matlafatso titjhere a ka etsa nako e ekeditsweng ho pheta mosebetsi oo. Ba tlang mkmoho mantswe ho tswa dimakasineng mme le fumane dikarabo tsa mareo a ithutilweng.

Baithuti ba kgonang:

Ba nehwe dimakasine ho bala ba ipatlela mantswe, mme ba arabane ba sebedis mareo a ithutilweng. Ba ka boloka dipotso tsa bona mme ba di hlahisetse ba bang bohle ho di araba.

Ho bala le Ho boha

Mosebetsi wa 5: Ho bala puo Leq la 22 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibuka tsa Pokello ya dingolwa

Mehlodi e meng ya dimakasine kapa dikoranta.

Tataiso ya titjhere

Mosebetsing wa pele ho ho bala, ba laele ho lekola setshwantsho ba sebetse ka dihlopha tsa ba bahlano mme ba arolelane mehopolo ka seo ba se bonang. Ba araba dipotso tseo dikarabo di ka fapanang tse thehilweng hodima setshwantsho.

Nakong ya ho bala, ba bala tema ya; 'Moifo o kgabane' e bukeng tsa bona. Kmorao mono, bat la araba dipotso.

1. Puo ka motho e mong.
2. Tlohelang ho senyetsa batho ka ho ba tjhwatlaka; ha re sebitseng re tlohele ho dula re lla re kenyeng mohomo re leme letsatsi le sa tjhabile, jj.
- 3 - 5. Dikarabo di tla fapana. Sebui se buile dintlha tse ngata tse susumetsang setjhaba ho ema ba iketsetsa.
6. Bana ba motho ba ye ba etse diketso tse tshwanang..
7. Ho baleisa bofuma – ho thibela bofutsana. Maaforika bulang mahlo le bone bophelo – batho tsohang le iketsetse.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti bohle

Baithuti ba kgothalletswe ho tla le dibuka tse ngotsweng ka Sesotho, mme ba ballane tsona le ho buisana ka seo ba se utlwileng. Ba ka boela ba

sebedisa le makasine le masedinyana ho ballana jwalo ka sepheo sa ho kwetlisa kutlwisiso ya bona.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ithute ka moelelo o totobetseng moelelo wa bonono Leq la 23 Buka ya Moithuti

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti hore puo e sebediswa ho fetisa melaetsa. Mantswe hape a ka ba le moelelo o fapaneng le oo re o tsebang. Moelelo o tjena re bitsa hore o sa totobalang, moelelo wa puo ya bonono kapa o ritsitseng. Puo ya mofuta ona wa moeelong, o lokela ho mamela ka hloko. Ba bala mehlala e bukeng, mme ba kgothalletswa ho fana ka ya bona. Ba botsane dipotso. Ba nehwa mosebetsi.

1. Mosadi ha a na **tsebe ka** lebaka la ho meetlo. – ha a utlwe.
2. Ngwana wa boreneng o **leoto** haholo. – o tsamaya haholo.
3. Morena o **hlooho** e thata ha ho tluwa moetlong. – ha a utlwisisa kapele.
4. Ngwana o na le **leleme** le qabanyang. – o qabanya batho ka ho bua ditaba tsa ba bang.
5. Dikarabo di tla fapana.

Ho bala tema e ngotsweng Leq la 24 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibuka tsa dingolwa.

Mehlodi e meng ya dimakasine kapa dikoranta.

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti hore mofuta ona wa tema hangata o balwa ka ho teba. Ba hlokomedise dintlha tsena;

- Sepheo se tobileng.
- Ho akanya ka moelelo kapa sephetho.
- Hlwaya puo e susumetsang.
- Ka moo puo le ditshwantsho di bopang le ho bontsha dintho tse bohlokwa ka teng.

Ba bala tema ka botebo ba sebetse ka bomong, mme ba araba dipotso tse tla latela.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke rata setso sa ka – (dikarabo di ka fapana).
2. moaparo, dipina, jj.
3. “ona madi a ntate” – wa habo sebele.

4. Batswadi ba ka rutang bana ba lona dintho tseo ke di ratang ka ho fetisisa le tla fumana maphutsi a matonana. (dikarabo di ka fapana).
5. - 8. (dikarabo di ka fapana).
9. Hlalosa moelelo wa dipolelwana tsena.
 - (a) Lehlohonolo ha le tlollwe mafura. – lehlohonolo le itlela feela o sa labella.
 - (b) Ho kgutlela morao.- ho boela setsong/ ngwanana/ mosadi ha a ithwetse.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dibopeho le melao ya tshebedsio ya puo

Matshwao a puo Leq la 26 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng ya dimakasine kapa dikoranta

Tataiso ya titjhere

Letshwao la lekgotsi

Ba hopotse hore matshwao a puo a se a ile a etswa. Ikgopotseng mmoho ka ho boysana dipotso tse amanang le matshwao a puo. A kang, lekgotsi, la potso, kgutlo, feelwane, jj. ba bala mmoho

seratswamna ebe ba se ngola hantle ho ya ka matshwao a puo a bepahetseng.

“Ngwana, etsa se thabisang pelo ya hao bofelong o se ke wa thabisa motho ya pela hao empa o qale ka wena pele. Na o etsa seo batswadi ba hao ba o rutileng sona kapa o etsa boithatelo? Qeto ke ya hao bophelong ngwanaka. Kgele! ha o mamela metswalle, o tla ja mathe a bona. Itokise le sa tjhabile o hopole moo o tswang teng hobane ke seikokotlelo sa hao sa bophelo. Dintho tsa bohlokwa bophelong; boitshwaro, botsitso le tjhebelopele, di tla o isa hodimo bophelong”.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti bohle

Bakeng sa matlafatso titjhere o ka batla tema e nngwe o e fe baithuti hore ba hlwaye dikarolo tsena tseo o ba rutileng tsona. Sena se tla etsa hore baithuti ha ba kopana le tema efe kapa efe bophelong ba bona, ba kgone ho bona hore mantswe sebedisitswe jwang temeng.

KGAOLO YA 2

Nkuke o mpehe

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Ntle le tshebediso ya dipalangwang mehleng ya kgale le kajeno, bophelo bo ne bo tla ema tsi! Dipalangwang di sebediswa ho phetha mabaka a fapaneng bophelong ba rona. Di sebedisetswa ho eta, ho tsamaisa thepa le dipapadi tsa boithabiso. Re tla sheba dipalangwang tsa mehleng ya kgale le tsa sekwalelwane.

Beke ya 5-6: Dipalangwang mehleng ya kgale	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Puisano ka dihlopha ka ditema tsa ditshwantsho Tema kutlwisiso e mamelwang Bopa ketsahalo hape 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe Tshebetso ya ho bala Thothokiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho tsa Melao le Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola leangolo la setswalle Ngola leangolo o itshetlehile ka ketso etsosolosang se bohilweng 	<ul style="list-style-type: none"> Mahlalosi Botona le botshehadi Makgethi Sebopeho sa polelo Moelelo wa lentswe
Beke ya 7- 8: Dipalangwang tsa sekwalelwane	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Puo e hlophisitsweng ka atikele ya koranta Dipuisano ya foramo 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala atikele ya koranta Tshebetso ya ho bala Thothokiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho tsa Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tlaleho ya raporoto/atikile, magazine Ho ngola 	<ul style="list-style-type: none"> Maetsisa modumo Makgethi Mahlalosi makgathe Mathswao a ho bala

Beke ya 5 le 6:

Dipalangwang tsa mehleng ya kgale

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 1: Puisano ka dihlopha ka tema tsa ditshwantsho
Leq la 28 Buka ya Moithuti

Tataiso ya titjhere

Hlokomedisa baithuti hore dithuto tse hlalishwang Bukeng ya Moithuti di itshetlehile le ho arolwa ho ya

ka bokgoni boo baithuti ba lokelang ho ithuta le ho kgona ho bo etsa. Bokgoni bona ba ho buisana ka ditshwantsho ka dihlopha. Ruta baithuti mawa a dipuisano ka sehlopha le dintho tsohle tse lokelang ho elwa hloko ha ho buisanwa boemong ba sehlopha

Laela baithuti ho mamela ke tshebetso. Hatella mehato ya bohlokwa tshebetso ya ho mamela e leng:

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela
- Kamorao ho ho mamela.

Ruta baithuti molemo wa mohato o mong le o mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- O se ke wa ba tatisa. Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.
- Ba fe sebaka sa ho nehelana ka ditlhaloso le kutlwisiso ya bona ya ditshwantsho le tema e mamelwang ka tshebediso ya dipotso tse bonojana.
- Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.
- O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho ba thusa.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi ho sebetse ka dihlopha
- Ba laele ho fana ka ditlhaloso ho bontsha kutlwisiso ka dipotso tse thatanyana ho sekaseka ditshwantsho ka dihlopha le ho araba dipotso tse tla latela ka hloko.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ho na le kariki ya dipere eo ho bonahalang hore e palamisitse batho ba hlomphehang .
 2. Diphoofole tsena di sebediswa e le dipalangwang hape di ka palangwa kapa tsa qanehwa ho hula koloyana kapa kariking le mohoma.
 3. Monna mosotho o palame pere e ka o ya metebong kapa meraka ho ya hlola mehlape – dikarabo tsa baithuti ho fapana.
- Dikarabo le maikutlo a baithuti di tla fapana.
 - Dikarabo le maikutlo a baithuti di tla fapana .

Tema matla kutlwisiso e mamelwang

Balla baithuti tema e latelang mme o ba fe mosebetsi wa ho araba dipotso.

Ditsebi di hlalosa hore phoofole ya pele e ileng ya e ba e phelang le batho mahaeng ke ntja. Ke yona phoofole ya pele ya ho sebediswa jwalo ka diphoofole tse tsamaisang thepa. Nakong ya kgale morabe wa Maeurasia o ne o sebedisa dintja tse hulang dilei bakeng sa ho tsoma dijo le ho sebedisa matlalo a tsona. Dintja tsena di ne di hula dilei ka sefutho jwalo di ntse di bohola di phahamisa le ho koba dihlooho kgafetsa. Ho fihlela beng ba tsona ba tlelwa ke monahano wa hore mofuta ona wa dintja o ka boela kapa wa kgona ho hula dilei. Dintja di ne di

ratwa haholo mme di sebedisetswa ho hahlaula le naha ho bata haholo bosiu le motshehare. Di ne di ratwa haholo hobane di ne di eja nama ka potlako di boele di kene mosebetsing kapa tshebetsong. Ba ne ba bona phapang e le kgolo dintjeng le diphoofolelong tse jang jwang hobane tsona di ne di nka nako e telele ho thuhisa ka mora ho ba di fule. Tshebediso ya dintja bakeng sa ho hula dikariki e ile ya fediswa Egelane dilemong tsa 1837. Dikgomo le tsona di ile tsa sebediswa e le diphoofole bakeng sa ho phetha mesebetsi e itseng. Ke diphoofole tse nang le mamello empa feela di le lenama. Di ile tsa qala ho sebediswa pele dinaheng tsa Summeria mme di ntse di sebediswa dikarolong tse fapaneng tsa dinaha tsa lefatshe. Dikamele le tsona ke diphoofole tse sebediswang jwalo ka sepalangwang mme di kgona ho phela le ho tsamaya motjhesong kapa tlelaementeng e ommeng hahalo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dikgomo, dipere, dikariki, le di esele .
2. Dilemong tsa bo 1837
3. Dintja .
4. (a) Diaparo le dikobo.
(b) Ke ntja.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo.

Mahlalosi Leq la 29 Buka ya Moithuti

- Kgale-lehlalosi la nako
- Tse hulang –lehlalosi la mokgwa
- Sefutho
- Tsoma

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Dingolwa: Palekgutshwe Leq la 30 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibukakgakollo tse ding

Pele o bala

- O lokela ho okola tema kapa seo o tla se bala. Ho okola tema ke ho bala ka sepheo sa ho fumana mookotaba kapa mohopolo wa sehlooho. O etsa jwalo o sa bale ka botebo ka ho bala mola le mola. O bala ka potlako o tsamaisa mahlo hodima tema. Dintlha tsa bohlokwa ha o okola tema
 - bala sehlooho

- seratswaneng ka seng, bala polelo e qalang, e mahareng le e qetellong
- sheba mantswe a o thusang ho fumana mookotaba.

Mohlala: Sena ke se etswang ke motho ha a hohetswe ke taba e itseng koranteng, empa a se na nako ya ho e tsepamisetsa maikutlo.

- **Ho tlodisa tema mahlo:** Ka lewa lena o bala ka potlako, e le ha o batla tlhahisoleseding e itseng. Ha o senye nako ka tseo o sa di hlokeng, o di feta feela. Sena ke sona seo o se etsang ha o batla lentswe le itseng bukantsweng. Nahana hape hore o etsa jwang ha o batla lentswe kapa polelo e itseng temeng. Ha o se o fumane lentswe kapa polelo eo, ke hona o kgutlelang seratswaneng seo ho badisisa hantle hore o fumane moelelo/kutlwisiso ya yona.
- **Ho akanya:** Ka lona o sebedisa tlhahisoleseding, dihlooho, le mantswe ao o a fumaneng ha o okola kapa o tlodisa tema mahlo. O di sebedisa ho akanya/nahana hore e be tema e bua ka eng.

Tataiso ho titjhene

Laela baithuti ho lekola setshwantsho pele ba bala tema mme ba fane ka dintlha tse tsheletseng ho hlalosa le ho bolela melemo ya sona morabeng ona.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Nakong ya ho bala

- Jwale o tsepamisa maikutlo ho seo o se balang.
- O tlameha ho fumana moelelo/kutlwisiso ya seo o se balang.
- O batla moelelo wa mantswe le dipolelo tseo o sa di utlwiseng.
- Nyalanya dikarolo tsa seo o se balang, o bone hore ditaba/tlhahisoleseding eo e hokahana le ho dumellana jwang.
- Iketsetse dinoutso kapa kgutsufatso ya seo o se balang.

kamorao ho ho bala

- Laela baithuti ho araba dipotso tse hlahellang temeng

Dikarabo tselebelletsweng

1. Dikarabo di tla fapana
2. Ke motho ya pelo e ntle haholo.
3. Motseng wa Mahlakeng ha morena Lepota.
4. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

5. Dikarabo di tla fapana.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Balla baithuti bao tema e kgutsufatswang makgetlo a fetang bonngwe.
- Ho na le hore ba arabele dibukeng tsa bona, ba ka araba ka molomo mme la buisana ka dikarabo tsa bona. Sena se ka ba fa monyetla wa ho bona diphoso tsa bona ya ba ba a di lokisa.
- Ka mora mona o ka ba neha tema e nngwe ba e arabela dibukeng tsa bona.

Baithuti ba kgonang

- Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona. Mosebetsi wa motho ka mong o tla ba thusa ho utlwisisa.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Botona, botshehadi le lekgethi Leq la 32 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti
Mehlodi e meng

Tataiso ya titjhene

Qala ka ho ba ruta tlhaloso ya sebopeho sa makgethi, botona le botshehadi. Bukeng ya Moithuti ho hlalositswe mehlala e fapaneng ya makgethi botona le botshehadi mme o ka sebedisa buka eo le mehlodi e meng ho ba ruta ha batsi ka mabopi a dikarolo tsena tsa puo.

Dikarabo tse lebelletsweng

- Ntate moholo-Mosadi moholo
- Bontate –Bomme
- Nkgono-ntate moholo
- Banana –Bashemane
- Mekoko- Dithole

Mosebetsi wa 3: Dingolwa –

Thothothokiso Leq la 33 Buka ya Moithuti

Ho ithuta ho manolla thothokiso

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso.

Buka ya dithothokiso

Tataiso ho titjhere

Thuto ena e reretswe ho ruta baithuti ditsela tse nepahetseng, tseo ba lokelang ho di latela ha ba ithuta ho manolla dithothokiso. Mokgwa oo thothokiso e balwang ka wona, o bohlokwa kutlwisisong ya thothokiso. Shebisisa mehato ena hantle o tle o ikatetse le wena.

Ntho e nngwe e etsang hore baithuti ba se sebetse hantle manollong ya dithothokiso, ke mokgwa oo re ba rutang dithothokiso ka wona. Tsitlallela mekgweng ena e totobaditsweng thutong ena. O tle o se o hlophisitse thothokiso eo le tla e sebedisa ho latela mehato e kgothalleditsweng mona.

Tlatselletsa mekgwa ena ka e meng eo le wena o e tsebang!.

Nakong eo o rutang baithuti bonono ba thothokiso, ba rute tlhaloso ya bonono ka bong, ba kgone ho bo bona ka hara thothokiso, ba be ba tsebe le molemo/bohlokwa ba bona moleng wa thothokiso kapa thothokisong ka kakaretso.

Hatella mehato ena e latelang:

Mehato ya bohlokwa ha o ithuta thothokiso:

- Tseba seo thothokiso e buang ka sona mme o kgone ho se qoqela e mong, jwalo feela ka ha o ka etsa mofuteng o mong wa sengolwa. Mohatong ona ho hlokeha kutlwisiso e phethahetseng ya thothokiso.
- Tseba bokgabo kapa bonono ba bothothokisi bo sebedisitsweng thothokisong eo. Ka mantswe a mang mona ho buuwa ka dihloko/dibetsa tsa thothokiso tse kang, phetapheto, tlohelolo, kgefutsohare, molamotjetje, kganyetsano, serehello, papiso pheteletso jj.
- Tseba bohlokwa ba dihloko tsena moo di sebedisitsweng meleng ya thothokiso. Ka mantswe a mang o kgone bo hlalosa hore di sebedisitswe ka sepheo sefe moo thothokisong.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Manollo ya dithothokiso e hloka pelo hobane e batla bokgoni bo itseng ho baithuti! E hloka kutlwisiso le bokgoni bo phahameng. Ka hoo he, mamella baithuti ba diehang ho utlwisisa. Ba thuse tjena:

- Kgetha dithothokiso tse bonolo mme o ba tataise ka tsona.
- Ka thothokiso tseo tse bonolo, ba rute ho nahana ka bobatsi. Thothokiso di hloka hore baithuti ba dumelle dikelello tsa bona ho nama.

- Ba rute ho tshhehetsa seo ba se buang/dikarabo tsa bona ka ditaba tse fumanwang meleng ya thothokiso.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi wa ho manolla dihlopheng tsa bona.
- Ba kgethele dithothokiso tse thatanyana hore ba tle ba phephetsehe.

Tekanyetso

1. Dikarabo tse lebelletsweng
Dithothokiso di tla fapana hobane ba tla be ba ikgethela thothokiso eo ba e ratang. Shebisisa karabo tsa bona hantle. Mona ba hlalose mefuta ya makgabane a hlahellang thothokisong ka nngwe. Shebisisa nepahalo ya ona.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mefuta ya dipolelo Leq la 34 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho ba ruta tlhaloso ya sebopho sa polelo . Bukeng ya Moithuti ho hlalositse mehlala e fapaneng ya dipolelole mefuta ya tsona, mme o ka sebedisa buka eo le mehlodi e meng ho ba ruta ha batsi ka mabopi a dipolelo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo tsa baithuti di tla fapana ho tswa mehlaleng eo ba e qohollotseng ho tswa temeng.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola lengolo le setlwaeding kapa la setswalle Leq la 34 Buka ya Moithuti)

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng

Tataiso ho titjhere

Lena ke lengolo leo re le ngollang batho bao re tswalanang le bona, metswalle kapa batho bao re ba tlwaetseng mme re phela le bona kamehla. Maemo a lona ke a lokolohileng, mme puo le sehalo ke tse bobebe. Titjhere o lokela ho hlokomedisa baithuti tshebetso ya ho ngola.

- etsa moralo ka sehlooho le ho hlahisa mohopolo wa sehlooho le mehopollo e tshhehatsang, le ho hlophisa tlhahisoleseding e loketseng o ntse o tadimile baamohedi ba ditaba. Sebedisa mmapa wa monahano tjhate e supang tatelano ya diketsahalo.
- Etsa mokgwaritso wa pele o sebedisa mohopolo wa sehlooho mmoho le e tshhehatsang eo o e hlahisitseng moralong, o ntse o hopotse sebopeho sa tema eo o laetsweng ho e hlahisa. Sebedisa ditlwaelo tsa ho bopa diratswana tse bopilweng ka dipolelo tsa bolele bofapaneng. Hlokomela hore mohopolo wa sehlooho o mong le o mong o lokela ho bopa seratswana.
- Hlaola diphoso, lekola le ho bala mosebetsi wa hao ka tshhekatsheko ho hlaola diphoso le ho ntlafatsa mosebetsi.
- Badisisa o boelets mosebetsi wa hao, badisisa le ho hlwaya diphoso moralong o entsweng
- Ngola botjha ntlafatsa kgokahano le momahano ya tema yohle ka ho lekola sebopeho sa dipolelo tsa hao.
- Hlahisa sehlahiswa se phethahetseng se ngotsweng ka tshwanelo mme o nehelane ka sehlahiswa se phethahetseng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Ruburiki ya lengolo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosonngwe le Malatodi Leq la 36 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlaloesetsa baithuti dikarolo tsena tse pedi tsa puo le ha di totobaditswe bukeng ya Moithuti. Ba fe mehlala ho matlafatsa kutlwisiso ya bona.

Dikarabo tse labelletsweng

- Furalla > reteleha
- Kgriisa > hulanya
- Kgekgenene-tsi-ema
- Nthororo > lori
- Qala > simolla

- Butswela > jaha
- Hae lapeng

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Matshwao a puo Leq la 36 Buka ya Moithuti

Tlami, dikgutlwana, le diabula dia kwalwa. Be! esale ke re ke tla o ngolla ke o tsebise hore ke tsamaile jwang mohla ke neng ke feta le ho wena moo. “Ha se mosebetsi o mongatangata oo o re o sebetsang ke hore motho ha o kgone le ho ingwaya feela” Motho o lokela ho sebetsa ka nako tsohle ha feela mahlo a hao a ntse a bulehile. Tjhee, ho feta moo re ntse ipheletse hantle, ha ho le lebe

Beke ya 7 le 8:

Dipalangwang tsa sekwalelwale

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho mamela Puo e sa hlophiswang (Ho hlahisa sebui)

Leq la 37 Buka ya Moithuti

Disebediswa

inthanete

seyalemoya

thelevishene jj.

Tataiso ya titjhere

- Bohlokwa mona ke hore o rute baithuti hore ba ka iphumana o lokela ho araba kapa o arabele ditaba tse ding tse itseng, ntle le hore o fumantshwe sebaka sa ho itlhophisa, jwalo ka ha titjhere a botsa potso e itseng ka phaposing, kapa o kopana le motho tseleng, mme a o kopa hore o mo hlaloesetse tsela .
- Hlalosa hore ke puo eo motho a ka e etsang kae, neng, hobaneng le hona.
- Baithuti ba tla utlwisisa hantle ho feta ha o ka ba etsetsa mehlala ya nnete, eo ba e boneng kapa eo ba e tsebang.
- Hatella dintlha tsa bohlokwa tse mabapi le ho etsa puo .
- Bafe mehlala wa puo e sa hlophiswang
- Mehlodi ya ho itokisetse thuto ena, e a fumaneha laeaborarin (dibukeng) kapa inthaneteng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

- Sebetsana le baithuti bana ba le bang. Baithuti bana e ka nna ya ba ba sokodiswa ke taba ya mehlala e haellang.
- Nnetefatsa kutlwisiso ya bona ka hore ba bapadise bonketsisane ba ho etsa puo e hlophiswang.

Baithuti ba kgonang:

- Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona.
- O ka ba fa mosebetsi wa ho buisana dihlopheng kapa ya ba wa motho ka mong.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Malahlelwa le maetsisa modumo Leq la 38

Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlalosa malahlelwa le maetsisa modumo ka ho otloloha. Kena sebopehong sa malahlelwa hanyane hore baithuti ba be le kutlwisiso e batsi ya hore malahlelwa le maetsisa modumo ke mantswe a jwang. Ba kgothatse ho bala mehlala ya dipolelo eo ba e filweng ka hara dibuka tsa bona. O boele o ba fe sebaka hore le bona ba fane ka mehlala ho bona kutlwisiso ya bona.

Dikarabo tse lebeleletsweng

Dikarabo tsa baithuti di tla fapaneng.

Mohlala:

Ho ile hwa filala hware fi!

Kgele !mosadi atla a nkgolwa

Puisano ya diforamo Leq la 39 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Inthanete

Seyalemoya

Thelevishene

Tataiso ya Titjhere

- Hlalosetsa baithuti hore dipuisano tsa diforamo ke eng.
- Hlalosetsa baithuti makgetha a dipuisano tsa diforamo.

Ha ho kgonahala e tlo le theipi ya mohlala wa dipuisano tsa diforamo mme o e bapalle baithuti ka phaposing ka tshebediso ya thelebishene le dvd.

Baithuti ba sa kgoneng:

Nehela baithuti bana diratswana tseo ba ka dibalang bakeng sa boikwetliso. Titjhere a dule le bona ho ba tataisa.

Baithuti ba mahareng le ba kgonang:

Ba sebetse ka dihlopha kapa ka bobedi ba thusana ka bo bona. Baithuti ba kgonang ba fumane mosebetsi wa motho ka mong, o ka hodimo ho o fuweng ba bang

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Lenanenetefatso Ruburiki

Lenanetekolo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Makgethi Leq la 39 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

O se o ile wa hlalosa ha lelele lentswe lena lekgethi thutong tse fetileng. Boela o fane ka tlhaloso, mofuta le mehlala ya dipolelo tsa makgethi . O se ke wa lebala ho bua ka karolo/ mofuta ka mong wa lekgethi. Tsepamisa maikutlo ho makgethi kaofela le kamoo a sebediswang kateng polelong.

Dikarabo tse lebeleletsweng

- E molelele-sebopeho
- E motsho –mmala
- Tse nyane -sebopeho
- Tse kgolo-sebopeho

- Phatswana –mmala
- O tsoku-mmala
- E motle –tshobotsi
- Mosehla –mmala

Mosebetsi wa 5: Ho bala atikele ya koranta kapa makasine Leq la 40

Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Dingolwa

Dimakasine

Dikoranta

Tataiso ya titjhere

Baithuti ba bala le titjhere kgetlo la pele. Ruta baithuti dintho tseo ba lokelang ho di ela hloko ha ba lokela ho balla hodimo. Ba bontshe bohlokwa ba ho balla hodimo ka phaposing le methating e fapaneng ya bophelo. Ruta baithuti mawa a ho bala a hlahositsweng Bukeng ya Moithuti Ka morao ba bala ka bonngwe.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

Nehela baithuti bana diratswana tseo ba ka di balang bakeng sa boikwetliso. Titjhere a dule le bona ho ba tataisa.

Baithuti ba mahareng le ba kgonang:

Ba sebetse ka dihlopha kapa ka bobedi ba thusana ka bo bona. Baithuti ba kgonang ba fumane mosebetsi wa motho ka mong, o ka hodimo ho o fuweng ba bang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Lenanenetefatso Ruburiki

mme ha jwale ntshetsa pele thuto ena ka ho ruta baithuti ba hao ha batsi ka atikele ya koranta. Toboketsa dintlha tsa bohlokwa tse ngotsweng Bukeng ya Moithuti mabapi le tlhaloso ya atikilele ya koranta. Dintlha tsa moralo tse hlahellang bukeng eo di lokela ho hlakiswa ha batsi. Dintlha tseo ke tsena: Dikarabo mabapi le setswantsho pele hoho bala .

1. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.
2. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Dikarabo tse lebelletsweng tsa atikile ya koranta

1. Bonokwane ba lewatle.

2. Lewatle la india Afrika Botjhabela.
3. Ke diphaerete kapa dinokwane tsa lewatle.
4. Diporosente tse 57
5. Dikgweding tlakola 2011 le tlhakola 2012
6. (a) Bothata bona bo tla lokela ho thibelwa bo eso ate haholo
(b) Maikutlo a baithuti di tla fapana.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosi Leq la 42 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

O se o ile wa hlalosa ha lelele lentswe lena lehlalosi thutong tse fetileng. Boela o fane ka tlhaloso, mefuta le mehlala ya dipolelo tsa mahlalosi. O se ke wa lebala ho bua ka karolo/ mofuta ka mong wa lehlalosi. Tsepamisa maikutlo ho mahlalosi kaofela le kamoo a sebediswang kateng polelong.

Dikarabo tse lebeletsweng

- Motse kapa –lehlalosi la sebaka
- Lewatle –lehlalosi la sebaka
- Tse pedi –lehlalosi palo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo makgathe –lekgathe lefetile Leq la 42

Motjha o tsamayang oile wa hlokomelwa ke ditsebi

1. Ka mehla bonkgekge ba thekenoloji ba ile ba o popola
2. Polokeho ya bapalami e bile ntlha ya sehlooho.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 6: Ho ngola raporoto ya bofuputsi Leq la 42 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dikamakasine

Dikoranta

Tataiso ya titjhere

Hlahosetsa baithuti hore ba lokela ho hopola hore hwa bohlokwa ha o ngola ditaelo ke tatelano e nepahetseng ya tlhahisoleseding. Ba lokela le ho tseba disebediswa tse loketseng ho phethahatsa ho ngola atikele ya makasine . Ha ba ngola ditaelo ba

lokela ho ngola mehato ya tshebetso ka ho hlalamana e le hore sehlahiswa kapa se lebeletsweng ditaelong se tle se nepahale

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

Neha baithuti mehlala e mengata ya mofuta e fapaneng ya ho fana ka ditaelo jwalo ka ditaelo tsa ho pheha, ditaelo tsa ho bapala papadi e itseng, ditaelo tsa ho etsa ho hong ho itseng jj. Ba balle yona kapa o re e mong a ba balle. Buisanang ka dintlha tsa bohlokwa tsa mofuta ona wa tema, tse hlahellang mehlaleng eo.

Baithuti ba kgonang:

Ba ka nehwa dihlooho tse fapaneng tsa mofuta ona wa tema mme ba buisana ka tsona dihlopheng tsa bona. Ba se ke ba ngola ka tsona empa ba hlahise mehopolo ya kamoo ba ka hlalosang kateng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Lenanenetefatso Ruburiki

Ruburiki ya ho tshwaya.

Review Copy

Tjhebokakaretso ya kgaolo

BEKE YA 9 – 10: Tshilafatso ya naha

Ho mamela le Ho Bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho etsa inthaviu Temakutlwisiso e mamelwang 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tlaleho bofuputsi Ho bala thothokiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebeletso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola raporoto 	<ul style="list-style-type: none"> Makgathe Dibopeho tsa dipolelo Mahlalosi Malatodi

Beke ya 9-10: Tshilafatso ya naha

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 1: Ho etsa inthaviu Leq la 45 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Titjhere

Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng

Tataiso ya titjhere

- tlameha ho ruta baithuti bohlokwa ba ho
- fuputsa bakeng sa ho tlhophisa inthaviu.
- Neha kapa etsetsa baithuti mohlala wa inthaviu efe kapa efe ekaba seya le moyeng jj
- Eletsa baithuti ka molelo wa tshekatsheko ya se tshwantsho se etelletseng ditema pele
- Ruta baithuti molemo wa mohato ka mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.
- Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.
- O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa bana.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi ho sebetsa ka dihlopha. Dikarabo tsa tshekatsheko ya setshwantsho se bontshang tikoloho e silafetseng le ithaviu etswang.

- Tikoloho ena e silafetse mme e silafatswa ke baahi le diphoofole tse phelang ho yona .
- Bane ba kopane le ofisiri e ba botsa dipotso ka tikoloho ya bona –dikarabo tsa baithuti di tla fapana
- Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Makgathe le dipolelo Leq la 46 Buka ya Moithuti

Tataiso ya titjhere

- Boela o hopotse baithuti ka mefuta eo ba ithutileng yona ya dipolelo le makathe.
- Hlaloso ka ho o tloloha hore dipolelole makgathe keng le hore di sebetsa jwang.
- Fana ka mehla e mmalwa hore baithuti ba tle ba hopole hantle seo o buang ka sona .

Dikarabo tse lebelletsweng

- O ne a ile a etsa kopu ya ho ba motlatsa mosuwehlooho sekolong sa habo se setjha-lefetile
- Nka setulo o dule-lejwale
- O ile a thaba feela hobane a bua le motho ya mosa -lefetile
- Ke lakatsa ho ntshetsa dithuto tsa ka pele-lejwale

Temakutlwisiso e mamelwang Leq la 47 Buka ya Moithuti

Tataiso ya titjhere

Hlokomedisa baithuti hore dithuto tse hlahiswang Bukeng ya Moithuti di itshetlehlile le ho arolwa ho ya ka bokgoni boo baithuti ba lokelang ho ithuta le ho kgona ho bo etsa. Bokgoni bona ba ho buisana ka ditshwantsho ka dihlopha. Ruta baithuti mawa a dipuisano ka sehlopha le dintho tsohle tse lokelwang ho elwa hloko, ha ho buisanwa boemong ba sehlopha .

Laela baithuti ho mamela ke tshebetso. Hatella mehato ya bohlokwa tshebetsong ya ho mamela e leng:

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela
- Kamorao ho ho mamela.

Ruta baithuti molemo wa mohato o mong le o mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- O se ke wa ba tatisa. Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.
- Ba fe sebaka sa ho nehelana ka ditlhaloso le kutlwisiso ya bona ya ditshwantsho le tema e mamelwang ka tshebediso ya dipotso tse bonojana
- Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.
- O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa bana.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi ho sebetsa ka dihlopha
- Ba laele ho fana ka ditlhaloso ho bontsha kutlwisiso ka dipotso tse thatanyana ho seka seka ditshwantsho ka dihlopha le ho araba dipotso tse tla latela

Dikarabo tse lebelletsweng ka setshwantsho

1. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana
2. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana
3. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana
4. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana

Ho mamela temakutlwisiso

Jwale balla baithuti tema e latelang. E bale makgetlo a mmalwa hore baithuti ba utlwisisa.

Tseba ka ho fetoha ha tlelaemete

Ho fetoha ha tlelaemete ke phetoho e maamong a tlwaelehleng a tlelaemete mme sena se bakwa ke bongata ba mahlasedi a eketsehileng ao re a fumanang ho tswa letsatsing. Tlelaemete e ka ba mohatseleng kapa motjhesong, mme hona ho nka dilemo tse ka bang lekgolo ho ka phetha saekele e le nngwe ya diphethoho tsena tsa mohatsela kapa motjheso. Diphethoho tsena tsa tlelaemete di susumetsa phethoho ya dithemphereitjhara, e leng se ka amang dimela, batho le diphoofole hampempe. Bomadimabe ke hore seo batho ba se etsang moraorao tjena se susumetsa hore tlelaemete e fetohe kapele haholo.

Dipatlisiso tsa saense di bontsha hore ho fetoha ha tlelaemete ho qadile ho fetoha ka sekgahla se seholo ho tloha dilemong tse mashome a mahlano tse fetileng. Sena se bolela hore Afrika Borwa mona dithemphereitjhara tsa moya di ka nyoloha ka dikgato tse ka bang pedi (2°C) mongwahakgolong o tlang. Dimela le diphoofole di ke ke tsa kgona ho ikamahanya le diphethoho tsena ha bobebe jwalokaha batho ba ka etsa, mme hona ho bolela hore bohle re tla angwa ke sena.

Ebe o kile wa ipotsa hore tsena tsohle di bakwa ke eng? Tshebetso ya tlelaemete ya lefatshe e itshetlehlile hodima lebatama la letsatsi. Ho na le meya e mengata sepakapakeng e tshwarang mahlasedi ana a letsatsi hore a se fihle lefatsheng a ntse a le bohale empa a futhumatse feela. Ha ho ne ho sa etsahale sena dimela, batho le diphoofole tse lefatsheng di ne di tla shwa hang ke lebatama la motjheso wa letsatsi. Mashala le oli tse tjheswang difemeng, ho kgaolwa ha difate merung, ke tse ding tsa diketso tse re bakelang mathata hoba di etsa hore ho tshwasehe mahlasedi a mangata haholo sepakapakeng, mme lefatshe le dula le futhumetse nako e telele haholo. Re tla bona jwang hore tlelaemete e fetohile? Dithemphereitjhara di tla nyoloha naheng ya Afrika Borwa.

Tekanyetso : Memorandamo

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Ho fetoha ha tlelaemete ke phethoho maamong a tlwaelehleng a boemahodimo mme sena se bakwa ke bongata ba mahlasedi a eketsehileng a letsatsi.
2. Phethoho ya dithemphereitjha.

3. Dilemong tse mashohlano tse fetileng
4. Ha se nnete. Ho latela tema, dithemphereitjha di tla nyoloha ka dikgato tse ka bang pedi (2°C).
5. Nnete. Diiphetho tsa tlelaemete di ye di be teng dilemong tse ding le tse ding tse lekgolo.
6. Nnete. Ho latela tema, phethoho ya tlelaemete e ba mohatseleng kapa motjhesong
7. letsatsi
8. Afrika Borwa

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Malatodi Leq la 49 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Dibukakgakollo

Tataiso ya titjhere

Thuto ena e reretswe ho thusa baithuti ho tseba mefuta ya malatodi, empa hoo ho leng bohlokwa ke ho e tseba le ho kgona ho e sebedisa ka nepo le ka tshwanelo. Hlalosetsa baithuti mefuta e fapaneng ya mabitso empa o tsepamise maikutlo ho malatodi.

Dikarabo tse lebelletsweng

- ratehang –kgesehang /nyonyehang
 - thabela –hlonama
 - hanyane –haholo
 - kgotsofetseng –thabisang
1. Seyalemoya, thelevishene, dikoranta, dikhomputha, molaetsa, batho, jj

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho bala tlaleho ya bafuputsi Leq la 49 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng

Tataiso ya titjhere

Bokgoni ba ho bala tema tse nang le ditshwantsho, dipapatso kapa dikhathunu/tse fanang ka tlhahiso leseding ka kutlwisiso bo bohlokwa bophelong ba rona kajeno. Baithuti ba tlameha ho rutwa bokgoni bona. Hohle moo motho a yang kajeno, ho tletse

matshwao le ditshwantsho tseo motho a lokelang ho di utlwisisa.

Hatella ntlha ya hore tema ya raporoto, e a bua. Baithuti ba lokela ho utlwisisa hore e reng. Yona tema ena, e hloka hore ba e manolle, ba e sekaseke hore ba fumane moelelo wa yona. Ka ho etsa tjena ba sebedisa le bokgoni ba ho akanya. Ka mantswe a mang, ba a e sheba, ba e shebisisa ba nto akanya hore e fana ka moelelo ofe. Ba rute bokgoni bona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Ba tlele diraporoto tse bonolo, tse buang ka dintho tse tlwaelehileng. Ba bontshe hore ba lokela ho sheba eng ho utlwisisa mohato ka mohato.
- Ba nehe diraporoto tse ding ho itshebeletsa ka bobona.
- Ba kgothalletse ho ipatlela diraporoto mme ba di balle kutlwisiso. Feela ba di tlise ho wena le di shebisane hore ba entse tsona.

Baithuti ba kgonang

- Ba nehe diraporoto tse tla ba phephetsa haholo. Mohlomong di be di tsose dingangisano dihlopheng tsa bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebeletsweng

1. Maemo a tikoloho motseng wa mashaeng.
2. E lebisitswe ho lefapaha la tikoloho
3. Ke taelo eo a efumaneng ho tswa lefapheng la tikoloho ya hore sebaka sena se lokelwa ho hlweka ka ha maemo a sona a tikoloho ane a sa jese ditheohelang.
4. Baahi ba tl ohela mehlape ya bona ho lelerale motse di silafatsa le ho duka didiba tseo baahi ba kangang metsi ho tsona. ho ba le motho ya tla alosa dikgomo esita le ho dihlokomela ka tshwanelo.

Dikarabo tsa baithuti di tla fapana

Thothokiso Leq la 52 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso.

Buka ya dithothokiso

Tataiso ya titjhere

Thuto ena e reretswe ho ruta baithuti ditsela tse nepahetseng, tseo ba lokelang ho di latela ha ba ithuta ho manolla dithothokiso. Ho mokgwa oo thothokiso e balwang ka wona, o bohlokwa kutlwisisong ya thothokiso. Shebisisa mehato ena hantle o tle o ikatetse le wena.

Ntho e nngwe e etsang hore baithuti ba se sebetse hantle manollong ya dithothokiso, ke mokgwa oo re ba rutang dithothokiso ka wona. Tsitlallela mekgweng ena e totobaditsweng thutong ena. O tle o se o hlophisitse thothokiso eo le tla e sebedisa ho latela mehato e kgothalleditsweng mona.

Tlatselletsa mekgwa ena ka e meng eo le wena o e tsebang!

Nakong eo o rutang baithuti bonono ba thothokiso, ba rute tlhaloso ya bonono ka bong, ba kgone ho bo bona ka hara thothokiso, ba be ba tsebe le molemo/bohlokwa ba bona moleng wa thothokiso kapa thothokisong ka kakaretso.

Hatella mehato ena e latelang:

Mehato ya bohlokwa ha o ithuta thothokiso:

- Tseba seo thothokiso e buang ka sona mme o kgone ho se qoqela e mong, jwalo feela ka ha o ka etsa mofuteng o mong wa sengolwa. Mohatong ona ho hlokeha kutlwisiso e phethahetseng ya thothokiso.
- Tseba bokgabo kapa bonono ba bothothokisi bo sebedisitsweng thothokisong eo. Ka mantswe a mang mona ho buuwa ka dihlomo/dibetsa tsa thothokiso tse kang, phetapheto, tlohelu, kgefutsohare, molamotjetje, tatolano, tshwantshiso, papiso pheteletso jj.
- Tseba bohlokwa ba dihlomo tsena moo di sebedisitsweng meleng ya thothokiso. Ka mantswe a mang o kgone bo hlalosa hore di sebedisitswe ka sepheo sefe moo thothokisong.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Manollo ya dithothokiso e hloka pelo hobane e batla bokgoni bo itseng ho baithuti! E hloka kutlwisiso le bokgoni bo phahameng. Ka hoo he, mamella baithuti ba diehang ho utlwisisa. Ba thuse tjena:

- Kgetha dithothokiso tse bonolo mme o ba tataise ka tsona.
- Ka thothokiso tseo tse bonolo, ba rute ho nahana ka bobatsi. Thothokiso di hloka hore baithuti ba dumelle dikelello tsa bona ho nama.

- Ba rute ho tshhehisa seo ba se buang/dikarabo tsa bona ka ditaba tse fumanwang meleng ya thothokiso.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi wa ho manolla dihlopheng tsa bona.
- Ba kgethele dithothokiso tse thatanyana hore ba tle ba phephetsehe.

Tekanyetso

Dikarabo tse lebelletsweng

- molamotjetje
- lebotsi
- tlohelu –tsatsi /letsatsi

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosi Leq la 52 Buka ya Moithuti

Qolla mahlalosi a mahlano seratswaneng se latelang, o be o bolele hore ke a mofuta ofe.

Dikarabo tse lebeleletsweng

Dilemong tsa mashome a mahlano –lehlalosi la nako

Tekanyetso ya kotare Leq la 53 Buka ya Moithuti

Mosebetsi wa 1 moqoqo phetelo Leq la 53 Buka ya Moithuti

Tekanyetso –ruburiki

Ho balla kutlwisiso- Leq la 53 Buka ya Moithuti

Tekanyetso-Ruburiki ya ho bala

Mosebetsi wa 2: Tlaleho Leq la 54 Buka ya Moithuti

Tekanyetso-ruburiki

Mosebetsi wa 3: Teko ya 1 Leq la 54 Buka ya Moithuti

Tekokutlwisiso le tshebediso ya puo

Tekanyetso –memorandamo

1. Karolo eo dipalangwang die bapalang maphelong a rona
2. Melemo ya dipalangwang
 - Di isa batho mesebetsing
 - Di tsamaisa thepa
 - Di tsamaisa poso
3. Pharela –bothata./kalafo-phodiso

4. Ho boya sekwele –ho boela o kgutla
5. Dikarabo tsa baithuti ho fapana –di ne di hula dikariki kapa dikoloyana
6. Ho tsamaisa poso
7. Dikepe le difofane
8. Dikarabo di tla fapana.

Puo (leq la Buka ya Moithuti)

Memorandamo

1. Molemo –molengana
2. E mmedi.
3. Lekgathe lejwale. lejwaleletswelli, letlang.

4. Dipalangwang tse neng di sebediswa mehleng ya kgale.
5. Ho boya sekwele
6. Re ne re tla ema hlooho-re ne re tla ba le bothata
7. (a) Dipalangwang ha di bapale karolo ya bohlokwa maphelong a rona.
(b) Dikgomo, dikepe, dipere jj dine disa sebediswe
8. kgomo-kgomohadi
9. Hare lekola mabaka le ditlhoko tsa rona ho hlakile hore re dihloka e le ka nnete mme ha di le siyo re ne re tla ema hlooho.

Review Copy

KOTARA YA

2

KOTARA YA 2 KGAOLO	BEKE	Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha	Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le MelaoyaTshebedisoYaPuo
	1 - 2	<ul style="list-style-type: none"> Ho malela temakutlwisiso 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tema ya ditaello 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute dikgato tsa papiso Ithute makopanyi Ikgopotse mabitsohohle le mabitsobitso Ikgopotse polelo ya sehlooho Ikgopotse mahlalasonngwe le malatodi Ikgopotse matshwao a puo
	3 - 4	<ul style="list-style-type: none"> Ithute dipuisano tsa phanele 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya terama e rekotilweng 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola dayaloko 	<ul style="list-style-type: none"> Ikgopotse tshebediso ya tatolo polelong Moelelo o fehlang maikutlo le o susumetsang Ikgopotse mahlalasonngwe, malatodi le dihomonime Mathswao a puo
	5 - 6	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela temakutlwisiso 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tshwantshiso 	<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute mahlalosi a sebaka Ithute tatelano ya mantswa Ithute dikao Ithute meeelo Ithute dikgutsufatso
	7 - 8	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela temakutlwisiso 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tekolobotjha 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute dikao Ithute makgathe Ikgopotse maele Ithute didumatshwano le mepelototshwano
MESEBETSI YA TEKANYETSO YA KOTARA YA 2					

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Beke ya 1 – 2: Kgateello ya bothaka	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela temakutlwisiso Ho fana ka ditaelo ka puo e hlophisitsweng 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya tlhahisoleseding ya ditshwantsho Thothokiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tema ya ditaelo 	<ul style="list-style-type: none"> Dikgato tsa papiso Makopanyi Mabitsobitso Mabitsohohle Polelo ya sehlooho Matshwao a puo Mahlalasonngwe le malatodi
Beke ya 3 – 4:	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela dipuisano tsa diforamo Ngangisano 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya foramo e rekotwang Tshebetso ya ho bala Thothokiso Ho bala bakeng sa kutlwisiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tema ya ditaelo 	<ul style="list-style-type: none"> Tatolo Puo e fehang maikutlo le e susumetsang Lekgathe lelwale le lefetile Malatodi, mahlalasonngwe le homonime Matshwao a puo

Beke ya 1 le 2:

Kgateello ya bothaka**Ho mamela le Ho bua****Mosebetsi wa 1: Ho mamela temakutlwisiso Leq la 58 Buka ya Moithuti****Disebediswa**

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng

Buka ya titjhere.

Tataiso ho titjhere

Hlalosetsa baithuti bohlokwa ba ho mamela. Ba rute hore re bua ka ho mamela ha ba ballwa, ha ba fuwa

ditaelo, ditshupiso, ba le puisanong, moqoqong le ha ba mametse tlhahisoleseding e itseng ho tswa mehloding e fapaneng jwaloka seyalemoya jj. Hopotsa baithuti hore ho mamela ke tshebetso. Hatella mehato ya bohlokwa tshebetsong ya ho mamela e leng:

Pele ho ho mamela – ba nehe setshwantsho ho se sheba ebe ba araba dipotso ho qholotsa maikutlo a bona.

Dikarabo di tla hlalohjwa ho ya ka maikutlo ao baithuti ba faneng ka ona.

Nakong ya ho mamela; ba mamela titjhere ha a ba balla pale ena;

Tema e mamelwang:

Tsebang hore bophelo bo tshwaretse motho e mong le mong seo a se batlang. Itokisetseng ho kopana le

diphephetso tseo di ka le dihang lefatsheng. Dulang le fadimehile ka dinako tsohle hobane bophelong o feta meepa le metheo ka ho fapana. Tseba hore bokamoso ba hao bo diatleng tsa hao. Hlokomela hore o phela bophelong bo tsitsitseng hobane bophelo bo sa tsepamang bo ka o isa tahlehong. Ela hloko hore ka dinako tsohle o qobe dira tsa bophelo e leng tshebediso ya jwala ho feta tekano. Ka lapeng le ditlhalano ntle le mabaka a utlwahalang, dintlha tsena di ka o kgannela ho metswalle e seterateng. Tseba hore ha o kgethile metswalle e sa lokang, ho na le diphephetso tseo o ka thulanang le tsona. E nngwe ya diphephetso tseo ke kगतello ya bothaka e leng kotsi ho ngwana ya ntseng a hola le ho ithuta bophelo. Tseba hore metswalle e tla o kgothalletsa ho etsa dintho tse seng molaong wa batswadi e leng tse tswileng tseleng.

Ka letsohong le leng teng, o tla batla dikeletso ho metswalle mme ha o sa di fumane ka nepo o tla qetella o wetse diatleng tsa dithethefatsi. Qetelong o tla iphumana o le ka hare ho tjhankana ya thethefatsi. Ke mang a tla o inola ka hara tebetebe ya dintho tse fedisang bokamoso ba hao? Mamela ha motswadia o kgalemelamabapi le boitshwaro ba hao. Bona kotsi ya mehopolo e teng kelellong ya hae ya hore o itlosa bodutu ka dithethefatsi. Ka nqa e nngwe nahana hore o ikutlwa o thabile, o lebetse mathata ebile o phuthulohile, ho fedisa pelo e bohloko le ho tlosa mathata. Na ke nnete ha o tlosa mathata ka dithethefatsi a ya tloha? Ho nka bohato bona ke ho eketsa bothata ka bothata. Ha o tswella pele o re o ipona o hodile ebile na le boikemelo. Empa o lebala hore o sa tetema a hloka kgalemelo ya batswadi e tla o bontsha ditshita tsa bophelo.

Kगतello ya bothaka ke bothata boo motjha e mong le mong a iphumanang a le ka hara yona.

Ka morao ho ho mamela ba tla araba dipotso

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dikarabo di ka fapana – e a laela ho ya ka tshebediso ya maetsi qalong ya polelo tse ngata.
2. Batjha (mabaka ao ba fanang ka ona a lekolwe).
3. Dira, jwala, dithethefatsi, jj.
4. Dikarabo di ka fapana
5. E ka o kgothalletsa ho etsa dintho tse seng molaong wa batswadi e leng tse tswileng tseleng.
6. Dikarabo di ka fapana
7. Dikarabo di ka fapana

8. Araba ka nnete le tjhe
 - (a) ikarabo di ka fapana
 - (b) Dikarabo di ka fapana

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Ba buisane ka sehlooho se bonojana ho latela kutlwisiso ya bona.
- Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.
- O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho etsa puisano le bana hore ba ba thuse.
- Ba fe sebaka sa ho nehelana ka puisano eo ba inahanetseng yona/ eo ba e boneng thelevisheneng.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi ho sebetse ka dihlopha
- Ba laele ho fana ka puisano eo ba iqapetseng yona.
- Balla baithuti tema e latelang ya dayaloko ba nto araba dipotso.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Dikgato tsa papiso ho sebediswa makgethi Leq la 59 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibukakgakollo

Kwahollopua

Tataiso ya titjhere

Thuto ena e reretswe ho thusa baithuti ho tseba ka dikgato tsa papiso ho sebediswa makgethi. Ba hlalose tse le fana ka mehlala e mengatanyana pele o ba neha mosebetsi o latelang;

Ba bala seratswana ka bobedi mme ba lokela ho bontsha dikgato tsa papiso ka mantswe a ntshofaditseng.

Ba tla buisanang bale bohle ka dikarabo tsa bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Ho fana ka ditaelo tsa puo e sa hlophisitswang Leq la 60 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng le emeng e loketseng

Tataiso ho titjhere

Ke puo eo sebui se sa fuwang nako ya ho etsa boitokisetso ba ho ka hlodisa mehloding. Sebui se hlophisa puo ya sona hona ka nako eo mme se be sea etse nehelano e tswileng matsoho. Puisano tsena ke tseo re ka reng ha se tsa semmuso. Hlalosetsa baithuti mofuta ona wa puisano. O ka kgetha baithuti ba ba babedi ho etsa bonketsisane ba puisano. Ba nehe sehlooho seo o nahanang hore moithuti e mong le e mong a ka kgona ho bua ka sona.

Boeletsa ditaba tse hlahang ka hara Buka ya Moithuti tse mabapi le makgetha a tema ya ditaelo Efa baithuti tse ding tsa dihlooho, le ha di sa tsamaellana le sehlooho sena sa bona hore ba qoqe ka tsona. Ba bala mmoho ba boeletsa.

Ba ka bua ka ditaba tse kang tsena ba sa ka ba ithlophisa pele.

1. Hlalosa mekgwa eo o ka intshang ho metswalle e sa lokang (mebe) ka teng
2. O ka etsang eng ho pholosa motswalle wa hao ya seng a kene dithethefatsing ka hohlehohle.
3. Fana ka puo ho batjha o ba lemohisa bobae ba dithethefatsi.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Thusa baithuti ba thata fallwang ke ho ntshetsa pele puo mme o ba thusa ho bopa boitshepo.

Ba fe dipolelo kapa dipotso tse ka ba thusang ho ntshetsa mohopolo wa puo ya bona pele.

Leka ho batlisisa sesosa sa mathata ao ba nang le ona hore o tle o kgone ho ba thusa hantle.

Baithuti ba kgonang

Ba fe dihlooho tse ding tseo ba tlang ho etsa dipuo ka tsona. Ba sebetse ka mehlalanyana e seng mekae, ho bontsha kutlwisiso.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Makopanyi Leq la 61 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Thuto ena e se ile ya etswa nako e fetileng. E boeletse hape ka ho hlalosetsa baithuti hore makopanyi ke mantswe a kopanyang dipolelo ho bopa mefuta e fapaneng ya polelo. Ho teng a qalang dipolelo. Ba fe mefuta e mmalwa ya makopanyi. Ba fe mehlala ya dipolelo hore ba di kopanye ka molomo ba sebedisa ona makopanyi. Laela baithuti ho lekola mehlala ya mefuta ya makopanyi e hlahang bukeng tsa bona.

Na, ke lekopanyi le qalang dipolelo tseo e leng dipotso; **Na** o e fumane tjhelete ya ho reka dishere?

Ngwana o fihlile bosiu **hobane** ba ne ba ntse ba botsa dipotso

Nehela baithuti monyetla wa ho fana ka mehlala ya bona.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Bana ba kajeno ba rata dithethefatsi leha di a ba senya.
2. Batswadi ba kgalemella bana diketso tse mpe empa ha ba utlwe (batswadi)
3. Dithethefatsi tse ngata di molemo mmeleng hobane di bolaya mahloko.
4. Dingaka di neha bakudi dithethefatsi hore di fodise mahlaba.
5. Bana ba hoka ditsebe ke ka hoo ba tshwasehang dithethefatsing.

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho Leq la 61 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e kang dimakasine le diphoustara.

Tataiso ho titjhere

Hlalosetsa baithuti hore tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho ke tema e jwang. Ba kope ho

tadima kerafo mme ba ipopela menahano ka seo ba se bonang pele ba bala.

Dikarabo tsa pele ho ho bala

1. Dipidisi
2. Dikarabo tse utlwahalang.
3. wa hore ba itlhokomele kotsing ya dithethefatsi.
4. bobe ba dithethefatsi (dikarabo di tla fapana).

Nakong ya ho mamela ba tla bala tema ya 'fadimeha o seke wa lahleha', e bukeng tsa bona, ebe ba araba dipotso.

Dikarabo di tla fapana.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Sebetsa mmoho le bona ho ba ruta setshwantsho sa kerafo le hore mela e bolenag, hammoho le dipalo tse bontshitsweng. Ba nehe mohlala ka ho sebedisa lenane la baithuti ka phaposing,. Bat la emela ba nwang jwala, dipidisi, juse le metsi. Ba tshwantshisetse kerafong diphapano tseno tsa ho nwa ha bona.

Baithuti ba kgonang

Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona. Mosebetsi wa motho ka mong o tla ba thusa ho utlwisisa. Ba tshwayane kamora mono.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ho ikgopotsa mabitsobitso le mabitsohohle Leq la 64 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

O se o ile wa ruta baithuti ka mabitso kgaolong e fetileng. Ntshetsa pele thuto ena ka ho boela o hlalosa tshebediso ya ona dipolelong. Ba nehe mosebetsi.

Dikarabo tse lebelletsweng

Baithuti ba tla ipopela dipolelo ka mofuta eo ba e nehilweng, mme ba tshwayane. Ba buisana ka

dikarabo ho tshwayana, o ntse o ba mametse, o thusa moo ba fosang.

Ho ithuta makgetha a sehlooho a thothokiso Leq ya 64 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso.
Buka ya dithothokiso

Tataiso ho titjhere

Kgaolong tse fetileng o ratile baithuti ho manolla thothokiso. Ntshetsa thuto ena pele ka ho ruta baithuti ditsela tse nepahetseng, tseo ba lokelang ho di latela ha ba ithuta ho manolla dithothokiso o tsepamisitse maikutlo ho sebopeho sa ka hare sa thothokiso. Ba rute ka mekgabisopuon- mothofatso, pebofatso, phoqo, papiso, morethetho, puo ya bonono le bokgabo le alitereishene. O tle o se o hlophisitse thothokiso eo le tla e sebedisa ho latela mehato e kgothaleditsweng mona.

Nakong eo o rutang baithuti bonono ba thothokiso, ba rute tlhaloso ya bonono ka bong, ba kgone ho bo bona ka hara thothokiso, ba be ba tsebe le molemo/bohlokwa ba bona moleng wa thothokiso kapa thothokisong ka kakaretso. Balang mmoho thothokiso ya, 'Ke bile tsebe tutu, ka hana kgalemelo'.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Sethothokisi. Se wetse kotsing ka ho tsuba.
2. Kwae.
3. O a isthola, o dihetswe ke metswalle, mme o lakatsa eka dintho di ka fetoha. (dikarabo di tla fapana)
4. Dikarabo di tla fapana
5. Tshwantshiso
6. Amohela dikarabo tse nepahetseng.
7. Pono, kutlo, jj.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Manollo ya dithothokiso e hloka pelo hobane e batla bokgoni bo itseng ho baithuti! E hloka kutlwisiso le bokgoni bo phahameng. Ka hoo he, mamella baithuti ba diehang ho utlwisisa. Ba thuse tjena:

Kgetha dithothokiso tse bonolo mme o ba tataise ka tsona.

Ka thothokiso tseo tse bonolo, ba rute ho nahana ka bobatsi. Thothokiso di hloka hore baithuti ba dumelle dikelello tsa bona ho nama.

Ba rute ho tshehetsa seo ba se buang/dikarabo tsa bona ka ditaba tse fumanwang meleng ya thothokiso.

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi wa ho manolla dihlopheng tsa bona. Ba kgethele dithothokiso tse thatanyana hore ba tle ba phephetsehe.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Polelo ya sehlooho Leq la 66 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi – dimakasiene

Kwahollopuo

Tataiso ya titjhere

Ba hlaosetse hore ke polelo e fupereng ditaba tsa seratswana kapa tema e ngolwang. E atoloswa le ho hlalosa ka sehlopha sa dipolelo tse nyalaneng hammoho ho e tshehetsa. Fana ka mehlala o ekeletsa le ka e hlahang bukeng tsa bona. Ba nehwa mosebetsi ho ngola seratswana se hodisang polelo ena ya sehlooho; 'Dipidisi di a bolaya'.

Dikarabo tse lebelletsweng

Diratswana di tla fapana, feela ba di ballane.

Ho ngola le Ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola tema ya ditaelo Leq la 66 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng e nang le ditaelo

Tataiso ya titjhere

Hlaosetsa baithuti hore ena ke tema eo ho phethwang mosebetsi o itseng oo o laelwang ho o etsa. Motho ya fanang ka fditaelo o lokela ho tseba tsela ya tshebetso le ho latellisa ditaelo tsa hae ka nepo. Ha o se o ba rutila dintlha tsohle tse amanang ditaelo jwalo ka ha ho hlalositswe bukeng ya moithuti, o ba thuse le ho ba hlaosetsa ho latela tshebetso ya ho ngola, eo mohlomong ba seng ba e lebetse ka ha kotara e qala.

Moralo/ boitokisetso

Etsa geto ka sepheo le baamohedi ba ditaba. Etsa geto ka ditlhokeho tsa sebopeliso, setaele le ntlhakemo. Ngola dintlha tse tlang kelellong ka ho etsa mmapa wa monahano, tjhate e bontshang tatelano ya dintlha kapa manane. Lekola mehlodi e nang le tlhahisoleseding e loketseng.

Mokgwaritso

Sebedisa mehopolo ya sehlooho mmoho le e e tshehetsang. Hlahisa mokgwaritso wa pele o etse hloko sepheo, babadi, sehlooho le mofuta wa mosebetsi o ngolwang. Bala mokgwaritso wa ba bang ka ho e sekaseka mme o fumane tlalehopoeletso ya ba bang (baithutimmoho). Shebisisa kgetho ya mantswe ka ho sebedisa dipolelo le dipolelwana tse nang le sefuthu ho hlakisa sepheo sa lengolo. Mohlala: polelo tsa bohlae, mekgabisopuo, mantswe makgohledi, jj

Poeletso ya mosebetsi, ho hlaola diphoso ho bala hape le ho nehelana.

Sebedisa makgetha a behilweng sebakeng sa ho lekola mosebetsi wa hao le wa ba bang ka kakaretso, ho tlisa ntlafatso. Lokisa dipolelo mme di phethahale, o di lotomanye hantle ho tlisa momahano. Hlahloba mopeleto le matshwao a puo. Ngola sehlahiswa sa ho getela.

Ba rute ho latela sebopeliso sena:

- Hlalosa mosebetsi o tla phetwa.
- Hlalosa ka moo mosebetsi o mong o etswang ka teng.
- Utlwisisa sehlahiswa sa ho fana ka ditaelo e tla ba sefe.
- Bontsha tatellano e hlakileng, e nang le moelelo wa ditaelo.
- Sheba tlotsotswe, thatapuo, puo e theknikhale kapa dipolelo tse ka sebediswang.

Ba nehe jwale mosebetsi wa ho ngola tema ya taelo moo ba fanang ka bohlokwa ba ho kgetha motswalle ya lokileng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti bohle

Leka ho arola baithuti ka dihlopha tse akareditseng bohle. Ha ba bapale bonketsisane ba bang ba fane ka ditaelo, ha ba bang ba lokela ho di latela. Ba kgothaletse ho fapanyetsana diabo tsa ho ba mafani wa ditaelo le molatedi wa tsona. Le ha ba bapala kaofela, ban ne ba hlwayane diphoso, le wena o ntse o ba lekola kgafetsakgafetsa.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki ha o se o lekola

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosonngwe le malatodi Leq la 67 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng.

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti hape ka **mahlalosonngwe le malatodi**. Etsa sena ka ho fana ka mehlala e fapaneng ho hlakisa se bolelwang hore ba kgone ho utlwisisa.

E re ba shebe mehlala eo ba e filweng dibukeng tsa bona. Ba fe sebaka ho fana ka mehlala e meng eo ba etsebang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Dipuisano ba thusana.

Dikarabo tse lebelletsweng

Malatodi

kwala - bula

bophelo - lefu

bashemane - banana

monate- bosula

Mahlalosaonngwe

Metswalle - mokgotsi

Phomola - iketla

Ho bala bakeng sa kutlwisiso: Khathunu ya tema e bohuwang Leq la 67 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng ya dikhathunu.

Diphoustara.

Tataiso ya titjhere

Kgaolong ya 5 o ile wa ruta baithuti ka bokgoni ba ho manolla tema tse bohuwang. Boeletsa mosebetsi oo empa kgetlong lena o tsepamisitse maikutlo ho manolleng khathunu ya tema e bohuwang. Boeletsa ka bokgutshwanyane mawa a ho bala e leng **ho**

tlodisa tema mahlo moo baithuti ba batlang tlhahisoleseding e itseng, athe ho **okola tema** teng ba fuwe tema e ngolehileng hantle ka sehlooho tse itseng moo baithuti ba tla bala seratswana ka seratswana ha ba leka ho fumana mohopolo wa sehlooho wa tema, kapa ba batla mokotaba wa yona. Ha ba etsa hona ba bala mola ka mola.

Hatella ntlha ya hore tema e nang le flayara, e a bua. Baithuti ba lokela ho utlwisisa hore e reng. Yona tema ena, e hloka hore ba e manolle, ba e sekaseke hore ba fumane moelelo wa yona. Ka ho etsa tjena ba sebedisa le bokgoni ba ho akanya. Ka mantswe a mang, ba a e sheba, ba a e shebisisa ba nto akanya hore e fana ka moelelo ofe. Ba rute bokgoni bona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba tlele dikhathunu tse bonolo, tse buang ka dintho tse tlwaelehleng. Ba bontshe hore ba lokela ho shebang ho utlwisisa mohato ka mohato.

Ba nehe dikhathunu tse ding ho itshebeletsa ka bobona.

Ba kgothalletse ho ipatlela dikhathunu mme ba di balle kutlwisiso. Feela ba di tlise ho wena le di shebisianeng hore ba entse tsona.

Baithuti ba kgonang

Ba nehe dikhathunu tse tla ba phepetsa haholo.

Mohlomong di be di tsose dingangisano dihlopheng tsa bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke tema e bohuwang.
2. Karabo di tla fapana.
3. Karabo di tla fapana
4. Ee puo e teng. E hlakisitswe ka ho sebedisa dipudulwana tsa puo.
5. Ke pula ya matlopotlopo e nang ka matla e bakang tshenyo e kgolo.
6. Ke matlo, thepa, makoloi jj.
7. Kgutsufatso.

Beke ya 3 le 4:

Kotsi tsa dithethefatsi

Ho mamela le Ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho mamela dipuisano tsa phanele Leq la 69 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti hore dipuisano tsa diphanele ke moo ho bang le sehlotshwana sa dibui tse buisanang ka taba e itseng. Balang mmoho dintlha tsa tsona tsa tsamaiso e leng tsena;

Modulasetulo modulasetulo ya:

- laolang dipuisano.
- hlokomela hore nako e bolokwe
- kgothalletsa bankakarolo
- Ha a tlameha ho nka lehlakore.

Dibui tsona di lokela ho hlokomela hore:

- Di mamelane, di se kgele puo ya e mong.
- Difapanyetsane ka mehopolo.
- Di hlalose ntlhakemo ka botlalo
- Puo ya tsona e be e loketseng mokgopi.

Se lebele ho hatella mehato ya bohlokwa tshehetsong ya ho mamela e leng:

Pele ho ho mamela, nakong ya ho mamela le kamora ho mamela.

Ruta baithuti molemo wa mohato o o mong le o mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Ba laele ho dula ka dihlopha tsa ba baneba buisane ka maemo a bukeng tsa bona. A baleng bohle mmoho. Ba eletse ho latela dintlha tse mmapeng wa monahano ba ikamahanye le tsona.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Ha ho shebahale jwalo. (dikarabo di tla fapana).
2. Bohle.
3. Dikarabo di tla fapana.
4. Dikarabo di tla fapana
5. Dikarabo di tla fapana

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe sehlooho seo ba ka ikwetlisang ho etsa bonketsisane ka sona.

Ba fe sebaka sa ho nehelana ka dipuisano tse bonojana jwalo ka ho botsana ka tse etsuwang ha ba le meketjaneng ya boithabiso. Ba kgothalletse ho bua ka dino, mme le ha ba ka ngangisanao, o tsebe ke ha ba utlwisisa jwale.

O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa ba bang.

Baithuti ba kgonang

O ka sebedisa baithuti bana ho etsa bonketsisane ba dipuisano tsa diphanele bakeng sa ho bontsha baithuti ba thata fallwang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dibopelo le Melao ya Tshebediso ya Puo

Tshebediso ya tatolo dipolelong Leq la 70 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng.

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti ka se bolelwang ka tatolo. Ba kgothatse ho bala mehlala ya dipolelo eo ba e filweng ka hara dibuka tsa bona. O boele o ba fe sebaka hore le bona ba fane ka mehlala ho bona kutlwisiso ya bona.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Bana ba kajeno ha ba rate ho sebedisa dithethefatsi.
2. Batswadi ba ha ba hlalefise bana ba bona ka dintho tse etsahalang.
3. Dithethefatsi ha di a senya bana rona.
4. Bana ba rona ha ba kgahlwe ke diketso tse mpe.
5. Bana ba ha ba tlo ruta bana ka bophelo.
6. Dipidisi ha di kudise bana.
7. Setjhaba ha se tlo ithuta ka dithethefatsi.

Ho mamela ngangisano Leq la 71 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Diphoustara

Mehlodi e meng le emeng e loketseng.

Tataiso ho titjhere

Ba hlalose hore ngangisano ke mokgwa wa ho buisana mahareng a dihlopha tse pedi tse ngangisanang ka sehlooho se itseng. Ho na le sehlopha se dumellanang le sehlooho le se hananang le sona. Ngangisano e tsamaiswang hantle ke e nang le dihlopha tse pedi tsa ditho tse sa feteng palo ya nne. Boeletsa ditaba tse hlahang ka hara Buka ya Moithuti mabapi le tlhakisetso eo le e filweng mabapi le tsamaiso ya ngangisano.

Ba ngangisana ka taba ena: 'Dithethefatsi di etsa hore o be sebete bophelong'.

Ba laele hore pele ho moo ba;

- Nehelana ka tatellano e nepahetseng ya ngangisano.
- Dibui di a fapanyetsana di ntse ba sielana sebaka.
- Sebedisa puo e hloholetsang.
- Latela tsamaiso ya ngangisano eo o ithutileng yona ka hodimo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Thusa baithuti ba thata fallwang ke ho ntshetsa pele puisano mme o ba thuse ho bopa boitshepo.

Ba fe dipolelo kapa dipotso tse ka ba thusang ho ntshetsa mohopolo wa ngangisano ya bona pele.

Leka ho batlisisa sesosa sa mathata ao ba nang le ona hore o tle o kgone ho ba thusa hantle.

Baithuti ba kgonang

Ba fe dihlooho tse ding tseo ba tlang ho etsa dipuisano ka tsona. Ba sebetse ka mehlalanyana e seng mekae ho bontsha kutlwisiso.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Moelelo o fehang maikutlo le o susumetsang

Leq la 72 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e kang dimakasine le dibuka tsa laeboraring.

Tataiso ya titjhere

Ba hlalose hore puo ya motho e mong, o ka utlwa a e hlahisa ka tsela e tla etsa hore o arabe le ha o ne o sa batle. O fehleha maikutlo ha o e mametse. Balang mmoho mehlala e bukeng ya bona.

Ba nehwa tema ho e bala mme ho yona ba qolla puo e fehang maikhuto le e susumetsang.

Dikarabo tse lebeleletsweng

Dikarabo di mamelwe tsohle, mme bohle ba be le seabo ho bolela hore di neaphetse kapa jwang.

Ho bala le Ho boha

Mosebetsi wa 5: Ho bala tema ya foramo e rekotilweng Leq la 72 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibuka tse ding feela tsa Sesotho.

Dibukakgakollo tse ding.

Tataiso ho titjhere

Hlalosa hore tema e rekotilweng e ka ba e hlahiswang thelevisheneng kapa radiyong. Bolela hore hore puisano e tle e tswele pele hantle ho lokela hore ho be le sehlooho seo ho buisanwang ka sona. Mofuta ona wa dipuisano ke ona oo re ka o bitsang dipuisano tsa semmuso.

Balang mmoho ditaba tse bukeng ya bona tsa dipuisano tse mahareng a matona a palamente Ba araba dipotso:

1. Ba akaretsa ditaba tsa puisano ka mantswe a bona. Ha ba qeta ba buisane ka tsona bohle.
2. Dikarabo di tla fapana.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki ha ho se ho nkuwa matshwao.

Thothokiso Leq la 74 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibuka tsa manollo ya thothokiso.

Dibuka tse nang le pakeletso ya dithothokiso.

Tataiso ya titjhere

Bala thothokiso mmoho le baithuti ba hao. Ba rute ka makgabane a sebediswang ha ho manollwa thothokiso. Ba ithuta ka: sebopeho sa ka hare sa thothokiso - mekgabiso puo, phetolalebitso le karolokemelo, ho bua ka ntho ka tlhahiso ya lebitso le leng le mofuta ya karaburetso.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke ho ba mong. (dikarabo di tla fapana).
2. Hlalosa hore mongodi o ne a rata hore eng ka ditaba tsa mola 3 > a tsamaya/falla; 9 > metswalle e mo fetohetse; 11 > o tabohetswe/o dubakane.
3. ho matlafatsa seo a se bolelang; ho totobatsa.
4. Bolela mekgabisopuo e sebedisitsweng meleng ena; 12 > mothofatso; 14 > tshwantshiso; 15 > papiso le 3 > mothofatso.
5. Fana ka mofuta ya karaburetso ho ya ka moo e sebedisitsweng meleng ena: 11 > pno; 17 > kutlo/maikutlo; 18 > tatso.
6. Mongodi o lebisitse ho eng ha a re:
 - (a) Koro – sethethfatsi.
 - (b) Kgomo ya faatshe – kwae ya matekwane.
 - (c) Didiba tse phodileng – sekolong.
- 7 – 8. Dikarabo di tla fapana.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Baithuti bana le bona ba bala thothokiso pele ba qala ho e manolla. Ba fe sebaka se ekeditsweng ho bala thothokiso eo mme ba arabe dipotso ha ba qeta ho bala thothokiso eo.

Ruta baithuti mokgwa wa ho manolla thothokiso ebe o ba fa thothokiso e kgutshwane hore ba e manolle ka bo bona.

Baithuti ba kgonang

Ba fe sebaka sa ho ikwetlisa ho bala ka bolokolohi le ka bokgeleke. E re ba tsepamise maikutlo a bona ho qapodiso le sehlo.

Sebetsang ka mehlalanyana e seng mekae ya makgabane a thothokiso, ho bontsha kutlwisiso.

Ba fe sebaka sa ho manolla thothokiso e nngwe e fapaneng ho matlafatsa tsebo ya bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Baithuti ka bobedi	Eo e seng ya mmuso	Lenanenetefatso.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ithute dintlha tsa bohlokwa bakeng sa tema e bohuwang Leq la 75 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e kang dimakasine le dikoranta.

Tataiso ho titjhere

Hlalosa hore ho bala tema e bohuwang e se e le seo baithuti ba se entseng ka makgetlo. Jwale boeletsa mawa a ho bala a hlalositse bukeng ya moithuti. Boela o ba bontshe le ho ba kwetlisa ho sebedisa mawa ana. Sena se tla etsahala habobebe ha o sebedisa ditema tse loketseng. Ho etsa mehlala: tema e nang le tlhahisoleseding e arohantsweng hantle temeng (mohlomong ka dihloohwananyana tsa yona) ha ho rutwa lewa la **ho tloisa tema mahlo** moo baithuti ba batlang tlhahisoleseding e itseng, athe ho ho **okola tema** teng ba fuwe tema e ngolehileng hantle ka sehlooho tse itseng moo baithuti ba tla bala seratswana ka seratswana ha ba leka ho fumana mohopolo wa sehlooho wa tema, kapa ba batla mookotaba wa yona. Ha ba etsa hona ba bala mola ka mola.

Ha o qetile ka mawa a ho bala ba hopotse tshebetso ya ho bala:

Pele o bala; nakong ya ho bala le ka mora ho bala.

- Ba laele ho sheba setshwantsho ebe ba araba dipotso.
- Dikarabo di tla fapana ho ya ka tjhebo tsa bona tsa ditaba le bophelo tse fapaneng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Baithuti bana ba sebetse le wena ho ipatlela ditshwantsho mme bon aka bobona ba bolele se tshwantshisitsweng.

Baithuti ba kgonang

Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona. Mosebetsi wa motho ka mong o tla ba thusa ho utlwisisa.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosonngwe, malatodi le le dihomonime

Leq la 76 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng ya dingolwa.

Tataiso ya titjhere

Mahlalosonngwe le malatodi a se a ile a rutwa ka bo batsi nakong e fetileng boeletsa thuto ena ka ho hlalosea baithuti dikarolo tsena tse pedi mmoho le dihomonime jwalo ka ha di totobaditswe bukeng ya bona. Ba fe mehlala ho matlafatsa kutlwisiso ya bona.

Ba araba dipotso, mme ba buisana ka dikarabo ba le bohle.

Ho ngola le Ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola dayaloko

Leq la 77 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e nag le diCV le mangolo a kopo ya mosebetsi.

Diphatlatso tsa dikgeo tsa mesebetsi, dikoranteng.

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hopotsa baithuti ka tshebetso ya ho ngola. Laela baithuti ho buisana ka tseo ba di bonang setshwantshong mme ba arabe dipotso tse latelang pele ba ngola;

1. Bolelang seo le se bonang setshwantshong.

2. Na batho baa ba lokela ho ya sekolong? Hobaneng o realo?
3. Ba ameha jwang le baithuti ba bang mabapi le phedisano, boitshwaro le botjhaba?

Dikarabo di tla fapana ho ya ka maikutlo a baithuti. ho ka thusa ha bohle ba ka buisana ka tsona ka sepheo sa ho ithuta ho ba bang.

Ba kope ho ngola dayaloko ho ya ka potso e bontshitsweng bukeng ya bona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba kopane:

Laela baithuti ba se nang bothata ho thusa bana ba sa kgoneng. Ba ba thusetse dihlopheng tsa bona. Tsamaya dihlopheng ho utlwa hore ba ba thusa ka tshwanelo na. Ba bale dimakasine ba dutse ka bobedi, ba kopane. Ha ho na le mekgelo, leka ho beha bas a kgoneng ba le babedi feela ban a le ya kgonang hara bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Matshwao a puo Leq la 78 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng ya dingolwa – dimakasine, jj.

Tataiso ya titjhere

Ka ha thuto ena e se e ile ya rutwa dikgaolong tse fetileng, mona o ka ba botsa potso ho lekanyetsa le ho fumana hore ba sa e hopola.

Ba kopuwa ho ngola le ho kenya matshwao a puo moo ho nepahetseng seratswaneng.

Dikarabo tse labelletsweng

Ha ba fihla sekolong seo, nako ya papadi tsa mabelo e ne e se e tla qala. “Dibapadi tse latelang di atamele” ke mme thoko a hoeletsa bankakarolo. Ha se ke ha hlaha le ha a le mong. Ba ne ba tahlilwe ba re, phuu! ebile ba tholwa ba robetse. “O idibane hle, mo thuseng!” ke moithuti eo. O ile a iswa sepetlel. O dutse moo matsatsi ba bang ba kgutlile bosiuang ba Moqabelo.

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Botle ba tlhaho ha bo etswe feela ke dinoka, dipalesa tsa naha le dithaba. Batho, dinonyana le diphoofolo le tsona ke karolo ya botle bona. Ho tshwanetse hore re hlokomela tlhaho hore e dule e le ntle. Re lokela ho rata le ho hlokomela diphoofolo ka dinako tsohle. Mona o tla ithuta ka diphoofolo tse kotsing le boitshwaro ba diphoofolo.

Kgaolong ena o tla ithuta bokgoni bo latelang:

Beke ya 5-6: Diphoofolo tse kotsing	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela temakutlwisiso Ho mamela inthavui 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tshwantshiso Ho bala thothokiso Ho bala temakutlwisiso. Inthavui
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho tsa Tshebetso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola intahvui 	<ul style="list-style-type: none"> Mahlalosi Tatelano ya mantswa Dikao Meelelomengata Dikgutsufatso
Beke ya 7 – 8: Boitshwaro ba diphoofolo	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Temakutlwisiso e mamelwang Puisano ya sehlopha 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe Ho bala thothokiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho tsa Tshebetso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ngola tekolobotjha ya pale 	<ul style="list-style-type: none"> Dihlongwanthao le dihlongwapele Makgathe Maele Didumatschwano le mepeletotshwano

Beke ya 5 le 6:

Diphoofolo tse kotsing

Ho mamela le Ho bua

Mosebetsi wa 1: Ho mamela temakutlwisiso Leq la 80 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Tataiso ho titjhere

Hlalosetsa baithuti hore ho mamela ke bokgoni, bo lokela hore ba bo tsebe. Bokgoni bona ha bo itlele

feela. Hlalosetsa baithuti bohlokwa ba ho mamela. O ba rute le melemo ya ho mamela e kang:

- Ho mamela bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding e itseng e ikgethang
- Ho mamela bakeng sa ho sekaseka le ho hlahloba
- Ho mamela bakeng sa ho ananela
- Ho mamela bakeng sa ho buisana le ba bang

Ba rute hore motho ya tsebang ho mamela, o kgona ho tsepamisa maikutlo ho seo a se mametseng mme ha a dumelle ho sitiswa. Ka hoo o kgona ho araba dipotso tse malebana le seo a neng a se mametse.

Hlalosa ka ho nama matshwao kapa dintlha tsa bohlokwa, mosebetsing wa ho mamela bakeng sa kutlwisiso. Hatella mehato ya bohlokwa tshebetso ya ho mamela e leng:

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela

- Ka mora ho mamela.

Disebediswa

Buka ya Moithuti.

Dibuka tse ding tsa tlhahisoleseding.

Inthanete

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

- Sebetsana le baithuti bana ba le bang.
- Ba fe mesebetsi ya tlatsetso mme le buisane ka yona. Ba fe mesebetsi e mengatanyana hore ba tlwaele.
- Ka mora moo o ba fe oo ho wona ba tla lokela ho araba dipotso.

Baithuti ba kgonang:

- Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona.
- O ka ba fa mosebetsi wa ho buisana dihlopheng kapa ya ba wa motho ka mong.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Balla baithuti tema e latelang ya ditshupiso ba nto araba dipotso.

Tshukudu di lwanela ho phela

Ho tsoma ho seng molaong ha diphoofolo ke bothata bo bohola Afrika Borwa. Kamora matsapa a nkilweng ho boloka le ho tshireletsa diphoofolo hore di se fele, dipolao tsena di ntse di tswela pele. Dilemo di 15 dipolao tsena di ntse di phahame.

Ho tsoma hona ho amme ditshukudu mmoho le diphoofolo tse nang le manaka ho kenyeletswa le ditlou. Methwaela ena ya ditsomi e kena dirapeng ho tsoma le ho bolaya ditshukudu. Ba rekisa manaka a tsona mmarakeng wa bathobatshe ka ditjhelete tse phahameng.

Lebaka la hore diphoofolo tsena di tsonngwe ke hore kilokgeramo ya lenaka la tshukudu e tsamaela ho 60 000 ya didolara tsa Amerika, mme e feta boleng ba kgauta boo e leng 40 600.

Batsamaisi ba dumela hore ho tsongwa ha ditshukudu ho jele setsi lefatshe ka bophara ka baka la tlhokeho e tsitsitseng ya dikahlolo tse fuwang bahlorisi ba diphoofolo. Manaka a diphoofolo a nkelwa ho etsa meriana eo ho dumelwang hore ena le

matla a ho fodisa. Ka mora dipatlisiso ho fumanwe hore manaka ana ha a na phodiso e itseng.

Ditsomi tse ngata di a tshwarwa bakeng sa diketso tsa tsona tse bohloko diphoofolong. Mapolesa a qadile ho heletsa mamulwana a disenyi.

E qotsitswe le ho lokiswa ho tswa <http://EzineArticle.com>

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke ho senang tumello/mangolo a dumellang ho tsoma
2. Ditlou le ditshukudu
3. Ke lenaka la yona.
4. Ke tlhokeho e tsitsitseng ya dikahlolo tse fuwang batlodi bana ba molao
5. Ho ata/ho eketseha
6. (a) batho ba mmalwa
(b) dihlotshwana
7. A sebedisetswa ho etsa moriana
8. Dikarabo di tla fapana

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosi a sebaka Leq la 81 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

O se o ile wa ruta dikarolo tse ngata tsa puo thutong tse fetileng. Etsa jwalo feela le thutong ena hlalosa lentswe lena lehlalosi mme o rute baithuti ka ho sebedisa Buka ya Moithuti. Ba rute mahlalosi kamoo a sebediswang kateng polelong. Bukeng ya Moithuti ho hlalositswe le mefuta e fapaneng ya mahlalosi. Ba bontshe kamoo dipolelo tsa mahlalosi ao di ka botjwang kateng. Tsepamisa maikutlo mahlalosing a sebaka

Dikarabo tse lebelletsweng

1. E tla tshwarelwa holong / Ho lebeleletswe hore ho theohe le batho ba motse o tlase
Motse ona o eme haufi le serapa sa diphoofolo. Haholoholo ke ho hlokomela batho ba sa tsejweng motseng.
Hang ha ba bonwa ba lokelwa ho hlaliswa ho morena
2. Serapa sa diphoofolo le motse o tlase
3. Holong le ho morena

Ho nehelana ka inthaviu Leq la 82 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Hlokomedisa baithuti hore ho nehelana ka inthaviu ho jwalo feela ka ho nehelana ka puo e hlophisitsweng. Ho nehelana ka inthaviu ke ketsahalo e hlohang hore motho a e hlophise ka hloko le ka boqhetseke bo boholo. Inthaviu ke puisano e pakeng tsa batho ba babedi mme dipotso tse tlang ho botsa di lokela ho tsamaellana le sehlooho seo ho tlang ho buisanwa ka sona. Jwalo ka ketsahalong e nngwe le e nngwe ya nehelano ya molomo le lokela ho ikwetlisa le ho bontsha bokgoni ba ho etsa nehelano ya molomo ka ho etsa tse latelang.

- Etsa moralo e le boitokisetso ba inthaviu
- Hlophisa dipotso
- Lekola nako le sebaka seo inthaviu e tla tshwarelwa ho sona. O shebe hore ha ho na se ka sitisang tsamaiso ya puisano.

Ruta baithuti dintlha tsohle tse amanang le ho etsa inthaviu le ho nehelana ka yona. Boeletsa mosebetsi o bukeng ya moithuti o amanang le ho nehelana ka inthaviu.

Menyetla e ekeditsweng le tshehetso ya baithuti

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti bana dihlooho tse ding hape tseo ba tlang ho ikwetlisa ka tsona.

Ba fe monyetla wa ho etsa bonketsisane ba inthaviuwane.

Baithuti ba kgonang

Neha baithuti bana ho etsa bonketsisane ka inthaviuwa ba bang ba nang le bothata e le ho ba thusa ho utlwisisa.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Tatelano ya mantswe Leq la 83 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Tatelano ya mantswe ke karolo ya bohlokwa haholo ha motho a ithuta puo. Sena se lokela ho etsa hore motho a tle a tsebe moelelo wa dipolelo. Bontsha baithuti hore polelo e boptjwa ka mantswe a hlahlamanang ka mokgwa o itseng.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ditsomi di bolaya ditshukudu
2. (a) Ditsomi tse ngata di bolaya ditshukudu dirapeng tsa diphoofolo.
(b) Ditsomi tse kgopo di bolaya ditshukudu tse kgolo ho feta tse nyane
3. Ditsomi > moetsi
di bolaya > ketso
ditshukudu > moetsuwa

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2:

Tshwantshiso/Terama Leq la 83 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya tshwantshiso

Dibuka tsa ho manolla dingolwa

Tataiso ya titjhere

O se o ile wa manollo le ho hlalosa dingolwa ka botebo dikgaolong tse fetileng mme ha jwale ntshetsa pele thuto ena ka ho ruta baithuti ba hao ka ho boeletsa tshwantshiso.

Toboketsa dintlha tsa bohlokwa tse ngotsweng Bukeng ya Moithuti mabapi le tlhaloso ya tshwantshiso. Dintlha tsa moralo tse hlahellang bukeng eo di lokela ho hlakiswa ha batsi. Dintlha tseo ke tsena:

Moralo

Moralo ke majwana a motheo ao pale, palekgutshwe le terama di ahelletsweng hodima ona. Majwana ao ke ana:

1. Tlhekelo:
Kgolo/Tharahano
2. Sehlohlolo
Tharollo/Mothipoloho

Terama e jwalo ka puisano. Beng ba ditaba ba a ipuella mme ditaba tsa bona ha di kenngwe ka masakaneng a di-a-bulwa le di-a-kwalwa. Mabitso a dibapadi le ona a a hlahisa nako e nngwe le e nngwe ha seapadi seo se bua. Diketsahalo tsa tlatsetso tse jwalo ka nako, sebaka le seo seapadi se se etsang di ngolwa ka hara masakana mme hangata di ye di ngolwe ka mongolo o tshekaletseng.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Dikao Leq la 84 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlalose tsa baithuti sekao mme o ba rute kamoo dikao di ka sebediswang kateng. Ba rute mefuta e fapaneng ya dikao mme o ba bontshe le kamoo ba ka bopang dipolelo tsa dikao tse fapaneng kateng. Ba laele ho bala mehlala e hlahellang bukeng tsa bona mme o ba kgothalletse ho fana ka mehlala ho bontsha kutlwisiso

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Hangata monakaladi ha o ke o butswa ho ya ka ditakatso tsa tshwene
Batho ba bangata ba rata tlhaho ebile ba e boulella haholo
2. Batho bana ba hloka tshehetso ya setjhaba hore ba etse mosebetsi wa bona.
Ho theilwe dirapa tsa diphoofolo hore di bolokehe.
3. O tla fumana ka nako tse ding ho tjheswa naha feela ho sa natswe maphelo a diphoofolo
Hona le batho ba ikgethetseng ho hlokomela tlhaho le ho e baballa
4. Hlokomelang diphoofolo nako e sa le teng!
5. Dipolelo di tla fapana.

Re ithuta thothokiso Leq la 85 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Dibuka tsa manollo ya dingolwa

Tataiso ya titjhere

Kgaolong tse fetileng o se o ile wa manolla thothokiso ha batsi. Thutong ena ntshetsa pele manollo ya thothokiso o itshetlehile ka mola wa thothokiso le karaburetso. Bala thothokiso mmoho le baithuti ba hao. Ba rute ka makgabane a sebediswang ha ho manollwa mola wa thothokiso thothokiso le hore karaburetso e sebetsa jwang. Ba rute makgetha ana ka botlalo. Hatella mefuta ena ya karaburetso:

• Karaburetso ya pono

Mona sethohokisi se hlalosa ntho ekare hoja o a e bona. O bona setshwantsho sa ntho eo ho buuwigang ka yona le ha e le siyo.

• Karaburetso ya ho fofonela

Sethohokisi se hlalosa monko ka tsela eo e kang o se o ntse o utlwa monko oo ho buuwigang ka wona.

Karaburetso ya ho utlwa

Setshwantsho seo sethohokisi se se bopang mona ke se amang ditsebe. Modumo o hlaloswa ka mokgwa oo ekareng re utlwa

• Karaburetso ya ho latswa

Mona sethohokisi se hlaloswa ntho ka mokgwa oo ekareng mmadi o se a ntse a e latswa

Karaburetso ya ho thetsa/ama

Sethohokisi se hlalosa ntho ka tsela eo mmadi a utlwang eka e se e ntse e mo thetsa kapa ho mo ama.

• Karaburetso ya motsamao wa mmele

Mona seo ho buuwigang ka sona se ka tsitsipanya, sa nyarosa le hona ho ama mmele ka tsela tse ngata.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

Ruta baithuti bana mokgwa wa ho manolla thothokiso ebe o ba fa thothokiso e kgutshwanyane hore ba e manolle ka bobona.

Baithuti ba kgonang:

Ba fe sebaka sa manolla thothokiso e nngwe e fapaneng ho matlafatsa tsebo ya bona.

Ba ka thusa ba bang ho manolla thothokiso ka ho sebetsa mmoho le bona.

Tekanyetso

Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo di tla fapana ka hore baithuti ba tla kgetha thothokiso tse fapaneng.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Meelelomengata Leq ya 86

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Fana ka tlhaloso ya lentswe meelelomengata.

Elelliswa baithuti hore mantswe ana le moelelo wa sebele oo re reng ke wa sethatho/mathomo. Mantswe ana hamorao a suthiswa moelelong wa ona wa sethatho ka baka la kamoo a sebediswang ka teng. Ebe ke mona moo mantswe a qetellang a eba le meelelo e mengata. Ba fe mehlala ho matlafatsa kutlwisiso ya bona. Ba laele ho bala mehlala e hlalisitsweng bukeng tsa bona.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Hlooho > Serame o opelwa ke hlooho/Morwesi ke hlooho ya sekolo/ o hlooho e bonolo/ ha o mphe hlooho/ hlooho ya terene e matla
2. Pelo > Beha pelo sekotlolong/ pelo ya ka e bohloko
3. Loma > Ntja e loma ngwana/ Ke tla mo loma tsebe ka seo ke se utlwileng

Mosebetsi wa 3: Ho bala temakutlwisiso. Inthaviu Leq la 87 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi ya diinthaviu

Tataiso ya titjhere

Baithuti ba fuwe nako e lakaneng ya ho bala tema ena hantle. Ba rute dintho tseo ba lokelang ho di ela hloko ha ba lokela ho balla kutlwisiso. Boeletsa mawa a ho bala a hlalisitsweng bukeng ya moithuti.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

Ballla baithuti bao tema ena makgetlo a fetang bonngwe.

Ho na le hore ba arabele dibukeng tsa bona, ba ka araba ka molomo mme la buisana ka dikarabo tsa bona. Sena se ka ba fa monyetla wa ho bona diphoso tsa bona yaba ba a di lokisa.

Ka mora mona o ka ba neha tema e nngwe, ba e arabela dibukeng tsa bona.

Baithuti ba kgonang:

Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke inthaviu
2. Ba babedi/ ho feta bobedi
3. Ke thapelo
4. Ke ho hloka mosebetsi
5. Ha o a bolokeha. Kotsi e dula e le teng ka hore disenyi di tla di hlometse ka dibetsa tse kotsi.
6. Ee
7. Ba se ba tshwere batlodi ba molao ba leshome.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 2: Ho ngola inthaviu Leq la 88 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng

Diinthaviu

Tataiso ya titjhere

Ellelliswa baithuti hore ho na le inthaviu e etswang ka molomo le e ngolwang. Qala pele ka ho hlalose tsa baithuti ba hao hore inthaviu ke eng. Sebedisa tlhaloso e dibukeng tsa bona mme o eketse moo ho hlokehang. Inthaviu ke puisano e hlophisitsweng e pakeng tsa batho ba babedi. Motho e mong o botsa dipotso ha e mong yena a arabela dipotsong tseo. Ka nako tse ding motho a le mong a ka botswa dipotso ke sehlopha sa batho.

Jwale neha baithuti monyetla wa ho bala mohlala wa inthaviu e ngotsweng e pakeng tsa moqolotsi wa lesedinyana la BONA, Phila le AKA, eo e leng seroki se seholo sa Afrika Borwa. O ka boela wa ba fa sebaka sa ho etsa bonketsisane ka inthaviu ena. Toboketsa dintlha tse latelang ka inthaviu:

- E bontsha phapanyetsano ya ditaba pakeng tsa batho ba babedi.
- Dipotso di hlophiswe ka tshwanelo mme di hlake hore dikarabo tsa tsona di tle di fane ka tlhahisoleseding e hlokehang.

- Mabitso a dibui a ngolwe ka lehlakoreng le letshehadi.
- Ka mora lebitso la sebui ho ngolwa matshwao a dikgutlwana, ebe ho
- ngolwa ditaba tsa sona.
- Puo ya sebui e ngolwe jwaloka ha etswa molomong wa sebui.
- Ditaba tsa sebui ka seng di ngolwe moleng o motjha.
- Puo e sebediswang e be ya ka mehla.
- Sehlo se dumellane le maemo a puisano.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

Neha baithuti mehlala e mengatanyana e bileng e le boemong ba bona.

Hopola hore baithuti ha ba ithute ka lebelo le lekanang ka hona o be le mamello e kgolo ha o sebetsana le taba ena ya menyetla e atolositsweng. Ba thuse ho etsa bonketsisane ple o ka ba fa sebaka sa ho ngola inthaviu

Baithuti ba kgonang:

E fa baithuti bana mosebetsi wa ho ngola inthaviu hore o bone ba e utlwisisa pele ba etsa bonketsisane.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Rubriki

Dibopelo le Melao ya Tshebediso ya Puo

Dikgutsufatso Leq la 89 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlalose tsa baithuti hore lentswe ha le kgutsufatswa ke ha ho tlohelwa ditho tse ding tsa lentswe

Dikarabo tse lebelletseng

- Mohlomphehi > Mohl.
- Jwalo ka > Jk
- Leqephe > Lq
- Ela hloko > EH
- Kilometara > Km
- Mohlala > Mohl
- Mofumahatsana > Mofts.
- Botjhabela > Botjh.

Beke ya 7 le 8:

Boitshwaro ba diphoofolo

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho mamela temakutlwisiso Leq la 90 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Titjhere

Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng

Tataiso ya titjhere

O tlameha ho ruta baithuti bohlokwa ba ho mamela. Re bua ka ho mamela ha ba ballwa, ha ba le puisanong, moqoqong le ha ba mametse radio kapa thelevishene.

Batla mehla e metle e tla etsa hore ba utlwisisa.

Hangata mehlala e loketseng ke e buang ka dintho/diketsahalo tsa nnete.

Ruta baithuti hore ho mamela ke tshebetso. Hatella mehato ya bohlokwa tshebetsoeng ya ho mamela e leng:

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela
- Kamorao ho ho mamela.

Ruta baithuti molemo wa mehato ka mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.

Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.

O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa bana.

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi ho sebetse ka dihlopha.

Jwale balla baithuti tema e latelang.

FADIMEHANG BAHAAHLAUDI!

Ka nako tse ding bahahlaudi ba iphumana ba le mathateng a ho fepa ditshwene ba sa lemoha ditsebisano tse hlongwang dibakeng tsa bohahlaudi. Sena se etsahala ka ho re ditshwenyane le tsona di maqiti ha di batla ho iphumanela dijo. O tla fumana

di hlwelletse hodima diboto tsena tsa ditsebiso mme di patile molaetsa hore o se ke wa hlaha ka ho phethahala. Ha tsebiso e re SE KA FEPA DIPHOOFULO, tsona di fihla di kwala mantswe a qalang SE KA, ho sale FEPA DIPHOOFULO. Ebe mona moo bahahlaudi ba yang le kgongwana hodimo ba tlole molao ba fepe diphoofolo. Leha ho le jwalo boholo ba bahahlaudi bo iphapanya tlhokomediso ena.

Feela Mosotho o ne a bolele hore ngwana mahana a jwetswa o bonwa ka dikgapha. E seng kgale e mong wa bahahlaudi ba basadi o ne a jere mokotla wa hae lehetleng a bohile botle ba tlhaho. Ka hore tshwene tsa sebaka sena, di se di tlwaetse ho fuwa dijo ke bahahlaudi, ho bonahala hore di se di ile tsa lemoha hore dijo di tswa mekotleng. Mosadi enwa eitse ha a re hee! tshwene ya be e phamola mokotla wa hae.

O itse ka re o a o tshwara tshwene ya tiisa meqheleba ya hula mokotla. Mosadi wa batho a kgothometseha a ba a wa a tiisitse hore tshwene e se nke mokotla wa hae.

O ile a bokolla, a hweletsa empa tshwene ya kakatlela mokotla ya hana ho tlohela. Ho ile ha tla banna ba bang ba bahahlaudi ba ile ba leka ho tshosa tshwene ena ho fihlela e baleha. Banna ba phahamisa mosadi a le moputswa a re pududu! ke ho hulangwa ke tshwene a bile a tshohile haholo.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke batho ba nkang maeto ho etela dibaka tsa bokgabo
2. Karabo di tla fapana
3. Ho na le matshwao a behilweng a ditsebiso
4. Ditshwene di hlweela hodima matshwao ana mme di pate karolo tse ding tsa melaetsa
5. (a) Ho tshwara
(b) Maqheka
6. kgutsufatso

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Sehlongwapele le sehlongwanthao

Disebediswa Leq la 91 Buka ya Moithuti

Buka ya moithuti

Dibukakgakollo

Tataiso ya titjhare

Thutong ena o tla ruta baithuti ka mabopi a fapaneng e leng sehlongwapele le sehlongwanthao. Mona baithuti ba tla ithuta ka sebopelo sa mantswe. Ba

hlokomedise kamoo mabopi ana a fetofetolang moelelo wa mantswe, ha mantswe a ntse a kenngwa mabopi a fapaneng. Ba fe mehlala e mmalwa hore ba utlwisie tshebediso e nepahetseng ya mabopi ana. Ba kgothaletse le ho bala mehlala e bukeng tsa bona.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. moruti, seruti, boruti, thuto
2. (a) Lejwehadi > kgodiso
(b) Kotswana > nyenyefatso
(c) Seropeng > sebaka

Puisano ya sehlopha Leq la 91 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Diphousetara

Mehlodi e meng le emeng e loketseng

Tataiso ho titjhare

Qala pele ka ho hlalose tsa baithuti hore dipuisano tsa sehlopha ke tse jwang le hore di tshwarwa ha ho etsahalang. Ba elelliswe hore ke dipuisano tseo ho thweng ha se tsa semmuso. Ba nehe sehlooho seo o nahanang hore moithuti e mong le e mong a ka kgona ho bua ka sona.

Boeletsa dintlha tse hlalisitsweng Bukeng ya Moithuti mabapi le melao le tsamaiso ya puisano ena.

Qala le ho ntshetsa puisano pele.

- Hlokomela molao wa puisano wa ho sielana sebaka
- Tshehetsa le ho sireletsa ntlhakemo ya hao ka mabaka.
- Ngangisana le ho rerisana le bao o buisanang le bona
- Thusa sebui seo o dumellanang le sona ka ho se kgothatsa le ho tlatselletsa dikgeo.
- Arolelana mehopolo le boitemoho le ho bontsha kutlwisiso ya dikgopolo
- Tshebediso ya puo e nepahetseng

Neha baithuti tse ding tsa dihlooho, le ha di sa tsamaellana le sehlooho sena sa bona hore ba qoqe ka sona. Ba fe monyetla wa ho buisana ka sehlooho seo ba se filweng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Bokgoni ba ho tshwara dipuisano tsa sehlopha e ka nna ya ba ketsahalo e thatafallwang ba bang ba

baithuti. Thusa baithuti ba jwalo mme o ba thuse ho bopa boitshepo.

Leka ho batlisisa sesosa sa mathata ao ba nang le ona hore o tle o kgone ho ba thusa hantle.

Baithuti ba kgonang

Etsa poeletso ya matshwao a puo.

Ba fe dihlooho tse ding tse ekeditsweng tseo ba tlang ho etsa dipuisano tseo e seng tsa semmuso.

Sebetsang ka mehlalanyana e seng mekae, ho bontsha kutlwisiso.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Rubriki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Makgathe Leq la 92 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehloodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Ruta le ho hlalosa lekgathe hore ke tsela eo leetsi le itshwarang ka yona dipolelong. Sebopeho sa leetsi se a fetofetoha ho latela lekgathe leo ho buuwanang ka lona. Hangata makgathe a tsamaya mmoho le dikao. Thutong ena toboketsa **Lekgathe letlang**. Hlalosetsa baithuti hore le bontsha hore ketsahalo e phethahetse.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Thuhlo e tla harela mahlaku ka leleme.
Thuhlo e tla sebedisa hlooho ya yona ha e lwana.
2. Thuhlo ha e tlo harela mahlaku ka leleme./thuhlo ha e no harela mahlaku ka leleme
Thuhlo ha e tlo sebedisa hlooho ya yona ha e lwana./ thuhlo ha e no sebedisa hlooho ya yona ha e lwana
3. Thuhlo e sa lwana ka hlooho.
Thuhlo e ntse e lwana ka hlooho.
Thuhlo e sa ntse e lwana ka hlooho.
Thuhlo e sa ntsane e lwana ka hlooho.

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 5: Ho bala temakutlwisiso Leq la 93 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dibukakgakollo tse ding

Tataiso ho titjhere

Ruta baithuti dintho tseo ba lokelang ho di ela hloko ha ba lokela ho balla kutlwisiso. Boeletsa mawa a ho bala a hlalositse bukeng ya moithuti. Neha baithuti nako e lekaneng ya hore ba bale tema.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Balla baithuti bana tema ena makgetlo a fetang bonngwe.

Ba ka araba ka molomo mme la buisana ka dikarabo tsa bona. Sena se ka ba fa monyetla wa ho bona diphoso tsa bona yaba ba a di lokisa.

Ba neha tema e nngwe, ba e arabele dibukeng tsa bona.

Baithuti ba kgonang:

Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	memorandamo

1. Ke ho hlalosa bophelo ba ditlou
2. Metsi a di phodisa ka hore ha din a masobana a mofufutso
3. Ee, Hlopha tsena di dula di kopana didibeng le dibakeng tsa ho jela./ Karolong ena ya dipoho tatelano e hlokomelwa le ho utlwisiswa ke dipoho kaofela.
4. Di nwa dikilokgeramo tse 250 tsa dijo, mme di nwa dilitara tse 150 ho ya ho 200 ka letsatsi
5. Kgutsufatso

Dibopheho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Maele Leq la 94 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti hore maele ke dipolelo tsa bohlae tseo Basotho ba neng ba di sebedisa ho hlalosa ketsahalo e itseng. Sepheo sa dipolelo tsena ke ho hlalefisa, ho eletsa le ho ruta ka tse neng di etsahala sebakeng seo Basotho ba neng ba phela ho sona.

Dikarabo tse lebelletsweng

Maele	Tihalo
Motsamai o ja noha	Moeti ha a kgetheo ja tsohle tseo a di phomosetswang
Kgomo ha e nye boloko kaofela	Motho ha a ke a bua ditaba kaofela
Ntja-pedi ha e hlolwe ke sebata	Batho ha ba thusana mosebetsi o ba bobebe
Matlo ho tjha mabapi	Baahisane ba lokela ho thusana
Phokojwe ho phela e diretsana	Motho ya sebetsang ke yena a tla phela

1. Tlou, phiri, marabe, kwekwe
 - (a) Tlou ha e hlolwe ke morwalo
 - (b) Phiri e jewa moreneng
 - (c) Marabe o jewa ke bana
 - (d) Kwekwe ya morao e tloha le sepolo

Thothokiso Leq la 94 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso.

Buka ya dithothokiso

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti hore bekeng ya 5 ho ya ho ya 6 ba rutilwe ka botebo maketha a thothokiso e leng mola wa thothokiso mmoho le karaburetso. Jwale thuto ena e reretswe ho ruta baithuti ditsela tse nepahetseng, tseo ba lokelang ho di latela ha ba ithuta ho manolla dithothokiso. Laela baithuti ho boeletsa mosebetsi oo wa thothokiso o hlahellang bukeng tsa bona.

Tekanyetso

Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Phetapheto ya mantswa

2. Di leseng le tsona ke
Di leseng le tsona ke (karabo di tla fapana)
3. Bodu bo nkgang phuu, bona ba dikolobe!
Karaburetso ya monko (karabo di tla fapana)
4. (a) Hobaneng le nka bophelo bo senang molato?
(b) Athe bang ke mamenemene, maqitolo ba tlo nka bokgabo ba rona.
(c) Maafrica lesang ho itshela madi matsohong
(d) Dihlodilweng le dibopuwa
5. Maafrica lesang ho itshela madi matsohong
6. Ke ho hatella se bolelwang ke sethothokisi/ e fokotsa dinoko ho potlakisa morethetho

Dibopheho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mepeletotshwano le didumatshwano Leq la 95 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti ka ditho tsena tsa puo.

Mepeletotshwano mme ke mantswa a tshwanang ka mopeleto le mantswa a mang empa a fapane le ona ka moelelo. Ha didumatshwano e le mantswa a tshwanang ka modumo le a mang, empa a fapane ka moelelo. Etsa sena ka ho fana ka mehlala e fapaneng ho hlakisa se bolelwang hore ba kgone ho utlwisisa. E re ba shebe mehlala eo ba e filweng dibukeng tsa bona. Ba fe sebaka ho fana ka mehlala e meng eo ba etsebang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

1. Dipolelo di tla fapana
2. Dipolelo di tla fapana.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 6: Ho ngola tekolobotjha ya pale Leq la 96 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e nang le tlhahisoleseding ka tekolobotjha
Dimakasine tsa dikoranta
Dikoranta

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlaloesetsa baithuti hore tekolobotjha ke mofuta wa tema o ngolwang jwaloka kgutsufatso empa yona e hlahisa maikutlo a akaretsang a motho ka ho hong ho itseng, e ka ba tshwantshiso ya kalaneng kapa filimi eo motho a neng a e bohile, buka eo motho a kileng a e bala kapa lebenkele leo ho jelwang ho lona.

Hlalosa seo tekolobotjha e leng sona mmoho le dintlha tsa bohlokwa tsa yona. Sebedisa mehlala ya nnete ho etsa hore baithuti ba utlwisise. Mehlala eo e a fumaheha dikarolong tse ngatanyana tsa bophelo. Dimakasineng tsa dikoranta tsa Sontaha le dikoranteng tse ding tsa ka mehla, ho etswa tekolobotjha ya dibuka le difilimi.

Fumana mehlodi ena eo mehlala e ka fumanehang ho yona, e tla o thusa ho bontsha baithuti kamoo tekolobotjha e etswang kateng. Ka tsela ena, ho tla ba bonolo ho ba ruta bohlokwa ba tekolobotjha bophelong.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

- Sebetsa le bona ka mehlala e mengata, e hlahang mehloding e fapaneng.

Baithuti ba kgonang:

- Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona. O ka re ba o tlele mehlala mehloding e fapaneng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Review Copy

Tekanyetso

MESEBETSI YA TEKANYETSO YA KOTARA YA 2 Leq la 98 Buka ya Moithuti

Mesebetsi ya Tekanyetso le Tlhahlobo ya Bohare ba selemo

Beke ya 9-10

Tekanyetso ke tshebetso e radilweng bakeng sa ho:

- hlwaya (kgetha mesebetsi e tlang ho etswa ke baithuti)
- bokelleltsa (dikarabo ho baithuti)
- fumana moelelo (tshwaya dikarabo tsa baithuti) le tlhahisoleseding ka tsebo le bokgoni bo bontshwang ke baithuti.

Mosebetsi wa tlhahlobo ena ya bohare ba selemo o arotswe ka dipampiri tse tharo. Hlokomedisa baithuti hore pampiri ka nngwe e lokela ho arajwa.

Pampiri ya 1

Tekanyetso ya mosebetsi ona wa molomo ke ruburiki

Pampiri ya 2

Temakutlwisiso

1. Ke ba nang le bokowa bo itseng (2)
2. Mosebetsi wa bobohodi (karabo di tla fapana) (1)
3. Ba ka kena dipapadin/ mesebetsing ya matsoho le mesebetsing e etswang ke batho ba fapaneng. (Karabo di tla fapana.) (3)
4. Tjhe (1)
5. Karabo di tla fapana (2)
6. Mmuso o ba ahela matlo (1)
7. (3)

A	B
1. Ho kena ka matla tshebetso	Ho ikakgela ka setotswana.
2. Hoba tshitiso	Hoba majwe a kgupiso
3. Ho qhwala	Hoba bokowa

8. Ho ananela batho ba bokowa (karabo di tla fapana) (1)
9. Motlotlo (1)
10. Mabelo (karabo di tla fapana) (1)

[15]

Puo

1. (a) Batshehetsi
(b) Kgau (2)
2. dihlopha tse leshome le metso e tsheletseng
dihlopha tse ngata tse bapalang bolo (karabo di tla fapana) (2)
3. Ke o bolelletse hore Kaizer Chiefs e tla hapa papadi leha seapadi
i) sa bona se hlwahlwa se le siyo (2)

- ii) Basadi ba bapala bolo ya maoto empa ha ba bapale jwaloka banna. (2)
 - 4. (a) Basadi ba tla bapala bolo ya maoto
 - (b) Yona e ne e bapalwa ka dihla tse pedi
 - (c) Batho ba sa rata bolo ya maoto (mabopi a tla fapana) (3)
 - 5. Polelo e nang le moetsi, ketso le moetsuwa (2)
 - 6. Basadi ba bapala bolo ya maoto (2)
 - 7. Dihlopha (1)
- [15]

Dingolwa

Dikarabo di tla itshetleha hodima buka ya Thothokiso eo baithuti ba e badileng phaposing ya borutelo [10]
Tekanyetso: Ruburiki

Pampiri ya 3

Ho ngola

Tekanyetso: Ruburiki

Ngola inthaviu moo o inthaviuwang motho ya neng a sebedisa dithethefatsi mme a kgutlile ntshing tsa lefu.

Mantswe a 200 - 250 [20]

Fa motho ditaelo tsa hore bohobe ba maqebelekwane bo etswa jwang [10]

Review Copy

KOTARA YA

3

KOTARA YA 3 KGAOLO	BEKE	Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha	Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le MelaoyaTshebediso yaPuo
6	1 - 2	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela temakutlwisiso e mamelwang (dayaloko e rekotilweng) 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya atikele ya makasine 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola dayaloko Ho ngola tshwantshiso 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute lehlalosi lasebaka Ithute mahlalsonngwe (disinonimi) Ithute lebitsobitso
6	3 - 4	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela temakutlwisiso 		<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola lengolo le yang koranteng 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute dihomonime (ditumathswano) Ikgopotse kgutlo Ikgopotse lehlalosi la mokgwa
7	5 - 6	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela puo e sahlophiswang 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola lengolo la setswalle 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute kgutsufatso Ithute polelomamarane Ithute puo e leeme Ithute mefuta ya dipolelo Ithute makgethi
7	7 - 8	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela bakeng sa tlhahisoleseding 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya dingolwa 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tema ya dingolwa 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute dikapuo / maelana Ithute dihomonime (didumatshwana) Ithute maele
8	9 - 10	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela palekgutshwe 	<ul style="list-style-type: none"> Ho balla hodimo Ho bala ho hlophisitswen g 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola moqoqo: wangangisan o 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute mabitsohohle Ithute ka seratswana se lelekelang Ithute ho ngola seratswana se qetellang Ithute ho ngola seratswana sehlaosang Paterone ya mopeleto
MESEBETSI YA TEKANYETSO YA KOTARA YA 3					

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Beke ya 1 - 2: Mefuta ya dipapadi

Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Mawa a ho mamela le ho bua Ho mamela temakutlwisiso e mamelwang Puisano ya sehlopha/dayaloko 	<ul style="list-style-type: none"> Tshebetso ya ho bala Hob al tema ya dingolwa (terama) Ho bala thothokiso (Makgetha a sehlooho) Ho bala bakeng sa kutlwisiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ditema tsa kgokahano e telele(dayaloko) Melao ya diratswana Tshebetso ya ho ngola 	<ul style="list-style-type: none"> Lehlalosi Mahlalosinngwe Lebitsobitso

Beke ya 3 – 4: Bahale dipapading

Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Tema kutlwisiso e mamelwang Puisano ka sehlopha 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala atekile ya makasine Ho bala thothokiso(makgetha a sehlooho)
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Tema ya kgokahano (lengolo le yang koranteng) 	<ul style="list-style-type: none"> Dihomonime Kgutlo lehlalosi

Beke ya 1 le 2:

Mefuta ya dipapadi

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi 1: Ho mamela temakutlwisiso (dayaloko e rekotilweng) Leq la 103 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Tokomane ya SLKT

Dingolwa tse ding tse ding tse buang ka manollo ya dibuka ho tsona

Pele ho ho mamela

Dikarabo tse lebelletsweng

1. papadi ya bolo maoto
papadi ya kerikete

papadi ya tense

papadi ya kgati

2. Dikarabo tsa baithuti ha di na tsho tshwana
3. Maikutlo a baithuti ha a na ho tshwana, o tla abela baithuti matshwao ho latela dikarabo tsa bona tse kgodisang tse tsheheditsweng hantle ka mabaka

Tataiso ya titjhere

O tlameha ho ruta baithuti bohlokwa ba ho mamela. Re bua ka ho mamela ha ba ballwa, ha ba le puisanong, moqoqong le ha ba mametse radio kapa thelevishene.

Batla mehla e metle e tla etsa hore ba utlwisise.

Hangata mehlala e loketseng ke e buang ka dintho/diketsahalo tsa nnete.

Ruta baithuti hore ho mamela ke tshebetso. Hatella mehato ya bohlokwa tshehetsong ya ho mamela e leng:

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela
- Ka mora ho mamela.

Ruta baithuti molemo wa mohato ka mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.
- Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.
- O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa bana.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi ho sebetša ka dihlopha.

Rekota dayaloko ena e ka tlase ha o qeta o e mamedise baithuti, mme bona ha ba qeta ba arabele dipotso ts theilweng hodima yona

Mantsokotsane:	(Ka boikokobetso) Ntate, kwana moo ke tswang ke ne ke bapala papadi ya bolo ya matsoho, e be mo e teng?
Tshabalala:	(Ka lebono) Mona ho rona dipapadi ke mantletsetletse, le tsena tseo o hlolang o di bona thelevisheneng feela re na le tsona mona haeso!
Mantsokotsane:	(Ka ho makala) Ntate o mpoella hore le bolo e moo ya maoto e bapalwang ke banana e teng?
Tshabalala:	Ke se ke itse dipapadi tsohle tseo o di nahanang di teng mona sekolong sa Dithotaneng.
Mantsokotsanne:	Ditaba tsena di jwalo ka molodi ditse beng tsa ka ha ke motho ya ratang dipapadi haholo, e be nka di bapala kaofela?
Tshabalala:	Re na le lenanetsamaiso mona sekolong le abelang dipapadi kaofela nako e lekanang.
Mantsokotsane:	Ho lokile ntat, ke tla kgona ho kenela dipapadi tsa mmalwa. Mosuwetsana wa ka o itse dipapadi di ka fetoha mosebetsi matsatsing ana.
Tshabalala:	Ha hona nnete e fetang eno. Dipapadi tsa bolo ya maoto tse kang Teko Modise, Siphiwe Tshabalala, le ba bang ba e ngwatha ka katiba!
Mantsokotsane:	Taba eno nkile ka e utlwa. Ho bua nnete ke ne ke sa kgolwe hore motho a ka amohela R450 000 ka kgwedi, a bapala bolo feela.
Tshabalala:	Ee, empa thuto le yona e bohlokwa haholo. Hopola hore o ka bapala empa ho fihla dilemong tse itseng feela. Ka hona thuto e tswa pele.
Mantsokotsane:	(A ntse a bonya) Ke lebohela tlhakisetsa ya hao ntate.
Tshabalala:	Ke hantle he ngwanaka re tla kopana ka Laboraro mabaleng mane.

Dikarabo tse lebelletsweng

Tataisa baithuti ha ba ntse ba buisana ka puisano ena e rekotilweng dihlopheng tsa bona ka ho fapana. Hlahloba hore ba fela ba lekola seo ho itsweng ba se

- Ba fe mosebetsi o tlang ho qholotsa maikutlo le thahasello ya bona
- O ka nna w aba dumella mona le mane ho thusa baithuti ba nang le mathata a itseng

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	ruburiki

shebe/ mamele ka hara dayaloko eo na? Lekola hape hore baithuti ba fela ba buisana ka sebopeho sa dayaloko le makgetha a yona.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Lehlabosi la sebaka Leq la 104 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- lokela ho ruta baithuti hore lehlabosi ke lentswe le hlahosang hore ketso e etsahetse ka mokwa o **jwang**, e etsahetse **neng** hape e etsahetse **kae**.
- Elelliswa baithuti hore dipotso tsena tse ka hodimo di bontsha hantle hore re na le mefuta e meraro ya mahlalosi, e leng lehlabosi la sebaka, lehlabosi la nako le lehlabosi la mokgwa
- Bolella baithuti hore thutong ena o tlo ba rut aka lehlabosi la sebaka/tao/tulo
- Hatella ho baithuti ntlha ya hore lehlabosi lena le bontsha sebaka moo ketsahalo e etsahalang teng

Dikarabo tse lebelletsweng

1. ka lebaleng
2. ka ntle
3. ho motswalle
4. lebaleng
5. hloohong

Ho bala le Ho boha

Mosebetsi wa 2: Tema ya dingolwa(tshwantshiso) Leq la 105 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya tshwantshiso

Dibuka tsa Pokello ya dingolwa

Buka ya Moithuti

Tataiso ya titjhere

Manollo le tlhaloso ya dingolwa e se e ile ya etswa haholo dikgaolong tse fetileng mme ha jwale ntshetsa pele thuto ena ka ho ruta baithuti ba hao ha batsi ka tshwantshiso. Toboketsa dintlha tsa bohlokwa tse ngotsweng Bukeng ya Moithuti mabapi le tlhaloso ya tshwantshiso. Dintlha tsa moralo tse hlahellang bukeng eo di lokela ho hlakiswa ha batsi. Dintlha tseo ke tsena:

Moralo

Moralo ke majwana a motheo ao pale, palekgutshwe le terama di ahelletsweng hodima ona. Majwana ao ke ana:

1. Tlhekelo:
Kgolo/Tharahano
2. Sehlohlo
Tharollo/Mothipoloho

Sebopeho sa tshwantshiso

Terama e jwalo ka puisano. Beng ba ditaba ba a ipuella mme ditaba tsa bona ha di kenngwe ka masakaneng a di-a-bulwa le di-a-kwalwa. Mabitso a dibapadi le ona a a hlahisa nako e nngwe le e nngwe ha sebakadi seo se bua. Diketsahalo tsa tlatsetso tse jwalo ka nako, sebaka le seo sebakadi se se etsang di ngolwa ka hara masakana mme hangata di ye di ngolwe ka mongolo o tsekaletseng.

Dikarabo tse lebelletsweng

Baithuti bat la manollatshwantshiso eo ba e badileng.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosongwe/disinonimi Leq la 106 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti hore mahlalosongwe ke mantswe a nang le tlhaloso e le nngwe
- Elelliswa baithuti hore basotho ba na le ho sebedisa mantswe ana ho bontsha tlhompho
- ya ntho e itseng
- Hatella thuto ena ka ho nehela baithuti mehlala ho matlafatsa kutlwiso ya bona.
- Laela baithuti ho fana ka mehlala ho eketsa ho eo ba e fuweng dibukeng tsa bona

Dikarabo tse lebelletsweng

1. ho tlama > ho bofa
2. ho keketeha > ho tsheha
3. ho peralla > ho ema tlekelele
4. mosetsana > morwetsana

Ho bala thothokiso Leq la 106 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso

Pokello ya dingolwa

Tataiso ya titjhere

- Thuto ena e reretswe ho ruta baithuti ditsela tse nepahetseng, tseo ba lokelang ho di latela ha ba ithuta ho manolla dithothokiso.
- Hape mokgwa oo thothokiso ke balwang ka wona, o bohlokwa kutlwisong ya thothokiso. Shebisa mehato ena hantle o tle o ikatetse le wena.
- Taba e sitisang baithuti ho utlwisa le ho etsa mosebetsi ona ka tshwanelo ke hobane matitjhere a na le ho ba foqa dihlobo tse ngata tsa ho manolla thothokiso ka nako e le nngwe, ho bohlokwa ho ba ruta tsona hanyane ka hanyane.
- Ntho e nngwe e etsang hore baithuti ba se sebetse hantle manollong ya dithothokiso, ke mokgwa oo re ba rutang dithothokiso ka wona.
- Tsitlallela mekgweng ena e totobaditsweng thutong ena. O tle o se o hlophisitse thothokiso eo le tla e sebedisa ho latela mehato e kgothaleditsweng mona
- O ka nna wa tlatselletsa mekgwa ena ka e meng eo le wena e ka beng o a e tseba.
- Nakong eo o rutang baithuti bonono ba thothokiso, ba rute tlhaloso ya makgabane/ bonono/bokgabo ba bothothokisi ka bong.
- Ba rute bona boikemetse boinotshi o sebedisa mela e seng mekae feela ho bo bontsha tshebetso. Ha ba se ba bo utlwisa o ka qala hoba ruta bona bo se sebedisitse ka hara thothokiso o be o toboketse molemo/bohlokwa ba bona molathothokisong kapa thothokisong ka kakaretso.

Hatella mehato ena e latelang:

Mehato ya bohlokwa ha o ithuta thothokiso:

- Tseba mofuta wa thothokiso
- Tseba hore thothokiso ena le dibopeho tse pedi e leng se kahare le se kantle le hore dibopeho tsena di pheisa jwang ho bebofatseng kutlwiso ya thothokiso
- Tseba seo thothokiso e buang ka sona mme o kgone ho se qoqela e mong, jwalo feela ka ha o ka etsa mofuteng o mong wa sengolwa. Mohatong ona ho hlokeha kutlwiso e phethahetseng ya thothokiso.
- Tseba bokgabo kapa bonono ba bothothokisi bo sebedisitsweng thothokisong eo. Ka mantswe a mang mona ho buuwa ka dihlobo/dibetsa tsa thothokiso tse kang, phetapheto, tlohele,

kgefutsohare, molamotjetje, raeme, mekgabiso puo jj.

- Tseba bohlokwa ba dihlobo tsena melathothokisong eo di sebedisitsweng ho yona. Ka mantswe a mang o kgone bo hlalosa hore di sebedisitse ka sepheo sefe moo thothokisong.

Baithuti ba sa kgoneng

Manollo ya dithothokiso e hloka mamello hobane e batla bokgoni bo itseng ho baithuti! E hloka kutlwiso le bokgoni bo phahameng. Ka hoo he, mamella baithuti ba diehang ho utlwisa. Ba thuse tjena:

- Qala pele ka ho ruta baithuti dihlobo/ bokgabo ba bothothokisi ka ho sebedisa mola kapa melana e ka bang mmedi feela, ho fihlela ba bo utlwisa hantle. Tshebetso ena e batla nako le mamello, ha se ntho ya mmotsotso feela
- Kgetha dithothokiso tse bonolo mme o ba tataise ka tsona.
- Ka thothokiso tseo tse bonolo, ba rute ho nahana ka bobatsi. Thothokiso di hloka hore baithuti ba dumelle dikelello tsa bona ho nama.
- Ba rute ho tshehetsa seo ba se buang/dikarabo tsa bona ka ditaba tse fumanwang ditemathothokisong /thothokisong

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi wa ho manolla dihlopheng tsa bona ka bo mong
- Ba kgethele dithothokiso tse thatanyana ho ba qholotsa/phephetsa

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Karaburetso > Ke setshwantsho sa moya seo motho a ipopelang sona kamora ho mamela kapa ho bala se itseng
2. Morethetho > Ke motsamao wa thothokiso, ke hore tsela eo thothokiso e tsapotsapolang ka yona
3. Raeme > Ke ha dikarolo tsa mantswe a qetelang a thothokiso di tshwana ka dinoko tse itseng ho bopa tumellano eno bitswang raeme

4. Mokotaba > Ke tabataba eo sengolwa se buang ka yona
5. Molaetsa > Ke taba eo mongodi a lakatsang ho e fetisa ka sengolwa sa hae. E k aba kgalemo, keletso, thuto jj.

Ho ngola le Ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola dayaloko Leq la 106 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehloti e meng e nang le tlhahisoleding ntlheng ena

Dikathunu

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti mefuta e fapaneng ya puisano empa feela, o se ye ka botebo mefuteng eo. Sepheo ke ho etsa hore ba utlwisise hore dipuisano di ka mekga. Mehlala ya tsona e a fumaneha dimakasineng le dikoranteng tse itseng.
- Tebisa metso puisanong e hlahellang bukeng ya moithuti. Toboketsa matshwao a sehlooho a puisano ena. Hopola hore ntlha e nngwe ya bohlokwa ke ya hore ditaba tsa puisano, di lokela ho momahana le ho ba le kgatelopele.

Hatella matshwao ana a puisano:

Matshwao a bohlokwa a puisano

- E bontsha moqoqo pakeng tsa batho ba babedi.
- Puo ya sebui e ngolwa jwalo feela ka ha se e buile.
- Mabitso a dibui tse buisanang a ngolwa ka lehlakoreng le letshehadi.
- Ka mora lebitso la sebui ho ngolwa matshwao a dikgutlwana, ebe ho ngolwa puo ya sona.
- Karabisano ya dibui e bontshe momahano ho seo ho buisanwang ka sona. moqoqo o hole, o tswele pele ho tloha qalong ho isa qetellong.
- Dipolelo e be tse kgutshwane, tse hlakileng mme di toba taba.
- Puo e sebediswang e be ya ka mehla.
- Sehlo se dumellane le maemo a moqoqo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Iphe nako ya ho ba ruta ka mehlala e mengatanyana ya puisano

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi wa motho ka mong, moo ba iqapelang seratswana sa puisano ka dihlooho tseo ba ikgethelang tsona.

O ka nna wa ba sebedisa mona le mane ho thusa baithuti ba bang moo ba sa kgoneng

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Lebitsobitso Leq la 108 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehloti e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti hore lebitso ke lentswe le emelang ntho e nang le boamo kapa e se nang boamo
- Ruta baithuti mefuta ya mabitso e teng sesothong
- Bontsha baithuti sebopeho sa mabitso le tshebediso ya ona. Hatella thuto ena ya hao ka ho nehana ka mehlala
- Elelliswa baithuti hore thutong ena o tlo ba ruta lebitsobitso feela

Dikarabo tse lebelletsweng

- Laboraro > letsatsi > Sekolong sa heso re bapala bolo ka **Laboraro**
- Teko Modise > motho > **Teko Modise** o bapalla sehlopha sa Mamelodi Sundowns FC.
- Dithotaneng > sebaka > Ntatemoholo o dula motseng wa **Dithotaneng**
- Ntate = motho > **Ntate** o rata bana ba hlomphang batho ba baholo

Beke ya 3 le 4:

Bahale dipapading

Ho mamela le Ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho mamela temakutlwisiso Leq la 108 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

Ho mamela, e tla dula e le tshiya ya ho arabela dintho tsohle tseo re di utlwang. Lefatsheng lena leo theknoloji e sibollotseng disebediswa tse ngatangata tse hlahisang medumo, mantswe le ho bua, ho ithuta ho mamela feela se leng bohlokwa kapa se o sebeletsang ho hlokolosi haholo. Boholo ba dintlha tse lokodisitsweng ka tlase mona, e leng ho etsahalang mehatong e fapaneng ya ho mamela e boletsweng ka hodimo, ha di ntjha ho baithuti ba mokgahlelo ona.

- Tsepanisa mehopolo ka hohlehohle mosebetsing o mamelwang mme o bontsha thahasello.
- Etsa dinoutshu tse nang le moelelo, etsa mmapanyana kapa setshwantsho sa kgopolo ka

seno, hlophisa ka mekga, kgutsufatsa, etsa lenanennetefatso, akaretsa, pheta hape le ho hlalosa.

Tshebetso ya ho mamela

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela
- Ka morao ho ho mamela

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- O se ke wa ba tatisa. Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.
- Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.
- O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa bana.

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi ho sebetsa ka dihlopha.
- Hlokomela hore o ba fa mosebetsi o thatanyana ho qholotsa tjantjello le thahasello ya bona

Nakong ya ho mamela

Mamedisa baithuti lengolo lena la semmuso le yang ho mohlophisi wa koranta leo ho lona o hlahisang maikutlo a hao mabapi le taba tse itseng, mohlomong e o kgathatsang.

Mohlala wa lengolo le tlang ho mamelwa.

Lengolo le yang koranteng:

Mof. P.E. Mohale
48 Namaqua Steret
Virginia
1965
01 Pherekong 2013

Mohlophisi
Chronicle Newspaper
P.O. Box 24
HARRISMITH
9880

Monghadi/Mofumahadi/Mofumahatsana

Dithethefatsi-mmolayi wa talente dipapading

Boitshwaro ba dibapadi tse ntseng di hola ha mmoho le tseo e leng bahale dipapading ke bo hlabisang dihlolong e le ka nnete. Ke ntho e fahlang mahlo ho bona batho ba bapala ka mpho e kgolo ha kalo. Ebang taba ena e sa emelwe ka maoto setjhaba se lebile matjoing.

Bahale bana ba rona dipapading tjhelete e ba mathela hloohong, ba ipolaisa kgera le dithethefatsi tse ding tse kang matekwane, nyaope, khokheini, thiki le dithethefatsi tse ding tse sa dumellwang dipapading. Tshebediso ena ya dithethefatsi e se e senyeditse dibapadi tse ngata mosebetsi ka ha di hloleha ho phetha mesebetsi ya tsona kamoo ho lebeleletsweng ka teng. Bonkeka ha ba se ba di sebedisitse ba a lebala hore ha se dibapadi feela, ho bona ntho eno ke mosebetsi oo ba lokelang ho o hlompha.

Tshebediso ena e mpe ya dithethefatsi e etsa hore babang ba fellwe ke mosebetsi, le malapa a qhalane hobane ho itjhebetswe menate ke dithena, ho lebetswe hore monono ke mohodi ke muwane. Dibapadi tse ngata ha di sebetse ha di boloke tjhelete bakeng sa nako e tlang, ho itjhebetswe bophelo ba ho kgahlisa. Ha nako eo ya setumo e fela motho wa bona o tla bona e le ntho e otlang pelo feela tjena.

Ke etsa thapedi ho dibapadi tsa rona tseo re di nkang e le bahale ba rona, ho itlhompha le ho hlompha setjhaba, e be mehlala baneng ba ntseng ba hola.

Wa tsena
Mmadi ya kgathatsehileng haholo
P.E. Mohale (Mof.)

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ditaba di qaduwe ka polelo e fupereng
mohopolo o akaretsang ditaba tseo ho ngolwang
ka tsona
Mmele o bopuwe ka diratswana tse mmalwa
feela
Ditaba di tsheheditse ka dintlha tsa nnete
Pheletso ke e akaretsang kang
2. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana
3. Dikarabo tsa baithuti di tla fapana
4. Lengolong la semmuso kamora tumedisano ho
lokela hobane le sehlooho
5. Ho ngolwa letsatsi leo lengolo le ngotsweng ka
lona
6. Puo e sebedisitsweng mona ke puo e
susumetsang hore bana ba fihlele tshebediso e
mpe ya dithethefatsi
7. O hlaisitse maikutlo wa hae
O hlaisitse taba ya hae ka mantswe a matla
Lebitso la mongodi le hlaisitswe hodimo
atereseng

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Dihomonime/ditumatshwano Leq la 110 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlodi yohle e loketseng

Tataiso ya titjhere

- Ruta baithuti hore ditumatshwano ke mantswe a tshwanang ka modumo, empa a fapane ka moelelo.
- Hatella thuto ena ka ho neha baithuti ba hao mehlala ho matlafatsa kutlwisiso ya bona
- Laela baithuti ho fana ka mehlala ho bontsha botebo ba kutlwisiso ya bona

Dikarabo tselebelletsweng

1. Nkgono o **taba** kwae pele a e tsuba
Moriri wa nkgono o se o qadile ho **taba**
2. Dibapadi tsa matsatsing ana di ipolaisa **kgera**
haholo
O lokela ho tsepama sehloohong ha o bua o se
ke wa tshwana wa **kgera**

3. Boitshwano ba dibapadi matsatsing a na bo ya
rona
Rona re nka dipapadi jwalo ka mosebetsi e seng
papadi feela

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo tsa baithuti ha di na ho tshwana, rala ruburiki eo ho yona o tlang ho kenyelletsa dintlha tsohle tseo o lakatsang ho di lekola. Hlokomela hore ba sebedisitse ditshebetso tsa ho ngola ba ntse ba bile ba kenyelletsa le dintlha tsa bohlokwa ha ho ngolwa atikele ya makasine.

Ho bala le Ho boha

Ho bala makasine Leq la 110 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Dimakasine

Inthanete

Tataiso ya titjhere

- Diatekele ke tse ding tsa ditema tse ntjha, tseo di neng di ntse di sa rutwe baithuti nakong tse fetileng.
- Ka lebaka lena di hloka hore boitokisetso ba tsona e be bo matla. Neha baithuti mehlala e mengata ya diatekele tsena tseo ho buuwanang ka tsona.

Hatella dintlha tsena:

Matshwano a ikgethang a sebopeliso sa atikele

- Sehlooho se tlameha ho ba se kgutshwane mme se hohele mmadi.
- Ditaba di arolwa ka diratswana tse kgutshwane, ka puo e balehang habonolo, mme di na selekela, mmele le qetelo.
- Hangata diatikele di ngolwa ka dikholomo, e le hore di balehe habonolo.
- Setaele le sehalo di dumellana le mofuta wa atikele, botho ba mongodi le babadi (baamohedi ba ditaba).
- Hangata diatikele di bua ka ditaba tse amang setjhaba, tse melomong ya batho ka nako eo.
- Ho tsepamiswa maikutlo hodima dintlha le mehopolo.
- Kamehla ho bolelwa lebitso la mongodi.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Pheta thuto ena baithuting bana. Eketsa mehlala eo le sebetsang ka yona.

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi ka dihlopha tsa bona hore ba iketsetse diatekele tsa dimakasine. Ba ka thusa ba sa kgoneng ka nako ya ho etsa mosebetsi wa hae.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo tsa baithuti ha di na ho tshwana hobane ba tla be ba ngola mosebetsi wa boiqapelo, ka honao lokela ho rala ruburiki eo o tlang ho lekanyetsa mosebetsi wa baithuti ka yona. Hlokomela hore ha ba ngola ba latela tsela ya tshebetso ya ho ngola eo ba ithutileng yona pejana.

Ho bala Thothokiso Leq la 111 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti hore dibekeng tse fetileng o kile wa ba ruta ditshebetso tsa ho bala hammoho le makgetha a sehlooho a thothokiso. Ba lemose hore bokgoni bono ba tla bohlokwa ha ba lokela ho bala le ho boha thothokiso ena eo ba e fuweng.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Morethetho wa yona ke o mahareng hobane mongodi o bua ka ditaba tse mo thabisang, melathothokisong e meng ho sebedisitswe mabitsohokwa mme seno se tesa hore thothokiso e tsapotsapole butle
2. Mona sethothokisi se mpa se babatsa bahale ba dipapadi ba bileng teng nakong e fetileng
3. Molathothokisong wa 11 ho na le karaburetsa ya pono
4. Molathothokiso ona o bolela hore bahale bana ba dipapadi ba bapetse/lwanne haholo mme ba hapa le mehope bahlodi

Dibopeho le Melao ya Tshebetso ya Puo

Matshwao a puo (kgutlo) Leq la 112 Buka ya Moithuti

Disbediswa

Buka ya Moithuti
Buka ya Titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

Ruta baithuti hore kgutlo ke letshwao le kang lethebanyana le behwang moo polelo e kgutlang/fellang/qetellang teng.
Elelliswa baithuti hore polelo e qalang ka mora kgutlo e lokela ho qala ka tlhaku e kgolo
Kgutlo e ka boela ya sebediswa moo ho kgutsufaditsweng mantswe teng
Dikarabo tse lebelletsweng
Dibapadi tseo e leng bahale di lokela ho itlhompha. Boitlhmpho bo susumetsa hore batho ba bang ba o hlomphe le bona. Bahale bana ba lokela ho ba mohlala setjhabeng sa habo bona. Ntho e kgolo e senyang bahale bana ke dithethefatsi le boikgohomoso.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 6: Ho ngola lengolo le yang koranteng Leq la 112 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Buka ya Titjhere
Mehlodi yohle e lokelang

Tataiso ho titjhere

Ruta baithuti ho re mangolo a mefutafuta, ke a ngollwang mesebetsing, mebusong, mafapheng le mekgatlong ka ho fapana ha yona, hob a radikgwebo le boramabenkele, a yang dikoranteng le dimakaisneng jwalo jwalo.
Hlalosetsa baithutit ba hao molemo kappa bohlokwa ba mofuta ona wa lengolo
Ruta baithuti hore mofuteng ona wa lengolo o halisa maikutlo a hao mabapi le taba e itseng, mohlomong e ntseng e o kgathatsa.
Ba rute hore lengolong lena o lokela ho hlahisa taba yahao ka mantswe a matla haholo, e le ha o habile ho susumetsa babadi ho dumellana le wen aka taba eo.
Qetella ka ho ruta baithuti bana sebopeliso sa mofuta ona wa lengolo o be o hatelle thuto en aka ho ba bontsha mohlala wa lengolo lena

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Ha o sebetsa le baithuti bana o lokela ho ba le mamello, o sbetse le bona o iketlile o sa tata.

- Ba tataise ka ho qala o ba ruta mohlolohlolo wa mofuta ona wa lengolo pele o ntano kenya dintlha tse lokelang mmeleng wa lengolo
- Hanyane ka hanyane o qalelle ho kenya dintlha mmeleng wa lengolo
- Ba fe mosebetsi wa lengolo hore ba o etse ka dihlopha, ho tloha moo o ka ba fa hore ba o o etse ka bonngwe

Baithuti ba kgonang

- Neha baithuti bana dihlooho tse thatanyana ho ba phephetsa hore le bona ba se iphumane ba lahlehetswe ke thahasello/tjantjello
- ka boela wa sebedisa baithuti bana hore ba thuse bana bao e kang ba hula ka thata

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tselebelletsweng

Baithuti bat la ngola ka ditsela tse fapaneng ho latela kutlwisiso tsa bona. Ho lekanyetsa mosebetsi ona o sa tshwaneng hantle o lokela ho rala ruburiki e kenyeleditseng dintlha tsohle tseo e bang o lakatsa ho di lekola.

Dibopeho le Melao ya Tshebdiso ya Puo

Lehlalosi la mokgwa **Leq la 113 Buka ya Moithuti**

Disebediswa

Buka ya Titjhere
Buka ya Moithuti
Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Hopotsa baithuti hore o se o nnile wa ba ruta mahlalosi dithutong tse pejana.
- Ba hlalose hore lehlalosi la mokgwa le hlalosa mokgwa oo ketsahalo e etsahalang ka ona.

Hatella thuto ena ka ho fa baithuti mehlala ya dipolelo tse bontshang lehlalosi la mokgwa ho eketsa hot se hlahellang dibukeng tsa bona.

Dikarabo tselebelletsweng

Lehlalosi la mokgwa > Setjhaba se senya mabala a bolo *kapele*

Ho lla seboko sa *phohomela*

Bana ba se ba rata dithethefatsi *haholo*

Tekanyetso ya kgaolo

1. mokgwaritso✓
moralo✓
ho hlaola diphoso✓
2. Tjhelete e lahlehile jwanng✓
Sello o ile ha malome wa hae✓
Mmathato o rata ho tlaleha bana ba bang ho titjhere ha ba etsa lerata✓
3. diratswana,✓ molaetsa,✓ puo ya bonono,✓
maikutlo,✓ melathothokiso,✓ boholo ba mongolo✓
4. lebese > topela ✓ = Mme o futswella bana ka topela ✓
metse > manyabolo✓ = Mmangwane o ile a fa motsamai manyabolo ho nyorolla ✓
5. toropo = Bloemfontein✓ = Sekolo sa heso se etela kwana Bloemfontein monongwaha✓
dieta > All Star ✓ = Mapantsula a rata dieta tsa di All Star ✓
koloi > Toyota ✓ = Titjhere wa sekolo sa heso o rekile koloi ya Toyota e ntle✓
6. ho hlaisa maikutlo a mongodi mabapi le taba e itseng ✓
ho tletleba mabapi le ntho e itseng ✓
ho nehelana ka tsebo kapa lesedi le itseng ✓
7. Tumedisio e ngolwa feela e le Monghadi/Mofumahdi/Mofumahtsana jj.✓
Lena le diaterese tse pedi (ya mongodi le ya moamohedi wa lengolo)✓
Tlase tumedisio ho ngolwa mola wa sehlooho✓
Ya ngolang lengolo o lokela ho ngola lebitso la hae ka botlalo ka mora qetelo, e be o a saena ka mora lebitso ka botlalo✓

MATSHWAO KAOFELA = [29]

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Lefatsheng batho ba hlotswe ka ditsela tse fapaneng, ba na le tjhadimo e fapaneng ya bophelo le ditabatabelo. Ka ha ditabatabelo tsa batho di sa tshwane le tsela eo ba e latelang ho di fihlela ha e na ho tshwana. Motho ka mong boinotshing ba hae o na le ditoro tseo a ratang ho bona a di fihleletse ka letsatsi le leng. Tshitabaho ke hore lenyora lena la ho fihlella ditoro tsa rona bophelong le kginwa ke diphephetso tseo batho re kopanang le tsona bophelong.

Kgaolong ena o tla ithuta bokgoni bo latelang:

Beke ya 5 – 6: Ditabatabelo	
Ho mamela le ho bua	Ho bala le ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Mawa a ho mamela le ho bua Puo e sa hlophiswang Puo e hlophisitsweng 	<ul style="list-style-type: none"> Tshebetso ya ho bala Ho bala tema ya dingolwa Mawa a ho bala Ho bala thothokiso
Ho ngola le ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola ditema tsa kgokahano(lengolo la setswalle) Tshebetso ya ho ngola Ho ngola lengolo 	<ul style="list-style-type: none"> Dikgutsufufatso Polelomorarane makgethi Puo e leeme Mefuata ya dipolelo
Beke ya 7 – 8: Diphephetso	
Ho mamela le ho bua	Ho bala le ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela bakeng sa tlhaisoleseding Mawa a ho mamela le ho bua 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tema ya dingolwa (palekgutshwe) Mawa a ho bala Tshebetso ya ho bala Ho bala thothokiso
Ho ngola le ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho bala ditema tsa kgokahano(lengolo la setswalle) Tshebetso ya ho ngola Ho ngola lengolo 	<ul style="list-style-type: none"> Dikapolelo Dihomonime Maele

Beke ya 5 le 6:
Ditabatabelo

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi 1: Ho mamela puo e sa hlophiswang Leq la 116 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

Inthanete thelevishene

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti ho mamedisa hantle seo ba lokelang ho bua ka sona kapa ho se arabela
- Ba rute ho lelekela le ho qetela taba (seo o buang ka sona) tsa bona ka sefutho – ka ho hlahisa mehopolo le dintlha tse hlakileng hantle
- Ruta baithuti ba hao ho tadima batho bao a buang le bona (a se tadime fatshe, leboteng kapa hodimo)
- Hatella ho bona hore kamehla ba tsepame ho hodima seo ba lokelang ho bua ka sona feela

(haeba ba etsa mohlala, ba o etse, empa ba kgutlele ntlhakolong eo ba buang ka yona)

- Ba rute ho hlalisa lentswe la bona ka kutlwahalo (ba utlwahale), mme ba se tsamaye ba kwenya mantswe

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

- Sebetsana le baithuti bana ba le bang. Baithuti bana e ka nna ya ba ba sokodiswa ke taba ya mehlala e haellang kapa dihlooho tse thata ho ka etsa puo ka tsona
- Matlafatsa kutlwisiso ya bona ka ho ba nehela mehlala e mmalwana eo ba ka imamellang le ho bua ka yona

Baithuti ba kgonang:

- Ba mamedise puo tse ding tse thtanyana ho ba fa phephetso le ho ngoka tjanjello ya bona
- O ka ba fa mosebetsi wa ho buisana dihlopheng kapa ya ba wa motho ka mong.
- Ba fe dihlooho tse thatanyana ho bua ka tsona

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Neha moithuti ka mong sehlooho seo a lokelang ho bua ka sona, o ntse o hlokometse hore ba fela ba ikamahanya le dintlha tseo ba ithutileng tsona pejana tse mabapi le ho nehelana ka puo e sa hlophiswang. Rala ruburiki eo ho yona o ka hlaisang dintlha tsohle tseo o lakatsang ho di hlaloba ho moithuti. Mohlala wa ruburiki:

Maemo a tekolo	Matshwao	Matshwao a moithuti
Tsepama sehloohong	3	
Ho beha mehopolo ka ho hlaka	2	
Ho tadima baamohedi	2	
Taolo ya lebelo le kutlwahalo ya lentswe	2	
Tshebediso ya puo ya mmele	1	

Puo e hlophisitsweng Leq la 117 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlala ya puo e hlophisitsweng

Tataiso ho titjhere

Hlalosetsa baithuti seo puo e hlophisitsweng e leng sona. Mosebetsi wa hao ha o sa tla ba boima haholo hobane o ka ikgopotsa ka seo o se entseng kgaolong tse qalang. Phephetso eo re tla dula re tobane le yona mosebetsing ona wa puo e hlophisitsweng, ke ho ruta baithuti hantle. Ba lokela ho tseba seo ba lokelang ho se etsa. Ha ba se ba tswile seko long, ba tle ba kgone ho sebedisa bokgoni bona ka bolokolohi. Ka hoo he, etsa motheo wa sebele ho bona.

Ha se phoso ho batla mehlodi e meng e ka o thusang ho feta mosebetsing ona.

Dintlha tsa bohlokwa puong e hlophisitsweng

Hatella dikarolo tsena:

- Ho etsa moralo.
- Ho etsa diphuputso le tlhophiso ya dintlha.
- Ho ikwetlisetsa ho etsa nehelano.
- Ho nehelana ka puo ka pela letshwele.

Iphe nako ho ruta dintlha tsena ka botlalo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Tabakgolo mona ha se hakaalo hore ho na le baithuti ba sa kgoneng. Ke baithuti ba ka diehang ho utlwisisa mosebetsi ona. O ka ba thusa tjena:

O se ke wa ba tatisa. Tsamaya le bona ho latela kutlwisiso ya bona.

Eketsa mehlala eo o ba rutang ka yona. Mehlala ya nnete e hlakisa taba haholo ho feta.

O ka sebedisa baithuti ba utlwisisang kapele ho thusa bana.

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi ho sebetsa ka dihlopha.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Rala ruburiki eo o tlang ho abela baithuti matshwao o ikamahantse le yona. Hlokomela hore ha o ntse o rala ruburiki ena o kenyetsetse dintlha tsohle tse o nahanang hore o tla di lekola ha baithuti ba ntse ba nehelana ka puo. Sheba mohlala ona o ka tlase mohlomong o ka o thusa ho utlwisisa se lebelletsweng ho wena:

Mohlala:

Sekala sa ho lekanyetsa puo e nehlanwang

Maemo a tekolo	Matshwao	Matshwao a moithuti
Tsepamo sehloohong	3	
Ho beha mehopolo ka ho hlaka	2	
Ho tadima baamohedi	2	
Taolo ya lebelo le kutlwahalo ya lentswe	2	
Tshebediso ya puo ya mmele	1	

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Dikgutsufatso Leq la 118 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

Mehloti e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

Elelliswa baithuti hore ka nako e nngwe ho na le hore ho hloka hore ho kgutsufatswe mantse.

Ruta baithuti hore taba ena e atisa ho etsahala mantsweng a sebediswang hangata. Mehlang ena eo ho yona thekenoloji e seng e rena, ho batla ho le thata hore kgutsufatso ho ka iphapanngwa yona.

Elelliswa baithuti hore kgutsufatso e hlokeha moo ho lokelang hore ho kgutsufatswe teng jwalo ka mehlaleng e fapaneng e hlahelang dibukeng tsa baithuti

Sedilella thuto ena ka ho neha baithuti mehlala e meng e mengata ho eketsa ho eo ba e fuweng dibukeng tsa bona

Dikarabo tse lebelletsweng

Eastern Cape = EC

Bethlehem = Bhm.

Mofumahatsana = Mfn.

Borwa = Br.

Mmesa = M.

Mohlala = Mohl.

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Palekgutshwe

Leq la 119 Buka ya Moithuti

Buka ya Moithuti

Buka ya titjhere

Dibuka tse ding tse sebediswang ho manolla dibuka Mehloti e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

Titjhere a hlea qale ka ho elelliswa baithuti hore tema e nngwe le e nngwe e na le sebopeho sa yona.

Ba elelliswe hore kamehla ha ba qeta ho bala tema bahle ba ele hloko sebopeho sa yona. Ka tsela ena kutlwisiso ya tema e tla ba bonolo ho bona.

Elelliswe baithuti hore sepheo sa thuto ena ke ho ba ruta phapang e teng pakeng tsa tema ena (palekgutshwe) le ditema tse ding.

Ruta baithuti ho hlahisa dintlha tsa sebopeho sa tema ena (palekgutshwe) le kamoo se ikgethang ho sa tema tse ding.

Ruta baithuti mareo/mabitso a sebediswang palekgutshweng le kamoo palekgutshwe e ka manollwang ka teng.

Le thutong ena ho boetse ho bohlokwa ho ruta baithuti ditshebetso le mawa a ho bala jwalo ka ha a hlahella dibukeng tsa bona

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo tsa baithuti di tla itshetleha ka dipalekgutshwe tseo ba tla beng ba ikgethetse tsona dihlotshwaneng tsa bona ka ho fapana. O tla ba abela matshwao ho latela ka moo ba tlang ho araba dipotso tse amanang le palekgutshwe tsa bona ka teng

Dikarabo tse lebelletsweng

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Puo e léeme Leq la 121 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

Mehloti e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti hore puo ena e bontsha hore sebui ha se tadime mahlakore ohle a taba
- Ba bontshe hore sebui se tadima ditaba se bontsha tshekamelo ya lehlakore le le leng feela
- Ba rute hore puo ena hape e bontsha kgethollo

- Ba elelliswe hore mofuta ona wa puo hangata o toboketsa maikutlo le mehopolo ya mongodi feela e seng ha kaalo dintlha
- Hlakisetsa baithuti hore ka puo ya leeme sebui se beha motho ya itseng ka mosing le hoja ho sa tshwanela jwalo.

Dikarabo tse lebelletsweng

- Batho ba batsho ba ne ba sa tsotelle letho ka thuto ba ithatela feela ho ya lebollong
- Makgowa ke batho ba rutehileng haholo
- Makgowa a hlaha a na le toro
- Basotho ba rata basadi ba bona haholo, merabe e meng ha e re letho ka basadi ba bona.

Dibopeho le melaoya tshebediso ya puo

Mefuta ya dipolelo Leq la 122 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti hore puong ya bona(Sesotho) ho na le mefuta e fapaneng ya dipolelo
- Ba bontshe phapano eo ka ho hlaka o be o ba fe mehlala ho sedilella kutlwisiso eo ya bona
- Lekola kutlwisiso ya bana ka ho nna o ba kopa ho o fa mehlala ya bona ha o ntse o ruta

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dithaha tsa lehlakeng di tsamaya le madinyana(polelonolo)
 2. Dithaha tsa lehlakeng di madinyana a sehlotshwana hape di lelekiswa ke phakwe
 - Dithaha tsa lehlakeng > polelwanabitso
 - di tsamaya le madinyane a sehlotshwana > polelwanakutu
 - Di lelekiswa ke phakwe > polelwanakutu
3.
 - (a) Baithuti ba ithuta ka thata **hobane** ba batla ho pasa
 - (b) Ngwana e mong o rata bokamoso botjhatso **le ha** maemo a sa kgonahale
 - (c) Batswadi ba ratela bana ba bona botle **ka hoo** ba ba lakaletsa katleho bophelong
 - (d) Bana ba rata ho ithuta ka nepo **le moo** maemo a sa tsamayeng hantle

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Tema ya kgokahano (Lengolo la setswalle) Leq la 123 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Dikoranta

Buka ya moithuti

Bukaya titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ya titjhere

- Ruta baithuti hore lengolo leo e seng la semmuso/la setlwaedi le ngollwa batho bao mongodi a tswalanang le bona, metswalle kapa batho bao a ba tlwaetseng mme a phela le bona ka mehla
- Ba rute hore maemo a lengolo lena ke a lokolohileng mme puo le sehalo ke tse bobebe
- Ba elelliswe hore mofuteng ona wa lengolo aterese e nngwe mme e qala hodimo bohareng ba leqephe ho tloha letsohong le letshehadi ho ya ho le letona
- Ruta baithuti hore aterese ya motho ya ngollwang/moamohedi ha e hlaiswe mofuteng ona wa lengolo
- Bontsha baithuti aterese ya mofuta ona wa lengolo, hore e ngolwa ka mokgwa wa boloko ha ho ngolwe matshwa o puo
- Ba elelliswe hore seratswana sa selelekela se lokela hore se be se kgutshwanyane mme se omele ditaba mme se totobatse sepheo sa lengolo
- Ruta baithuti hore mmele wa lengolo o lokela ho ahwa ka diratswana tse seng kae feela mme le qetelo ebe kgutshwanyane mme yona e ka nka dibopeho tse ngatanyana. Ba hlokomedise hore lengolong lena ha ho hloka hore motho a ngole sefane sa hae ka ha motho eo a ngollanang le yena o a mo tseba. Hatella thuto ena ka ho neha baithuti lengolo la setswalle le o ho lona o lekang ho totobatsa ditaba tsohle tsena tseo o ba rutileng tsona ka mofuta wa tema ya kgokahano.
- Qetellong elelliswa baithuti hore boholo matsatsing a na ho bonahala lengolo la setswalle le la semmuso le nketswe sebaka ke mediya ya elektroniki, mohlala: emeile, fakele le sms hara tse ding, empa ba ntse ba lokela ho ithuta lengolo jwaloka mokgwa o mong wa dikgokahano.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Mofuta ona wa baithuti o tla dula o le teng boholo ba nako, jwale o lokela ho ipha nako ho sebetsana le bona.
- Ba qale pele ka ho ba ruta mohlohlolo wa lengolo lena feela, moo o hlaisang *aterese ditumediso* le *qetelo* feela
- Phethaphetha karolo ena e sa tswa bolelwa makgetlo a mmalwa, ho fihlela o ikgotsofaditse hore ba ya e utlwisa. Ka mora mona ke hona o ka qalang wa ba bontsha dipolelonyana tseo ba ka di sebedisang ho bopa mmele.
- Ho bohlokwa haholo hore pele o re baithuti ba ngole mofuta o fe kapa o fe wa tem ya kgokahano o lokela hore o be o se o kile wa ka w aba ruta *moelelo wa sehlooho* le *moelelo wa tlatsetso*.
- Qala pele ka hore ba ngole diratswana tse kgutshwane ha ba ngola lengolo

Baithuti ba kgonang

- Baithuti bana ba lokela ho fuwa mosebetsi ka dihlooho tse boimanyana tse tlang ho qholotsa tjantjello le thahasello ya bona
- Hlokomela hore mosebetsi oo o ba fang ona o ba susumetsa ho tsepamisa maikutlo tshebetso ya bona
- Mona le mane o ka ba wa nna wa ba sebedisa ho thusa baithuti ba na ba sa kgoneng

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Mangolo a baithuti a tla fapana ho latela boiqapelo ba motho ka mong, empa hopola hore dintlha tsa motheo tsa lengolo di lokela ho tshwana ho bana bohle. Mosebetsi wa mofuta ona o batla ho lekanyetswa ka tshebediso ya ruburiki. Rala ruburiki e tla akaretsang dintlha tsohle tseo e bang o lakatsa ho di hlaloba mosebetsing wa baithuti. Hlokomela hore ka mehla ha baithuti ba ngola ba latela ditshebetso tsa ho ngola tseo ba di rutuweng pejana.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso Ya Puo

Makgethi Leq la 126 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

- Ruta baithuti hore makgethi ke mantswe a kgethang mabitso ho ya ka mmala, sebopeho, tshobotsi le palo
- Ruta baithuti mofuta e fapaneng ya makgethi jwalo ka ha e hlalaha dibukeng ntsa bona. Ekelletsa mehlala eo ka ya hao ho matlafatsa kutlwisiso ya baithuti.
- Ruta baithuti sebopeho sa makgethi, o ba fe mehlalla e mengata feela ho matlafatsa kutlwisiso ya bona
- Ruta baithuti mosebetsi wa makgethi dipolelong
- Bontsha baithuti hore Makgethi a ka arolwa ho latela mofuta e latelang:
 - Lekgethi la sebele/sebopeho
 - Lekgethi la mmala
 - Lekgethi la palo
- Ka mora ho ruta baithuti sebopeho sa lekgethi, ba bontshe papetla ena ya mahokalekgethi

Papetla ya mahokalekgethi (mahokedi a lekgethi)

Sehlopha 1	mo-	=	e mo-
Sehlopha 2	ba-	=	ba ba-
Sehlopha 3	mo-	=	o mo-
Sehlopha 4	me-	=	e me-
Sehlopha 5	le-	=	le le-
Sehlopha 6	ma-	=	a ma-
Sehlopha 7	se-	=	se se-
Sehlopha 8	di-	=	tse -
Sehlopha 9	n-	=	e -
Sehlopha 10	di(n)-	=	tse -
Sehlopha 14	bo-	=	bo bo-
Sehlopha 15	ho-	=	ho ho-

Dikarabo tse lebelletsweng

Kutupalo:

- Bashanyana ba bahlano ba tshwaretse ho sotla bana ba bona
- Dikebekwa di bolaile bana ba hae ba bane feela

Kutummala

- Mosadi e mosehlana o ikanetse ho tshireletsa diphoofolo tse kotsing ya ho fela
- Mme o ne a apere mose o mokgubedu maobane

Kutuboleng/kutu ya motheo

- Sefate se seholo se robuwe ke moya
- Tsela e telele e a kgathtsa ha motho a sa e tlwaela

Beke ya 7 le 8:
Diphephetso

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho mamela bakeng sa tlhahisoleseding Leq la 127 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka Titjhere

Mehlodi e emeng e loketseng

Tataiso ya titjhere

- Ruta baithuti hore ha ba etsa mosebetsi ona ba lokela ho fan aka tsepamo e felletseng mosebetsing ona wa ho mamela
- Ba elelliswe hore ha ba mametse nehelano ba lokela hoe la hloko tshebediso ya puo, lebelo le kamoo puo e hlahiswang ka teng.
- Ba rute bohlokwa ba hore ha ba mametse e be ba ntse ba latela mola pale hantle, hobane e bang ba se ba sa latele seo ba se mametseng hnatle le matla a kutlwisiso a tla qhepha
- Elelliswa baithuti hore ha bamametse balokela hore ba nne ba iketsetse dinoutso tse nang le kelello mona le mane, ho rala, ho hlopha, ho kgutsufatsa, ho etsa lenane la tse hlokehang, ho pheta botjha le ho hlalosa.
- Ruta baithuti ho ela hloko kamano pakeng tsa maemo le kgetho ya mantswe le sebopelo
- Elelliswa baithuti hore ho bohlokwa hore ha ba se ba qetile ho mamela ba qoqe seo ba neng ba se mametse ho matlafatsa kutlwisiso
 - Qetellong baithuti ba lokela ho etsa mosebetsi wa ho latella ka ho: ararba dipotso, ho lekola botjha dinoutso, ho hlophisa mehopolo, ho kgutsufatsa, ho hlakisa, ho sheba morao, ho bua kapa ho ngola.

Mamedisa baithuti tema ena ya tlhahisoleseding o ntano ba laela ho araba dipotso tse theilweng hodima yona

Batho ba bangata ba itjwetsa hore ba kgona ho ipehela dintho tseo ba lakatsang ho di fihlella bophelong empa 80 % ya batho ha ba ipehele dintho tseo. Diphuphutso di supa hore 70% ya 20% eo e

ipehelang ha e fihlelle ditabatabelo tseo tsa bona. Ka hara ditabatabelo tseo ho na le dintho tse nne tseo re ratang ho di fihlella, e leng **borui, bophelo, dikamano le ho fihlella se o se labalabelang ka wena**. Diphephetso bathong di ba ka lebaka la dinthwana tse mmalwa.

Dikarabo tse lebelletsweng

- (a) Ke 80 % ya batho
- (b) 80% ya batho ke e sa ipeheleng dintho tseo e batlang ho di fihlella bophelong
- (c) Ke 20% ya batho
- (d) Ke 70% ya 20% eo e ipehelang dintho tseo ba batlang ho di fihlella bophelong
- (e) borui, bophelo, dikamano le ho fihlella se labalabelwang ke wena

Dibopelo le mealo ya tshebediso ya puo

Dikapuo/maelana Leq la 128 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka baithuti

Buka ya titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti hore maelana ke eng, ba hlalose tse ona o be o ba nehe mehlala ho matlafatsa kutlwisiso ya bona
- Elelliswa baithuti hore maelana a qala ka **“Ho”**, sena se tla ba thusa ho a fapanya le maele
- Ho bohlokwa hore o ba elelliswe hore maelana papisong le maele a kgona ho fetola sebopelo
- Hlakisa phapang e teng pakeng tsa maele le maelana ka ho neha baithuti mehlala ho sedilella kutlwisiso e jwalo.
- Ba bontshe hore bohlokwa ba maele le maelana bo a tshwana e leng ba ho nontsha le hona ho natefisa puo ya Sesotho.
- Eketsa mehlala e hlahellang bukeng ya baithuti o be o fane le ka ditlhaloso tsa yona bakeng sa ho matlafatsa kutlwisiso

Dikarabo tse lebelletsweng

- Ho ja tsuo
Ke ho sebedisa matla ka tsela e fosahetseng hodima ba sa kgoneng ho itshireletsa
- Ho ntsha mosi ka lengope
Ke ho bua lekunutu
- Ho ja monakaladi wa kebolelwa
E bolela ho iketla

- Ho matha la ntshwekge
Ke ho matha lebelo le leholo
- Ho ja poqo ka hlanaka
E bolela ho iketla

Mehlala dipolelong:

- Sello o ja tsuo ka ho nna a otla Thabang le ho ja a tseba hore o moholo ho yena
- Le ha ke ne ke mo tshepile jwalo o ile a mphoqa a ntsha mosi ka lengope, ka utlwa ditaba tsa ka di se di tletse motseng ohle.
- Mmamoshesha o ja monakaladi wa kebolelwa e sale mora wa hae a nyala, o tsoswa ka thahameso a sa robetse.
- Sekebekwa se ile sa matha la Ntshwekge kamora ho phamola mokotla wa tjhelete.
- Polasing ena banna ba ja poqo ka hlanaka hobane lekgowa la bona ke motho wa kgotso

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 5: Tema ya dingolwa (palekgutshwe) Leq la 129 Buka ya Moithuti

Buka ya Moithuti

Buka ya titjhere

Dibuka tse ding tse sebediswang ho manolla dibuka

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Titjhere a hle qale ka ho elelliswa baithuti hore tema e nngwe le e nngwe e na le sebopeho sa yona. Ba elelliswe hore kamehla ha ba qeta ho bala tema bahle ba e le hloko sebopeho sa yona. Ka tsela ena kutlwisiso ya tema e tla ba bonolo ho bona.
- Elelliswe baithuti hore sepheo sa thuto ena ke ho ba ruta phapang e teng pakeng tsa tema ena(palekgutshwe) le ditema tse ding.
- Ruta baithuti ho hlahisa dintlha tsa sebopeho sa tema ena(palekgutshwe) le kamoo se ikgethang ho sa tema tse ding.
- Ruta baithuti mareo/mabitsa a sebediswang palekgutshwe le kamoo palekgutshwe e ka manollwang ka teng.
- Le thutong ena ho boetse ho bohlokwa ho ruta baithuti ditshebetso le mawa a ho bala jwalo ka ha a hlahella dibukeng tsa bona

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Makgalaneng ha Morena ya bitswang Kwadi
2. Puleng le Tshediso
3. Rankakata o ne a sa rate ha bana bafihla kamora nako lapeng athe mme wa bona yena o ne a laktisa ha ba fihlella toro ya bona ya ho bapala mafatsheng a mang
4. O ne a hloka tjhelete ka lebaka la hobane o ne sa sebetse
5. Dikarabo tsa baithuti ha di nah o tshwana
6. Le mona dikarabo tsa baithuti nha di na tshwana, ba abele matshwao ho latela dikarabo tsa bona le ha mabaka a kgodisa

Thothokiso Leq la 131 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso.

Buka ya dithothokiso

Tataiso ya titjhere

Thuto ena e reretswe ho ruta baithuti ditsela tse nepahetseng, tseo ba lokelang ho di latela ha ba ithuta ho manolla dithothokiso. Ho mokgwa oo thothokiso ke balwang ka wona, o bohlokwa kutlwisisong ya thothokiso. Shebisisa mehato ena hantle o tle o ikatetse le wena. Taba e sitisang baithuti ho utlwisisa le ho etsa mosebetsi ona ka tshwanelo ke hobane matitjhere a na le ho ba foqa dihlobo tse ngata tsa ho manolla thothokiso ka nako e le nngwe, ho bohlokwa ho ba ruta tsona hanyane ka hanyane. Ntho e nngwe e etsang hore baithuti ba se sebetse hantle manollong ya dithothokiso, ke mokgwa oo re ba rutang dithothokiso ka wona. Tsitlallela mekgweng ena e totobaditsweng thutong ena. O tle o se o hlophisitse thothokiso eo le tla e sebedisa ho latela mehato e kgothaleditsweng mona.

O ka nna wa tlatselletsa mekgwa ena ka e meng eo le wena e ka beng o a e tseba.

Nakong eo o rutang baithuti bonono ba thothokiso, ba rute tlhaloso ya makgabane/ bonono/bokgabo ba bothothokisi ka bong. Ba rute bona boikemetse boinotshi o sebedisa mela e seng

mekae feela ho bo bontsha tshebetsong. Ha ba se ba bo utlwisisa o ka qala hoba ruta bona bo se sebedisitswe ka hara thothokiso o be o toboketse molemo/bohlokwa ba bona molathothokisong kapa thothokisong ka kakaretso.

Hatella mehato ena e latelang:

Mehato ya bohlokwa ha o ithuta thothokiso:

- Tseba mofuta wa thothokiso
- Tseba hore thothokiso ena le dibopeho tse pedi e leng se kahare le se kantle le hore dibopeho tsena di pheisa jwang ho bebofatseng kutlwisiso ya thothokiso
- Tseba seo thothokiso e buang ka sona mme o kgone ho se qoqela e mong, jwalo feela ka ha o ka etsa mofuteng o mong wa sengolwa. Mohatong ona ho hlokeha kutlwisiso e phethahetseng ya thothokiso.
- Tseba bokgabo kapa bonono ba bothothokisi bo sebedisitsweng thothokisong eo. Ka mantswe a mang mona ho buuwa ka dihlomo/dibetsa tsa thothokiso tse kang, phetapheto, tlohelu, kgefutsohare, molamotjetje, raeme, mekgabiso puo jj.
- Tseba bohlokwa ba dihlomo tsena melathothokisong eo di sebedisitsweng ho yona. Ka mantswe a mang o kgone bo hlalosa hore di sebedisitswe ka sepheo sefe moo thothokisong.

Dikarabo tse lebelletsweng

Manollo ya dithothokiso e hloka mamello hobane e batla bokgoni bo itseng ho baithuti! E hloka kutlwisiso le bokgoni bo phahameng. Ka hoo he, mamella baithuti ba diehang ho utlwisisa. Ba thuse tjena:

- Qala pele ka ho ruta baithuti dihlomo/ bokgabo ba bothothokisi ka ho sebedisa mola kapa melana e ka bang mmedi feela, ho fihlela ba bo utlwisisa hantle. Tshebetso ena e batla nako le mamello, ha se ntho ya mmotsotso feela
- Kgetha dithothokiso tse bonolo mme o ba tataise ka tsona.
- Ka thothokiso tseo tse bonolo, ba rute ho nahana ka bobatsi. Thothokiso di hloka hore baithuti ba dumelle dikelello tsa bona ho nama.
- Ba rute ho tshehetsa seo ba se buang/dikarabo tsa bona ka ditaba tse fumanwang ditemathothokisong /thothokisong

Baithuti ba kgonang

- Ba fe mosebetsi wa ho manolla dihlopheng tsa bona ka bo mong
- Ba kgethele dithothokiso tse thatanyana ho ba qholotsa/phephetsa

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Mela eno e mmedi e hatella sena seo mongodi a lakatsang ho bua ka sona, le nako ya bosiu eo tsohle di kgutsitseng di phomotseng ka yona
2. Hore motho a atlehe o lokela ho sebitsa ka thata/boima
3. O bolela hore ditsietsi di ngata hoo di kekeng tsa balwa/di ngata haholo
4. “-aka” mabitsong a na a latelang thakaka le mokanaka
5. Molathothokiso wa 11-15
6. Mela ena e tshwantshisa mathata le setha, nyeonyeo, lehlabathe le qola tsa moriri ho supa bongata ba ona le diphephetso tseo batho ba kopanang le tsona maphelong a bona ha ba leka ho fihlella ditoro/ditabatabelo tse itseng maphelong a bona.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Dihomonime (didumatshwano) Leq la 132 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Ruta baithuti hore Sesothong ho dumellanwa ka hore didumatshwano ke mantswe a tshwanang ka modumo
- Boela o ba elelliswe hore mantswe a mofuta ona haa fumanehe ha bonolo puong ya Sesotho
- Ba fe mehlala ya didumatshwano, o be o ba bontshe hore le ha e duma ka ho tshwana jwalo e fapana ka eng
- Ha o qetile o sebedise yona mehlala eo dipolelong ho matlafatsa kutlwisiso ya thuto ena

- Laela bana ho phehisa ka mehlala ya bona ya didumatschwanno, ba e hlalose ba be ba e sebedise dipoleong tsa boiqapelo ba bona

Dikarabo tse lebelletsweng

- (a) Lesea kla Dineo le a ithoma
Mme o re yena ha a rome ngwana bosiu lebenkeleng empa yena o a ithoma
- (b) Bana ba opa diatla ha Thabiso a qeta ho bua Puna o re leino la hae le a opa
- (c) Lebala la dipapadi le metse tshehlo
Nkgono o se a lebala haholo hobane o se a tsofetse
- (d) Palesa o tima mollo ka metsi
Mmakwadi ke leshodu o tima bana ba bang dikgobe

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 6: Tema ya dingolwa (palekgutshwe) Leq la 132 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya titjhere

Dibuka tse ding tse sebediswang ho manolla dibuka

Mehlodi e meng e loketseng

Tataiso ho titjhere

- Titjhere a hle qale ka ho elelliswa baithuti hore tema e nngwe le e nngwe e na le sebopeho sa yona. Ba elelliswe hore kamehla ha ba qeta ho bala tema bahle ba e le hloko sebopeho sa yona. Ka tsela ena kutlwisiso ya tema e tla ba bonolo ho bona.
- Elelliswe baithuti hore sepheo sa thuto ena ke ho ba ruta phapang e teng pakeng tsa tema ena (palekgutshwe) le ditema tse ding.
- Ruta baithuti ho hlalisa dintlha tsa sebopeho sa tema ena (palekgutshwe) le kamoo se ikgethang ho sa tema tse ding.
- Ruta baithuti mareo/mabitso a sebediswang palekgutshwe le kamoo palekgutshwe e ka manollwang ka teng.
- Le thutong ena ho boetse ho bohlokwa ho ruta baithuti ditshebetso le mawa a ho bala jwalo ka ha a hlahella dibukeng tsa bona

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Ka mehlala ha baithuti ba ngola mosebetsi wa boiqapelo dikarabo tsa bona ha di na ho tshwana. Rala ruburiki eo ho yona o tlang ho ikeyetsa dintlha tseo o ratang ho di lekola mosebetsing ono wa bona wa boiqapelo. Netefatsa hore sekala sa hao se kentse dintlha tseo o di rutileng bana mabapi le tema ena ya palekgutshwe.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Maele Leq la 132 Buka ya Moithuti

Puo

Disebediswa

Buka ya moithuti

Buka ya titjhere

Mehlodi e meng e loketseng

Maele

- Ruta baithuti molemo wa maele puong ya Sesotho
- Ruta baithuti ho ela hloko hore maele a ikgetha ka hore ha a fetoloe sebopeho kapa lekgathe
- Ruta baithuti hore maele ke puo e bontshang bohlole ba batho bao e leng kgale ba phela, mme ba lemohile dinnete tse ngata tsa bophelo.
- Ruta baithuti hore maele a boptjwa le ho thewa ha shebilwe dintho tse potapotileng bophelo ba setjhaba seo. Ba pakele sena ka ho etsa mehlala eo o e tsebang.
- Ba bontshe ka tshebediso ya mehlala hore puo ya maele hangata ke puo e bapisang, e kobisang, mme e fumanwa hona ha ho ntse ho bapiswa ebile ho kobiswa jwalo
- Hlakisetsa baithuti tshwano le ho phapang e teng dipakeng tsa maele le maelana
- Ruta baithuti maele le ditlhaloso tsa ona, ha ba se ba a utlwisisa ba bontshe ona ha a sebedisitswe dipoleong.
- Elelliswa baithuti hore maele jwalo ka maelana a thusa babui ba puo eo ho kgaba le ho nontsha puo eo ya bona.

Ho sedilella thuto ena o laele baithuti ho fana ka maele ao ba a tsebang le ditlhaloso tsa ona. Ba

elelliswe hore qetellong ba lokela ho tseba ho sebedisa maele ana dipolelong le methating e fapaneng ya bophelo

Dikarabo tse lebelletsweeng

- (a) Le tshwele le beta poho
Batho ha ba le ba ngata ha ba hlolwe ke mosebetsi
- (b) Lehlakana la katleho le fumanwa seretseng
Katleho e fumanwa ka ho sebetsa ka thata
- (c) Ha ho tse fumanwang di tonositse
Dintho tsohle tseo motho a lakatsang ho ba le tsona o lokela ho di sebeletsa ka thata

Mehlala dipolelong

- Morena ha a hlaola masimo a hae o bitsa banna ba motse ho mo thusa, ka ha letshwele le beta poho ba a qeta le pele le dikela.
- Titjhere o kgothaletsa bana ho bala ka thata hore ba tle ba atlehe ka ha lehlakana la katleho le fumanwa seretseng
- Mosuwehlooho wa sekolo sa heso o re re sebetse ka thata hoba ha ho tse fumanwang di tonositse.

Tekanyetso ya kgaolo

1. Puo tsena di le pedi di a tshwana ho ba ke puo,empa puo e hlophisitsweng ho yona motho o lokela ho ithophisa, a bokelle dintlha tse amanang le seo a batlang ho bua ka sona. Puo e sa hlophiswang yona motho o e qapela seeming, o fuwa sehlooho ho be ho lebellwe hore a thatholohe ka yona nako eo. Ha batho ba eme ba ikoqela ka ditaba tse itseng, seno se bitswa puo e sa hlophiswang ✓✓✓✓✓

2.

North West	=	NW ✓
Sontaha	=	Ls. ✓
Leboya	=	Lb. ✓
Mmesa	=	M. ✓
Labone	=	Ln. ✓

3.

kgohlano = Ke qwaketsano e bang teng ka hara pale/palekgutshwe✓

tikoloho = Ke sebaka seo diketsahalo di etsahallang ho sona✓

baphetwa = Batho bao re phetelwang se itseng ka bona ka hara sengolwa✓

poloto = Ke tatelano le tswalano ya diketsahalo ka hara pale, kगतello e kgolo e beilwe hodima sesosa✓

mookotaba = Ke tabataba /mooko wa ditaba ka hara sengolwa✓

4.

- melathothokiso ✓
- diratswana/ditemathothokiso ✓
- puo ya bonono ✓
- boholo ba monglo ✓
- maikutlo ✓
- mookotaba/molaetsa ✓

5.

- lengolo la setswalle lena le aterese e le nngwe(ya mongodi), athe la semmuso le na le diaterse tse pedi(ya mongodi le ya moamohedi. ✓
- lengolong la semmuso ho sebediswa puo ya semmuo athe e sebediswang lengolong la setswalle yona e bay a setswalle ka ha batho ba buang mono ba a tsebana ✓
- Lengolong la semmuso tlasa tumedisio ho ngolwa molaetsa wa sehlooho, athe ho la setswalle kamora ditumediso o se o wela ditabeng ✓

6.

- Kutummala ✓ = -tala ✓
- Kutuboleng/theo ✓ = -holo ✓
- Kutupadi ✓ = -raro✓

MATSHWAO KAOFELA = [30]

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Lefatsheng mona ho na le mehlolo ya tlhaho e jwalo ka dithaba, dinoka matsha le tse ding tse kgahlang mahlo a motho. Tlhaho e lokelwa ho hlokomela le ho baballa hobane e sireleditse lefatshe le ho le boloka.

Beke ya 9 – 10: Dimakatsotso tsa tlholeho	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela tema e balwang hodimo 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala palekgutshwe Tshebetso ya ho bala
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola moqoqo wa ngangisano 	<ul style="list-style-type: none"> Mabitsohohle Mabitsomamarane Mefuta ya dipolelo Seratswana se Lelekelang Qetellang Malatodi, mahlalosngwe le homonime Seratswana se: Hlalosang paterone ya mopeleto

Beke ya 9 le 10:

Dimakatso tsa tlhaho

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 1: Ho mamela palekgutshwe Leq la 134 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlolodi e mong

Makasine

Tataiso ya titjhere

Titjhere baithuti ba se ba tseba hore ho bohlokwa ho mamela ka hloko hore batle ba iphumanele tlhahisoleseding ba nto phehisa moo ho hlokalang. Jwale ha a sa mamela ka hloko a ka tloha a hlolwa ke ho arabela seo a se mametseng. Mawa a ho mamela a bohlokwa hore baithuti ba tsebe hore bohatong bo itseng ho lebelletswe eng ho tswa ho bona. Pele o ka

wela temeng leka ho botsa baithuti hore palekgutshwe keng ebile makgathe a yona ke afe.

Pele ho ho mamela

Ha ba qetile ho bua ka setshwantsho ba arabe dipotso ho “ ke tseo he moithuti) ba eelliswe hore bohata bona bo lelekela mosebetsi o matla pele. Mona o lokela ho ipopela setshwantsho sa monahano ka seo se bontshitsweng setshwantshong hore a tle a arabe dipotso tseo a tla di botswang. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso ba ntse ba buisana ka tsona e le dikaletsa tsa mosebetsi wa kamora ho mamela.

Nakong ya ho mamela

Mohatong ona o lokela ho ba hlokomedisa hantle seo ba lokelang ho se etsa. Ba tlo ballwa bale ke titjhere kapa e mong wa baithuti mme bona ba memele ka hloko e le ho iphumanela

Tlhahisoleseding e loketseng bakeng sa ho araba dipotso. Ba hopotse makgetha a sehlooho a palekgutshwe ka ho ba botsa dipotso tse itseng j.k motho wa bohlokwa ke mang paleng? O ne a thulane le mathata afe kahara sengolwa? Ha o qetile he ba fe sebaka sa ho balla pale pale ho latela ditaelo makgetlo a mararo.

Menyetla e ekeditweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba balle pale e nngwe ho tswa ho Pokello ya dingolwa mme o ba botse dipotso tse tshwanang le tse bukeng. Ba ntse ba hloleha leka ho thusetsa ka moo o ka kgonang ka teng ba tataise

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe mosebetsi o mong hape o hlahlobang makgetha a pale kaofela. Ha ba qetile ho araba ba thuse bas a kgoneng hore ba fihlelle seo se batlahalang. Ba hakolle moo ba tsamayang ba hakeya.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e leng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletseng

Pele ho ho mamela.

Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Ka morao ho ho mamela

Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Dibopeho le melao ya tsebediso ya puo

Mabitsohohle Leq la 135 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti hore lebitso keng mme a hlophiswa kang. Ka morao ke hona o k aba jwetsang hore mabitso a hlophiswa ho latela mabitsohohle le mabitsomamarane. Ba rute ka ditaba tsohle tse halhellang ho “ditswakotleng” ba laele ho o fa mehlala e meng ntle le e hlahellang bukeng. Ba fe nako yah o araba dipotso tse ho “ ke tseo he baithuti” ka bonngwe.

Menyetla e ekeditweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti seratswana se nang le mabitsohohle le mararane mme o ba laele ho a hlwaya wena o entse dikholomo ho ya ka mefuta ya mabitso. Thusetsa moo ba hlolehang teng hobane ba hloka tataiso e hlwahlwa

Baithuti ba kgonang/ le ba mahareng

Ba sehele seratswana makasineng mme ba hlwaye mabitsohohle ho tswa teng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletseng.

1. Tabakgolo, ntshetsopele, tlhahisoleseding
2. Taba > lebitso + lekgethi, ho ntsha . ketso + pele > lehlalosi, ho hlahisa > ketso + leseding> lehlalosi.
3. (a) Mmopi, motho, mmuso
(b) lewatle, lefatshe
(c) dipotsopotso, diketso, dimakatso , dintho , ditlamatlama, ditlhapi le diphedi.
4. (a) Babopi, batho, mebuso
(b) mawatle, mafatshe

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho bala palekgutshwe Leq la 136 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya dingolwa
Buka ya Moithuti
Mehlodi e meng.

Tataiso ho titjhere

Mothating wona baithuti ba se ba batla ba tlwaetse mefuta e fapaneng ya dingolwa e jwalo ka palekgutshwe. Jwale wena ba botse makgetha a palekgutshwe o ntse o ba etsetsa mehlala ka tseo di leng ho pokello ya bona ya dingolwa. Ba hopotse ka palekgutshwe eo ba seng ba e entse dikgaolong tse fetileng le ho mosebetsi wa 1

Pele ho ho bala

Ba hopotse hore mosebetsi wona ke selelekela sa mosebetsi o matla o tla latela ha ba qeta wona. Ba laele ho tadima sehlooho hore ba ipopele menahano e tla ba thusa mosebetsing o latelang. Ba fe sebaka sa ho nahanisa ka thata ka sehlooho ba se bapise le setshwantsho se hlahellang temeng mme ha morao ba nto wela temeng moo ba etsang dipotso tseo o ka iketsetsang tsona ho leka ho lepa ditaba tsa pale.

Dipotso e kaba tsena:

1. Ha o nahana keng sehloho se re mamello e tswala katleho?
2. Mamello ena e kopana jwang dikgororo tsa Victoria?
3. Ebe mophethi o tla fumanang Victoria?
4. Na ha o mamelletse hoba le katleho qetellong? Tshehetsa karabo ya hao ka ntlha e utlwahalang.
5. Na wena o na le mamello bophelong?
6. O ye o bone e o tlela ka dintho dife tsa bohlokwa?

Nakong ya ho bala

Balla baithuti tema ena o ntse o ba botsa dipotso ho bona hore ba ntse ba hlwaile ditsebe na? Ba botse dipotso ka mantswe a matjha le lepa ditlhaloso tsa tsona. Leka ho ba balla hararo o nto o re ba o qoqele seo ba se mametseng ha kgutshwanyane. Ka mantswe a mang sehlopha ka seng se tla o tlalehela seo ba se utlwileng. Ho tloha moo ba fe sebaka sa ho lekola dipotso tsa kamora ho ho bala ba nto di araba. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso tsa “ ke tseo he moithuti.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Kgethela baithuti palenyana e bonolo e itseng ho buka eo ba e balang mme ba sebedise dipotso tseo ba qetang ho ngola ka tsona. Ha ba ntse ba hlaleha leka ho thusetsa ka moo o ka kgonang ka teng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa bona di phethahale mme ba balle baithuti ba ntse ba hlaleha. Ha ba ntse ba hlaleha leka ho thusetsa moo ho kgwehlang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo tsa mona di batla maikutlo a moithuti ka mong hore yena o utlwisang.

Pele ho ho bala (tseo di halahang kahara Buka ya Titjhere)

1. Bophelong ha o ka mamella mathata ao o kopanang le ona qetellong o fumana moputso o motle.
2. Ka hobane mophetwa wa sehlooho o ne a na le maikemisetsa ka sebaka sena sa phethahatsa ditabatabello tsa hae.

3. Mamello ke sebetsa se isang katlehong.
4. E tla ba dikarabo tsa baithuti.
5. Le mona ho tla ba jwalo wena lekola hore o sheba diakrabo tsa baithuti ka moo ba fanang ka mabaka ka teng.

Ka mora ho mamela

1. Ramano.
2. Sebaka se setle se potapotiweeng ke dithaba ka mafika a matle le dikgororo tse tlohang mesi.
3. Ramano- o ile a mamella se pelo ya hae e mmolelang sona ho fihlela a fihlelletse toro ya hae.
4. Ke ho fumana sebaka seo a ka qalang kgwebo ya hae teng.
5. O lokela ho tsitlallela maikemisetsong a ha oho fihlela o o a fihlelletse.
6. – o ile a lwana le tshwene motho.
 - A robala sefateng qetellong a wela fatshe.
 - A bona diphoro tsa Victoria.
 - A nyadiswa moradi wa morena.
7. Ee, o ne a lwana le dintho se tshabehang a be a robale sefateng.
8. Ee, o ile a se fumana sebaka a ba bula kgwebo ya bahahalodi.

Dibpeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Seratswana se lelekelang Leq la 138 Buka ya Moithuti

Botsa baithuti hore seratswana se ka ngolwa ka sehlotshwana sa dipolelo tse momahaneng. Ba hlabe malotsana moo selelekela hangata se sebediswang teng. Ba rute tlhahisoleding yohle ya Ditswakotleng” o ntse o ba fa mehlala ka ho latellana el mehlala eo ba kopanang le yona letsatsi le letsatsi. Ha ba qetile jwale ba nehe sebaka sa ho araba dipotso tsa ke tseo he moithuti ba araba ka bonngwe

Meyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe seratswana se seng se lelekelang o lobokantswe dipolelo tse bopang seratswana, bona ba se ngole ka mokgwa o nepahetseng o bontshang kutlwisiso. Leka ka hohlehohle ho ba bontsha tsela e nepahetse ya ho bopa mohopolo o e le mong.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe sehlooho ba ngole selelekela sa sehlooho seo. Ba bontshe kapa o re ba kgutle ho ditswakotleng e le ho fumana tsela ya ho araba ka tsela e nepahetseng.

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dimakatso tsa tlhaho (noka)
2. Metsi, mafika
3. Metsi a sebediswa ke batho, diphoofolo le dimela.
4. Batho ba sebedisa metsi a noka ya Mohare ho tola le ho hlapa.
5. Ba itokiseditse dintho tse ding tsa tlhaho ho di bona ka bolokolohi.
6. – di adilwe jwalo ka diphate, qaputsa
7. – leftsheng ha ho na botle bo fetang seo mmopi a se hodileng. O di hloedile ka mefutafuta empa botle ba thaba ya lehaeng bo hula pelo ya motho. Ka dinako tse ding o tla fumana e kubella mosi o ipotsa hore o nkgisa dikgohlo tsa teng ha monate na? ha o isa mahlo hodimo pele e leketla ka moo ditsela tsa teng di betlilweng ka makgethe ka teng. Tlase mosikong wa teng ho itshetlehile hotele kere ntl ya kamohelo e mofuthu fatsheng la baohahlaodi. **Sena ke mohlala feela**

Ho bala thothokiso Leq la 139 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Pokello ya dingolwa

Mehlodi e meng.

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti ka sebopeho sa thothokiso sa kahare hore se shebana le mefuta ya karaburetso – pono, kutlo, tatso

Mekgabisopuo: tshwantshiso, papiso, mothofatso, pebofatso, lepata, phoqo.

Kgetha thothokiso eo wena o e ratang mme o batle makgetha a thothokiso. Ha qetile ba laele ho etsa mosebetsi wa “ke tseo he moithuti” ba sebetse ka bonngwe.

Menyetla e ekeditsweng

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba kgethele thothoko e le nngwe ba etse dipotso tse ba di entseng mosebetsing o fetileng Ba fe sebaka sa ho araba ba sheba matshwao a thothokiso.

Baithuti ba kgonang/ mahareng

Ba fe mosebetsi o mong ba boele ba itekole empa ke mosebetsi wa boikwetliso feela ha se wa tekanyetso.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. (a) 1. Pono, 2 = 3; pono le pono
(b) - Kutlu : ke medumo e bapallang tsebeng ya hao.
- Dintho tse etsahalang sengolweng se thetsa letlalo la hao j.k tlalo la motho le mahwasha.
- Pono ; mona teng ho sebediswa mahlo ho sheba botle kapa bobele bo itseng (lahlela bofofu o bohe diphororo)
2. (a) mothofatso
(b) mothofatso
(c) pheteletso
(d) papiso
3. le dikeledi tsa leseae.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Seratswana se qetellong Leq la 146 Buka ya Moithuti

Botsa baithuti ha o fihla qetellong ya pale eo o ntseng o engola kapa o qoqa ka yona ke moo o etsang eng? Hangata ditaba tse qetellang paleng ke moo ho etsahalang eng? Ha o ngola moqoqo ditaba tsa hae di lokela hoba jwang? Tabakgolo e be e le efe ka ho etsa jwalo? Jwale halosetsa moithuti ditaba hantle hore a kgutle ho tshebediso ya puo ya ya ho bala palekgutshwe. Ba shebe selelekela sa yona ba nto etsa qetello ya yona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Fana ka sehlooho sa lengolo o be o etsa selelekela sa teng mme bona ba ngole qetello ya lengolo leo. Ba eme nokeng moo ba batlang ba hloleha teng.

Baithuti ba kgonang/ mahareng

Ba fe sehlooho se bonojana mme o re ba ngole selelekela le qetelo ya sona. Ba itataise ka ditswakotleng tsa mefuta eo ya diratswana.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo haholoholo di tla lekolwa ho latela tsela eo moithuti a behang ditaba tsa hae ka teng.

Ha o sheba lefatshe ka bophara dintho di entsweng se hulang mahlo a motho ka kakaretso. Seo se tliša mohopolo wa hore ntho e nngwe le e nngwe e na le sepheo sa hoba teng leftsheng. Mokgabiso o tliša hore leftshe le sireletsehe le hoba maemon a kgahlang mmui a feta ka tsela. Tshireletso ho mmopo wa mmopi ke bohato bo re lokelang ho bo phetahatsa ka pelo e le nngwe.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola moqoqo ngangisano Leq la 140 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya mehlodi

Le mehlodi e meng

Tataiso ya titjhere

- Hlalosetsa baithuti ka mofuta ona wa moqoqo ebang o se o kile wa etsa jwalo pejana, ba hopotse feela hore moqoqo ona ke o phehisang hodima sehlooho se le seng
- Ba etse mohlala o ba o tlwaetseng ban aba kgale ba hlompha ho feta ba kajeno. Ba bontshe hantle hore mohlomong o tla dumellana le mohopolo o nto hanana le wona qetelong.
- Ela hloko hore hangata dihlooho tseo o di fang baithuti e be tse tsamaellanang le mofuta wa moqoqo.
- Ba fe tlhaloso ya mofuta wona wa moqoqo ho latela tlhakisetso ho “ditswakotleng” o ntse o etsa mehlala e utlwahalang. Fana ka sehlooho fela ka sehlooho sena “bana ba rutehileng ba molemo hob a sa rutehang.
- Hlophisa baithuti tsa dihlopha tse pedi ba ngangisane ka sehlooho seo e le ho lelekela mosebetsi o matla o tla latela.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti bas a kgoneng

Batla dikoranta le dimakasine tse qholotsang maikutlo a bana o re ba qoqe ba dumellana kapa ba hanane.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse hammoho le ba sa kgoneng ho leka ho aha kgotso ho bona.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Titjhere dikarabo di tla halaha ho baithuti ka ho fapana empa o lokela ho sheba hore balatetse:

- Moralo wa moqoqo ka nepo.
- Ba tsepame sehloohong ha ba tswe lekweteng.
- Ba latetse mokgwa o ba o fuweng ya mehato yah o ngola.
- Ba ngotse ka puo e nepahetseng ebile ba sebedisitse bokgeleke.
- Ruburuki e tla o fa tlhakiseso yah o tshwaya ka nepo.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Seratswana se hlalolang Leq la 141 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti hore ba hlalose sekolo seo ba phelang ho sona. Ha ba ntse ba bua o re ba sehelle mantswe kaofela a hlalolang sekolo. J.k kgolo, ntle, di phaposi di 20. Ba rute ka ditswakotleng ka seratswana se hlalolang. Ba nehe sebaka sa ho bala seratswana sa Adara Atoll ka bobedi mme nto araba dipotso tsa “ke tseo he moithuti”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgonang

Ba nehe seratswana se seng hape mme o bakwetlise hape o ntse o hopola hore ba na le bofokodi mane le mane. Ba fe sebaka sa ho bala ba le bang ho ntlafatsa boiphihlelo ba bona bah o ngola seratswana se halolang

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe sehlooho ba leke ho hlalos se etsahalang sehloohong. Thusetsa moo ho fumanang bothata.

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho balla hodimo ho hlophisitsweng Leq la 141 Buka ya Moithuti Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya pokello ya dingolwa

Koranta/ makasine

Tataiso ya titjhere

Hlalosetsa baithuti seo se lebelletsweng ho bona ha ba balla hodimo. Ntho ya bohlokwa haholo ke hore o ba bontshe ruburiki eo o tlo ba lekola ka yona. Ba hlokomedise seo ba lokelang ho se etsa jwalo ka:

- Itokisetsa tema eo bat lo e bala.
- Ba ikwetlise ka tema eo ba e kgethileng
- Ba kgethe tema e tla monatefela
- Ba bale bakeng sa nako e itseng ka mantswe a mang o ba balla nako.

Ba hlokomedise seo se tla lekolwa ka nako eo ba balang, mme ba latele ditaelo jwa lo ka ha di hlaha bukeng ya bona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe nako e nngwe ya ho kgetha tema e nngwe mme o ba kwetlise pele ho lekola bothata. Ba badise ba hoeleditse ka phaposing mme o ba bontshe diphoso tsa bona.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe tema e nngwe hape mme ba balle ba sa kgoneng ho bala ka nepo.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo kea k mokgwa o moithuti ka mong a arabang ka teng.

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 5: Ho boha tema ya dikhathuni bakeng sa kutlwisiso Leq la 142 Buka ya Moithuti

Disebediswa:

Buka ya Moithuti
Mehlodi e meng
Ditshwantsho

Tataiso ya titjhere

Tataisa baithuti ho utlwisisa mawa a ho bala tema ya ditshwantsho hore ha ba okola ke ha ba etsa eng. Sebedisa mawa ao ho araba dipotso tse halahellang ho “ ke tseo he moithuti.” Ba fe sebaka sa ho

hlahloba ditshwantsho mme ba buisane ka tsona pele b aka wela mosebetsing. Ba ngole mosebetsi ka dihlopha tsa botshelela ha ba qetile ba arabe dipotso tsa “ ke tseo baithuti.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Fana ka ditshwantsho tse ding mme o ba fe mekgwa ya ho di hlalosa ka nepo. Ba eme nokeng moo ba batlang ba hloleha teng.

Baithuti ba kgonang/ mahareng

Ba fe ditshwantsho tse ding hape ba di lekole ho latela mawa a hlalisitsweng ho “ditswakotleng.” Ha ba qetile ba bontshe baithuti ba sa kgoneng hore ditshwantsho di hlaloswa jwang.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Dibpeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Malatodi Leq la 143 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti malatodi ka hoba botsa dipotso malatodi e le mokgwa wa boikgopotso ka hob a fa mantswe mme bona ba nehelane ka malatodi a teng. Boela o ba hopotse mantswe a nang le meelelo e mengata mohlala noka ya mosadimoholo e a opa. Noka ya Mohokare e tletse metsi. Ba fe sebaka sa ho bala seratswana ka kutlwisiso ba nto araba dipotso tse tla latela.

Dikarabo tse lebeletsweng

Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe mantswe a mangatanyane mme ba fane ka malatodi a yona le mantswe a kgonang ho sebediswa ka meelelo e sa tshwaneng empa a ngolwa ka ho tshwana. Thusetsa moo o bonang ba kopana le mathata teng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa mosebetsi wa seratswana mme ba etsetse baithuti.

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 6: Ho ngola moqoqo ngangisano Leq la 144 Buka ya Moithuti Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e meng

Tataiso ya titjhere

Hopotsa baithuti mosebetsi wona o qella wone o ba o entseng ho mosebetsi wa 3. Ba sebedise mekgwa yah o ngola eo ba e entseng moo. Ba fe sebaka sa ho shebana le dihlooho tseo ba di filweng ho “ke tseo he moithuti.”

Dibpeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Paterone le mopeleto Leq la 136 Buka ya Moithuti

Dikarabo tse lebelletsweng

- Hlokwana la
- Mehlala
- Babua
- Seqo
- Sefahla
- ditaba

Tekanyetso e seng ya semmuso Leq la 145 Buka ya Moithuti

Mosebetsi wona o ka o sebedisa bakeng sa ho o batla ho lekola mosebetsi wa kgaolo kaofela. O ka ba fa e le teko e sa hlophisiwang kapa e le mosebetsi wa hae. Tseba ke mosebetsi o lekolang kgaolo ho bona hore baithuti ba ile ba utlwisisa seo o ba rutleng sona ho tloha maqalong a kgaolo.

Tsela ya ho lekanyetisa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dithaba, difate le dikgotlo
2. Thaba
3. Tjhe, hobane o re ho na le dinoha.
4. Hobane kgohlo kahara kgohlo o ka tloha wa kopana le diphoofolo tse kgotsi kapa le tsona dihahabi e leng dinoha.
5. Di tshaba motjheso wa letsatsi
6. Se kotsi hobane o ka longwa ke dinoha tse nang le mahloko a kotsi ka mokgwa o makatsang.

Kapa wa kopana le diphoofolo tse hlaha tsa naha tsa o bakela mathata.

7. (a) mafika a leketletse fatshe motheong wa thaba.
(b) thaba ke tulo ya diphoofolo tse hahabang jwalo ka noha.
(c) kgotso ha e sa le teng.
8. (a) mothofatso.
(b) papiso
9. (a) moo ho neng ho beseditswe mollo teng ho se ho setse lebatama la mollo.
(b) ke moo dihlahla le majwang di kopaneng teng ho etsa seririellane sa moru wa tsona.

Dibpeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

1. (a) Dihlabahlaba
(b) pelothata
(c) tswelopele.
2. (a) Dimela di ipata dikgohlong tse kgolo hobane di tshaba letsatsi.
(b) Mafika a maholo a shebetse fatshe.
3. Karabong yena o tla laolwa ke dikarabo tsa baithuti ka ho fapana yena empa e le mohlala feela o ka o sebedisang e le tataiso feela.
Tabakgolo ebe bo teng bophelo,
Bophelo kahara sena sebaka ruri,
Itokole wena ya tsamayang ka mabedi,
O se welane le bo sehahabi ba maloro a mabe.
4. Mmopi o hlodi ntho e ntle tlhaho,
Yona e hapang a batho mahlo,
Ke tjho le tsipasehole e ya bobosela,
Ke botle ba tlhaho sehohela mahlo.
5. Thothokisong ena mongodi o roka botle le bobeba tlhaho.

Ka ho qoholleha o babatsa botle b aka moo Mmopi a bopileng thaba ka teng. E na le mafika a lepelletseng fatshe. O boledisa sebopeho sa thaba ka hore e na le motsullu moo dinonyana tse kang dintsu di phelang teng. A boele a bolele bope ba thaba haholo kgohlong mo motho a ka kopanang le dihahabi tse ka molomong mme tsa mo ntsha kotsi. Tahabeng hape ke sebaka sa dimela moo di ipatelang motjheso wa letsatsi teng. O bolela ka dikaralo tsa thaba jwalo ka kgohlo moo e leng hore ha e tshepahale ka lebaka la ditshedi tse teng kahara yona.

Tekanyetso ya kotare ya 3 Leq la 146 Buka ya Moithuti

Mona ke tekanyetso e hlophisitsweng o ka e sebedisa e le mosebetsi wa kotara ya 3 o hlophisitsweng bakeng sa ho rekota. Mosebetsi wona o arohantswe ka mekgahlelo e merarao e leng wa molomo, ho ngola le teko. O lokela ho hlokomela jwalo ka tijthere o lekola baithui hodima dintlha tseno.

Mosebetsi wa molomo

Tataiso ya tijthere

Neha baithuti mosebetsi wona e le tekolo ya molomo mme ba sebedise e le ya molomo e ngolwang fatshe. Ba etsetse dikhophi hobane ke e hlophisitsweng mme ba lokela ho ngola ka bonngwe.

Dikarabo tse lebelletsweng mosebetsing wa molomo.

1. Tefo le monghadi Motaung
2. Tefo o ne a batla ho bapalla bolo ya maoto ya Makhosi.
3. Ke ka lebaka la lengolo la hae la boitsebiso leo a neng a le ngotse.
4. Eya, ke motho ya itshupileng dipuo le dikgau tseo a di fumaneng.
5. Boikitlahetso, tjhesehelelo le kabelo ya hae bolong ya maoto.
6. Hobane o batla ho ipona a bapalla sehlopha sa matjhaba.
7. Ee, hobane o batla ho bapalla dihlopha tsa matjhaba ha a se a le kahara Makhosi.
8. Ke karabo ya moithuti o tla itshetleha ka ditaba tsa puisano.
9. (a) Tjhe
(b) Ee
10. (a) lenaka.
(b) marweleng
(c) hlwahlwa
11. (a) Moetapele
(c) toro

Tekolo e hlophisitsweng

Tataiso ya tijthere

Baithuti o ba fa ditema tsa ho bala bakeng sa nako e beilweng. Ka mantswe a mang ba bala tema eo ba sa itlhophisetsang yona. O lokela ho bafa nako e itseng yah o bala o e sebedisa mokgwa o hlahellang bukeng ya tijthere.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka tijthere	Ya semmuso	Memorandamo/ruburiki

Mosebetsi wa 2: Ho ngola

Tataiso ya tijthere

Tseba hore wona ke mosebetsi wa 2 e leng moo baithuti bat lo ngolang mona. Ba tlo ngola moqoqo le lengolo matshwao a bona a felletse ke 30. Wena o tla kgetha ruburiki yah o tshwaya moqoqo le lengolo la setswalle.

Hlokomela sebopeho, puo tlhophiso ya dintlha le ho tsepama sehloohong.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka tijthere	Ya semmuso	Ruburiki

Mosebetsi wa 3: teko ya 2

Tataiso ya tijthere

Tijthere wona mosebetsi ke teko eo baithuti balokelang ho hlophisetswa hantle. Ha ba qetile o ngole ho latela letsatsi le beilweng. Mosebetsi wona o itshetlehele hodima temakutlwisiso le puo . Matshwao a teng ke 30 kaofela mme o tshwawa ke wena e seng baithuti o nto o rekota.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka tijthere	Ya semmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Moshemane ya neng a ikemiseditse ho iketsetsa kgwebo.
2. Maphutsing
3. Lereko a etsa Akhaunting le Life science.
4. Ho bona a na lekgwebo ya hae.
5. Tjhebelopele, boikitlahetso, botsitso le boitshwaro bo botle
6. Eya. O bontshitse ka ho sebetsa ka thata sekolong.
7. A ho nka dithuto tsa kgwebe, le ho sebetsa ka thata.
8. Ho lahlehelwa ke mosebetsi wa ntatae.
9. (a) Nnete
(b) tjhe
10. ho na le mohlanka ya nang le maikemisetso a ho iketsetsa kgwebo eo e leng ya hae. O nka dithutto tse tsamaisanang le kgwebo e le ho tlanfatsa takatso ya hae. Sekolong o ile a hla a

sebetsa ka thata e le hore a tle a fihlelle toro ya hae

Hoba le mathata a etsang hore a seke a tswella empa o tswella ka ho sebedisa leano la basari ho fihlela a qetile sekolong le yunivesiting. Ho tloha moo o bula kgwebo ya hae yah o shebana le dibuka tsa dikhampani.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

1. –sebets- > motso, mo- > sehlongwapele
2. Maphutsing, Reahloka, Keutlwile (mabitsobitso) Mabitsohohle (dithuto, moralo, moshanayanaj.j
3. (a) Keutlwile o latela toro ya hae ha jwale.
(b) Ntate Reahloka o ile a fellwa ke mosebetsi kgwedding e fetileng.

4. kgina.
5. Ka thata > lehlalosi la mokgwa,, letsatsi le tjhabang le ke dikelang = lehlalosi la nako Mosebetsing > lehlalosi la sebaka
6. 1.Lehlohono ha iketsetse lona o tswalwa le lona.
7. Thuto ya boholo e a roba
8. Keutlwile: ke moetsi. O ithutile > leetsi, dithuto > moetsuwa, tsa kgwebo . lerutlhalosi
9. Keutlwile o ne a ithutela hore a etse dithuto tsa kgwebo. Motswadi o ile a kgaolwa mosebetsing, hobane e ne e le nako a sebetsa. O ile a itahlehlela ka setotswana dithutong tsena tsa Akhaunting, dipalo le ya kgwebo (Economics)

Matshwao kaofela:100

Review Copy

KOTARA YA

4

KOTARA YA 4 KGAOLO	BEKE	H O mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha	Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le MelaoyaTshebediso yaPuo
9	1 - 2	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela tema e ngotsweng 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala atikele ya koranta 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola atikele ya koranta 	<ul style="list-style-type: none"> Ikgopotse bonngwe le bongata Ithute nyenyefatso Ithute moeleo o tobileng le wa bonono le malatodi Ithute moelelo wa mabotsi Ikgopotse meelelongata/dihomonime Ikgopotse kgutsufatso Ikgopotse paterone ya mopeleto
9	3 - 4	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela ngangisano 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala padi Puisano ya sehlopha 		<ul style="list-style-type: none"> Ikgopotse moelelo wa maemedi Ikgopotse dikao Dipolelo tsa dipotso Ikgopotse makgathe Ikgopotse ntlha le mohopolo
10	5 - 6	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela tema e balwang hodimo 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala tshwantshiso / terama 	<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola raporoto 	<ul style="list-style-type: none"> Ithute maamanyi Ithute bonngwe le bongata Ikgopotse matshwao a puo Ithute puo ya leeme le puo enkanang lehlakore Mahlalosongwe le malatodi
11	7 - 8	<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela puo e hlophisitsweng 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala temakutlwisiso e balwang 	<ul style="list-style-type: none"> Ditema tse ngolwang di arotswe ka mefuta 	<ul style="list-style-type: none"> Polelo keng? Mefuta ya dipolelwana Puo e tobileng le ya bonono Puopehelo le puosebui

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Dijo di bohlokwa haholo mmeleng empa re lokela ho di ja ho latela melawana e nepahetseng. Kgaolo ena e itshetlehile e fapeng ya dijo tsa setso le mekgwa e nepahetseng ya ho ja ka nepo. Ho phela hantle ha se ho ja dijo ka nepo feela, empa o lokela ho latela tsela tse nepahetseng tsa ho phela jwalo ka ho ikwetlisa.

Beke ya 1 – 2: Mefuta ya dijo tsa merabe e fapaneng

Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho mamela tema e ngotsweng. Ho buisana ka atikele ya koranta. 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala atikele ya koranta. Ho bala thothokiso. Ho bala tlhahisoleseding. Ho kgutsufatsa.
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola atikele ya koranta. Tshebetso ya ho ngola. 	<ul style="list-style-type: none"> Bonngwe le bongata. Nyenyefatso. Meelelongata/homonime. Botona le botshehadi. Meeleloe tobileng le meeelo ya bonono. Paterone ya mopeleto. Moelelo wa wa mabitso. Mabotsi.

Beke ya 3 – 4: Ha re jeng ka nepo

Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngangisana. Ho mamela puisano ya sehlopha. 	<ul style="list-style-type: none"> Ho bala padi. Tshebetso yah o bala padi. Ho bala thothokiso. Tekokutlwisiso e balwang.
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola atikele ya koranta. Tshebetso yah o ngola. 	<ul style="list-style-type: none"> Maemedi. Dikao. Makgathe. Dipolelo tsa dipotso.

Beke ya 1 le 2:

Mefuta ya dijo tsa merabe e fapaneng**Ho mamela le bua****Mosebetsi wa 1: Ho mamela tema e ngotsweng Leq la 152 Buka ya Moithuti****Disebediswa**

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlolodi e mong

Makasine/dikoranta

Tataiso ya titjhere

Titjhere baithuti ba se ba tseba hore ho bohlokwa ho mamela ka hloko hore ba tle ba iphumanele tlhahisoleseding ba nto pheisa moo ho hlokahalang. Jwale ha a sa mamela ka hloko a ka tloha a hlolwa ke ho arabela seo a se mametseng. Mawa a ho mamela a bohlokwa hore baithuti ba tsebe hore bohatong bo itseng ho lebelletswe eng ho tswa ho bona. Pele o ka wela temeng leka ho botsa baithuti hore palekgutshwe keng ebile makgathe a yona ke afe.

Pele ho ho mamela

Ha ba qetile ho bua ka setshwantsho ba arabe dipotso ho “ke tseo he moithuti ba elelliswe hore bohata bona bo lelekela mosebetsi o matla pele. Mona o lokela ho ipopela setshwantsho sa monahano ka seo se bontshitsweng setshwantshong hore a tle a arabe dipotso tseo a tla di botswang. Toboketsa mofuta wa tema hobane e fapane le tseo a seng a ithutile ka tsona . Pele b aka wela tshebetsong leka ho ba botsa batswadi ba balang hae ha ba ba tla ho utlwa ditaba tse etsahalang lefatsheng ka bophara. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso ba ntse ba buisana ka tsona e le dikaletsa tsa mosebetsi wa kamora ho mamela.

Nakong ya ho mamela

Mohatong ona o lokela ho ba hlokomedisa hantle seo ba lokelang ho se etsa. Ba tla ballwa koranta ke titjhere mme bona ba memele ka hloko e le ho iphumanela le hore ba tle ba kgone ho araba dipotso tseo ba di filweng.

Tlhahisoleseding e loketseng bakeng sa ho araba dipotso. Ba hopotse makgetha a sehlooho a a koranta ka ho ba botsa dipotso tse itseng. Ba botse ka mehopolo ya sehlooho pele ba ka qala mosebetsi le dintlha tseo di e tshehetsang . Leka ho ba balla koranta makgetlo a mararo mme o be o ba fa sebaka sa araba dipotso “ ke tseo he moithuti” ka bonngwe.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba kgethe tema ho tswa koranteng kapa makasine wa Bona mme o ba botse dipotso tse tshwanang le tse bukeng. Ba ntse ba hloleha teng leka ho thusetsa ka moo o ka kgonang ka teng ba tataise.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe mosebetsi o mong ho tswa korateng kapa makasineng mme arabe dipotso tse itshetlehileng ho mohopolo wa sehlooho le dintlha tseo o tshehetsang. Thusetsa moo o bonang ho na le mathata.

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Mehlolodi e mong

Makasine

Tataiso ya titjhere

Titjhere baithuti ba se ba tseba hore ho bohlokwa ho mamela ka hloko hore batle ba iphumanele tlhahisoleseding ba nto phehisa moo ho hlokahalang. Jwale ha a sa mamela ka hloko a ka tloha a hlolwa ke

ho arabela seo a se mametseng. Mawa a ho mamela a bohlokwa hore baithuti ba tsebe hore bohato ho itseng ho lebelletswe eng ho tswa ho bona. Pele o ka wela temeng leka ho botsa baithuti hore palekgutshwe keng ebile makgathe a yona ke afe.

Pele ho ho mamela

Ha ba qetile ho bua ka setshwantsho ba arabe dipotso ho “ ke tseo he moithuti) ba elelliswe hore bohata bona bo lelekela mosebetsi o matla pele. Mona o lokela ho ipopela setshwantsho sa monahano ka seo se bontshitsweng setshwantshong hore a tle a arabe dipotso tseo a tla di botswang. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso ba ntse ba buisana ka tsona e le dikaletsa tsa mosebetsi wa kamora ho mamela.

Nakong ya ho mamela

Mohatong ona o lokela ho ba hlokomedisa hantle seo ba lokelang ho se etsa. Ba tla ballwa bale ke titjhere kapa e mong wa baithuti mme bona ba memele ka hloko e le ho iphumanela

Tlhahisoleseding e loketseng bakeng sa ho araba dipotso. Ba hopotse makgetha a sehlooho a palekgutshwe ka ho ba botsa dipotso tse itseng j.k motho wa bohlokwa ke mang paleng? O ne a thulane le mathata afe kahara sengolwa? Ha o qetile he ba fe sebaka sa ho bala pale ho latela ditaelo makgetlo a mararo.

Latswa o utlwe dimonate!!!!

Ke letsatsi le hlomphehang haholo la ho tlotla Botjhaba. Sepheo ke ho ruta batjha mabapi le dijo tsa sehloholo. Hangata bana ba se ba itsebelatse dijo tsena tsa sejwalejwale. Bomme le bontate, ekasita le bonkgono le bontatemoholo ba ipehile ho dubehile ho kubella mosi ke lehlaphahlapha batho ba ya kwana le kwana. Batjha le bona ba kwaholla le ho latswa ba s a tswa latswa. Ba bang ba natefetswe athe ba bang ba nyolla dinko ba rephisitse melomo e ke ba a nkgelwa. Tse ding tsa dipotso tsa bona ke tse nyedisang. Empa e re ha motho a qeta ho latswa dijo, o mmone a hlahlala mahlo a kopa ho ekeletswa hape.

Hara merabe eo Basotho ba phehile mefatafuta ya dijo tsa setso e jwalo ka meroho ya tlhaho sepatlapatla, leshwabe, seruwe le e meng. Ditholwana tsona di ne beilwe ka mefutafuta ebile ho akga le monokotshwai. Ka letsohong le letona ho na le papa le malamohodu, batho ba moo, ba ne ntse ba itatswa menwana. Ho bonahetse hore batjha ba ne ba o reka ba sa tswa o reka. Dinong teng ba ne ba e tse disala, ho bile ho na le moqomo wa sethabisadihoho,

ona mabele a Basotho ka sebele. Dino di ne di beilwe ka mefutafuta e lengmotoho wa seqhaqhabola, tshweukoto le lona letsina. Maqheku a natefetswe haholo ho bonahala hore ekare dinako di ka fetoha ka ho panya ha leihlo. Sena se fana ka lesedi le letle hore Basotho ba ne ba sa je sejo se le seng motjhaotjhele.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba balle pale e nngwe ho tswa ho pokello ya dingolwa mme o ba botse dipotso tse tshwanang le tse bukeng. Ba ntse ba hloleha leka ho thusetsa ka moo o ka kgonang ka teng ba tataise

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe mosebetsi o mong hape o hlahlobang makgetha a pale kaofela. Ha ba qetile ho araba ba thuse ba sa kgoneng hore ba fihlelle seo se batlahalang. Ba hakolle moo ba tsamayang ba hakeya.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e leng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke koranta.
2. Ba ja dijo tse monate.
3. Ba tlo ithuta ka dijo. Ho bontshitswe monna ya emeng ka pele tafote e beileng dijo tsa mefutafuta.
4. Ho kgwaollwa mefuta ya dijo tsa mefutafuta.
5. Basotho, Mazulu, Maxhosa
6. Karabo e tla etsa ke baithuti ka ho fapana.

Kamorao ho ho mamela

1. - Sepheo ke ho ruta batjha mabapi le dijo tsa sehloholo.
- Basotho ba phehile mefutafuta ya dijo tsa setso.
2. - Basotho ba phehile meroho ya tlhaho.
- Ba entse dino tse kang seqhaqhabola, jwala ba Sesotho,
- Mefuta ya ditholwana le yona e bapatsang.
3. Basotho ba phehile mefuta ya dijo tsa setso.
4. Ba bontshe mefuta ya dijo tsa setso

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Bongwe le bongata Leq la 153 Buka ya Moithuti

Mothating ona baithuti ba bangata ba se ban a le tsebo e tsitsitseng ya bongata ba mabitso. Ba

hlalositse hore lebopi lena le ssebetsana le dihlolongwapele feela. Ba lemohise phetoho ebang teng ho dihlolongwapele tsa mabitso ha lebitso le iswa bongateng. Ba fe mabitso a kopaneng le a bonngwe mme aba hlaole a bongateng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe seratswana moo ba tla kgetahang mabitso feela a ho bongata. Boela o batle bonngwe ba mantswe ao ba a sebedisitseng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe tema ho tswa makasineng mme ba kgethe mabitso a bongateng ba be ba etsa dipolelo ho bontsha tsebo e tebileng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e leng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Mazulu, Basotho, merabe, divithamini, dikokonyana, mahloko, makgowa.
2. Lezulu, Mosotho, Mosotho, morabe, vithamini, kokonyana, bohloko, lekgowa.
3. (a) ntatemoholo
(b) mohlankana
(c) rangwane
(d) morena
(e) ntsho

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho bala atikele ya koranta Leq la 154 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Mehlodi e meng
Korata/ makasine

Tataiso ya titjhere

Mothating wona baithuti ba se ba batla ba tlwaetse mefuta e fapaneng ya ditema tse balwang. Jwale wena ba botse makgetha a palekgutshwe o ntse o ba etsetsa mehlala ka tseo di leng ho Pokello ya bona ya dingolwa. Ba hopotse ka palekgutshwe eo ba seng ba e entse dikgaolong tse fetileng le ho mosebetsi wa 1.

Pele ho ho bala

Ba hopotse hore mosebetsi wona ke selelekela sa mosebetsi o matla o tla latela ha ba qeta wona. Ba laele ho tadima sefahleho sa koranta ka hloko ba nto lekola ditaba tsa teng ba di okola. Ba botse dipotsonyana ho aletsa mosebetsi wa pele ho ho mamela. Ba fe sebaka sa ho bala sefahleho ka bobedi ba nto araba mosebetsi wa ‘ Ke tseo he moithuti”

Nakong ya ho bala

Bala hammoho le baithuti tema ena o ntse o ba botsa dipotso ho bona hore ba ntse ba hlwaile ditsebe na? Ba botse dipotso ka mantswe a matjha le ho lepa ditlhaloso tsa tsona. Leka ho bala hararo o ntse o re ba o qoqele seo ba se mametseng ha kgutshwanyane. Ka mantswe a mang sehlopha ka seng se tla o tlalehela seo ba se utlwileng. Ho tloha moo ba fe sebaka sa ho lekola dipotso tsa kamorao ho ho bala ba nto di ngola bukeng ya mosebetsi araba. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso tsa “ke tseo he moithuti.” Ha ba qetle ho araba ba thuse ka thuto ya ditswakotleng hore makgetha a koranta ke afe ebile e fapane jwang le mefuta e meng ya ditema.

Ho bala atikele ya koranta

Mosebetsi wona o o sebedise ha o qeta ho ba ngodisa dipotso tsa “**kamorao ho ho bala**”

Pele o ka tshwaya mosebetsi oo leka ho ba ruta “ditwakotleng” ka sebopeho sa koranta. Toboketsa dintlha tsena tshebediso ya puo, sehlooho le tsela eo o ngolang ka teng. Etsa mohlala ka dikoranta tseo ba di nkileng. Ba bontshe ka tsona hore bat le ba utlwisise. Seo o barutileng sona se tla ba thusa mosebetsing o latelang.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Baithuti ba kgethe karolo e itseng koranteng kapa makasineng mme ba arabe dipotso tse tshwanang le tse bukeng. Ha ba ntse ba hloleha leka ho thusetsa ka moo o ka kgonang ka teng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa bona di phethahale mme ba balle baithuti ba ntse ba hloleha. Ha ba ntse ba hloleha leka ho thusetsa moo ho kgwehleng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

Pele ho ho bala

1. Tjhe, Ke koranta ya baithuti ba sekolo sa Mosikong
2. Re hopola seharona.
3. Tse pedi
4. Ka sets osa bona. Ke moelelo wa sehlooho.
5. Machaena, le mmala
6. Ho akaretsa merabe yohle ya Afrika Borwa

Ka morao ho ho bala

1. Sekolo se phahameng sa Mosikong.
2. Dijo tsa Machaena
- Dijo tsa sekgowa.
- Dijo tsa Sesotho.
3. Ho ne ho ketekwa botjhaba ebile ho jewa dijo Sesotho tsa matsoho.
4. Nnete, mokete o ne o kenyeletse baithuti ba Manyesemane le Machaena.
- Ha e nowe ho feta tekano(haholo)
5. Ee, R e ikgopotsa dijo tsa Basotho tsa matsoho le ho ikgopotsa ka setso sa bona.

Ho buisana ka atikele ya koranta Leq la 156 Buka ya Moithuti

Pele o ka qala ka mosebetsi wa puisano ka atikele ya koranta ruta baithuti ka “ ditwakotleng” ka sebopeho sa koranta. Ba hlalose tse dintlha tsa bohlokwa ha o ngola koranta jwalo ka puo, sehlooho, le mawa a tshebetso le tseng. Ha ba qetile ba fe sebaka sa ho araba dipotso tsa “ ke tseo he moithuti.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti koranta e nngwe feela eo o tla beng o na le yona kapa baithuti ba di tshwere. Ba tataise ho buisana ka dintlha tse botsitsweng ho ke tseo he moithuti.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse ka koranta tseo ba di tshwereng mme ba lekole dintho tse ba di botsitsweng mosebetsing.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Baithuti ba lokela bua ka dintlha tsena ho sefahleho sa koranta

Sehlooho, dihlowana, ditshwantsho le molaetsa wa koranta

2. Sehlooho; Se hohele, se be sekgutshwanyane, sengolwe ka mongolo o moholo.
3. Hore di atolose mohopolo wa sehlooho le ho ntlafatsa.
4. Ho hohela mahlo a mmadi le ho ntlafatsa boleng ba koranta.
5. Ba kgone ho bona mookotaba/ molaetsa wa letsatsi.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Nyenyefatso Leq la 157 Buka ya Moithuti

Baithuti ba se ba ithutile hangata ka nyenyefatso dikgaolong tse fetileng. Ba fe nako e itseng ho thuta ka thuto e fumanwang ho Ditswakotleng. Ba botse dipotso tse mmalwa ka sehlongwanthao sa bonyenyene. Botsa ka diphetohomodumo tse bakwang ke lebopi – ana

Mohl. Mosadi + ana > mosatsana > d > ts empa mosadi + nyana > mosadinyana ha ho na phetoho.

Ba fe sebaka sa ho araba “ ke tseo he baithuti”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe mantswe ho tswa temeng mme ba a nyenyefatse ba sebedisa –ana le –nyana. Thusetsa haholo moo ba fumanang bothata haholo lebopi – ana.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba fe seratswana mme o sehelle mantswe ao o batlang hore a nyenyefatswe. Ba bontshe ba sa kgoneng hore mantswe a nyenyefatswa jwang. Ba thuse tsamaiso ya ho nehelano.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1.
 - Mokete + ana > moketjina kapa mokenyana.
 - Moqomo+ ana > moqongwana > moqomonyana
 - Motoho + ana > motowana > motohonyana
 - Tlhapi + ana> tlhatswana > tlhapinyana
 - Mohlolo+ ana > mohojwana > mohlolonyana
 - Molemo + ana > molengwana > molemonyana
 - Botlolo + ana > botlojana > botlonyana
 - Mmele + ana mmejana > mmelenyana

- Batho + ana bathwana > bathonyana

Ho bala le ho boha

Thothokiso Leq la 157 Buka ya Moithuti

Disebemdiswa

Buka ya Moithuti

Buka e nngwe ya Pokello ya dingolwa

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti makgathe a thothokiso ho ya ka moo a hlalosisweng ka teng ho “ditswakotleng” Mothating wona baithuti ba se bana le tsebo e tebileng ya thothokiso hobane kgale ba e etsa dikgaolong tse fetileng. Nka buka eo ba e balang ya dithothokiso mme o batle makgetha ohle a hlalisistsweng ho “ditswakotleng”. Ha o qetile ba fe Sebeka sa ho bala thothokiso ka bonngwe ba be ba arabe dipotso tsa “ ke tseo he moithuti” ba hlokomedise hore ba sebedise mantswe ohle a ho “ na o ne o tseba “ bukeng ya bona ya bukantswe

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba kgethele thothoko e le nngwe ba etse dipotso tse ba di entseng mosebetsing o fetileng Ba fe sebaka sa ho araba ba sheba matshwao a thothokiso

Baithuti ba mahareng

Ba fe kgaolo e le nngwe ya padi eo ba e balang mme ba árabe dipotso tseo tse ho ke tse he baithuti empa thothokisong e nngwe.

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi o mong ba boele ba itekole empa ke mosebetsi wa boikwetliso feela ha se wa tekanyetso.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. 5 ka melathothokiso e 5
2. (3) dijo (4) melao
3. (a) ba basweu
(b) batho ba basweu.
4. - Melao ya batho ba batsho e fedisitswe ke thuto ya ba basweu.

- ke nako ya hore batho ba batsho ba boele morao

5. basotho ba lahlileng sehaha bo bona.
6. ho hopotswa le ho kgutlisa batho ba batsho mekgweng ya thuto ya bophirima.
7. Eya, ba rata dijo tse senang matla tse kang dipompong.
8. (a) ho phela maphelo a mabedi. (Sekgowa le Sesotho)
(b) ho ja raese ka thipa le fereko.
(c) ho itsamaisa ntle melao hobane e fedisitswe ke rona.
(d) ho fihlela nako ya hore ba kgutlele ho sehahabo bona
9. (a) nnete
(b) nnete
(c) tjhe
(d) nnete

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Moelelo o tobileng le wa bonono le wa malatodi

Leq la 159 Buka ya Moithuti

Nkong yena baithuti ba se ba tseba ditlhaloso tsa malatodi le mahlalosongwe, wena ngola mantswe feela bona ba fane ka malatodi le mahlalosongwe a mantswe ao o tlabeng o a qoholotseng. Ba fe nako ya ho sheba thuto ho tswa ho “ditswakotleng” . ba fe mefuta e mmedi ya dipolelo mme o ba botse eo ba utlwisisang ka pele. O ba rute phapang mahareng a moelelo o tobileng le wa bonono ba ntse ba hlwedisa bukeng ya bona ya mosebetsi. Ba nehe jwale sebaka sa ho etsa mosebetsi ka bo bona ho “ ke tseo he baithuti”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti bana seratswana seo se nang le mefuta eo ya meelelo le malatodi le mahlalosongwe ba árabe dipotso tse tshwanang le tseo ba di arabileng mosebetsing o sa tswa feta. Thusetsa haholo mona hobane baithuti bana ba hloka thuso ba tiile.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Neha baithuti bana sebaka sa ho iketsetsa mefuta ya malatodi e fapaneng le mahlalosongwe ho tswa ho seratswana seo ba kgethetseng sona. Ba fe mantswe a itseng bona ba etse meelelo etobile le wa bonono.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. - Mebala ya mese ya botjhaba e kgahla batho.
- Mosadi o ntsha mebala ha ke se ke mo nyetse.
2. - Meno a nkgono a opa ha bohloko.
- Menomasweu polaya e tsheha.
3. Leihlo la ngwana le opa ha bohloko.
- Mosadi wa Habofane o leihlo ha a batla dintho.
4. Madi a ngwana a phalla ka potlako.
- Madi a monna a ne a bela ha a utlwa ditaba.
5. Dira tsa ntate di mo tsoma hohle ho mmolaya
6. - Botjhabela
- Lefu
- Hanngwe
- Tabanyana
- Lefatshe
7. Makgabunyana
- Ponngwe
- Batjha
- Itatswa

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 3 : Ho ngola atikele ya koranta Leq la 159 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Koranta/ makasine
Mehlodi e meng

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti ka koranta e ba buileng ka yona mosebetsi wa pele hore e etswa jwang. Ke moo ngolwang ditaba ka mokgwa o fapaneng le mefuta e fapaneng ya dingolwa. Empa pele o ka etsa mosebetsi wa “ ke tseo he moithuti” ba lokela ho ela hloko dintlha tsena;

- Ba tlo sebedisa mmapa wa monahano ho hlophisa dintlha tsa bona tsa ho ngola koranta
- Ela hlokoo hore baithuti ba latela sebopeho se nepahetseng ho ngola koranta
- Boela o sheba hore baithuti ba sebedisa puo e nepahetseng ya sesotho
- Taba ya bohlokwa ke hore baithuti ba latetse tshebetso ya ho ngola ho ya ka moo e bontshitsweng ka teng bukeng ya bona?
- Ba latele tsela ya moralo.
- Ba etse mokgwaritso wa pele ba sebedisa mmapa wa monahano

- Tshebediso ya puo ke e nngwe ya ntho e fang baithuti mathata. Sheba hore e be ba tseba ho sebedisa mantswe a loketseng na le matsshwao a puo a sebediswa ka nepo.
- Ntho e nngwe eo ba hlohang ho thuswa ka yona, ke ho hodisa tlotlontswe. O ele hloko hore ba se ke ba lahlela maele, dikapuo le mekgabisopuo ba sa e hlalosa ka nepo.

Titjhere o lokela ho hatella dintlha tsena ka mokgwa ona:

Tshebetso ena ena e na le mehato ena:

- **ho etsa moralo** – mona o ngola mehopolo ya bohlokwa kapa ya sehlooho eo o tla e sebedisa. Hopola hore mehopolo ya sehlooho ha e tsamaye e le meng. E lokela ho ba le e e tshehetsang. Boela o ikgotitse hore koranta e sebedisetswang bo mong, le hona ka sepheo sefe.
- **Ho ngola mokgwaritso wa pele** – mona o sebedisa mehopolo ya sehlooho le e e tshehetsang. Ka mantswe a mang ke yona yane eo o e hlahisitseng moralong wa hao. Puo ya hao eo o e hlophisitseng ka mora hoba o bokelle dintlha, e tla ba bohlokwa mona. Sehlo sa hao se tla dumellana le bao o ba ngollang (baamohedi ba ditaba). Ha o a lokela ho lebala hore mehopolo ya hao ya sehlooho, ke yona e tla laola ho ngola koranta ka nepo le dintlha di latellana ka nepo.
- Ha o se o entse mokgwaritso o lokela ho boela ho wona, ka sepheo sa ho o lokisa le ho o ntlafatsa. Mona o lokisa tshebediso ya mantswe, ya dipolelo mme e bile o ka fetola le dintlha tsa hao ho ya kamoo o bonang ho hlokeha. Sepheo se seholo ke ho hlahisa sa koranta (sehlahiswa) se phethahetseng, se nang le dintlha tse nyallanang hantle.
- Ke mohatong ona moo o ka o fang moithuti e mong ho o tshwaya diphoso. Ha a se a entse jwalo, ngola botjha o se o o lokisitse, o ntlafetse.
- Jwale o tla nehelana ka mosebetsi (koranta) o phethahetseng hore titjhere a o tshwaye.

Hopola hore o tla sebedisa ruburiki ho tshwaya mosebetsi ona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe sehlooho se seng sa koranta mme se batle se tsamaellana le maemo ao ba phelang kahara ona hore ba tle ba nolofallwe. Thusetsa moo ba sa kgoneng.

Baithuti ba sa amahareng/ ba kgoang

Ba fe sehlooho se seng mme ba iketsetse koranta ho latela seo ba se rutilweng. Ba balle baithuti ba sa kgoneng hore bona ba entse koranta ya bona jwang.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

- Lekola hore ba latetse metjha ya tshebetso ya ho ngola.
- Ba sebedisitse mmapa wa monahano.
- Sebopeho se latetswe ka nepo.
- Ba tsepame sehloohong.
- Tshebediso ya puo le lekgathe le nepahetseng.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Moelelo wa mabotsi Leq la 160 Buka ya Moithuti

Mabotsi ba se ba batla ba entse hangatanyana dithutong tse ding. Jwale ba fe dipolelo feela tse mmalwanyana ba di fetolele ho dipotso. Ba rute tlhahisoleseding e hlahellang ho “ ditswakotleng” ka metso e fapanneng ya mabotsi j.k jwang? Mang? Fe? Ng? J.j

Baa dumelle ho botsa dipotso tseo e leng tsa bona kamora thuto ka motso o mong le o mong. Neha sebaka sehlopha ka seng ho nehelana ka mofuta ya dipotso tseo ba iketseditseng. Ba bontshe moo ba sa sebetsang hantle teng ba etse ditokiso bakeng sa mosebetsi wono. Mosebetsi wa ‘ Ke tseo he moithuti” o ka ba e le mosebetsi wa hae o ba tla o etsa ka boikemelo.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Meelelomengata/homonime Leq la 162 Buka ya Moithuti

Baithuti mothating wona ba se ba tseba ho sebedisa mantswe ka meeelo e mengata, ba botse dipotso tse mmalwa ka mantswe ana. E re ba o etsetse mehlala ka ya meeelomengata ka mantswe ana; sefuba, seroki, beka, sela , jwalo jwalo o ka nna wa Kenya mantswe a hao o eketsa thuto e lelekelang

Boela o ba hopotse dihomonime ho ya ka thuto e ho” ditswakotleng.” O ntse o re ba fane ka mehlala

ya bona. Ba fe sebaka sa ho araba “ ke tseo he moithuti”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti bana metso e fapaneng ya dipotso mme ba iketsetse dipotso ka yona hape. Thusetsa haholo mona hobane baithuti bana ba hloka thuso ba tiile. Ba fe mantswe a itseng mosebetsing wa bobedi ho bontsha meelelo e fapaneng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Neha baithuti sehlooho ba etse inthavui mahareng a batho ba babedi mme ba etse dipotso ka metso eo e tla dumellana le inthaviu ya bona. Ba etse ditokiso ho mosebetsi wa bobedi mme balle baithuti ba sa kgoneng ho etsa meelelo e fapaneng ka mantse

- Mohalankana o batla ke o etsetse eng?

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Manyesamane a hlaha kae?
 - Afrika Borwa ba bile le tshwaetso hokae?
 - Morabe wona o ja jwang?
 - Ba rata ho ja dijo tse bobebe neng/
 - Tse ding tsa dijo tseo ba di ja kang le eng/
 - Ha bantse ba ja ba theosetsa jwang?
2. (a) Mosadi o isitse dijo hokae?
 - (b) Ngwana o kga moroho ofe?
 - (c) Baithuti ba etela hokae?
 - (d) Barui ba tla fihla neng?
 - (e) Banana ba kang moroho ke bafe?
 - (f) Mme o rata eng?

Ho bala le ho boha

Ho bala tlhahisoleseding e ngolwang Leq la 162 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng (buka ya mekgwa le maele a Sesotho)

Tataiso ho titjhere

Pele o ka tswella ka mosebetsi wona ruta baithuti ka dintlha tsa bohlokwa ka tema ya tlhahisoleseding: hlakisetša baithuti hore tema ya tlhahisoleseding ha se pale kapa thothokiso empa ke moo moithuti a tlong ho fumana tlhahisoleseding ka ntho e itseng

jwalo ka yena e tlo fana ka mefuta ya dijo tse jewang ke morabe o motsho kahara Afrika Borwa.

Ho tloha moo ba rute mawa ao ka wona o sekasekanang le tema ya mofuta o jwalo. Ba hallosetse ho ya ka moo e ngotsweng ka teng bukeng o ntse o ba fa mehlala ya hao hore ba utlwisise seo o se bolelang. Ba laele ho sheba “ na o ne o tseba” ba ingolle mantswe ao ho bukantswe ya bona. Ba fe sebaka sa ho bala tema ya “ latsawang “

Ka dihlopha tsa bona ha ba qetile ba etse mosebetsi wa “ke tseo he moithuti” ha ba qetile ho araba dipotso ba hopotse dintlha tsa ho etsa kgutsufatso dikgaolong tse ding. Ikgopotse ka tlhahisoleseding e ho “ ditswakotleng” o be o ba fe mosebetsi wa hae moo ba long etsa ke tseo he moithuti “ e le mosebetsi wa hae, moo o etsang kgutsufatso teng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti tema ya tlhahisoleseding ho tswa Pokello ya dingolwa mme ba ngole ka yona ba sebedisa mawa a hlhisistweng temeng. Boela o ba tataisa ho etsa kgutsufatso ho tswa ho tema e bonojana. Ba etsetse dipotso ho lekola tlhahisoleseding eo thusetsa haholo mona hobane baithuti bana ba hloka thuso ba tiile.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Neha baithuti baithuti bana sebaka sa ho buisana ka dintlha tsa bohlokwa ka tema ya tlhahisoleseding le ho etsa ditokiso ka moo ho hlokehang. Balla baithuti ho ya ka moo ba kgutsufaditseng mosebetsing wa bona.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Hobane ditaba tsa hae di itshetlehlile ho dijo.
2. Batswana le majapane.
3. Sejo sa majapane se moo ho kopantswe tlhapi, raese le dinawa.
4. Banna ba pheha nama ka pitsa e ntsho mme ba e kgoba ho fihlela e le bonolo.
 - Ba pheha ka metsi, mafura le dinoko.
5. Eya, ke setjhaba se phelang jwalo ka ditjhaba tse ding ba nwa senomaphodi sa kgase.
6. Karabo e tswa baithuting ba bang.

7. E aha mmele
- E hlatswa motho pelo.
8. Karabo e tswa maikutlong a baithuti.
- 9.

Phapano

Majapane

- Ba shushi
- Ba sebedisa dijo ho kopa mohope wa metsi.

Batswana

- ba ja mefuta ya dijo tseo e leng
- Tloo, serobe letlhodi, tshohlo
- Bogobe.

Tshwano

- Ba nwa dinomaphodi.
 - Ba ja nama feela.
 - Dijo tsa bona di ba fa diaha mmele.
10. Ba rata dijo.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Dipaterone tsa mopeleto Leq la 164 Buka ya Moithuti

Baithuti ba se ba ithutile haholwanyana ka paterone ya mopeleto

Ba fe mantswe ao o a ngotseng ka mokgwa o sa nepaehalang mme baithuti ba a ngole ka nepahalo. Ba hopotse paterone ya mopeleto ho ya ka moo e ngotsweng ka teng ho “ ditswakotleng:

- Toboketsa palo ya ditlhaku hore na di ba ka mathata afe mopeletong wa mantswe.
- Hlakisa le ho fana ka mehla ka tshwaetso ya lebopi ile ho mantswe a mang.
- Lebopi la tao ng hore le ka ba ka phetoho ya medumo jwang le leetsisi.
- Ba fe mehlala ho netefatsa seo. Ba fe sebaka jwale sa ho bala seratswana mme ba lokise mantswe a sa ngolehang ka nepo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti bana mantswe a ngotsweng ka ho phosahala mme ba a ngole ka mokgwa o nepahatseng. Thusetsa haholo mona hobane baithuti bana ba hloka thuso ba tiile.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba lokise sertswana sa bona ka ho phethahala mme ba ngolle b asa kgoneng tlapangollong bona ba etse ditokiso.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburi

Dikarabo tse lebelletsweng

Monna Mosotho o bitsitse kopano ya lenyalo la moradi wa hae. Batho ba ne tlile ka bongata ho tla thaba le bona. Batho ba ne fetjwa ka dijo tsa mefutafuta ho latela meetlo ya bona. Setjhaba se ile sa tsebiswa ka tsamaiso e keghethileng. Eitse ha ditaba di fihla ditsebeng tsa batho ba bobosela empa mahlo a le dijong. Ba ne ba se ba sa ikutlwe ke lephako. Mosadi wa batho a ntse a re lekile ho bua le bana bana empa ha ba na ditsebe. Bareki ba ntse ba rokisa bana bana mese ya bona.

Beke ya 3 le 4:

Ha re jeng ka nepo

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 4: Ho mamela ngangisano Leq la 165 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng

Tataiso ho moithuti hore ngangisano keng mme ho be ho phehisanwa ka sehlooho se itseng. Ba botse dipotso tse setshwatsho ho etsa dikaletsa tsa mosebetsi o latelang. O ka botsa dipotso tsena;

- Ngangisano e etsahala ho batho ba bakae?
- Ha ba bang ba bua sehlopha se seng sona se etsang?
- Na o dumellana ha ke re dihlopha tseo di ne latelana melao e nepahatseng? Tshehetsa karabo ya lona ka nepo.
- Ha o nahana sehlopha se seng ha se qeta ho tloha kalaneng se latelang se lokela ho ema se etsang bakeng sa lehlakore la sona.

Ba halosetse seo o se lebelletseng sehlopheng se seng le se seng. Ba fe nakwana ya ho batla tlhahisoleseding ho tshehetsa lehlakore la bona. Ba fe tab aka ho phethahala hore ba bang ba tla hanana le sehlooho ka mabaka ho jwalo le sehlopha se dumellanang le le mohopolo wono.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti sehlooho se seng mme ba ngangisane ka tataiso ya hao. Ba thuse ho ngangisana ka nepo o ntse o ba tataisa.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba arolelane sehlooho mme ba ngangisane ka pela ba sa kgoneng hore ba bone diphoso tsa bona.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng.

Sheba hore baithuti ba latela ditaelo tsa ho ngangisana le seo ruburiki e se batlang hore ba e latela ka nepo.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Moelelo wa maemedi Leq la 166 Buka ya Moithuti

Qala ho lelekela thuto ya hao ka ho akaretsa maemedi a mang j.k leemediqho, tshupi. Botsa dipotso ka wona o ntse o ba fa mehlala.

Jwale hlahisa leemedithuo hore lona le jwang hlalosa mofuta e mmedi ya leemedi e leng thuole tlhalosi. Ba rute ka tlhahisolelseding e hlahellang bukeng ya bona “ditswakotleng”

Hlalosa mofuta ka botlalo o ntse o fana ka mehlala le baithuti ba ntse ba etsa jwalo.

Ba bontshe tshebediso ya leemedithuo ho ya ka moo le sedisitsweng ka teng. Ba fe sebaka sa ho araba mosebetsi wa “ke tseo he moithuti”.

Menyetla e ekeditsweng.

Baithuti ba sa kgoneng

Ba badise ditswakotleng hape, mme ba fe di dipolelo moo lerui e leng lebitso bona ba a fetolele ho maemedi. Thusetsa moo ba hlolehang ho etsa se nepahetseng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse hammoho mme ba thuse bana ba sa kgoneng. Ba ba bontshe hore mabitso a fetolwa jwang.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Rona
2. (a) yena
(b) ona
(c) yona
(d) ona
3. (a) kgetha
(b) toboketsa.
(c) emela

Ho mamela le ho buisana

Mosebetsi: Puisano ya sehlopha Leq la 167 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng.

Tataiso ho titjhere

Pele baithuti b aka buisana sehlopheng ba fe sebeka sa ho hlaloba setshwantsho mme ba buisane ka dipotso tsa setshwantsho. Mosebetsi wona o tla ba thusa hore ba tlo buisana ka nepo dihlopheng tsa bona. Laela sehlopha ka seng ho tlalehela phaposi seo ba se fumaneng setshwantsho. Ba qetelle ka ho fana ka diphehiso tsa hore ba lokela hoba ho sebetse jwang dihlopheng mosebetsing latelang.

Ha ba qala mosebetsi wa thuto yen aba hlalose potso kapa sehlooho ba se utlwisise ka ho otloloha. Ba fe sebaka sa ho sebetse ka bo bona ho bontsha metjha e hlahisitsweng mosebetsing wa pele ba buisana. Ha ba qetile ho buisana ba fe sebaka sa ho fana ka tlaleho ya dikarabo tsa dihlopha tsa bona. Lokisa moo ba sa sebetse hantle teng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe sehlooho se seng ka dipuisano tsa sehlopha mme ba buisane ka ditaba tsa bona . Thusetsa moo ba sa kgoneng.

Baithuti ba sa amahareng/ ba kgoang

Ba fe sehlooho se seng ba buisane ka sona ba nto tlalehela baithuti ba sa kgoneng.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Pele ba buisana

- (a) Ba tla buisana ka taba e itseng.
(b) Ho tsamaisa dipuisano.
(c) Ho lekola hore baithuti ba etsa mosebetsi.
(d) E leng ho hlompšana, ho mamelana, arolelana mehopolo.
- Ba tla etsa diphuputso dihlopheng tsohle ba nto nehela.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Dikao Leq la 168 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti mefuta ena e latelang ya dikao. O ka sebedisa mehlala ena ho ikgopotsa ka dikao tse botsitsweng mosebetsing wa “ke tseo he moithuti”

- Sekao: ho ja hona ho monate haholo.
- Sekahore: motswadi o rata hore ban aba je ka nepo.
- Sekaokgoneho: motswadi a ka ja dijo ka nepo. Kapa nka ja dijo hantle.
- Sekaotaelo: Jang dijo ka pele/ ja dijo ka pele moithuti

Neha baithuti sebaka sa ho etsa dipotso tsa “ke tseo he moithuti” ba latele ditaelo tseo ba di filweng mosebetsing.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe dipolelo tse mmalwanyana tse ho dikao tse fapaneng tseo ba buleng ka tsona. Ba thuse moo ba kgoneng ho fumana mofuta wa sekao o sebedisitsweng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse hammoho le ba hlolehang b aba bontshe mabopi a kgethollang dikao ka ho fapana

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ke baithuti	Eo e seng ya mmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

- Ho j aka nepo ho a hloka hahala.
- dijo tsena di re lokela ho di fapanya hore mmele o hole.
- Papa le reisi le tse ding di ikemiseditse ho fa mmele matla hore ban aba tsebe ho sebetsa.

- Nahana ka hloko hore o tle o atlehe bophelong.

- Mmele oma o ka hola ka nepo ha e le hore lesea le fetjwa ka nepo.
- Tlhelang mekgwa ya kgale hobane e ka bakela bana mathata.
- Rutang bana ba lona ho ja diaha mmele.
- Nahana kaa

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 5: Ho bala padi Leq la 168 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Pokello ya dingolwa

bukantswe

Tataiso ho titjhere

Mothating ona baithuti ba se ba ba tla ba tlwaetse mefuta e fapaneng ya ditema tse balwang. Jwale wena ba botse makgetha a padi o ntse o ba etsetsa mehlala ka tseo di leng ho pokello ya bona ya dingolwa. Ba hopotse ka palekgutshwe eo ba seng ba e entse dikgaolong tse fetileng leka ho batla phapang mahareng a yona le padi. Bontsha baithuti ka diketsahalo, baphetwa le bolelele ba yona.

Pele ho ho bala

Ba hopotse hore mosebetsi wona ke selelekela sa mosebetsi o matla o tla latela ha ba qeta wona. Ba laele ho kgetha padi eo ba e ratang mme mehopolo ya bona e tsepame ho mefuta ya baphetwa ka hloko ba nto lekola ditaba tsa teng ba di okola. Ba botse dipotsonyana ho aletsa mosebetsi wa pele wa ho mamela. Ba fe sebaka sa ho bala lekola sehlooho sa padi le ho okola dintlha tseo di tla ba tataisa ho fumana dikarabo tsa hae ka bobedi ba nto araba mosebetsi wa ‘Ke tseo he moithuti’

Nakong ya ho bala

Neha baithuti sebaka sa ho bala padi eo o tla beng ba kgethetse yona. Pele ho moo ba fe sebaka sa kgutlella makgetha a padi dikgalong tse fetileng ho ikgopotsa le ho itokisetse ho araba dipotso ka nepo. Ka mantswe a mang sehlopha ka seng se tla o tlalehela seo ba se utlwileng. Ho tloha moo ba fe sebaka sa ho lekola dipotso tsa kamorao ho ho bala ba nto di ngola Bukeng ya Mosebetsi araba. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso tsa “ke tseo he moithuti.”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Baithuti ba bala padi hape ka tataiso ya titjhere mme ba arabe dipotso tse tshwanang le tse bukeng. Ha ba ntse ba hloleha leka ho thusetsa ka moo o ka kgonang ka teng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa bona di phethahale mme ba balle baithuti ba ntse ba hloleha. Ha ba ntse ba hloleha leka ho thusetsa moo ho kgwehlang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

Pele ho ho bala

Dikarabo di laolwa ke padi eo titjhere a tlabeng a e kgethile.

Kamorao ho ho bala

Dikarabo di laolwa ke padi eo titjhere a tlabeng a e kgethile.

Thothokiso Leq la 169 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya pokello ya dingolwa
Bukantswe

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti ka sebopeho sa thothokiso se ka ntle hore a shebane le mela, sepeboho sa thothokiso, mokotaba le tse ding. Kgetha thothokiso ho tswa ho bukeng ya bona eo ba e balang ba botse dipotso ho ba hopotsa makgathe ao ba tla sebetsana ka wona. Ka morao ho moo ba fe sebaka sa ho araba dipotso ho “ke tseo he moithuti”

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ho ja dijo tse nepahetseng. Moo a reng ba tlohela ho a dijo te tswakere kapa tse qetellong ya phirimathi.
2. Ho ila dijo tse tswakere.
- Hobane sedi ka mofuta ya dijo tse sa lokang.
3. Mothofatso.

4. Masisapelo, boikarabelo

5. (10) > motho a seke a ja sejo se le seng nako e telele.
(11) > a je dijo ka tekatekanyo a seke a ja sena le sane.
6. letsatsi le letsatsi
7. - mongodi o hlalosa hore motho a hokomele bophelo ba hae ka ho j aka nepo.
- o hlakomedisa batho ka ho ila dijo tse seng matla jwalo ka tsa tswakere.
- o etsa bath oho ja ka nepo ho qoba malwetsi a kotsi a pelo le a mang.
- batho ba eletswa ho nwa metsi hobane a etsa karolo ya bohlokwa mmeleng.
- oqetella ka hore batho ba je dijo ka tekano e seng sejo se le seng nako e telele.

Dibopeho le melao ya tsebediso ya puo

Dipolelo tsa dipotso Leq la 170 Buka ya Moithuti

Etsa mehlala eo baithuti ba e tsebeng ka ho botsa dipotso. Mohlala monna o bua le mosadi **ke mang ya buang le mosadi**). Ngola dipolelo feela tlapangollong mme o re ba di fetolele ho dipotso. Seka lebaka ho ba hopotsa letshwao la potso(?) leo le ngolwang qetellong ya polelo. Ba fe nako ya ho araba dipotso tsa “ke tseo he baithuti.”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgonang

Ba nehe dipolelo mme ba di fetolele ho dipotso ka tataiso ya bona.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse hammoho le ba sa kgonang ba bontsha hore dipotso di botswa jwang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

6. Ho ja dijo tse nepahetseng. Moo a reng ba tlohela ho a dijo te tswakere kapa tse qetellong ya phirimathi.
7. Ho ila dijo tse tswakere.
- Hobane sedi ka mofuta ya dijo tse sa lokang.
8. Mothofatso.
9.
 - (a) Moithuti o ikwetlisetsa eng?
 - (b) Lengau le ja dijo tsa ngwana tse jwang?

- (c) Mang o phehile moroho?
- (d) Ngwana o phehile dijo jwang?
- (e) Morekisi o tla rekisa moroho neng?
- (f) Ngwana o kgaola makala a kae?
- (g) Mosadi o belehile ngwana wa mong?

Ho bala le ho boha

Tekokutlwisiso Leq la 170 Buka ya Moithuti

Pele ho ho bala

Mona o ba fa monyetla wa ho halahloba kerafo mme ba ipopela menaho ya kelello o tla kgona o tla ba tataisa ho araba dipotso tsa ho pele ho ho bala. Ba hopotse hore jwale mona ba lokela ho sebetsa ka boitelo hobane ke kaletsa ya mosebetsi o latelang. Ba sebedise buka ya dipalo ho ikgopotsa ka kerafo ya bara. Ha baqetile ba arabe dipotso tsa “ke tseo he baithuti”

Nakong ya ho bala

Ba hopotse metjha ya ho bala temakakutlwisiso ba botse ka mawa a sebediswang ha bolwa tema ka mokgwa o tjena. Ba bale tema ka bonngwe. Ha ba qetile ho buisana ka tsona ba fe nako ya ho araba dipotso tsa “ke tseo he moithuti.”

Menyetla e ekeditsweng.

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe tema e nngwe e batlang e le bojwana mme ba sebedise dipotso tsa mosebetsi. Thusetsa moo ho hlokalahalang

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ee, tshiya e tshwerwe ke motho wa ntho e nngwe le e nngwe.
2. Moo bophelo bo itshetlehleng teng.
3. - Ho ja dijo ka nepo.
- Batho ba seke ba ja sejo se le seng nako e telele.
- Batho ba je dijo ka tekanyo.
4. Ho ja dijo ka nepo le ho ipaballa.
5. Ee. Mmele o hloka dijo kaofela empa hannyane nyana.

6. (a) Mahloko a ka fokodisa mmele.
(b) ha e nkele hloohong/ ha ba e nke e le bohlokwa .
(c) ho ntsha ditshila mmeleng.
7. malwetsi a tlhella mmele.
8. Ho molemo ho etsa ho lokileng ho na le ho emela hore o phekolwe.
9. - ho bua nnete ho motho.

Dibopeho le melao le tshebediso ya puo

Makgathe Leq la 172 Buka ya Moithuti

Mothating wona baithuti ba se ba kgona ho tseba makgathe a fapaneng. Ba fe dipolelo feela mme o re ba di fetolele ho makgathe ao o tla ba nehang ona. Leka ho hlakisa mabopi a magathe a fapaeng jwalo ka “tla” lekgahe letlang, ile lekgahe lefetile ,sa ntse, lekgahe letswelli. Pele o k aba fa sebaka sa ho ngola ba hlalositse sebopeho sa polelo hore e bopilwe ka moetsi – leetsi- moetsi ka nako tse ding ho kenngwa katoloso kapa tlatsetso. Neha baithuti sebaka sa ho etsa mosebetsi wa ‘ Ke tseo he baithuti”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Neha baithuti bana dipolelo tse kgutshwanyane tse lobokaneng mme bona ba di ngole ka nepo. Ba thuse ho ngola polelo ho ya ka makgathe a ka masakaneng.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Thusa baithuti ba sa kgoneng ho ngola ka nepo. Ba bontshe ba bang ka moo dipolelo di ngolwang ka teng.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Batho ba ithuta ho a ka nepo.(lelwale)
2. Baithuti ba tla shebella thuto ya phepo e ntle hosane.(letlang)
3. Titjhere o ile a re ruta ka ho j aka nepo maobane. (lefetile)
4. Ke ile ka matha haholo nakong e fetileng. (lefetile)
5. Moithuti o ngola resepe ya dijo tse monate kajeno.(lekgahe lelwale)

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 6: Ho ngola dayari Leq la 172 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya mehlodi

Buka ya Moithuti

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti ka dayari ke moo ho ngolwang ditaba ka diketsahalo tsa motho tseo a ingolletseng tsona letsatsi le letsatsi. Diketsahalo di latellana ho ya ka matsatsi ao di etsahalang ho yena. Bahopotse makgetha a ho ngola dayari ho “ditswakotleng” o be o ba fe sebaka sa ho bala mohlala wa dayari ya Lereko. Empa pele o ka etsa mosebetsi wa “ke tseo he moithuti” ba lokela ho ela hloko dintlha tsena;

- Ba tlo sebedisa mmapa wa monahano ho hlophisa dintlha tsa bona tsa ho ngola dayari
- Ela hloko hore baithuti ba latela sebopeho se nepahetseng ho ngola dayari
Boela o sheba hore baithuti ba sebedisa puo e nepahetseng ya sesotho
- Taba ya bohlokwa ke hore baithuti ba latetse tshebetso ya ho ngola ho ya ka moo e bontshitsweng ka teng bukeng ya bona?
- Ba latele tsela ya moralo
- Ba etse mokgwaritso wa pele ba sebedisa mmapa wa monahano
- Tshebediso ya puo ke e nngwe ya ntho e fang baithuti mathata. Sheba hore e be ba tseba ho sebedisa mantswe a loketseng na le matsshwao a puo a sebediswa ka nepo.
- Ntho e nngwe eo ba hlokanang ho thuswa ka yona, ke ho hodisa tlotlontse. O ele hloko hore ba se ke ba lahlela maele, dikapuo le mekgabisopuo ba sa e hlalosa ka nepo.

Titjhere o lokela ho hatella dintlha tsena ka mokgwa ona:

Tshebetso ena ena e na le mehato ena:

- **ho etsa moralo** – mona o ngola mehopolo ya bohlokwa kapa ya sehlooho eo o tla e sebedisa. Hopola hore mehopolo ya sehlooho ha e tsamaye e le meng. E lokela ho ba le e e tshehetsang. Boela o ikgotse hore koranta e sebedisetswang bo mong, le hona ka sepheo sefe.

- **Ho ngola mokgwaritso wa pele** – mona o sebedisa mehopolo ya sehlooho le e e tshehetsang. Ka mantswe a mang ke yona yane eo o e hlahisitseng moralong wa hao. Puo ya hao eo o e hlophisitseng ka mora hoba o bokelle dintlha, e tla ba bohlokwa mona. Sehalo sa hao se tla dumellana le bao o ba ngollang (baamohedi ba ditaba). Ha o a lokela ho lebala hore mehopolo ya hao ya sehlooho, ke yona e tla laola ho ngola dayari ka nepo le dintlha di latellana ka nepo.
- Ha o se o entse mokgwaritso o lokela ho boela ho ona, ka sepheo sa ho o lokisa le ho o ntlafatsa. Mona o lokisa tshebediso ya mantswe, ya dipolelo mme e bile o ka fetola le dintlha tsa hao ho ya kamoo o bonang ho hlokeha. Sepheo se seholo ke ho hlahisa sa dayari (sehlahiswa) se phethahetseng, se nang le dintlha tse nyallanang hantle.
Ke mohatong ona moo o ka o fang moithuti e mong ho o tshwaya diphoso. Ha a se a entse jwalo, ngola botjha o se o o lokisitse, o ntlafetse.
- Jwale o tla nehelana ka mosebetsi (dayari) o phethahetseng hore titjhere a o tshwaye.

Hopola hore o tla sebedisa ruburiki ho tshwaya mosebetsi ona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe sehlooho se seng sa koranta mme se batle se tsamaelana le maemo ao ba phelang kahara ona hore ba tle ba nolofallwe. Thusetsa moo ba sa kgoneng.

Baithuti ba sa amahareng/ ba kgoang

Ba fe sehlooho se seng mme ba iketsetse koranta ho latela seo ba se rutilweng. Ba balle baithuti ba sa kgoneng hore bona ba entse koranta ya bona jwang.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

- Lekola hore ba latetse metjha ya tshebetso ya ho ngola.
- Ba sebedisitse mmapa wa monahano.
- Sebopeho se latetswe ka nepo
- Ba tsepame sehloohong .
- Tshebediso ya puo le lekgathe le nepahetseng.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ntlha le mohopolo Leq la 174 Buka ya Moithuti

Hlalosetsa baithuti phapang mahareng a ntlha le mohopolo hore keng ba sebedisa maikutlo a bona. Ba rute phapang ba sebedisa tlhakisetsa ho tswa ho “ditswakotleng”. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso ho tswa ho “ ke tseo he baithuti”

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe dipolelo tse kopakopaneng tseo e leng mehopolo le dintlha, ba dihlophise.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse hammoho le baithuti ba sa kgoneng, ba ba hlalositse le ho ba bontsha hore di fapana jwang.

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa tekanyetso	Disebediswa tsa tekanyetso
Ka titjhere	Eo e seng ya mmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng.

Mohopolo

- Ntate o ile a nkeletsa ho fokotsa mmele e le ho qoba bolwetse ba pelo, mofetshe le amang.
- Baithutimmoho le nna ba a ntsheha ba re ke a ikemela.
- Ke makaditswe ha letsatsi la boraro maoto a ka a le bobebe ebile ke tsamaya ntle le letshweya.

Dintlha

- Ke a ikwetlisa empa ke tsamaya ke ntse ke phomola. Ha ke inehela, hosane ke eketsa nako ya ho ikwetlisa.

Review Copy

KGAOLO YA 10 Bohahlaudi

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Beke ya 5-6: Bahale ba rona

Ho maela le Ho bua	Ho bala le Ho boha
<ul style="list-style-type: none"> Mawa a ho mamela le ho bua Bonketsisane Puisano 	<ul style="list-style-type: none"> Tema ya dingolwa –padi Thothokiso Temakutlwisiso yah o bala Kgutsufatso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> Ho ngola tema ya kgokahano e leng obitjhuwari/tsa bophelo ba motho Tsepama hodima tshebediso ya h o ngola 	<ul style="list-style-type: none"> Maetsi Mabitso Sesosa le ditlamorao Tshebediso ya lentswe le le leng bakeng sa a mangata

Beke ya 5 le 6: Bohahlaudi

Ho mamela le Ho bua

Mosebetsi wa 1: Ho mamela tema e ballawang hodimo Leq la 175 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Buka ya Titjhere

Tataiso ho titjhere

Ruta baithuti bohlokwa ba ho mamela. Re bua ka ho mamela ha ba ballwa, ha ba fuwa ditaelo, ditshupiso, ba le puisanong, moqoqong le ha ba mametse tlhahisoleseding e itseng. Thutong ena o ka balla baithuti tema kapa wa ba mamedisa tema e hatisitsweng. Ruta baithuti hore ho mamela ke tshebetso. Hatella mehato ya bohlokwa tshebetso ya ho mamela e leng:

- Pele ho ho mamela
- Nakong ya ho mamela
- Ka mora ho mamela.

Ruta baithuti molemo wa mohato o o mong le o mong. O se ke wa ba ruta feela empa o be o etse

bonnete ba hore ba sebedisa mehato ena ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Baithuti bana ba ka thuswa ka ho mamediswa ditaba tsa seyalemoya.
- Titjhere a dule le bona ka nako e behetsweng mosebetsi wa ho thusa ba sa kgoneng. A hlokomela ho re ba mamela le ho bua mme a ba tataise ka dipotso tse bonolo.

Baithuti ba mahareng le ba kgonang:

- Baithuti ba ka dula ka dihlopha mme ba ballana ditema ho tswa dimakasineng.
- Titjhere a ba kgothaletse hore nako le nako ba be le moetapele ya tla laolang ho balla hodimo.

Jwale mamela ha titjhere a o balla kapa a o bapalla tema e rekotilweng

Ka selemo sa 1992 Mafrika Borwa a ile a vouta ho fedisa kgethollo. Dilemo tse nne ka morao ho moo komiti ya mmuso ya hlahisa hore bohahlaudi bo sebediswe e le sebetsa kahong ya moruo, dikamano le tikoloho le ho matlafatseng ditjhaba tse neng di nyahladitswe nakong ya pele

Ha jwale ho bonahala eka meralo eo e qala ho beha ditholwana. Pakeng tsa selemo sa 1994 le 2002 bahahlaudi ba matswantle ba ile ba ata ka dimilione

tse 3.7 ho isa ho tse 6.4 kapa diporosente tse 72 ho ya ka tlaleho ya Lefapha la Tikoloho le Bohahlaudi.

Jwalo ka e nngwe ya di indaseteri tse holang ka potlako Afrika Borwa, bohahlaudi bo itlhomme pele ho feta kgauta. Bohahlaudi bo tlisa tjhelete e kaalo ka dibilione tse 8.3 tsa didolar tsa Amerika ka selemo ha e bapiswa le kgauta e tlisang dibilione tse 6.6 tsa didolar, tsena ke ditaba tse boletsweng ke Azar Jammie, e leng setsebi sa moruo sa Econometrix.

Batho ba tla mona bakeng sa letsatsi la rona. Ba etela Motse Kapa e leng motse o nkuwang e le o mong wa metsi e metle lefatsheng. Ba tla bakeng sa diphoofolo tse hlaha, mefuta e fapaneng ya batho ba rona le ditso le bokgabo ba naha le nalane ya rona. Ba tla naheng ya Nelson Mandela.

Leha e fetwa ke lekala la tlhahiso jwalo ka moamohedi wa ditjhelete tsa kante, bohahlaudi ke mawa ao naha e tsepamisitseng maikutlo ho wona ho fokotsa tlhokeko e phahameng ya mesebetsi. Ditsebi tsa moruo di lekanya hore ho thehwa mosebetsi o le mong bakeng sa bahahlaudi ba leshome ba matswantle ba etelang Afrika Borwa.

Ditsebi di bolela hore bohahlaudi bo ka sebediswa e le sebetsa kahong ya ho tlisa bafumanehi ba naha ka hare ho sedikadikwe sa moruo.

Ho latela Patrick Matlou mosebeletsi wa Semmuso wa bohahlaudi Lefapheng la Tikoloho le Bohahlaudi o re “Re fetotse lepatlelo la dipolotiki hoba demokerasi e felletseng. Jwale re hloka ho fetola lepatlelo la moruo.” O tswela pele ka hore “o ke ke wa ba le diporosente tse 80 tsa baahi ba naha di kwalletswe kante ho sedikadikwe sa moruo, mme bohahlaudi ka diketsahalo tsa bona tse nammeng tse kenyeletsang dipalanngwang, bodulo/marobalo le phepo ke e nngwe ya makala a loketseng ho hulela batho ba neng ba tinngwe menyetla pele moruong.

E qotsitswe le ho lokiswa ho tswa ho <http://news.nationalgeographic.com/news/205/03/0328-050328-southafrica.html>

Dikarabo tse lebelletsweng

Karabo di tla fapana dipotsong tsohle tsa kamora ho mamela.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Maamanyi Leq la 176 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho ba ruta tlhaloso ya maamanyi le kamoo a sebediswang kateng polelong. Bukeng ya Moithuti ho hlalositswe mehlala e fapaneng ya maamanyi, mme o ka sebedisa buka eo le mehlodi e meng ho ba ruta ha batsi ka mabopi a maamanyi.

Dikarabo tse lebelletsweng

- (a) bahahlaudi ba ratang diphoofolo
- (b) diphoofolo tse hlaha
- (c) ba pelo di thata
Eketsa mehlala e meng ho tswa temeng
- (c) hlaha, thata, sebete
ba ratang > leamanyi le bopilweng ka leetsi
tse bohlale > leamanyi le bopilweng ka lebitso
tse hole > leamanyi le bopilweng ka lehlalosi
Eketsa mehlala e meng ho tswa temeng
- (d) Ba ratang
Ba > lehokaleamanyi
Ratang > motso kapa kutu ya leamanyi

Ho mamela Puisano Moithuti

Leq la 177 Buka ya

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng

Tataiso ho titjhere

Ho mamela le ho bua ke bokgoni/boitsebelo ba sehlooho boo baithuti ba bo fumanang. Ho mamela le ho bua ho kgothalletsa baithuti ho sebetsa ka bohlokolosi ka ditema tse fapaneng, ka ho buisana le ho arabela dipotso tse ammanang le tema. Ruta baithuti mefuta e fapaneng ya puisano. Hona ho etse ka morero wa ho ba bontsha bohlokwa ba dipuisano. Ruta baithuti tsamaiso e nepahetseng ya puisano. Laela baithuti ho lekola dintlha tsa puisano tse hlahisitsweng bukeng tsa bona. Ruta baithuti makgetha a puisano ya molomo

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

- Neha baithuti dihlooho tse bobebe kapa mehlala e mengatanyana eo ba ka e sebedisang ho ntshetsa puisano pele.

Baithuti ba kgonang:

- Ba fe mosebetsi wa motho ka mong, moo ba iqapelang seratswana sa puisano ka dithlooho tseo ba ikgethelang tsona.
- Ba fe sebaka sa ho nehelana ka puisano tsa bona phaposing ya borutelo, o hlokometse hore ba etse dipuisano ka bobedi

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhene ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Bonngwe le Bongata Leq la 178 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Tataiso ya titjhene

Fana ka tlhaloso ena ya hore bonngwe ke lentswe le supang ntho e le nngwe athe ka bongata ke lentswe le supang ntho tse fetang bonngwe.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. (a) Karabo di tla fapana
(b) Karabo di tla fapana.
2. (a) Dipolelo di tla fapana
(b) Dipolelo di tla fapana
(c) Dipolelo di tla fapana
(d) Dipolelo di tla fapana
3. Karabo di tla fapana.

Ho bala le Ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho bala tshwantshiso/ terama Leq la 178 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya tshwantshiso

Dibuka tsa ho manolla dingolwa

Tataiso ya titjhene

Manollo le tlhaloso ya dingolwa e se e ile ya etswa haholo dikgaolong tse fetileng mme ha jwale ntshetsa pele thuto ena ka ho ruta baithuti ba hao ha batsi ka tshwantshiso.

Toboketsa dintlha tsa bohlokwa tse ngotsweng Bukeng ya Moithuti mabapi le tlhaloso ya tshwantshiso. Dintlha tsa moralo tse hlahellang

bukeng eo di lokela ho hlakiswa ha batsi. Dintlha tseo ke tsena:

Moralo

Moralo ke majwana a motheo ao pale, palekgutshwe le terama di ahelletsweng hodima ona. Majwana ao ke ana:

1. Tlhekelo:
Kgolo/Tharahano
2. Sehlohlolo
Tharollo/Mothipoloho

Sebopelo sa tshwantshiso

Terama e jwalo ka puisano. Beng ba ditaba ba a ipuella mme ditaba tsa bona ha di kenngwe ka masakaneng a di-a-bulwa le di-a-kwalwa. Mabitso a dibapadi le ona a a hlalisa nako e nngwe le e nngwe ha sebakadi seo se bua. Diketsahalo tsa tlatsetso tse jwalo ka nako, sebaka le seo sebakadi se se etsang di ngolwa ka hara masakana mme hangata di ye di ngolwe ka mongolo o tsekaletseng.

Ha o se o ba rutile makgetha a bohlokwa a tshwantshiso, ba laele ho bala tshwantshiso/terama ya ho qetela ho tswa bukeng ya Pokello ya dingolwa

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Dipolelo Leq la 180 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhene

Qala ka ho hlalose tsa baithuti mefuta e fapaneng ya dipolelo. Neha baithuti polelonolo e le nngwe mme o thusane le bona ho eketsa polelo eo ho bopa polelokopane le polelomamarane. Ba laele ho lekola le mehlala e hlalositse bukeng ya moithuti.

Dikarabo tse lebeleletsweng

1. Polelonolo di tla fapana > Monna o reka diphoofolo.
2. Polelo di tla fapana > Monna e molelele o reka diphoofolo tse hlaha.
3. (a) Ba rata ho boha diphoofolo tse hlaha athe ba bang ba rata dithaba.
(b) Ke tla etela mose le batswadi ba ka ha ke qeta dithuto tsa ka
(c) Morake o dula a re phetela hore o lakatsa ho hlwa thaba ya Drakensberg empa o a tshaba.
(d) Moruo o matlafatse ka lebaka la bohahlaudi feela mesebetsi yona e ntse e haella.

Ho bala thothokiso Leq la 180 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e fapaneng ya manollo ya dithothokiso.

Buka ya dithothokiso

Tataiso ya titjhere

Ruta baithuti bokgabo ba thothokiso, ba rute tlhaloso ya bokgabo ka bong, ba kgone ho bo bona ka hara thothokiso, ba be ba tsebe le molemo/bohlokwa ba bona moleng wa thothokiso kapa thothokisong ka kakaretso.

Tseba seo thothokiso e buang ka sona mme o be o tsebe hore ke a mofuta ofe hore o kgone ho hlaloesetsa baithuti. Mohatong ona ho hlokeha kutlwisiso e phethahetseng ya thothokiso.

Tseba sebopeho sa kantle le sa ka hare sa thothokiso. hlaloesetsa baithuti dibetsa tsa thothokiso tseo sethothokisi se di sebedisitseng thothokisong. Thutong ena tsepamisa maikutlo hodima moruo/raeme mmoho le mekgabisopuo.

Tseba bohlokwa ba dibetsa tsena moo di sebedisitsweng meleng ya thothokiso. Ka mantswe a mang o kgone ho hlalosa hore di sebedisitswe ka sepheo sefe moo thothokisong.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ho manolla thothokiso ho hloka kutlwisiso e tebileng hobane e batla bokgoni bo itseng ho baithuti! E hloka kutlwisiso le bokgoni ba ho hlwaya dibetsa tse sebediditsweng thothokisong. Ka hona o lokela ho thusa baithuti ba nang le bothata ho utlwisisa ha ho:

Kgetha dithothokiso tse bonolo mme o ba tataise ka tsona.

Ka thothokiso tseo tse bonolo, ba rute ho manolla le nahana ka bobatsi. Thothokiso di hloka hore baithuti ba dumelle dikelello tsa bona ho nama.

Ba rute ho tshehetsa seo ba se buang/dikarabo tsa bona ka ditaba tse fumanwang meleng ya thothokiso.

Baithuti ba kgonang

Ba fe mosebetsi wa ho manolla dihlopheng tsa bona. Ba kgethele dithothokiso tse thatanyana hore ba tle ba phephetsehe.

Tekanyetso

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Ke tshebediso ya mantswe a nang le modumo o tshwanang dinokong tse qetellang.
2. Morumo wa qalong le wa hare

3. Karabo di tla fapana

4. (a) Papiso > ho bapisa ntho tse pedi tse sa tshwaneng empa di na le tshwanonyana e itseng feela. E bonahala ka ho sebedisa mantswe a kang, jwalo ka, se ka, sa jj.
(b) Lepata > ho etswa eka ho latolwa ntho empa e le hore e a pakwa hore e hle e hatellwe.
(c) Poeletsamodumo > Ke phetapheto ya medumo polelong.
(d) Pheteletso > Seo ho buuwang ka sona se feteletswa ka ho senyefatsa kapa ho se hodisa ho feta tekano, sepheo e le ho hatella sefutho sa yona.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Puo ya leeme le puo e nkang lehlakore Leq la 182 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Phokojwe ho phela e diretsana. Polelo ena Pule o e utlwisitse hantle ho feta banna ba bang Banna ba bohlale ba ema ka maoto ho iqalla dikgwebo
Pule jwalo ka monna wa Mosotho o a tseba hore kgwebo tse atlehang ke tsa Basotho.
2. Pule ke yena feela ya utlwisisang ha banna ba bang ba sena kutlwisiso
Banna ba sa iqalleng dikgweboha ba bohlale Ke kgwebo tsa Basotho feela tse atlehang, tsa merabe e meng ha di atlehe

Ho bala temakutlwisiso Leq la 183 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng

Tataiso ho titjhere

Titjhere a rute baithuti mawa a ho bala a hlalositsweng bukeng ya moithuti. Baithuti ba bontshwe le ho kwetliswa ho sebedisa mawa ana. Sena se tla etsahala habobebe ha titjhere a sebedisa ditema tse loketseng. Ho etsa mehlala:

tema e nang le tlhahisoleseding e arohantsweng hantle temeng (mohlomong ka dihloohwananyana tsa yona) ha ho rutwa lewa la *ho tlodisa tema mahlo*

moo baithuti ba batlang tlhahisoleseding e itseng, athe ho

okola tema teng ba fuwe tema e ngolehileng hantle ka sehlooho tse itseng moo baithuti ba tla bala seratswana ka seratswana ha ba leka ho fumana mohopolo wa sehlooho wa tema, kapa ba batla mookotaba wa yona. Ha ba etsa hona ba bala mola ka mola.

Dintlha tsa bohlokwa di totobatswe:

Pele o bala

O lokela ho okola tema kapa seo o tla se bala. Ho okola tema ke ho bala ka sepheo sa ho fumana mookotaba kapa mohopolo wa sehlooho. O etsa jwalo o sa bale ka botebo ka ho bala mola le mola. O bala ka potlako o tsamaisa mahlo hodima tema.

Dintlha tsa bohlokwa ha o okola tema bala sehlooho

seratswaneng ka seng, bala polelo e qalang, e mahareng le e qetellong.

sheba mantswe a o thusang ho fumana mookotaba.

Mohlala: Sena ke se etswang ke motho ha a hohetswe ke taba e itseng

koranteng, empa a se na nako ya ho e tsepamisetsa maikutlo.

Ho tlodisa tema mahlo. Ka lewa lena o bala ka potlako, e le ha o batla tlhahisoleseding e itseng. Ha o senye nako ka tseo o sa di hlokenge, o di feta feela. Sena ke sona seo o se etsang ha o batla lentswe le itseng bukantsweng. Nahana hape hore o etsa jwang ha o batla lentswe kapa polelo e itseng temeng.

Ha o se o fumane lentswe kapa polelo eo, ke hona o kgutlelang seratswaneng seo ho badisisa hantle hore o fumane moelelo/kutlwisiso ya yona.

Lewa le leng ke la ho akanya. Ka lona o sebedisa tlhahisoleseding, dihlooho, le mantswe ao o a fumaneng ha o okola kapa o tlodisa tema mahlo. O di sebedisa ho akanya/nahana hore e be tema e bua ka eng.

Nakong ya ho bala

- Jwale o tsepamisa maikutlo ho seo o se balang.
- tlameha ho fumana moelelo/kutlwisiso ya seo o se balang.
- batla moelelo wa mantswe le dipolelo tseo o sa di utlwiseng.
- Nyalanya dikarolo tsa seo o se balang, o bone hore ditaba/tlhahisoleseding eo e hokahana le ho dumellana jwang.

- Iketsetse dinoutsu kapa kgutsufatso ya seo o se balang.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Balla baithuti bao tema e kgutsufatswang makgetloa fetang bonngwe.

Ho na le hore ba arabele dibukeng tsa bona, ba ka araba ka molomo mme la buisana ka dikarabo tsa bona. Sena se ka ba fa monyetla wa ho bona diphoso tsa bona yaba ba a di lokisa.

Ka mora mona o ka ba neha tema e nngwe ba e arabela dibukeng tsa bona.

Baithuti ba kgonang

Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona.

Mosebetsi wa motho ka mong o tla ba thusa ho utlwisisa.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhene ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Diphoofole tse ka sehlohong Afrika Borwa, e leng tau, tshukudu, tlou, nare le lengau
2. Bohlokwa ba bohahlaudi.
3. Karabo di tla fapana
4. Karabo di tla fapana
5. Ho timetsa
6. i)Ho nepa ditaba
ii) Ho etella ditaba pele
7. Ho eta ha bahahlaudi
8. Tjhe
9. O mphahlollotse motswalle, jwale ke bona bohlokwa ba bohahlaudi le hore re lokela ho hlokomela le ho boulella naha ya rona.

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mahlalosonngwe le Malatodi Leq la 184 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhene

Qala ka ho hlaloesetsa baithuti dikarolo tsena tse pedi tsa puo leha di totobaditswe bukeng ya baithuti. Ba fe mehlala ho matlafatsa kutlwisiso ya bona

Karabo tse lebelletsweng

1. Mahlalosongwe ke mantswe a nang le moelelo o tshwanang empa a ngolwa ka ho fapana.
2. (a) mmotokara > koloi
(b) mmetha > mokotla
(c) maqheka > maqiti/ malebaleba
(d) thelefounu > mohala
3. (a) bottle > bobe
(b) tlala > kgora
(c) metswalle > dira
(d) tjharola > seheshe

Ho ngola le Ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola raporoto Leq la 185 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Qala ka ho hlaloseisa baithuti ka tema ya raporoto le mefuta ya yona. Bontsha mokgwa wa tshebetso ha ho ngolwa raporoto. Fana ka sebopeho sa raporoto mme o fe baithuti sebaka sa ho ipalla tsena tsohle ka hara Buka ya Moithuti ha o se o hlalositse ditaba tsena ka ho ba ruta.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Baithuti ba thata fallwang ba hloka tataiso hore ba utlwisise sebopeho sa raporoto.
- Neha baithuti monyetla wa ho bala raporoto e dibukeng tsa bona mme ha ba qetile o sebetse mmoho le bona hore ba iketsetse raporoto e bonojana.

Baithuti ba kgonang

Ba nehe mosebetsi o mong o matlafatsang kutlwisiso ya bona.

Mosebetsi wa motho ka mong o tla ba thusa ho utlwisisa.

Ba fe dihlooho tse qholotsang maikutlo hore ba ngole raporoto ka tsona

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memorandamo

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Matshwao a puo Leq la 186 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya moithuti

Mehlodi e fapaneng

Tataiso ya titjhere

Disebediswa

Buka ya moithuti

Dibukakgakollo tse nang le matshwao ana

Tataiso ya titjhere

Ruta baithuti matshwao hore ba a tsebe. Baithuti ba bangata ha ba tsebe matshwao ana. Ka hoo ha ba a sebedise mme e bile ba bang ha ba a natse le ho a natsa. Toboketsa bohlokwa ba ona empa o tsepamise maikutlo hodima ditsejana/ diabulwa diakwalwa/ maqotsi. Ba fe ditema tse ngotsweng empa di se na wona. Ba badise tsona e le ho ba bontsha hore moo a leng siyo, ho boima jwang ho bala ka tshwanelo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng:

Ba fe mosebetsi o mongatanyana wa tlatsetso ka matshwao ana.

Dibukeng tseo ba di balang sekolong, kgetha diratswana tseo ho tsona mathswao ana a sebedisitsweng ka tshwanelo. Buisana le bona ka diratswana tsena.

Baithuti ba kgonang:

Ba fe diratswana tse fapaneng tse se nang matshwao a ho bala mme ba a kenye moo ho lokelang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Lenanenetefatso Memorandamo

Dikarabo tse lebelletsweng

Matshwao a ho bala seratswaneng.

Moketeng wa pulo ya sebaka sa bohahlaudi e leng Museamo motseng wa heso. Ramotse a re, re motlotlo ka tshebetso ena e ntle ya lekgotla la motse. Re nkile dilemo ho aha moaho ona. Moahi e mong a botsa, na tshireletso e tla ba teng bakeng sa batsamai ba tla etela sebaka see? Ramotse a arabela, ee, e tla feela e be teng

Poeletso

1. Ka 1994
2. Leano la ho sebedisa bohahlaudi kahong ya moruo
3. Kaho ya moruo, dikamano le tikoloho le ho matlafatseng ditjhaba tse neng di nyahladitswe nakong ya pele
4. Ee,
5. (a) Bohahlaudi ba matswantle bo atile ka dimilione tse 3.7 ho isa ho tse 6.4
(b) Bohahlaudi bo tlisa tjhelete e kaalo ka dibilione tse 8.3 tsa didolara tsa Amerika ka selemo
6. Ba tla bakeng sa diphoofolo tse hlaha, mefuta e fapaneng ya batho ba rona le ditso le bokgabo ba naha le nalane ya rona

Puo

1. (a) indaseteri tse holang
(b) diphoofolo tse hlaha
(c) ditjhelete tsa kantle
2. (a) tse hlaha
(b) tse holang > leetsi

(c) tsa kantle > lehlalosi

4. Bohahlaudi
5. Ke polelonolo
6. (a) barui
(b) mebe

Dingolwa

1. Ke tshebediso ya mantswe a nang le modumo o tshwanang dinokong tse qetellang
2. Ke tsela eo dinoko tse nang le modumo o tshwanang di hlophisitsweng ka oona
3. (a) Ntho e sa pheleng ho buuwa ka yona jwalo ka ha eka e a phela. Ke hore e fuwa mekgwa ya ntho e phelang
(b) Ho sebediswa mantswe a hanyetsanang/ a latolanang ho hlakisa ho hong ho itseng
(c) Motho o bitswa ka ntho eo a tshwantshwang le yona
(d) Ho sebediswa puo e bebofatsang puo e hlabang kapa e hlohlotsang ditsebe le hona ho fokotsa sefutho le ho thethefatsa mantswe a bohale a ka utlwisang motho bohloko

Review Copy

Tjhebokakaretso ya kgaolo

Kgaolong ena ke moo o tla menahana o ikgotse tsohle tseo o ithutileng tsona. Tsa molomo, tse balwang, dingolwa le tse ngolwang.

Beke ya 7-8: Bahahlaudi	
Ho mamela le Ho bua	Ho bala le Ho boha.
<ul style="list-style-type: none"> • Ho mamela puo e hlophisitsweng. • Ho mamela Inthavui. • Ho mamela ngangisano. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ho mamela temakutlwisiso • Ho bala padi/palekgutshwe • Ho bala thothokiso
Ho ngola le Ho nehelana	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo
<ul style="list-style-type: none"> • Ho ngola moqoqo wa phetelo • Ho ngola moqoqo wa tlhaloso • Ho ngola moqoqo wa kang 	<ul style="list-style-type: none"> • Mahlalosi. • Dikarolo tsa polelo e leng; moetsi, lehokamoetsi le ketso. • Makgethi • dipolelwana e leng; polelwana makgethi, bitso le tlhahlosi. • Polelo e tobileng. • Polelo ya bonono • Puopehelo • Puosebui.

Beke ya 7-8:

Menahana le mehlala

Ho mamela le ho bua

Mosebetsi wa 1: Ho mamela puo e hlophisitsweng Leq la 189 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Mehlodi e meng

Tataiso ho titjhere

Titjhere kgaolo yena o tlo boeletsa mosebetsi wohle o entsweng dikotareng tse fetileng. Mona empa e le mehlala eo o ka itsamaisang ka yona ho menahana le mehlala ka seo o se entseng. Mosebetsing wohle o hlahellang mona o ka o eketsa ha o kgona ho eketsa tsebo le bokgoni ba baithuti. Jwale ha o boelets

mosebetsi wona o ntse o tlo qala ka tsa molomo, ho bala o nto qetella ka tse ngolwang.

Botsa baithuti dintlha tsa bohlokwa tseo ba lokelang ho di boeletsa ha batlo sebetšana puo e hlophisitsweng. Ba botse dintlha tseo pele b aka qala ho etsa diphuputso ka sehlooho sa bona.

Ha ba qetile ba fe sebaka sa ikgotse dintlha tsa bohlokwa ka puo e hlophisitsweng ho ya ka moo di hlahang ka teng bukeng ya bona. O ka nna w aba fa nako e itseng mme ka mora moo ba nehelane ka puo ya bona. Ba nehe ruburiki eo o tlo ba lekola ka yona hore ba tseba seo se tlo batlwang ho bona. Leka hob a hlaloesetsa ba tsebe dintlha tseo di batlahalang ho bona.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Lehlalosi leq la Buka ya Moithuti

Tataiso ho titjhere

Botsa baithuti hore lehlalosi le bolela eng? Ba laele hore ba o fe mehlala ya bona ya lehlalosi. Kgetha tema bukeng ya bona ya padiso mme ba hlwaye mefuta e fapaneng e fapaneng ya mahlalosi.

O ka nna wa kenya puo e nngwe eo o ratang ho e boeletsa. Ba botse dipotso tse botsitsweng ka lehlalosi bukeng ka molomo moo ba fanang ka mefuta e fapaneng ya mahlalosi.

Inthavui Leq la Buka ya Moithuti

Tataiso ya inthavui

Pele ba qala mosebetsi wa molomo, ka ho badisa baithuti ho latela ditaello tseo ba di filweng. Ha ba qetile ho di bala ba arabe dipotso tse hlahellang bukeng ya bona. Neha sehlopha ka seng ho araba dipotso tsa mosebetsi mme ba etse nehelano ya mosebetsi wa sehlopha. Buisana le bona ka dipotso ho kgutlella mosebetsi wa bona ho bontsha kutlwisiso.

Ka mora ho buisana

Ba nehe sebaka sa ho ikgopotsa dintlha tsa bohlokwa ka inthavui. Ba botse dipotso o bapisa le seo ba se entseng mosebetsing o ka hodimo. Ba hlalositse seo mosebetsi o se batlang ho “ ke tseo he moithuti”

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Potsa baithuti ka polelo le hore dikarolo tse bopang polelo ke dife. Ba laele ho bontsha mosebetsi wa karolo e nngwe polelong. Ha ba qetile ho buisana ka dikarolo tsa polelo ba fe sebaka sa ho araba dipotso tsa seratswana.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ka dintlha tsa bohlokwa ka puo e hlophisitsweng le inthavui mme o be o ba fa sehlooho se bonjwana.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse puo e hlophisitsweng / inthavui ya bona ka pela baithuti ba sa kgoneng ba kgone ho nka malebela.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Puo e hlophisitsweng

1. Ba etse dipatlisiso ka sehlooho
2. Ela hloko hore ha o itokisetsa ho ya nehelana ka puo e hlophisitsweng, o lokela ho:
Batlisisa dintlha tsohle tse mabapi le sehlooho seo o se filweng ka dibukeng, dimakasine,

dikoranteng, inthaneteng le ho ditsebi kapa batho ba ka o fang dintlha tse itseng mabapi le sehlooho.

3. Ho ema se otlolohile se shebile bathing.
4. Selekela, mmele le qetelo
5. Karabo ya moithuti e tla tswa ho moithuti ka mong.

Ka mora ho buisana ka dipotso

Dikarabo di tla laolwa ke nehelano ya moithuti ka mong

Dikarabo tse lebelletsweng ho ithavui

Dikarabo pele ho inthavui

1. Ke ithavui
2. Eya, polelo e fella ka letshwao la potso. H o na le motho ya botsang ha e mong a arabela.
3. O tsamaisa ithavui. Ka ho botsa dipotso.
4. Tjhe, motho e mong o arabela dipotso e seng ho phehisana.
5. Di karabo tsa baithuti ka ho fapana.

Dikarabo ka morao ho ikgopotsa

Di tla laolwa ke ka moo ba tsamaisang ka teng hore ebe ba latela dintlhakgolo tsa ruburiki.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Dipolelo Leq la 192 Buka ya Moithuti

Dikarabo tse lebelletsweng

- Haholo > lehlalosi la mokgwa
- Ka nepo> lehlalosi la mokgwa
- Hantle . mokgwa
- Hoseng, motshehare le bosiu> nako
- Ka tekatekanyo > mokgwa
- Mmeleng > sebaka
- Ka dinako tsohle . nako

Dikarabo tse lebelletsweng tsa polelo

1. Mahokamoetsi
Ba, o
2. Bana ba, batswadi ba, bona, mmuso o
3. Ba ikgethetse, ba buile, ba tswella, o etse
4. (a) o
(b) a
(c) di
(d) se

Ngangisano Leq la 193 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti dintlha tsa bohlokwa ha ba tlo ngangisana le hore puo e tlo tsamaiswa ka mokgwa o jwang. Ba fe sebaka sa ho ikgopotsa ka dintlha tsa ngangisano ho latela tseo di hlahellang bukeng ya

bona. Ha ba qetile ba etse mosebetsi wa “ ke tseo he moithuti” ka dihlopha tsa bobedi mme ba ngangisane ka sehlooho seo ba se filweng. Hopola hob a fa ruburiki ya tekolo hore ba tsebe seo ba lokelang ho se hatella haholo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ka dintlha tsa bohlokwa tsa ngangisano mme o be o ba fa sehlooho se bonjwana. Ba fe sebaka sa ho bala seratswana o ntse o ba tataisa ho batla lehlalosi le dikarolo tsa polelo.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ngangisano ka sehlooho sa bona ba bontsha tsamaaiso ya dingangisano.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Ba tla laolwa ke ka moo ba tshetlehang dintlha tsa bona ka teng ho latela dintlha tsa ruburiki.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Makgethi Leq la 194 Buka ya Moithuti

Bontsha tshwana e mahareng a lekgethi le leamanyi hore di kgetha lebitso le hore mahokedi a teng a boptjwa k aka dihlopha tsa mabitso.

Ba bontshe tshwano ya dikarolo tsa puo tseo

Sehlongwapele sa lekgethi se phetaphetwa ho fihlela kutung ya lekgethi ha leamanyi lona le sa phetaphetwe ho fihlela kutung.

Ba botse sebaka sa ho bala tlhaloso tsa dikarolo tsena mme ba iphumanele tshwana le phapano ho latela seo ba se bonang. Ba fe sebaka sa ho araba dipotso tsena ka bonngwe

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ba sa kgoneng ka mahlalosi le makgethi mme o be o ba fa sebaka sa ho ikgototsa ka dintlha tseo ba di filweng bukeng. Ba botswe dipotso ke baithuti ba kgonang ka phaposing

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba sebetse ha mmoho le baithuti ba sa kgoneng ba ba bontshe dipotso tsa bona. Ba ba hlalosetse hantle ho feta moo.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

1. ba ba sweu, ba batsho, ba bangata, ba batle , tse mpe.
2. - Ba ithutang > maetsi.
- E kgahlisang > maetsi
- Ba bohlale . mabitso
- O sa nepahalang > maetsi
- Tse tenang > maetsi
- Ba bonolo > mabitso
- Ba kgopo . sethatho
3. (a) E mmedi
(b) kgolo
(c) mpe

Ho bala le ho boha

Mosebetsi wa 2: Ho bala tema ka kutlwisiso Leq la 195 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Bukantswe

Mehlodi e meng

Hopotsa baithuti ho bala tema ka botebo ke ha ho etsahala eng. Leka ho ba hopotsa dintlha tseo ka ho otloloha ka ho ba botsa dipotso kapa o ka sebedisa mosebetsi o mong. Ba fe Sebeka sa ho bala tema yena ka kutlwisiso ba nto araba dipotso tseo di fumanwang bukeng ya bona

Ba botse makgetha a sehlooho a ho palekgutshwe o ntse o e bapisa le padi . leka hob a bontsha makgetha a padi o nto re ba etse phapang le tshwano.

Ba fe sebaka sa ho qoqa ka tlhahisoleseding e ba e filweng ho bukeng ba nto araba dipotso tsa palekgutshwe le padi

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ba sa kgoneng ka makgetha a sehlooho a palekgutshwe le padi mme o be o ba fa sebaka sa ho ikgototsa ka dintlha tseo ba di filweng bukeng tse buang ka tsona. Ba botswe dipotso ke baithuti ba kgonang ka phaposing

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa mosebetsi o ba qetang ho o ngola mme ba bontshe ba sa kgoneng diphoso ka mokgwa wa thuto.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Monnamoholo le Reatseba.
2. Ba ilo bontsha batswadi ka setlabotjha sa setloholo.
3. Ba ile ba hlokahala.
4. Ke kotsi ya koloi.
5. Motho ya lekununu, a na le mamello, boikarabelo, botshepehi, lerato
6. Karabo e tla tswa maikutlong a baithuti.
7. Eya, hothwe o ne a bua ka pelo ka sena le sane.
8. O ile a lokisa sebaka sa hae ka yunivesiting nako e sa le teng.
9. O ka mmatlalela lengolo la tlhaho, ho mo fa lerato le ho mo rekela diaparo le dijo.
10. (a) thata
(b)lengope
11. - bophelong ha se moo ho ballwang teng.
- ha nako e ntse e tsamaya
- ho sebetsa ka thata.
- ho hlokahala
- ho sebetsa jwale
12. Kgutsufatso
 - Batswadi ba Reatseba ba ne ba dula Mtlakeng pela Zastron. Mme ba ile ba itsebola ka ngwana wa moshemane.
 - Mohlang ba ne ba mo isa lapeng hahao moholo ke ha ba hlahelwa ke kotsi ba hlokahala.
 - Reatseba o ile a sala a holela tlasa tlhokomelo ya nkgono le ntatemoho.
 - Ba ile bam o kenya sekolo ho fihlela a hodile.
 - Ha a se a hodilenyana mosadimoholo le yena a hlokahala.
 - Monnamoholo a hodisa ngwana ho fihlela a se a sebetsa
 - O ile a mmolella ditaba tseo a saleng a lakatsa ho di tseba.

Ho bala tema ya dingolwa Leq la 196 Buka ya Moithuti

1. Pale (phapano)

1. Baphetwa ha ba fete boraro ha ba padi ba le ba bangata.
2. Ketsahalo e nngwe kahara pale ha ka pading ba le bangata
3. Tshwano ya pale le padi
Pale le padi
 - Di na le mophetwa wa sehlooho
 - Dipheta ditaba ka setshwantsho sa baphetwa
 - Di na le kgohlano, tikoloho, polotlo
 - Ho na le qaleho ya ditaba- tharahano- sehlohlolo le tharollo
4. (a) nnete
(b) nnete
(c) nnete

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Mefuta ya dipolelwana Leq la 198 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti hore polelo keng mme polelwana e amana jwang le polelwana. Ba etsetse mehlala le bona ba o fe ya bona, mme ka morao ho moo ba o balle mehlala e hlahellang bukeng.
Ba etse mosebetsi ba o filweng bukeng ho latela ditaello tsa wona.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ba sa kgoneng ka makgetha a sehlooho a palekgutshwe le padi mme o be o ba fa sebaka sa ho ikgopotsa ka dintlha tseo ba di filweng bukeng tse buang ka tsona. Ba botswe dipotso ke baithuti ba kgonang ka phaposing

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa mosebetsi o ba qetang ho o ngola mme ba bontshe ba sa kgoneng diphoso ka mokgwa wa thuto.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. (a) ya sebetsang > polelwanaakgethi, hobane o qadile e sa le nako> polelwanaatlhalosi.
(b) e hlwahlwa > polelwanaakgethi, mosebetsi wa hae> polelwanaabitso, ho ya ka moo a ratang ka teng> polelwanaatlhalosi
(c) ba ba ngata>polelwanaakgethi, mosebetsi wa bona > polelwanaabitso, ka nako>

polelwanatlhalosi ya nako, hore ba tle ba ithlophise ka tsela e amohelehang> polelwanabitso.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ba sa kgoneng ka makgetha a sehlooho a palekgutshwe le padi mme o be o ba fa sebaka sa ho ikgopotsa ka dintlha tseo ba di filweng bukeng tse buang ka tsona. Ba botswe dipotso ke baithuti ba kgonang ka phaposing.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa mosebetsi o ba qetang ho o ngola mme ba bontshe ba sa kgoneng dipotso ka mokgwa wa thuto.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

Thothokiso Leq la 198 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti
Bukantswe
Mehlodi e meng

Tataiso ho titjhere

Botsa baithuti mefuta ya dingolwa eo ba e tsebang mme ba naehelane ka ditlhaloso tsa tsona. Ngola ditemathothokiso tse pedi mme o ba botse hore di fane jwang le pale, tshomo, padi. Botsa dipotsonyana ho fuputsa makgetha a tsona. Ha o so o kgotsofetse ba badise makgetha a thothokiso ka bobedi ho tswa bukeng. Ba laele ho kgetha thothokiso ho buka ya bona ya padiso ban to batlana le makgathe a hlahellang bukeng.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ba sa kgoneng ka makgetha a sehlooho a thothokiso mme o be o ba fa sebaka sa ho ikgopotsa ka dintlha tseo ba di filweng bukeng tse buang ka yona. Ba kgethele thothokiso e nngwe hape mme ba hlwaye makgetha ao ba ithutileng ka wona. Thusetsa moo ho hlokaahalang.

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa mosebetsi o ba qetang ho o etsa ba nto thusa ba sa kgoneng ka hob a bontsha bukeng

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

Ke tseo he moithuti

1. E bopilwe ka tema le mela
Mantswe ha a ngolwa ka puo e tlwaelehleng a ferekantswe
2. Puo ke lothang e sa totobalang.
3. Tshwantshiso, papiso, mothofatso, botemengata, lepata, pebofatso, pheteletso j.j

Ka morao ho bala

1. Lefu
2. Hoba motho o hlokaahala nako e nngwe le e nngwe.
3. Lekase le patang bafu.
4. Lediboho
5. O etsa ditaba tse mo fetang
6. (a) Taba ya hao ke efe?
(b) batho ba orohela lehodimong ka lekase.
(c) batho ba dula ba hlokaahala.

Dibopeho le melao le tshebediso ya puo

Puo e tobileng le ya bonono Leq la 199 Buka ya Moithuti

Bontsha baithuti ka puo e tobileng le ya bonono. Ba bontshe mehlala ka diketsahalo tse tlwaelehleng. Fana ka tema e le nngwe ya thothokiso e nang le mantswe kapa meelelo eo e sa tlwaelehang. Ba laele ho sebetsa ka bobedi ho araba dipotso tse hlahang thothokiso

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba boele ba kgethelwe thothokiso ba arabe dipotso tseo ba di botsitsweng mosebetsing o bukeng. Baithuti ba mahareng/ ba sa kgoneng Ba etse ditokiso tsa mosebetsi wa bona mme ba etse mosebetsi wa ba sa kgoneng ka molomo.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Hlalosetsa baithuti ba sa kgoneng ka makgetha a sehlooho a palekgutshwe le padi mme o be o ba fa sebaka sa ho ikgopotsa ka dintlha tseo ba di filweng bukeng tse buang ka tsona. Ba botswe dipotso ke baithuti ba kgonang ka phaposing

Baithuti ba mahareng/ ba kgonang

Ba etse ditokiso tsa mosebetsi o ba qetang ho o ngola mme ba bontshe ba sa kgoneng diphoso ka mokgwa wa thuto.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

Ho ngola le ho nehelana

Mosebetsi wa 3: Ho ngola moqoqo Leq la 200 Buka ya Moithuti

Disebediswa

Buka ya Moithuti

Tataiso ho titjhere

Hopotsa baithuti mefuta ya meqoqo o ntse o e bapisa le ho bontsha tshwano le phapano. Sebetsa le bona ka mokgwa wa botsana dipotso le ho shebisana ka mokgwa wa tekolo e nepahetseng.

Moqoqophetelo

- Mongodi o pheta ditaba ka mokgwa wa phetelo mme a hlahlamisa ditaba tsa hae ka tatellano e momahanneng ho isa qetellong.
- O bopilwe ka selelekela se sekgutshwanyane ho isa mmeleng ho fihlela qetellong.

Moqoqo wa kang

Hlalosetsa baithuti ka mofuta ona wa moqoqo o seng o ithutile ka wana dikgaolong tse feileng, ba hopotse feela hore moqoqo ona ke ofe le hore o fapana jwang le emeng

Ba hopotse hore ke moqoqo wa phehisano ka sehlooho ka mokgwa o a dumellana le sona kapa a hanana le sona Ba hopotse hore se ba le selelekela, mmele le qetelo. .

- Ela hloko hore hangata dihlooho tseo o di fang bana ho etsa meqoqo ka tsona di bile di laola mofuta wa moqoqo oo.
- Tlhaloso eo o tlang ho efa baithuti ya moqoqo e a hlahella bukeng ya moithuti, ho bohlokwa ke hona ho ba kgothalletsa ho etsa dipoeletso ba le bang.

Moqoqotlhaloso

Ba hopotse hore moqoqotlhaloso o etsa hore mongodi a bope mefuta ya karaburetso e etsang hore e hule maikutlo a mmadi.

Ho hlaloswa moelelo wa sehlooho ho fihlela mmadi a bopa setshwantsho se itseng ka sehlooho.

Dikgokahanyo tse telele

Hlalosetsa baithuti ha o bua ka dikgokahano o be o bua ka ditema tse ka reng mangolo, dipuisano j.j ba botse ka mefuta ya mangolo le dibopeho tsa wona

Pele o ba hopotsa ka mefuta ya mangolo ba arabe dipotso tsena e le mokgwa wa poeletso.

Ba fe nako eo ho kgutlela dithutong tse fetileng ho ikgotsoa ka makgetha a mefuta eo ya mangolo. Laela sehlopha ka seng ho tlaleha seo ba se boning ka makgetha a mangolo ao.

Ba fe mosebetsi o bukeng ho latela ditaelo tsa mosebetsi. Ba ka ngola e le mosebetsi wa hae hot la tswa ho wena titjhere.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe dihlooho tse ding ho ngola mosebetsi hape, empa taba ya bohlokwa ke hore kgutlella makgetha a sehlooho. Leka ho ba bontsha bohlokwa ba sebopeliso sa tema kang o ntse o ba lemohisa dintlha tsa bohlokwa tsa tema eo.

Baithuti ba mahareng/ ba sa kgoneng

Ba fe mosebetsi hape ba lokisane diphoso ba ntse ba lekola diphoso tsa mopeleto, matshwao a puo le sebopeliso.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

- Lekola hore baithuti ba tsepame sehloohong.
- Ba latetse dintlha tsa bohlokwa tsa tema eo a e kgethileng.
- Ba sebedisitse puo e nepahetseng.
- Ba lae
- Ba latetse dintlha tsa ruburiki ka nepo.

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo

Puopelohelo le puosebui Leq la 201 Buka ya Moithuti

Hopotsa baithuti ka puosebui le dintlha tsa bohlokwa ka yona. Leka ho e bapisa le puo sebui mme o ba laele ho lekola phetoho mahareng a dipuo tseo tse pedi. Ba etse mehlala e phelang ka phaposing, e mong a bue ha e mong a tlaleha se e mong a se buileng.. ba laele ho ikgopotsa ka mehlala eo o e filweng bukeng. Ka morao ho moo ba arabe dipotso tse hlahang bukeng ya moithuti

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Ba fe dipolelo hoy a mofuta e fapaneng ya puo mme ba di fetole. Ba tataise hantle hobane ban a le bothata bah o utlwisisa.

Baithuti ba mahareng/ ba sa kgoneng

Ba fe mosebetsi hape mme ba thusane le ba ntse ba hloleha ho utlwisisa pahapang.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhene ke yena ya lekanyetsang	Eo e seng ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Titjhene o re baithuti ba etele thabadimahlwa.
2. Sebui sa mmuso se re o sebedisa dibaka tsa kgohedi ho iketsetsa tjhelete.
3. Monga hotele o botsa hore ba tla fihla neng mona Naledi Sunn.
4. Mme o bua le nna ka fonofono hore o kgathetse ke tsela eo o batlang tjhelete ka yona.

Review Copy

Takanyetso

Tekanyetso ya semmuso le tlhahobo ya makgaolakang ya kotare ya 4 Leq la 202 Buka ya Moithuti

Mosebetsi wa 1: Mosebetsi wa molomo leq la Buka ya Moithuti

Disebediswa

Pampiri ya tsa molomo

Tataiso ho titjhere

Mosebetsi wona o ka o sebedisa e le tekanyetso e lekolang mosebetsi wa molomo. Baithuti o ka ba lekola dintlheng tsena tse latelang:

- Ho balla hodimo
- Ho fana ka puo ya molomo

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

- Baithuti ba sa kgoneng ba fe sebaka sa ho ikwetlisetsa ho bala ka bo bona mme o ba fe dintlha tse nepahetseng tsa puo ya molomo.

Baithuti ba kgonang

- Ba balle ba ntse ba haellwa ba be ba etse puo ya molomo ka pela bona.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Dikarabo di tla laolwa ke ka moo moithuti a buang ka teng le ho bala a latela melao ya ho bala.

Pampiri ya 2

Mona baithuti ba lokela ho ngola moqoqo e leng tema e telele le ditema tsa kgokahano moo ba ngolang ka mofuta o itseng wa lengolo

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng

Baithuti ba sa kgoneng ba etsetse ditokiso e le mokgwa wa ho ba thusa hore ba ngole ditema ka nepo

Baithuti ba kgonang

Ba etse ditokiso moo ba sa kgonang ho etsa mosebetsi ka nepo

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	ya semmuso	Ruburiki

Dikarabo tse lebelletsweng

Di tla laolwa ke ka moo moithuti a tla tshetlehang dintlha tsa hae ka teng a shebile dintlha tsena.

- Lekola hore baithuti ba tsepame sehloohong.
- Ba latetse dintlha tsa bohlokwa tsa tema eo a e kgethileng.
- Ba sebedisitse puo e nepahetseng.
- Ba lae
- Ba latetse dintlha tsa ruburiki ka nepo.

Pampiri ya 3

Tataiso ho titjhere

Titjhere pampiri yena ya 3 e itshetlehile hodima tema e balwang ka kutlwisiso le dibopeho le melao ya tshebediso ya puo. ba ipalle ditaelo mme ba tswelle pele ka mosebetsi hobane e tshwana le teko. Ba fe nako yeo yah o ngola pampiri yena ha o qeta o tshwaye dibuka ka bowena.

Menyetla e ekeditsweng

Baithuti ba sa kgoneng.

Etsa ditokiso le bona o be o ba fe mosebetsi o tshwanang le wona ona.

Baithuti ba kgonang/ mahareng

Ba etse ditokiso moo ba sa sebeditsang hantle.

Tekanyetso

Tsela ya ho lekanyetsa	Mofuta wa Tekanyetso	Disebediswa tsa Tekanyetso
Titjhere ke yena ya lekanyetsang	ya semmuso	Memo

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Dira, Morongwe, Mmamorongwe le Rameleko (3)
2. A itsmaela feela ntle le lentswe (1)
3. Ke pelobohloko (1)
4. O na le mamello, boikarabelo, pelo e lerato, a le matla (3)
5. O ile a sebetse dikitjhining (1)
6. Monna ha a na boikarabelo le ho tsotella empa mosadi oa tsotella ebile o na le boikarabelo bo boholo.
7. Ha monate hobane ba fumane ntata wa bona.
8. Ha a qetile sekolong o ile a sebetse mosebetsi o phahameng mme a ntsha mmae mosebetsing.
9. (a) tjhe.
- (b) nnete

Puo maemong

1. Dira, morongwe, Mmamorongwe, Lerwanya
2. Mo> sehlongwapele, sebetse > kutu, sebetse > motso , I . sehlongwanthao
3. Nako> madungwadungwane , diketjhining > sebaka, ka pelo e kgubedu> mokgwa
4. (a) Morongwe o kena unisa hobane o batla ho ruteha.
- (b) morongwe a nna a dula fatshe empa monna a se a nkuwe ke lefatshe..
5. Mosadi a bua a le mong a re o re ya sebete enwa monna wa hae.
6. ho ngongoreha, ka masa
7. (a) Morongwe ha ithutele Unisa selemong sena.
- (b) Monna ya seng sethotho ha a tlohela bana ba hae.
8. (a) Mosebetsi wa diketjhining o ile wa batlwa ke mosadi.
- (b) mosebetsi wa semmuso o ile wa sejetswa ke bana ba hae.

Dingolwa : thothokiso

Dikarabo tse lebelletsweng

1. Sefofane

2. Tema tse 5 le mela e 4.
3. Kapa
4. E theola batho
5. (a) E palamisitse batho ba basweu, ba batsho le merabe feela ya matswantle.
(b) sepalangwang se fofang sepakapakeng.
(c) sefofone se palamistse dintho tsa mefutafuta.
6. Lepata, papiso lle botemengata(sheba o be o bone)

Review Copy

Karolo ya C

Disebediswa tsa tekanyetso

Ruburiki ya ho tshwaya moqoqo o hlophisitsweng

Lebitso la sekolo: _____

Lebitso la moithuti: _____

Kereiti: _____

Nako ya ho hlahisa: _____

Mosebetsi: _____

Sehlooho _____

Bokgoni	Matshwao	Matshwao a nnete a fumanweng ke moithuti
Tshebediso ya setaele.regisitara, sehalo, bophahamo ba lentswe, lebelo ha a bua.tjhebo ya mahlo mokgwa wa ho ema.puo ya mmele le pontso ka tsela e nepahetseng.ebe ba mamedi ba bontsha thahasello ho seo ba se mametseng.	3	
Ebe tlhomphe le kopano ya dintlha di tsamaellana mmoho lepolelo eo ho neelwaneng ka yona. Ebe di bontsha ha moithuti a ntse ahola?	3	
Ebe moithuti o entse dipatlisiso ka sehlooho, a sebedisa mehlodi e meng e fapaneng.	3	
Ebe moithuti o lokisitse selelekela/qalo e hokelang, dikahare le e ka kgatlang bamamed ho ya ka moo ba natefetsweng ka teng iha ba mametse?	3	
Tshebediso ya puo le melawana ya tshebediso ya mareo a matjha ho ya ka dipatlisiso le kgahleho ya bamamedi.ebe puo e ya kgetholla kapa e loketse mahakore kaofela	3	
Ebe moithuti o sebedisa disebediswa tse jwaloka ditjhate, dimmapa, le tse ding tse thusang ho fana ka tlhahisolesedi ka dintlha tse ntle tse nang le moelelo.	3	
Tshebediso ya puo e tsamaellane le mareo a matjha, natifiso ya puo melao yapuole qapodiso e nepahetseng ya ditaba e sa fetoleng seo se hlaloswang ho hang.	2	
Matshwao kaofela	20	
Matshwao a fetolelwe ho:	10	

Ruburiki ya ho tshwaya ho balla hodimo e hlophisitsweng

Sekolo: _____
 Moithuti: _____
 Kereiti: _____
 Nako: _____
 Sehlooho: _____

Bokgoni	Matshwao
Padiso ka bokgabane bo bohlo ,qapodiso e nepahetseng,regisitara le setaele se tsamaelang	3
Ebe moithuti o bontsha kutlwisiso ya tema eo a e baling, le ho hatisa le ho kgaotsa moo ho lokelang.	2
Ebe palo ya moithuti e a kgotsofatsa ebile e bontsha ho itshepa eseng ho inyatsa.	2
Ebe bolelele ba tema eo moithuti a e baling ke bo nepahetseng , bo sa nyahamiseng bamamedi?	3
Matshwao kaofela a ho bala.	10

Ruburiki ya ho lekola puisano

Sekolo: _____
 Mabitso a baithuti: _____
 Kereite: _____
 Nako: _____
 Sehlooho: _____

Bokgoni	Matshwao
Ebe ho na le kutlwano ya puo mahareng a batho kapa dihlopha.ebe tekolo e qadilweng e a tswella na?	3
Tshebediso ya melawana le tshehetso ya puisano e tsheheditsele ho fuwa sebaka sa ho hlahisa dintlha ka botlalo.	3
Ebe dibui di a mamelana le ho rerisana di bire di tlatsa dikgeo le ho di bua kapa di kenana hanong ka mokgwa o sa amoleheng?	2
Ebe tlhaloso ya dintlha ke e kgodisang le ho arolelana maikutlo le kutlwisiso le ho bontsha kutlwisiso?	2
Matshwao kaofela;	10

Ruburiki ya ho tshwaya dingolwa tse kgutswanyane tsa tshebediso le tsa bophelo ba mofu, phahlalatso, papatso, phousetara, lengolo la semmuso, lengolo la setswalle, lengolo la boitsebiso

Boemo	Boiphihlel o ba 7	Boiphihlel o ba 6	Boiphihlel o ba 5	Boiphihlelo ba	Boiphihlelo ba 3	Boiphihlel o ba 2	Boiphihlel o ba 1
Matshwa o	11-12	9-10	7-8	5-6	4-5	2-3	0-2
Dikahare, ditokiso le sebopeho . Matshwa o 12	<p>Tsebo e phahameng ebile e kgethehileng ya boiqapelo</p> <p>Bontsha tsebo le kutlwisiso e tiileng le bokgoni bo bohola ka ngola ka mehlala ya boemo bo phahameng</p> <p>Moithuti o ngola a tobile taba a sa hlalathela.</p> <p>Nyallano ya dikahare, dikeletso, ditlhaloso tsa maemo a hodimo, ao ho fannweng ka tsona, di a bonahala.</p>	<p>Tsebo e kgotsofatsang ditlhoko tsa boiqapelo.</p> <p>Bontsha tsebo le kutlwisiso e tiileng le bokgoni bo fapaneng ba ho ngola ka mehlala ho tsa boiqapelo le tse ding tse ngata</p> <p>Moithuti o ngola ka seo a se a lokelang ho bua ka sona le seo a se rutilweng..</p> <p>Nyalano ya dikahare le dikeletso, ditlhaloso di boletswe ho hlalose sehlooho seo a ngolang ka sona di a bonahala.</p> <p>Pontsho ya boitokisetso e a bonahala.</p>	<p>Tsebo e loketseng di tlhoko ho tsa boiqapelo</p> <p>Bontsha ka kakaretso bokgoni bo fapaneng maemo a phahameng ha o ngola ka tsa boiqapelo.</p> <p>Moithuti o ngola feela a se hlokomele ka moo a behang ditaba tsa hae ka teng.</p> <p>Nyalano dikahare le dikeletso di a bonahala ele ho tshehetsa sehlooho.</p>	<p>Tsebo e lekaneng ya ditlhoko tsa boiqapelo.</p> <p>Bontsha ka kakaretso kutlwisiso le tsebo ka mehlala boiqapelo.</p> <p>Nyalano dikahare le dikeletso di a bonahala ele ho tshehetsa sehlooho.</p> <p>Boiqapelo ba hae ha bo kgotsofatse</p>	<p>Tsebo e mahareng ya ditlhoko tsa boiqapelo</p> <p>Bontsha kgaello ya tsebo le kutlwisiso ha a ngola tsa boiqapelo.</p> <p>Moithuti o hloleha ho toba taba o a hlalathela ha a lokela ho bontsha ka mehlala. Nyalano ha e bonahale ho se hlalisitsweng ke moithuti boiqapelong.</p>	<p>Tsebo ka tsa ditlhoko tsa boiqapelo e a fokola.</p> <p>Bontsha kgaello ya tsebo le kutlwisiso ha a ngola ka tsa boiqapelo.</p> <p>Moithuti o a hloleha ha a tshwanela ho ngola ka tsa boiqapelo.o a hlalathela.</p> <p>Nyalano ya dikahare e bonahala ha nyane feela e tsamaelanan g le sehlooho</p> <p>Mosebetsi o maemong a tlase, tshebediso ya puo le yona ea haella leha a leka.</p>	<p>Ha a na tsebo hohang ka tsa boiqapelo</p> <p>Bontsha kgaello ya tsebo le kutlwisiso ha a ngola ka tsa boiqapelo.</p> <p>Moithuti o hloleha haholo ha a tshwanela ho ngola ka tsa boiqapelo.</p> <p>Nyalano ya dikahare ha e bonahala leha nyane feela e tsamaelanan g le sehlooho</p>
	7-8	6	5	4	3	2--3	
Puo setaele le pontsho ya palo	Tliahiso ya maemo a hodimo ya melao e tsamaelanan g le popo ya tsa	Melao e hlokalalang ya sengolwa e sebedisitswe hantle.	Melao e hlokalalang ya melawana ya sengolwa e sebedisitswe	Mohopolo o thabisang o sebedisitswen g ha ho boptjwa sengolwa sa boiqapelo.	Mohopolo o lekaneng o sebedisitswen g ha ho boptjwa sengolwa sa boiqapelo	Bofokodi ba tshebediso ya melawana ya popo ya sengolwa e a bonahala	Sengolwa se bopilwe ka bokokodi bo bohola bo thibang letsatsi.

boiqapelo.			hantle		Sengolwa se bopilwe hantle se baleha ha bobebe.		
Thuta puo ya sengolwa sa boiqapelo e nepahetse ebile e ahehile ka bokgabane bo boholo.	Sengolwa sa boiqapelo se ahehile hantle se nepahetse.		Sengolwa se bopilwe hantle ebile se baleha ba bobebe.	Sengolwa se bopilwe hantle se ebile se baleha ba bobebe		Sengolwa se bopilwe ka bokokodi bo boholo bo thibang letsatsi.	Tlotlontswe e tshwanelwa ke ho phetwa hape ha e hlahisi moelelo ho bamamedi.
Tlotlontswe e none e hlahisa ntlhakgolo ho mamedi ka bobatsi. Setaele, sehalo le tshebediso ya puo di a kgotsofatsa.	Tlotlontswe e none e hlahisa ntlhakgolo ho mamedi ka bobatsi		Tlotlontswe e a bonahala ka kakaretso	Tlotlontswe e a bonahala ka kakaretso	Tlotlontswe dumellana le dintlha ka kakaretso	Tlotlontswee a fokola haholo ebile ha hlahisi ntlhakgolo ho bamamedi.	Sengolwa sa boiqapelo se na le diphoso tse thibang letsatsi leha ho ilwe ha qoqwa ka tsona.
Sengolwa ae bonahala se sena diphoso ka mora ditokiso tsa diphoso.	Setaele, sehalo le tshebediso ya puo di a kgotsofatsa.		Setaele, sehalo le tshebediso ya puo di bonahala di nepahetse.	Setaele, sehalo le tshebediso ya puo di bonahala di nepahetse.	Setaele, sehalo le tshebediso ya puo di bonahala di nepahetse.	Ho fokola ha ho sebedisa setaele, sehalo le tshebediso ya puo mane le mane.	Bolelele ba sengolwa bo bokgutswane
Bolelele bo nepahetse	Sengolwa ae bonahala se sena diphoso		Sengolwa kamora ho lokisa diphoso le hoba ho qoqwe ka tsona se nepahetse.	Sengolwa kamora ho lokisa diphoso le hoba ho qoqwe ka tsona se nepahetse.	Sengolwa se na le diphoso leha ho ilweha buuwa ka tsona.	Sengolwa se na le diphoso leha ho ilweha buuwa ka tsona.	
	Bolelele bo nepahetse.		Bolelele bo nepahetse			Bolelele bo nepahetse	

Matshwao kaofela ke 20 a fetolelwe ho matshwao a 10 (leshome) haeba sengolwa se hloka matshwao a leshome feela
ruburiki ya ho lekola memorantamo, resepe, karete ta tlatsetso le peho ka ditshwantsho

	Boemo 7	Boemo 6	Boemo 5	Boemo 4	Boemo 3	Boemo 2	Boemo 1
Matshwao ho ya ka boemo	9—10	8--9	7--8	5---6	4--5	2--3	0--2
	Phihlelo ka dinaledi	Phihlelo e phahameng	Phihlelo e kgotsofatsang	Phihlelo e thabisang	Phihlelo e amohelang	Phihlelo e lekaneng	phihlelo e fokolang
Tshebediso ya puo.	Tlotlontswe ya maemo a hodimo a dinaledi a hodimidimo .	Tlotlontswe ya maemo a phahameng. e bopehile hantle le tshebediso ya puo e nepahetseng .	Tlotlontswe e a kgotsofatsa ebile e bopehile hantle le tshebediso ya teng ke e kgotsofatsang.	Tlotlontswe e a thabisa ebile e bopehile hantle le tshebediso ya teng e nepahetse.	Tlotlontswe e amohehang ebile e bopehile hantle le tshebediso ya teng e a amoheleha.	Tlotlontswe e lekane e bopehile hantle le tshebediso ya teng e lekane.	Tlotlontswe e a fokola e bopehile hamper le tshebediso ya puo e a fokola.
Kopano ya dikahare.	Moithuti o bontsha bokgoni ba maemo a phahameng a dinaledi a ho etsa boitokisets o ba dikahare..	Moithuti o na le bokgoni ba boemo bo phahameng ha a etsa boitokisetso.	Moithuti o na le bokgoni bo phahameng ba ho etsa boitokisetso	Moithuti o na le bokgoni bo phahameng ba ho etsa boitokisets o	Moithuti o na le bokgoni bo amohelehang ba ho etsa boitokisetso	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni bo lekaneng feela boitokisetsong .	Moithuti ha a n bokgoni ho hang o bontsha ho fokala boitokisetsong .
Boqapi	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni ba ho iqapela ba boemo bo phahameng le ba dinaledi.	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni ba ho iqapela ba boemo bo phahameng.	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni ba ho iqapeladitaba ka tsela e kgotsofatsang. .	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni ba ho iqapela ba boemo bo thabisang.	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni ba ho iqapela ba boemo bo amohelang.	Moithuti o kgona ho bontsha bokgoni ba ho iqapela ba boemo bo lekaneng.	Moithuti ha a kgone ho bontsha ho iqapela, o bontsha boemo bo fokolang.
Ho hlopha ditaba	Moithuti o kgona ho hlopha ditaba tsa hae ka boemo bo phahameng ba dinaledi	Moithuti o kgona ho hlopha ditaba tsa hae ka boemo bo phahameng ,	Moithuti o kgona ho hlopha ditaba tsa hae ka boemo bo kgotsofatsang	Moithuti o kgona ho hlopha ditaba tsa hae ka boemo bo thabisang.i	Moithuti o kgona ho hlopha ditaba tsa hae ka boemo bo amohelehang feela.	Moithuti o kgona ho hlopha ditaba tsa hae ka boemo bo lekaneng feela.	Moithuti ha a kgone ho hang ho hlopha ditaba tsa hae,o a fokola.i

Ruburiki ya ho tshwaya seratswana (20)

	Phitlhelo ka dinaledi 80-100%	Phitlhelo e phahameng 70-79%	Phitlhelo e tletseng 60-69%	Phitlhelo e thabisan g. 50-59%.	Phitlhelo e kgotsofatsa ng 40—49%	Phitlhelo Lekaneng 30—39%	Phitlhelo e fokolang 20—29%
	10 ½ - 12	8 - 10	6 ½ - 8	6 – 6 ½	4 - 6	2 – 4	0 – 2
Dikahare le boitokise tso Matshwa o	Dikahare ke tsa maemo a hodimodimo a dinaledi, a kgahlisang e le ka nnete. Mehopolo Bontsha boitelo mosebetsing wa mehato ya ho ngola di bontsha tema E lokileng ebile e hlwekile.	Dikahare ke tsa Maemo a phahameng a bontshang bokgoni bo boholo. Mehopolo le tshebediso ya mehato ya ho ngola di hlahisitse tema e lokisitsweng hantle e kgatlisang.	Dikahare di kopana hantle di tletse di momahan e. Mehopolo ke e kgahlisan g le ho kgotsofats a le ho amoheleh ang. Ho kopanya le tshebediso ya mehato ya ho ngola di hlahisitse tema e kopantsweng hantle.	Dikahare ke tsa Maemo a phahamen g a bontshang bokgoni bo boholo. Mehopolo le tshebediso ya mehato ya ho ngola di hlahisitse e tema e lokisitswen g hantle e kgotsofats ang.	Dikahare tse mahareng ebile di tlwaelehile.mo ithuti o sebedisa ditsupiso o ngola feela ka puo e tlwaelehileng. Mehopolo e tsamaelana hantle le bokgoni bo lekantsweng. Ho kopanya le tshebediso ya mehato ya ho ngola di hlahisitse e tema e kopantsweng hantle.	Dikahare tsena ha di kgotsofatse ebile ha di tsamaellane ho hang.mehopolo ya moithuti o e phetapheta leha ho sa hloka hore a ka etsa jwalo.mehopolo ya hae ha ea tshwanelama emo a puo leha a lokiseditswe ho mehato ya ho ngola tema, ha e utlwisisi hantle.	Dikahare tsa teng ha di tsamaellane ho hang.moithuti o hlahlathela thoko, ho ho nyallano ho hang.mehopolo ke e iphetaphetang.ho kapoya le tshebediso ya mehato ya ho ngola tema ha e thabisi e a fokola.
	5	3 ½ - 4	3 – 3 ½	2½ – 3	2 - 2 ½	1 - 2	0 – 1
Puo, setaele le Matshwa o	Kutlwisiso e kenelletseng ya puo e maamong a hodimodimo Matshwao a ho bala a sebedisitswe hantle ka nepo. Puo papiso e sebedisitswe hantle.ho hlopha ditaba ke hwa maemo a phahameng haholo rejisetara, setaele, sehlo le tshebediso ya puo di	Kutlwisiso e kenelletseng ya puo e maamong a kgotsofatsang .matshwao a ho bala a sebedisitswe hantle ka nepo. Puo papiso e sebedisitswe hantle.ho hlopha ditaba ke hwa maemo a phahameng haholo rejisetara, setaele, sehlo le tshebediso ya puo di	Kutlwisiso e kenelletse ng ya puo e maamong e a bonahala .matshwa o a ho bala a sebedisits we hantle. Ho hlopha ditaba ho sebedisits we hantle. Rejisetara , setaele, sehlo le tshebediso ya puo di	Kutlwisiso e kenelletse ng ya puo e a bonahala. .matshwao a ho bala a sebedisits we hantle ka nepo. Puo e sebedisits we hantle.ho hlopha ditaba ke hwa maemo a phahamen g haholo rejisetara,	Kutlwisiso e kenelletseng ya puo ke lekaneng. Matshwao a ho bala a sebedisitswe hantle. Ho hlopha ditaba ke hwa maemo a tlase haholo rejisetara, setaele, sehlo le tshebediso ya puo di a haella ho nyallana le sehlooho. sengolwa se na le diphoso kamora hoba	Puo e sebedisitswe ng ha e tsamaelane le sehlooho. Moithuti o ne a hlahlathela hole le taba.matshwa o a ho bala akenngwa le moo ho sa lokelang.ditaba tse sebedisitsweng le tsona di akgetswe feela le moo di sa lokelang .rejisetara, setaele, sehlo le tshebediso ya puo di fosahetse Sengolwa sena le diphoso tse thibang letsatsi lekamora ho hlaola diphoso.	

	tsamaelana le sehlooho, ka maemo a hodimo. Sengolwa ha sena diphoso kamora hoba ho qoqwe ka tsona. E le ho hlaola diphoso.	tsamaelana le sehlooho, ka maemo a hodimo. Sengolwa ha sena diphoso.	tsamaelan a le sehlooho. Sengolwa ha sena diphoso ka mora hoba ho lokiswe diphoso	setaele, sehalo le tshebediso ya puo di tsamaelan a le sehlooho, ka maemo a hodimo. Sengolwa se santse se ena le diphoso leha ho qoqwe ka tsona. E le ho hlaola diphoso.	ho qoqwe ka tsona. Le ho hlaola diphoso.	Rejisetara, setaele, sehalo le tshebediso ya puo di fosahetse. Sengolwa sena le diphoso tse thibang letsatsi lekamora ho hlaola diphoso.	
	4 – 5	3½	3	2½	2	1½	0 – 1
Popeho 5 matshwa o	Kaho le kgodiso ya sehlooho e na le bokgon le ho hlophiswa hantle E ya nyallana. Dipolelo le ditema di bopilwe ka bohlale. Bolelele ba tema bo nepahetse.	Kgolo ya sehlooho e hlophisitwe hantle E ya nyallana. Dipolelo le ditema di bopilwe ka bohlale. Bolelele ba tema bo nepahetse.	Kaho ya sehlooho e hlophisitw e hantle .e ya nyallana. Dipolelo le ditema di bopilwe ka bohlale. Bolelele ba tema bo nepahetse	Dintlha tse ding tse hlokahalang di bopilwe. Dipolelo le ditematse ding di fosahetse empa seratswan a se a utlwahala. Bolelele ba tema bo atametse ho nepahala.	Ho bonahala dintlha tse hlokahalang. Dipolelo le ditema di fosahetse leha ho le jwalo seratswana se a utlwahala. Bolelele ba tema bo bokgutswanyane haholo.	Ka dinako tse ding moithuti o a hlahlathela ebe o salla morao ka dintlha tsa bohlokwa Dipolelo le ditema di kopakopane, haa di latellane. Bolelele ba tema bo bokgutswanyane haholo.	

Dt==10

Pst==05

Kg== {20}

Kereite ya 8

Mesebetsi ya tekanyetso ya kotara ya 1		
Mosebetsi wa 1: mosebetsi wa molomo	Mosebetsi wa 2: ho ngola	Mosebetsi wa 3: teko ya 1
Puisano ka sehlopha - ditema Tse bohawang/temakutlwisiso e Mamelwang/puo e hlophisitsweng/ Puisano ya foramo/sehlopha/inthaviu	Moqoqo wa phetelo/o tebisang Maikutlo Tlaleho/pehelo/raporoto/atikele ya kotara	Tshebediso ya puo le temakutlwisiso
Mesebetsi ya tekanyetso ya kotara ya 2		
Mosebetsi wa 1: mosebetsi wa molomo	Mosebetsi wa 2: ho ngola	Mosebetsi wa 3: tlhahlobo ya Bohare ba selemo.
Temakutlwisiso e mamelwang/ ditshupiso/ dipuisano tsa phanele/ foramo/ngangasano	Inthaviu/tema ya taelo/tekolobotjha ya Pale.	Pampiri ya 1: mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2: temakutlwisiso, Tshebediso ya puo le dingolwa Pampiri ya 3: ho ngola
Mesebetsi ya tekanyetso ya kotara ya 3		
Mosebetsi wa 1: mosebetsi wa molomo	Mosebetsi wa 2: ho ngola	Mosebetsi wa 3: teko ya 2
Bonketsisane - tsamaiso ya kopana/ Ho bala ho hlophisitsweng/ho bala ho sa hlophiswang/ho fana ka ditshupiso/ Puisano ya foramo/phanele	Moqoqo wa tlhaloso/kgang Lengolo la setswalle/ngangisano/ Dayaloko.	Temakutlwisiso le tshebediso ya puo.
Mesebetsi ya tekanyetso le ya makgaolakgang ya kotara ya 4		
Mosebetsi wa 1: mosebetsi wa molomo	Mosebetsi wa 2: tlhahlobo ya Makgaolakgang	
Ngangisano/puisano/puisano ya sehlopha/dayaloko	Pampiri ya 1: mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2: temakutlwisiso, tshebediso ya puo le Dingolwa (dihora tse 2) Pampiri ya 3: ho ngola (hora e le 1)	

Kereiti 7-9

Sebopeho sa dipampiri tsa tlhahlobo (bohare ba selemo le makgaolakgang)					
Kereite ya 7	%	Kereite ya 8	%	Kereite ya 9	%
Pampiri ya 1: mosebetsi wa Molomo: Ho balla hodimo, ho mamela le Ho bua.	30	Pampiri ya 1: mosebetsi wa Molomo: Ho balla hodimo, ho mamela le Ho bua.	30	Pampiri ya 1: mosebetsi wa Molomo: Ho balla hodimo, ho mamela le Ho bua.	30
Pampiri ya 2: tse ngolwang Ho ngola – moqoqo (20) le Ditema tsa kgokahano (10)	30	Pampiri ya 2: tse ngolwang Ho ngola – moqoqo (20) le Ditema tsa kgokahano (10)	40	Pampiri ya 2: tse ngolwang Ho ngola – moqoqo (20) le Ditema tsa kgokahano (10)	30
Pampiri ya 3: tse ngolwang Temakutlwisiso e balwang (15) Puo maemong (15) Ho araba dingolwa. (10)	40	Pampiri ya 3: tse ngolwang Temakutlwisiso e balwang (15) Puo maemong (15) Ho araba dingolwa. (10)	30	Pampiri 3: tse di kwadiwang Go kwala - tlhamo (20) le Setlhangwa sa tirisano (10) pampiri ya 3: tse ngolwang Temakutlwisiso e balwang (10) Puo maemong (15) Kgutsufatso (matshwao a 10 a Fetolelwang ho 5%)	30
				Pampiri ya 4: ho araba Dingolwa. (10) <ul style="list-style-type: none"> • thothokiso • ditshomo • palekgutshwe • padi • tshwantshiso (matshwao a 20 bakeng sa Sengolwa se seng le se seng a Fetolelwang ho 10%)	10

Programo ya tekanyetso ya semmuso

Programo ta tekanyetso ya semmuso e ka tlase e thehilwe hodima buka ya

Kereiti ya 8

Tlhophiso kereiting ya 9

Moralo wa ho ruta kotara ya 1

	Dibeke tsa1 – 2 (kgaolo ya 1)	Dibeke tsa 5-6 (kgaolo ya 2)	Dibeke tsa 9-10 (kgaolo ya 3)
Sehlooho	Ke mang	Dipalangwang mehleng ya kgale	Tshilafatso ya naha
Mehlodi	Buka ya moithuti Buka ya padiso Bukakgakollo le tse ding	Buka ya moithuti Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng Inthanete Makasine Koranta Dibuka tsa dithothokiso	Buka ya moithuti Dibukakgakollo tse fapaneng Dimakasine Dikoranta Thelevishene Seyalemoya
Mefuta ya ditema	Ho mamela puisano ya dihlopha Puo e hlophisitsweng Palekgutshwe Ho bala puo Ho ngola moqoqo o hlalosang Ho ngola puo Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo Dikarolo tsa buka	Ho mamela bakeng sa kutlwisiso – ditema Ho ananela le ho buisana le ba bang Puisano ya sehlopha ka ditema tsa ditshwantsho Ho bala atikele ya koranta Ho ithuta dingolwa -dingolwa tsa Batjha (palekgutshwe) ; bohlokwa e le ho ba bontsha lesedi le itseng Ba ngola lengolo la setswalle Ba ngola raporoto Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ba mamela inthavui Temakutlwisiso- tlhahisoleseding Ho ithuta dingolwa: thothokiso Ho bala tlaleho ya bofuputsi Tema ya kgokahano - ho ngola tlaleho ya bofuputsi Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo
Ho mamela le ho bua	Ho mamela puisano ka dihlopha (lb leq la 8)	Dipuisano tsa sehlopha ka ditema tsa setshwantsho (lb leq la 28)	Ho mamela tema ya ho tlatša raporoto (lb leq la 43)
Ho bala le ho boha	Ho bala palekgutshwe (lb leq la 13)	Dingolwa (palekgutshwe) (lb leq la 30)	Ho bala tlaleho ya bofuputsi (lb leq la 43)
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola moqoqo o hlalosang (lb leq la 19)	Ho ngola lengolo la setswalle (lb leq la 34)	Ho ngola tlaleho ya bofuputsi
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ithute mahlalosi a sebaka (lb leq la 10) Ithute sebopeho sa polelo (lb leq la 11) Ithute mefuta ya dipolelwana (lb leq la 15) Ithute dipolelwanabitso (lb leq la 18)	Ithute botona le botshehadi, lekgethi (lb leq la 32) Ithute mefuta ya dipolelo (lb leq la 34) Ithute moelelo wa lentswe (lb leq la 36)	Ikgopotse dibopeho tsa polelo (lb leq la 40) Ithute ka malatodi (lb leq la 43)
	Dibeke 3-4	Dibeke 7-8	
Ho mamela le ho bua	Puo e hlophisitsweng ka moporesidente	Puo e sa hlophiswang ka koranta (lb leq la 37)	

	(lb leq la 20)		
Ho bala le ho boha	Ho bala puo (lb leq la 22)	Ho bala atikele ya koranta kapa ya amakasine (lb leq la 40)	
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola puo	Ho ngola raporoto (lb leq la 42)	
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ithute ka mahlalosongwe le malatodi (lb leq la 22) Ithute ka moelelo o totobetseng le moelelo wa bonono (lb leq la 24)	Ithute malahlelwa le maetsisamedumo (lb leq la 38) Ikgopotse makgethi (lb leq la 39)	
Tekanyetso	Mesebetsi ya tekanyetso e hlophisitweng		Mosebetsi wa molomo Puisano ka sehlopha/ puo e hlophisitweng/ foramo/puisano ya sehlopha/ inthavui Mosebetsi wa 2 : ho ngola Moqoqo wa tlhalos/ o tebisang maikutlo Dikgokahanyo Tlaleho/atikele ya koranta
Boakaretsi	Mona le mane titjhere a thuse baithuti ho ka tseba ho ithuta mawa a ho mamela, ha re etsa mohlala ka bokgoni bona. A ka tsamaya a ba phetela dipalenyana tseo ba di mamelang ho tiisa seo a se bolelang (mohlomong ha a bua ka mehopolo ya sehlooho kapa mohopolo e tshehetsang ya sehlooho).	Baithuti ba sa kgoneng: Mohlala ka bokgoni ba puo; ba kgothaletswe ho sebedisa dipolelo tse nang le temoho e hlokolosi ya puo ha ba ngola meqogo le ditema tse ding. Ba itlwaetse ho di sebedisa kgafetsa (dintlha, mehopolo, le puo ya bonono jj.)	Ka kakaretso, baithuti bohle ba lokela ho fihlella katleho. Menyetla bakeng sa katleho e lokela ho ba ntlha ya titjhere ha a rala. Tshehetso e lokelwa ho bonwa jwaloka ntlha ya bohlokwa ya tsamaiso ya ho ithuta le ho ruta, mme tekanyetso e keke ya arohanngwa le tsamaiso ena.

Kotara ya 2

	Dibeke tsa1 – 2 (kgaolo ya 4)	Dibeke tsa 5-6 (kgaolo ya 5)
Sehlooho	Kgatello ya bothaka	Diphoofolo tse kotsing
Mehlodi	Buka ya moithuti Dikoranta Dimakasine Bukakgakollo le tse ding	Buka ya moithuti Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng Inthanete Dibuka tsa dithothokiso
Mefuta ya ditema	Ho mamella bakeng sa kutlwisiso - tlhahisoleseding Ho mamela puisano ya diphanele Ho bala tema ya tlhahisoleseding Bala tema ya foromo e rekotiwang Ho ngola tema ya ditaelo Ho ngola dayaloko Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ho mamela bakeng sa kutlwisiso – Ho ananela le ho buisana le ba bang Ho bala ditshwantsho Ho bala temakutlwisiso Ho balla kutlwisiso – kgodiso ya tlotlontswe le tshebediso ya puo Ho ithuta dingolwa –thothokiso Ho ngola inthavui Ho ngola tekolobotjha
Ho mamela le ho bua	Ho mamela temakutlwisiso (lb leq la 58)	Ho mamela temakutlwisiso (lb leq la 80)
Ho bala le ho boha	Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho (lb leq la 61)	Ho bala tshwantshiso (lb leq la 83)
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola tema ya ditaelo (lb leq la 66)	Ho ngola inthavui (lb leq la 88)
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ithute ka dikgato tsa papiso (lb leq la 59) Ikgopotse ka makopanyi (lb leq la 66) Ikgopotse ka mabitsohohle le mabitsobitso (lb leq la 64) Ikgopotse polelo ya sehlooho (lb leq la 66) Ikgopotse mahlalosonngwe le malatodi (lb leq la 67) Ikgopotse matshwao a puo (lb leq la 68)	Ithute mahlalosi a sebaka (lb leq la 81) Ithute tatelano ya mantswe (lb leq la 82) Ithute dikao (lb leq la 84) Ithute meeelo (lb leq la 86) Ithute dikgutsufatso (lb leq la 89)
	Dibeke 3-4	Dibeke 7-8
Ho mamela le ho bua	Ho mamela dipuisano tsa diphanele (lb leq la 69)	Ho mamela temakutlwisiso (lb leq la 90)
Ho bala le ho boha	Ho bala tema ya foromo e rekotilweng (lb leq la 72)	Ho bala temakutlwisiso (lb leq la 93)
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola dayaloko (lb leq la 76)	Ho ngola tekeolobotjha (lb leq la 96)
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ikgopotse tshebediso ya tatolo polelong (lb leq la 70) Moelelo o fehang maikutlo le o susumetsang (lb leq la 71) Ikgopotse mahlalosonngwe, malatodi le dihomonime	Ithute sehlongwapele le sehlongwanthao (lb leq la 91) Ithute makgathe (lb leq la 92) Ikgopotse maele (lb leq la 94)

	(lb leq la 76) Matshwao a puo (lb leq la 77)	Ithute didumatshwano le mepeletotshwano (lb leq la 94)
Tekanyetso	Mesebetsi ya tekanyetso ya kotara ya 2	Mosebetsi wa 3 tlhahlobo ya bohare ba selemo Pampiri ya 1: mosebetsi wa molomo Pampiri ya 2: Temakutlwisiso Tshebediso ya puo le dingolwa Pampiri ya 3: ho ngola moqoqo Pampiri 4 :dingolwa
Boakaretsi	Mona le mane titjhere a thuse baithuti ho ka tseba ho ithuta mawa a ho mamela, ha re etsa mohlala ka bokgoni bona. A ka tsamaya a ba phetela dipalenyana tseo ba di mamelang ho tiisa seo a se bolelang (mohlomong ha a bua ka mehopolo ya sehlooho kapa mohopolo e tshehetsang ya sehlooho).	Baithuti ba sa kgoneng: Mohlala ka bokgoni ba puo; ba kgothaletswe ho sebedisa dipolelo tse nang le temoho e hlokolosi ya puo ha ba ngola meqoqo le diterna tse ding. Ba itlwaetse ho di sebedisa kgafetsa (dintlha, mehopolo feela, leeme, ho nka lehlakore, jj.)

Review Copy

Kotara ya 3

	Dibeke tsa 1- 2 (kgaolo ya 6)	Dibeke tsa 5-6 (kgaolo ya 7)	Dibeke tsa 9-10 (kgaolo ya 8)
Sehlooho	Mefuta ya dipapadi	Ditabatabelo	Dimakatsotso tsa tlholeho
Mehlodi	Buka ya moithuti Makasine Koranta Bukakgakollo le tse ding	Buka ya moithuti Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng Inthanete Dibuka tsa dithothokiso	Buka ya moithuti Dibukakgakollo tse fapaneng Dimakasine Dikoranta Thelevishene Seyalemoya
Mefuta ya ditema	Ho mamella bakeng sa kutlwisiso - (dayaloko) tlhahisoleding\	Ho mamela bakeng sa kutlwisiso – Ho ananela le ho buisana le ba bang Puo e hlophisitsweng Ho balla kutlwisiso – kgodiso ya tlotlontswe le tshebediso ya puo Ho ithuta dingolwa -dingolwa tsa Sejwalejwale ; palekgutshwe Ho ngola lengolo la setswalle Ba ngola palekgutshwe Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ho mamela palekgutshwe Ba bala palekgutshwe Ho ithuta dingolwa Ba ngola moqoqo ngangisano Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo
Ho mamela le ho bua	Ho mamela temakutlwisiso e mamelwang (dayaloko e rekodilweng) (lb leq la103)	Ho mamela puo e hlophiswang (lb leq la 116)	Ho mamela palekgutshwe (lb leq la 134) Ho balla hodimo ho hlophisitsweng (lb leq la 134)
Ho bala le ho boha	Ho ngola tshwantshiso (lb leq la105) Ho bala tema ya atikele ya makasine (lb leq la105)	Ho bala palekgutshwe (lb leq la119)	Ho bala palekgutshwe (lb leq la 136) Ho boha tema ya dikhathuni bakeng sa kutlwisiso (lb leq la 136)
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola dayaloko (lb leq la106)	Ho ngola lengolo la setswalle (lb leq la 124)	Ho ngola moqoqo ngangisano (lb leq la 140) Ho ngola moqoqo ngangisano (lb leq la 140)
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ithute lehlalosi la sebaka (lb leq la104) Ithute mahlalasonngwe (disinonimi) (lb leq la106) Ithute lebitsobitso (lb leq la108)	Ithute kgutsufatso (lb leq la 118) Ithute polelomamarane (lb leq la 120) Ithute puo e leeme (lb leq la 122) Ithute mefuta ya dipolelo (lb leq la 124) Ithute makgethi (lb leq la 126)	Ithute mabitsohohle (lb leq la 135) Ithute ka seratswana se lelekelang (lb leq la 140) Ithute ho ngola seratswana se qetellong (lb leq la 140) Ho ngola seratswana se hlaosang (lb leq la 141) Paterone ya mopeleto (lb leq la 144)
	Dibeke 3-4	Dibeke 7-8	
Ho mamela le ho bua	Ho mamela temakutlwisiso (lb leq la108)	Ho mamela bakeng sa tlhahisoleding (lb leq la127)	
Ho bala le ho boha	Ho bala tema ya atikele ya makasine	Ho bala tema ya dingolwa (palekgutshwe)	

	(lb leq la 110)	(lb leq la129)	
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola lengolo le yang koranteng (lb leq la 112)	Ho ngola tema ya dingolwa (palekgutshwe) (lb leq la 132)	
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ithute dihomonime (ditumatshwano) (lb leq la110) Ikgopotse kgutlo (lb leq la 112) Ikgopotse lehlalosi la mokgwa (lb leq la113)	Ithute dikapuo (lb leq la 129) Ithute dihomonime (didumatshwano) (lb leq la 132) Ithute maele (lb leq la 132)	
Tekanyetso	Tekanyetso eo e seng ya semmuso (lb leq la 146)		Mosebetsi wa 1 : molomo Mosebetsi wa 2: ho ngola Temakutlwisiso Tshebediso ya puo Mosebetsi wa 3: ho ngola
Boakaretsi	Mona le mane titjhere a thuse baithuti ho ka tseba ho ithuta mawa a ho mamela, ha re etsa mohlala ka bokgoni bona. A ka tsamaya a ba phetela dipalenyana tseo ba di mamelang ho tiisa seo a se bolelang (mohlomong ha a bua ka mehopolo ya sehlooho kapa mohopolo e tshehetsang ya sehlooho).	Baithuti ba sa kgoneng: Mohlala ka bokgoni ba puo; ba kgothaletswe ho sebedisa dipolelo tse nang le temoho e hlokolosi ya puo ha ba ngola meqoko le ditema tse ding. Ba itlwaetse ho di sebedisa kgafetsa (dintlha, mehopolo feela, leeme, ho nka lehlakore, jj.)	Ka kakaretso, baithuti bohle ba lokela ho fihlella katleho. Menyetla bakeng sa katleho e lokela ho ba ntlha ya titjhere ha a rala. Tshehetso e lokelwa ho bonwa jwaloka ntlha ya bohlokwa ya tsamaiso ya ho ithuta le ho ruta, mme tekanyetso e keke ya arohanngwa le tsamaiso ena.

Kotara ya 4

	Dibeke tsa 1 – 2 (kgaolo ya 9)	Dibeke tsa 5-6 (kgaolo ya 10)
Sehlooho	Mefuta ya dijo tsa merabe efapaneng	Bohahlaudi
Mehlodi	Buka ya moithuti Dikoranta Dimakasine Bukakgakollo le tse ding	Buka ya moithuti Mehlodi e fapaneng eo o e fumaneng Inthanete Dibuka tsa dithothokiso
Mefuta ya ditema	Ho mamella bakeng sa kutlwisiso - tlhahisoleseding Ngangisano Puisano ya sehlopha Ho bala atikele ya koranta Ho bala padi Ho ngola atikele Ho ngola dayari Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ho mamela bakeng sa kutlwisiso – Ho ananela le ho buisana le ba bang Puo e hlophisitsweng Ho balla kutlwisiso – kgodiso ya tlotlontswe le tshebediso ya puo Ho ithuta dingolwa –tshwantshiso Thothokiso Ho ngola raporoto Mefuta ya meqoqo Ditema tsa kgokahano tse telele le tse kgutshwanyane Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo
Ho mamela le ho bua	Ho mamela tema e ngotsweng (lb leq la 152)	Ha re itokisetseng ho mamela tema e ballwang hodimo (lb leq la 175)
Ho bala le ho boha	Ho bala atikele ya koranta (lb leq la 154)	Ho bala tshwantshiso / terama (lb leq la 178)
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola atikele ya koranta (lb leq la 159)	Ho ngola raporoto (lb leq la 185)
Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	Ikgopotse bonngwe le bongata (lb leq la 153) Ithute nyenyefatso (lb leq la 157) Ithute moelelo o tobileng le wa bonono le malatodi (lb leq la 159) Ithute moelelo wa mabotsi ‘ (lb leq la 160) Ikgopotse meelelongata/homonime (lb leq la 162) Ithute dintlha tsa bohlokwa ha o bala tema ya tlhahisoleseding (lb leq la 163) Ikgopotse paterone ya mopeleto (lb leq la 164)	Ithute maamanyi (lb leq la 176) Ithute bonngwe le bongata (lb leq la 178) Ithute puo ya leeme le puo e nkang lehlakore (lb leq la 182) Mahlalosonngwe le malatodi (lb leq la 184) Ikgopotse matshwao a puo (lb leq la 186)
	Dibeke 3-4	Dibeke 7-8
Ho mamela le ho bua	Ho mamela ngangisano (lb leq la 165)	Ho mamela puo e hlophisistsweng (lb leq la 189)
Ho bala le ho boha	Puisano ya sehlopha (lb leq la 168) Ho bala padi (lb leq la 168)	Ho bala temakutlwisiso e balwang (lb leq la 195)
Ho ngola le ho nehelana	Ho ngola dayari (lb leq la 172)	Ditema tse ngolwang di arotswe ka mefuta (lb leq la 196)

Dibopeho le melao ya tshebediso ya puo	<p>Ikgopotse moelelo wa maemedi (lb leq la 165)</p> <p>Ithute dikao (lb leq la 168)</p> <p>Ikgopotse makgathe (lb leq la 172)</p> <p>Ikgopotse ntlha le mohopolo (lb leq la 174)</p>	<p>Ikgopotse mahlalosi (lb leq la 191)</p> <p>Ikgopotse makgethi (lb leq la 194)</p> <p>Mefuta ya dipolelwano (lb leq la 198)</p> <p>Puo e tobileng le ya bonono (lb leq la 199)</p> <p>Puopehelo le puosebui (lb leq la 201)</p>
Tekanyetso	<p>Tekanyetso ya semmuso le tlhahlobo makgaolakang ya kotara ya 4 (lb leq la 200)</p>	<p>Tlhahlobo ya makgaolakang</p> <p>Pampiri ya 1: mosebetsi wa molomo</p> <p>Pampiri ya 2:</p> <p>Temakutlwisiso</p> <p>Tshebediso ya puo</p> <p>Dingolwa</p> <p>Pampiri ya 3: ho ngola</p>
Boakaretsi	<p>Mona le mane titjhere a thuse baithuti ho ka tseba ho ithuta mawa a ho mamela, ha re etsa mohlala ka bokgoni bona. A ka tsamaya a ba phetela dipalenyana tseo ba di mamelang ho tiisa seo a se bolelang (mohlomong ha a bua ka mehopolo ya sehlooho kapa mohopolo e tshehetsang ya sehlooho).</p>	<p>Baithuti ba sa kgoneng:</p> <p>Mohlala ka bokgoni ba puo; ba kgothaletswe ho sebedisa dipolelo tse nang le temoho e hlokolosi ya puo ha ba ngola meqoqo le ditema tse ding.</p> <p>Ba itlwaetse ho di sebedisa kgafetsa (dintlha, mehopolo feela, leeme, ho nka lehlakore, jj.)</p>

Review Copy

Boitokisetso ba Mosebetsi

Mophato	8	Thuto	Sesotho	Beke	1 & 2	Hloho	Ho bala palekgutshwe
Kakaretso ya thuto: Letsatsi la ho qala mosebetsi					Letsatsi la ho qeta mosebetsi		
Maikemisetso a mosebetsi		Ho buisana ke mokgwa wa bohlokwa oo batho ba lokelang ho o se sebedisa hore ba ikutlwahatse ka ho hlalisa mehopolo, maikutlo hammoho le ditakatso tsa lona. Pele le buisana ka mosebetsi wona, le bue ka dintlha tsena tse latelang:					
Mesebetsi ya titjhere				Mesebetsi ya moithuti		Nako	Mehlodi e hlokehang
<p>1. Ngola mekgwa ya bohlokwa e lebaneng le thuto ena.</p> <p>Mehato ya ho mamela:</p> <ul style="list-style-type: none">• Pele ho ho bala• Nakong ya ho bala• Ka morao ho ho bala <p>2. lokisetso thuto ena mme o ele hloko tse latelang</p> <p>2.1 selelekela</p> <p>Pele ho ho bala:</p> <p>Ditswakotleng: ithute moelelo wa palekgutshwe palekgutshwe ke tokodiso e kgutshwanyane. Ke pale e phetang ketsahalo e le nngwe. Tsohle tse teng pading di teng palekgutshweng. Phapang pakeng tsa padi le palekgutshwe ke bokgutshwanyane. Mona re tla lekola palekgutshwe tlasa dintlha tse latelang: sebopeho moralo wa palekgutshwe o laolwa ke bokgutshwanyane, mme o bopilwe ka dintlha tse latelang: tlhekelo temaneng ya pele feela mongodi o se a re tsebisa baphetwa ba sehlooho, nako le sebaka sa diketsahalo. Kgohlano ena ekaba pakeng tsa batho kapa pakeng tsa motho le maikutlo a hae. Kgohlano kgohlano ke qaka eo baphetwa ba tobaneng le sesosa sa qwaketsano eo ba lekang ho e rarolla. Ekaba pakeng tsa batho (kgohlano ya kantle) kapa pakeng tsa motho le maikutlo a hae (kgohlano ya ka hare). Tharahano / kgolo mophetwa wa sehlooho o lwana ya sedula matswapong hore a hlole bothata. Mophetwa ya lwantshanang le mophetwa wa sehlooho le yena o leka mawala ohle ho mo sitisa. Sehlohlole ke tsullu eo ditaba tsa pale di neng di lebile ho yona. Ditaba di fihla bokgutlong. Ke moo kgang e kgaohang. Tharollo qaka e neng e kgwephetsa diketso tsa baphetwa e tisa tlhoho kapa ho hlolwa baphetweng ka ho fapana. Mophetwa wa sehlooho o tshwanela ho hlola kapa ho hlolwa. Baphetwa palekgutshwe e na le mophetwa a le mong wa sehlooho eo diketsahalo tsa pale di tobaneng le yena. Ho ba le baphetwa ba tlatsetso feela le bona ha ba lokela hoba bangata.</p> <p>Nakong ya ho bala:</p> <p>Tlotlontse</p> <p>Tjhatjhametsang pelong > ntho e kenang ha bohloko pelong</p> <p>E mahlo mafubedu > ntwana e mpe</p> <p>Bitso lebe ke seromo > motho o latela lebitso la hae le lebe.</p> <p>Bitso letle ke thoriso > motho o latela lebitso la hae le letle.</p> <p>Ka morao ho ho bala:</p> <p>Ke tseo he moithuti</p>				<p>Pele ho ho bala:</p> <p>akanya moelelo wa mantswe a sa tlwaelehang le wa ditshwantsho ka ho sebedisa bokgoni ba ho fumana moelelo wa mantswe ka tshebediso ya ona.</p> <p>Ho bola/boha hape</p> <p>Ho kgutsufatsa mehopolo ya sehlooho le e tshhehetsang/diratswana hoy a ka bolelele bo hlokehang</p> <p>Ho hlalosa/lekola dikakanyo le diqeto tsa mongodi</p> <p>Nakong ya ho bala:</p> <p>Akanya moelelo wa mantswe a sa tlwaelehang le wa ditshwantsho ka ho sebedisa bokgoni bah o fumana moelelo wa mantswe ka tshebediso ya ona.</p> <p>Akanya moelelo (papiso, maemo, popeho ya mantswe)</p> <p>Ngola dinoutsu</p> <p>Hlalosa/lekola dikakanya le diqeto tsa mongodi</p> <p>Bala palekgutshwe o nto araba dipotso tse tla botswa.</p> <p>Ka morao ho ho bala:</p> <p>Araba dipotso</p> <p>Etsa qeto/bopa maikutlo a hao</p> <p>Bapisa le ho akanya</p> <p>Hokahanya/ngola kgutsufatso</p> <p>Temoho e hlokolosi ya tshebediso ya puo: ntlha le mehopolo</p> <p>Moelelo o otlolohileng le moelelo o patehileng/akantsweng</p> <p>Kamano pakeng tsa puo le matla.</p> <p>Ke tseo he moithuti</p> <p>Bala seratswana sena mme o hlwaye dipolelwana tse</p>		<p>Abela mosebetsi o mong le o mong nako (nako ya titjhere le baithuti)</p> <p>5 metsotso</p> <p>20 metsotso</p>	<p>Ngola mehlodi kaofela e tlang ho sebediswa le akaretsa le cd jwaleka sehatisi ho lokisetso thuto ena.</p>

<ol style="list-style-type: none"> 1. Mophetwa wa sehlooho ke mang temeng ena? 2. Ho na le dintlha tse ngatanyana tse buang ka mophetwa wa sehlooho. Leka ho hlalosa botho ba hae ho latela diketso tse etsahalang temeng. 3. Ke kgohlano e kante kapa e ka hare? Tshehetsa karabo ya hao ka dintlha tse hlalisitsweng temeng. 4. Na mophetwa wa sehlooho o ne a itseba hore ke mang? Hobaneng o realo? 5. Ke eng se neng se qeta mmae ka pelong? 6. Na o kile wa kopana le batho ya jwalo bophelong? O ne o ka phedisana jwang le bona? 7. Ha o itjheba o tseba moo o tswang teng? 	<p>latelang.</p> <p>Pulane o rata sehahabo. Ha o mo sheba kamehla o ithomphile hobane ke motho wa ntho tsa hae. Mosadi enwa wa moreneng o rata haholo ho hlaloesetsa bana ka seo ba leng sona le hore ba tswa kae. Bana ba phethahatsa melao ya moo ba tswang teng ka dinako tsohle. Ha o fihla sekolong titjhere o hatella seo batswadi ba se entseng hore bana ba bone molemo le bohlokwa ba ho itseba leha maemo a sa dumele. Seo ke botho ba rona, motho o tla tseba seo a le sona hobane setso sa motho ke ntho ya bohlokwa ka mokgwa o makatsang.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hlwaya dipolelwana kutu tse sebedisitsweng seratswaneng. 2. Hlwaya dipolelwana tsohle tse itshetlehleng ho dipolelwana kutu ka bonngwe. 3. Fana ka mefuta yohle ya dipolelwana tlhalosi tse sebedisitsweng ka hodimo. 4. Kopanya dipolelo tsena ka makopanyi a ka masakaneng ho bopa moelelo o utlwahalang. <ol style="list-style-type: none"> (a) Bana ba ithuta melao melao ya setso. Bana ba tle ba tsebe leha ba phelang makgoweng (hore). (b) Bana ba ile mokiteng. Bana ba hlaloesetswa ka leloko la bona. (hobane) (c) Basadi bay a le bana. Bana ba hlaloesetswang (moo). (d) Ho bata haholwana titjhere o tla ruta bana. O tla ruta ka seo a se hlophisitesng. Leha) 		
--	--	--	--

Lebitso la titjhere: _____ hloho ya lefapha _____ letsatsi: _____

Tshaeno: _____ tshaeno: _____ letsatsi: _____

Bohlokwa ba ho hlophisa:

- Tlhophiso e bohlokwa ebile e a hlokeha.
- E tshwanetse ho phethahatswa jwalo ka maikarabelo ho batswadi, ba mmuso le bao ba nang le thupello thutong.
- Tlhophiso ya thuto ya ho ruta e ntle ya selemo e neha titjhere leano mabapi le dikahare, mehlodi le ho phethahatsa mosebetsi.
- Tlhophiso ya thuto e ntle e tshwanetse ho akaretso tse latelang:
 - Dikahare / kakaretso ya bokgoni;
 - Letsatsi la ho qala le ho qeta;
 - Bukakgakollo / mehlodi e sebedisitsweng

Review Copy

Kalla, kgaba o natefelwe ke puo

HO BUA

Ho buela fatshe
Ho bua masa-a-kokometse

Ho se hweletse
Ho bua ditaba tse telele, tse kgolo, tse makatsang

HO JA

Ho ja tlwae
Ho otlwa
Ho ja sa mpana phahloha

Ho tlwaela hampe
Ho ja ka molamu
Ho itlopa dijo haholo

TSE DING

Ho kgola phalo
Ho suna mobu
Ho nya matsete

Ho baleha
Ho wa ka sefahleho
Ho phatlalatsa makunutu

LEPHAKO

Ho bonya ka lephako

Ho tshaba ho ja

MAHLO

Ho eba mahlo
Ho tjha ntshi
Ho eba ditsebe
Ho hlahlala mahlo

Ho se bone hantle
Ho ba dihlolong/ho tshaba
Ho se utlwe hantle/ho se utlwe
Ho tadimeha hlaha

MAOTO

Ho ba maoto a malelele
Ho qela ho leoto
Ho kgaola motho maoto
Ho ema ka maoto

Ho eta halelele/hangata
Ho baleha
Ho fokoletsa motho leeto
Ho sebetsa

MATSHWAFO

Ho kgoba matshwafo

Ho betefala/Ho kokobetsa matswalo

MATSOHO

Ho inela matsoho metsing
Ho ba letsoho
Ho opela motho mahofi

Ho tshwarela
Ho ba leshodu
Ho thoholetsa

MENO

Ho ja dijo ka meno a ka pele
Ho lomahanya meno
Ho ja ka mehlare e mmedi

Ho di tswafa (nyonya)
Ho hana o tiile/ho phehella.
Ho ikarola habedi kamanong le batho.